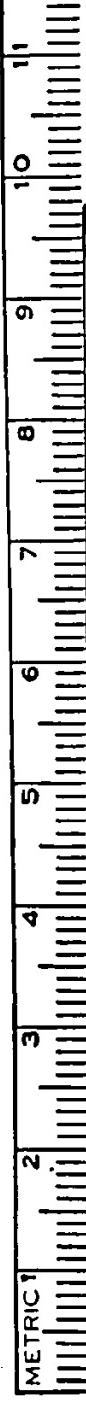
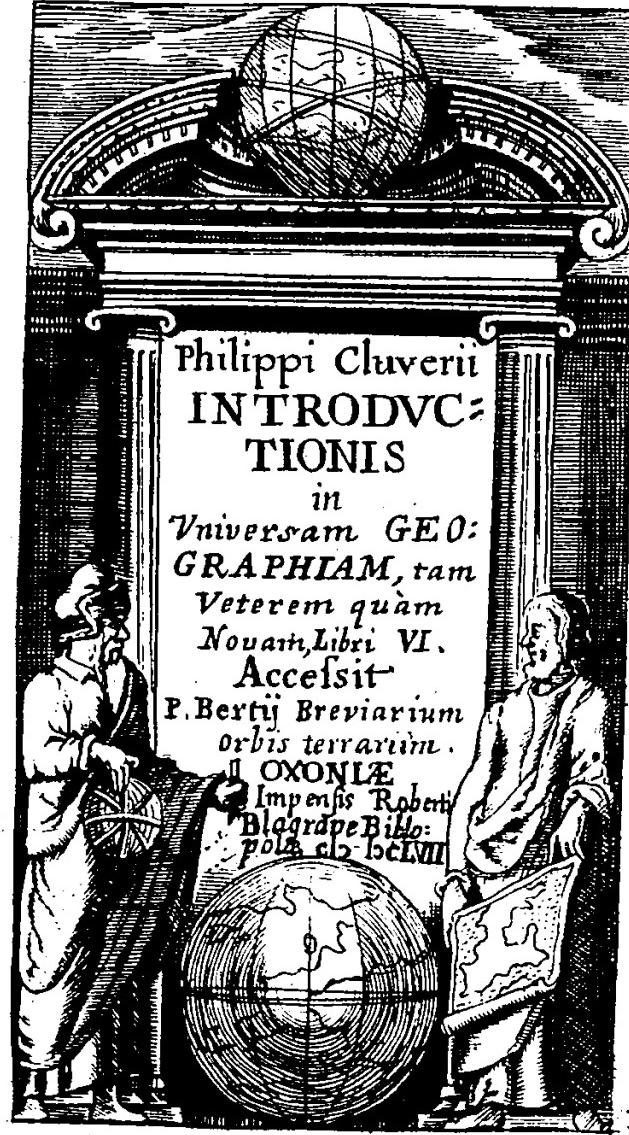

XEROX MICROFORMS SYSTEMS
Ann Arbor
University Microfilms

(313) 761-4700

MICROFILMED - 1978

Illustriſſ. & Ampliſſ. Viro
DOMINICO MOLINO
 Patrio & Senatori Veneto,
 S. D.
JOSSEPHUS VORSTIUS Ev. F.

Conplures caſe ſunt, Vir illuſtriſſime, quae me impulerunt, cur ſea-
 tum hunc poſthumum PHILIPPI CLUVERI curae
 meae concreditum clarissimo tuo nomini in-
 ſcribendum eſſe duxerim. ſive enim tua erga
 defunctum merita conſiderem, ſive in nos no-
 stramque familiam à te collata beneficia, ſive
 denique, quod Palmarium eſſe puto, incredi-
 bilem illum tuum in bonas literas ac litera-
 ros omnes amore, ſummo cum studio ubique
 terrarum eos juvandi promovendiq; conju-
 etum, nemini niſi uni tibi meritiſſimo operis
 hujus dedicationem deberi comperio. Qualis
 autem quantaque ſemper fuerit tua, qua
 Cluverium noſtrum, dum nobis cum eſſet, pro-
 fecutus es benevolentia, vel indeſari ſupér-
 que conſtare potest, quod de manibus etiam
 demortui porro bene mereri pergas; dum poſc-
 rorum ejus orbitati favorem ac opem tuam de-
 eſſe ullo modo pateris. Quae res certam mihi
 ſpem facit, divinioris illius animi partum hunc
 immaturum minimè à te derelictum iri.

Patrocinium tuum implorat, Vir Illustrissime; & quod in eo imperfectum obscurumque, breve, heu! nimium, genitori suo vita spatum concessum esse voluit, id nominis tui splendor ac consummata laus uiri perficiat ac illustret, obnixe petit. Tu qui vivum nihil desiderare, quod quidem ab humanitate tua expectari posset, voluisti, neque mortuo, ut confido, hanc denegabis gratiam. Merentur id eximia viri virtus & eruditio, tibi, si cuiquam; perspecta; meretur id summa illius olim in te observantia. Quantam verò jacturam in illius morte, erudiis omnibus acerba, res publica litteraria fecerit, non unius paginares est, aut paucularum linearum. Non ex alio hoc discesset melius, quam ex eo quem maximis in deliciis habes D. Heinso tuo, viro ingentibus meritis ac fama supra conditionem humanam evecto, qui, de more majorum, collegae sui exequias funeris disertissima oratione ex pio officio celebravit. Verum luctuosa hac de obitu autoris nostri recordatione relicta, ad læzitorem me consero. Accedo ad tua in carissimum mihi fratrem benefacta, quibus totam familiam nostram tibi debendi ream constituesti quæ talia tamque sunt, ut tuus ex ase non solum dici frater velit, sed & debet. Tu ille es, Vir illustrissime, qui primus meum Adolphum in illas Italæ oras aduenientem complexu, benevolenia, amore, ac familiariate

miliaritate tua dignatus es. Neque magnum tuum hic filere labet Heinsum, cui cum is debeat quamplurimum, hoc tamcn debere volet semper maximum, quod literis suis is aditum illi ad te parauerit liberiorcm. Tu toto quo ibidem vixit tempore, ita illum fovisti, ita tutatus es, ut omne defiderium patriæ parentumque magna ex parte lenitas veris, adeò ut vix, imò nè vix quidem procul suis se esse senserit. Tua opera claris dotisque quamplurimis in Italia viris innotuit, Bibliothecas celeberrimas introspexit, ac ea oculis auribusque usurpavit, quæ haud facile cuiquam ex tanto peregrinantium numero videnda audiendaque contingere solent. Et cum reliqua Italæ lustranda defiderio teneatur, ac demum domum revertendi, tu ubique eum commendatitiis prosecutus es; quibus adjutus, Legatis tribus Seruissima Venetæ Republicæ it carus acceptusque fuit, ut partim corum hospitio per Italiam, partim comitatu in rediu usus, uberrimum fructum peregrinationis suæ in patriam reportasse, jure gloriari possit. Quis digne deprædicet Illustrissimi herois Reineri Zeno, gravissimi, tum temporis cum Romæ esset, apud Pontificem Oratoris singularem humanitatem, qui aula sua acceptum maxima cum verecundia non semel renitenit, ita benigne tractavit, ut perpetua apud nos sit futura beneficiorum ejus

ejus memoria, ac nominis illius cultus? quis magnam illum M. Antonii Maurocenii animam pro meritis extollat? qui cum poteratissimos nostros Ordines è Legatione Sabaudica, qua gloriofissime defunctus erat, Oratio mitteretur, Augustam Taurinorum in comitatu successoris sui illustriissimi & excelsentissimi Laurenzii Paruitæ adpellentem, non modo lubentibus oculis conspexit, verum etiam ad diem itineri suo præsticatum apud se detinuit, ac comitum suorum numero adscriptum salvum ac incolumem ad patriæ lares, periculosis hisce temporibus, reduxit. Quia præstanti sammorum virorum beneficentia in perpetuum quidem illis devinctus manebit, tibi ramen soli tantum quantum carieris omnibus; utpote cajus autoritas ac existimatio apud singulos, illi conciliatrices tantorum favorum extitere. Quanquam autem tot nominibus scripti hujus tibi vendices dedicacionem, nulla ramen re propius ea ad te spectare videtur, quam propter excel'um illum tuum animum ac plane heroicum; ita erga humaniores literas affectum, ut in quo hic saeculo solus fere ad excitanda & sustentanda litteratorum ingenia natus esse videaris, dum sic cos astimas, sic diligis ac pro virili tueris, ut tibi uni primatum bac in parte deferentes, tori se ad tui venerationem convertere jam ceperint. Taceo reliquias tuas virtutes qui-

bus Mortalitatis hujus limites transcedens, proxime ad divinitatem accedere diceris. Quis summum in Remp. studium, quis prudentiam singularem, ac in maxima auctoritate raram comitatem, quis omnigena eruditio ne plene imbutum pectus, quis oris facundiam ineffabilem, quis incorruptam tuam fidem, candorem, ac tantam perpetuae humanitatis constantiam, quanta vel in homine optari possit, non modo collaudare, sed admirari pro magnitudine earum queat? Gloriosum quidem fibe putat frater, Italianum tuam, humani generis delicias, vidisse; Italiæ urbium ocellum Venerias adiisse; at te quod coram cognoscere potuerit ac colere, purpuratorum Patrum decus eximium ac priscae nobilitatis Venetæ magnum columen, id verò serio triumphari. De majoribus tuis, viris domi forisque maximis, multa dicenda forent. Offerunt se nobis Fabri, Cræsi, Andreæ, Hieronymi ac Aloisij, in toga, armis ac literis jam multa ante saecula streuissimi, & antiquissimæ Molinorum prosapia clarissima lumina. Verum cum publici annales hos jamdudum loquuntur, nihil potius, quam pauca de sublimibus illis animalibus referre expediat, in te uno tota mea cogitatio defixa maneat in quem natura parcus, miraculi in'far aliquid edere gestiens, omnes omnium gentilium tuorum congeffit virtutes, ut quas in singulis admiramus singulas, in

re suspiceremus ac veneraremur universis.
Accipe itaq; , magne patrone, serena fronte literarum hocce munusculum, meritis ac virtutibus iuis debitum , quod alienis laboribus exiitum adornatnq; , nostra vero industria ac cura in lacem bono publico protractum. Amplitudini tuae in grati animi signum, submisse offerimus ac dedicamus ; daturi aliquando , si genius faveat & fara finant, majora tēque digniora. Vale saculi decus, & nos nominis dignioraque tuos devotissimos amare perge,

P H I

PHILIPPI CLUVERII
INTRODUCTIONES
IN UNIVERSAM GEOGRAPHI-
AM, tam novam, quam veterem,

LIBER PRIMUS.

C A P. I.

Quid Geographia, & quid Globus
seu Orbis terræ.

EOGRAPHIA est terra
universæ , quatenus nobis
cognita est, descriptio. Vo-
cabulum ejus Græcum est:
nam à γαῖα, sive γαῖν, id
est , terra (pro quo in compositione usur-
patur γέα) & γεγράφω, hoc est, scribo, com-
positum sit Γεωγραφία , id est , Terræ-
descriptio.

Difserit autem Geographia à Cosmo-
graphia, ut pars à toto; à Chorographia, ut
totum à parte. Cosmographia quippe, quæ
à μοσμό, id est, mundus, & γεγράφω di-
citur Mundi-descriptio , est totius univer-
sæ Mundi tam elementaris quam æthareis

A 5

Scriptio ,

scriptio. Chorographia, cujus vocabulum à χώρᾳ vel χώρῃ, id est, regio, & χώρα componitur, est regionis alicujus particularis descriptio veluti Hispaniae, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum est Topographia, quæ τόπος, id est, locus, & χώρα dicitur; est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi; in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. Geographia autem solius terræ situm describit. Terræ autem nomine in Geographia non separatum quartum elementum, ut Physici, accipimus: sed complexim terram, una cum aquis infusis, protius universi centro intelligimus, quod à figura, Orbis, seu Globus terræ vocatur. Globus quippe est corpus solidum, undique rotundum; in medio habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ, sunt æquales. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc verò terræ Globum varie Geographi in circulos atque parteis distinguunt; de quibus singulis ordine agendum.

CAP.

CAP. II.

De Globi partibus & Circulis.

PRIMUM Axis in Globo constituitur, si-
ve linea recta, per centrum terræ tra-
ducta; quæ est totius mundi diameter, à
præpositione Græca διά, id est, per, &
verbo μετρέω, id est, metior, dicta; quasi
medium dimetens, circum quam volvitur
atque convertitur Mundus.

Axis autem extrema, Poli mundi appellatur, à verbo πλάνω, quod est vero: unde & verticeſ Latinis, & cardines dicti; quia circum hos tota mundi machina cir-
cumvolvit. Quorum alter Arcticus, id
est, Ursinus, ὄρος & ἄρκτη, ab ursa; vi-
cino sidere; alter Antarcticus nominatur,
quia Arctico ex diæmetro est oppositus.

Arcticus polus, qui & Borealis sive Bo-
reus, & Aquilonaris sive Aquilonius, à
Borea sive Aquilone vento, qui ab hac
plaga spirat, & Septentrionalis dicitur, à
septem stellis, quas Triones vocant, est is,
qui in his locis, quæ nos incolimus sem-
per adparet.

Antarcticus, qui & Australis, & An-
trinus, & Notius, ab Austro sive Noto
vento, & Meridionalis, à mundi plaga di-
citur,

citur, est is, qui nostro hemisphærio nūnquam conspicitur; sed sub Horizonte latet.

Porro Globo terrarum octo præcipui as-signantur circuli, bifariam distincti: pri-mum dividuntur pari numero in Majores atque Minores. Majores dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum; ip-sūmque globum in duas secant partes æ-quales. Sunt autem Æquinoctialis, sive Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridiana-nus. Minores dicuntur, qui diversum ha-bent centrum à globi centro; quique globum in duas parteis dividunt inæqua-les. Sunt verò, Tropici duo, totidēmque Polares.

Rursus, ex universis circulis quinque dicuntur recti, sive Paralleli, id est, æ-quidistantes, quod eosdem cum universo polos habeant; quodque æqualiter inter se in latitudinem distent. Sunt autem, Æquator, Tropici duo, totidēmque Po-lares. Reliqui tres dicuntur Obliqui, quod diversos à mundi polis habeant suos polos.

C A P.

C A P. III.

De quatuor Majoribus circuitis.

Majores Circuli distinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi, sive immutabiles, dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideoque in globi superficie pinguntur. Sunt autem Æquator & Zo-diacus. Mobiles sive mutabiles dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent; sed multipliciter, pro varia regi-onum atque locorum mutatione mutan-tur: ideoque extra Globi superficiem desi-gnantur. Sunt Horizon & Meridianus. Sed de singulis agendum.

De Horizonte.

Oēl̄ay, Horizon, Latine Termina-tor, Finitor, & Finiens, est circulus ma-jor mutabilis, qui conspectam mundi para-tem ab inconspecta dirimit; hoc est, in-ferius hemisphærium ab superiore. De-scribitur in theca sive armilla Globi; hujus enim superficies, quæ supera est, vere Ho-rizontis munere fungitur; dirimens glo-bum in duas æquas parteis. Est autem duplex;

duplex; alter, qui ratione atque intelligentia percipitur; alter qui sensu. Is qui intelligentia percipitur, est is, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æquales partes universam mundi sphæram dividit; ita ut alterum hemisphærium super terram exstet, alterum sub terra condatur. Estque iterum duplex; Rectus & Obliquus. Rectus est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub æquatore; quem ad rectos angulos intersectat. Obliquus dicitur, cuius vertex ultra citrâve æquatorem ad Obliquos intersectat; altero mundi polorum elevato, altero deorsum depresso. Hujusmodi Horizonem qui habent, iis Sol & reliqua sidera obliquo ascendunt & descendunt motu. Is vero quem sensu percipimus, est Horizon, qui oculo nostro terminatus, quoad usque conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea quæ non adparet. cuius diametri longitudo **C L X X** stadia, id est, millia passuum **XXI** cum dimidio; millaria Germanica v cum v octavis, non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. Mutabilis dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus quo versum eas, quantumvis mutatio ea per exigua sit, quin undique varientur.

Horizon,

Horizon, regio, & cœlum. atque hac ratione infiniti possunt singi Horizontes. Porro Horizontis duo sunt poli; quorum alter Arabico vocabulo, dicitur Semith, corrupte vulgo Zenith; estque punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens: alter vocatur Nadir vulgo, at propriè Nathir; superiori ad diametrum oppositus; Antipodium cervicibus incumbens.

De æquinoctiali.

Æquinoctialis, qui & Æquidialis. Graece Ἰσημερίς, & æquator, est circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas æquales septentrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans. quem cum Sol attingit, æquale toto Orbe efficit dies ac noctis spatium; unde & nomen ei quæsumum. Fiunt autem ejusmodi Æquinoctia, quæ Æquidalia antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Aries, quum Vernali, atque iterum in principio Librae, ubi Autumnale vocatur. Cæterum nautæ

Æquatorem

Æquatorem vulgo adpellant Medium linea, sive unde Lineam $\kappa\gamma\tau' \epsilon\xi\omega\chi\omega'$.

De Zodiaco.

Zodiacus, Zodiacus, est circulus maior, inter mundi polos oblique locatus; ex una parte tropicum æstivum in principio Cancri, ex altera hibernum in principio Capricorni adprehendens; ac medium intersecans Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita ut altera ejus medietas ab Æquatore ad posum Arcticum, altera ad Antarticum declinet. Dividitur in xii parteis, quæ signa vocantur: unde nomen Latinum Signifer! Græcum verò Zodiacus, ζῳδίων, hoc est, animalibus, quæ in eo finguntur. Quorum nomina, duobus versibus ab Ausonio expressa, sunt ista:

V ♈ II ☽

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer.

♊ ♉

Leo, Virgo,

♎ III

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper,

♏ ♏

Amphora, Pisces.

Horum versuum prior Septemtrionalia, posterior

Posterior Australia signa continet. Singulis vero signis xxx tribuuntur gradus, qui computati CCCIX in universum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum.

De Meridiano.

Meridianus, Græce μεριδιανός, major mutabilis circulus est, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Äquinoctialem ex transverso intersecat; totumque terræ Orbem in duas parteis dispescit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relata: ita dictus, quod Sol, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septemtriones Australiæ versus sunt positi, facit medium dicti: ac rursus medium noctis, cum inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potissimum officium est, medium diem mediāque noctem ostendere. Est autem Vertex loci, punctum in cœlo, directe illi loco suprapositum, vel vertice capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. Mutabilis dicitur Meridianus, quia si tantillum ortum occasumve versus progrederis, alias continua

tinuo erit Meridianus! ita uti semper mutetur una nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

Cap. IV.

*De quatuor minoribus Circulis**De Tropicis.*

Tropici circuli sunt duo, æquali spatio, ab Äquatore distantes: quorum alter qui nobis propinquior est, **Cancri Tropicus**, alter in **Austrum** vergens, **Tropicus Capricorni** dicitur, Latini Solstiales appellant, propterea, quod Solstitia in iis fiunt. hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrosum se convertit: unde & nomen acceperunt, ἀπὸ τῆς ἡγέτης, hoc est, à reversione. **Tropicus Cancri**, qui & æstivus dicitur, est circulus omnium, quos Sol describit, Septemtrioni proximus, in quo quum fuerit Sol, non ultra Septemtrionem versus progreditur, sed ad alteram mundi partem versus Austrum facit reversionem Ästivam: ubi omnium totius anni longissima

Introduct. Geograph. Lib. I. 19

longissima in nostro hemisphærio dies, nox vero brevissima. **Cancri autem Tropicus** dicitur à signo Zodiaci, in cuius principio Sol tunc vertitur. **Tropicus Capricorni** qui & hibernus & brumalis, circulus est omnium, quos Sol per Mundi conversionem describit, **Astro proximus**, in quem cum Sol pervenit, non ultra Austrum versus procedit, sed ad alteram Mundi partem, versus Septemtrionem, reversionem facit hibernam, sive brumalem: ubi longissima totius anni in nostro hemisphærio nox, dies vero brevissima efficitur. **Capricorni Tropicus** appellatur à signo, cuius principium tunc Sol transmitit.

De Arcticō.

Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, æquali spatio à suo quisq; polo distantes. Horum, qui nobis semper conspicitur, **Arcticus** dicitur, ut ipse Polus, ἀπὸ τῆς ἡρακλεοῦ, ab Ursa, quia proribus Ursæ pendibus describitur, minoris videlicet. Item **Septemtrionalis** & **Borealis**, & **Aquilonaris**; à mundi regione, cui subiacet.

De Antarcticō.

Alter vero æqualis & parallelus **Antarcticus**,

co ex diametro opponitur : totus sub terra conditus , cujus objectu à nobis haud cerni potest. Idem Austrinus , siue Australis & Meridionalis.

C A P. V.

De Zonis.

Quartuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia seu plagas , quas Zonas vocant Geographi.

Zonæ , Latine cingulum , est spatium in globo terræ inter duos circulos minores , vel inter circulum minorem & polum comprehensum. Appellantur autem Zonæ ab habitudine seu natura , una Torrida , duæ Frigidæ , totidemque Temperatæ. Ea , quæ in medio reliquarum sita est , Torrida vocatur , à Solis , cujus viæ subjecta est , perpetuo ardore : propter quem vetustissimis mortalium inhabitabiliis putabatur. Est autem spatium inter duos Tropicos comprehensum , continens in latitudine grad. XLVII medium intersecat circulus Æquinoctialis.

Duæ autem extremæ , quæ sunt circa mundi polos , altera Septemtrionalis , circa polum Arcticum , altera circa Antarcticum ,

Introduct. Geograph. Lib. I. 21

cum , Australis , Frigidæ vocantur ; quia longissime à Solis via sepositæ sunt , & omnium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur. Eas autem determinant utrinque circuli Arcticus & Antarcticus , suam versus suum quisque polum. A polis etiam dicuntur Polares. Harum quæque complectitur gradus XIII cum dimidio.

Reliquæ vero duæ , quod in medio inter frigus & ardorem positæ sunt , Temperatæ dicuntur & habitabiles. Harum altera , quæ Arctico & Tropico Cancri finit , Septemtrionalis , altera , quæ Antartico & Tropico Capricorni terminatur , Austrina sive Australis & Meridionalis dicitur. Continet quæque gradus XLIII,

C A P. VI.

De Parallelis & Climatibus.

AT distinguicur etiam terræ superficies secundum aliam rationem , nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui sub ipso Æquatore consistunt , perpetuo diem nocti æqualem XII horarum habent : quanto autem aliqua regio latius ab Æquatore versus alterutrum polum declinaverit ; tanto plus æstate diei longissimæ , vel vicissim hyeme noctis quantitas

quantitas augetur. Proinde Geographi pro diversa quantitatis dierum variatione diversas plagas terræ distinxere, quas vel Parallelos vocarunt, vel Climata.

Paralleli sunt circuli æquali undiq; spacio abs se invicem distantes, ab occasu in ortum ducti. Hi varii in Globo ad libitum cūjusque describi possunt. Verum Ptolemaeus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI Parallelos descriptis Septentrionales. Hac observata intercapedine, uti dies unus parallelī longissimus, superet parallelī præcedentis diem prolixior. Clima autem est terræ spatium duobus parallelis inclusum: in quo, longissimo die dimidiæ horæ variatio, sive auctio sit. Sed nomen Climatis ac Paralleli aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum significat.

Cæterum distinguuntur Climata in Septentrionalia & Australia; utrāque ab Äquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Idcōque quorum aliquid Clima fuerit ab Äquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem. Et vice versa, uti scire queas, sub quo Parallelō vel climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cuius longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim;

duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Cæterum Climata à Veteribus viii tantum numerata sunt; quod loca ultra septimum Clima, sibi incognita, vix inhabitari existimarent. Climata autem hæc ab insignioribus locis per quæ climatis medium protenditur, nomina acceperunt: ut primum per Meroën, Nilo circumfusam insulam & urbem Africæ; secundum per Syrenen, Ägypti urbem; tertium per Alexandriam, itidem Ägypti urbem; quartum per Rhodum insulam: quintum per Romanum; sextum per Pontum Euxinum; septimum per Borysthenis ostia. Postiores verò, qui experti sunt ulterius habitare terram, fecere xxiv Climata, ad elevationem usque graduum LXXII. Primum per Meroen, secundum per Syrenen, sub tropico æstivo; tertium per Alexandriam; quartum per Rhodum; quintum per Romanum & Hellespontum; sextum per Medianum & Venetias; septimum per Podolianum & Tartarium minorem; octavum per Wittebergam; nonum per Rostochium; decimum per Hiberniam; undecimum per Bohus, castrum Norvegiæ; duodecimum per Gutiam; tertiumdecimum per Bergos, Norvegiæ oppidum; quartumdecimum per Viburgium,

Viburgium, oppidum Finniæ; quintum-decimum per Arotiam Suediæ; sextumdecimum per Dalenkaulii fluminis ostia: reliqua pribus intestitiis per alia Norvegiæ. Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus horis xxiv definitur, climata xxiv interjacere, inde vero ad polum climatum distinctio minus certa est: propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augeantur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum vi mensium luce perpetua exsicetur, altero in densissimis tenebris languente. Cæterum, quæ ratio climatum est ab Æquinoctiali ad Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinoctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem climata proprias appellations non habent apud autores, sed ex oppositis nominantur; adjecta præpositione Græca α' $v\tau\iota$, ut α' $v\tau\iota$ $\delta\eta\alpha$ *Mepōnīs*, id est contra per Meroen; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut primum clima per Lunæ montes, ac fontes Nili; secundum per promontorium, vulgo dictum *Cabo de Corientes*, sub Tropico hiberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climatum,

&

& Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximum dierum longitudines, quo facilius intelligantur, tabulam hic adponemus.

Gli- ma- ti.	Pa- ral- eli.	Dies lon- gissimi Hor.scr.	Latitu- do Gr. Scr.	Inter- valla Cli- matum.
0	0	12 00	0	4 18
	1	12 15 4	18	
1	2	12 30 8	34	8 25
	3	12 45	12 34	
2	4	13 0 16	43	7 50
	5	13 15 20	53	
3	6	13 30 23	10	7 3
	7	13 45 27	36	
4	8	14 0 30	47	6 9
	9	14 15 33	45	
5	10	14 30 36	30	5 17
	11	14 45 39	2	
6	12	15 0 41	22	4 30
	13	15 15 43	32	
7	14	15 30 24	29	3 34
	15	15 45 47	20	

8	16	16	0	49	1	3	13
17	16	15	50	33			
18	16	30	52	58	2	44	
9	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
21	17	15	55	34			
22	17	30	56	37	2	0	
11	23	17	45	47	34		
24	18	0	58	26	1	40	
12	25	18	18	59	14		
26	18	30	59	59	1	26	
13	27	18	45	60	40		
28	19	0	61	18	1	13	
14	29	19	15	61	53		
30	19	30	61	25	1	1	
15	31	19	45	62	54		
32	20	0	63	22	0	52	
16	33	20	15	63	40		
17	34	20	30	64	60	44	
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	65	49	0	36
	37	21	15	65	6		
19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		

20	40	22	0	65	47	0	22
41	22	15	65	57			
21	42	22	30	66	60	17	
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
		Menses.					
		1	67	15			
		2	69	30			
		3	73	20			
		4	78	20			
		5	84	0			
		6	0	0			

Cap. VII.

De Globi in partes CCCLX sectione; item
de ambitu terra: & de longitudi-
ne ac latitudine ejus.

Omnis circulus à Geometris in CCCLX
parteis secatur: quam sectionem &
B 2 Sphæra

Sphæra Globusque admitti. Terra igitur quemadmodum Sphæra, in **cccix** parteis, qui gradus dicuntur distribuitur, Singuli gradus in **lx** distribuuntur scrupulos, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus **xv** milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in universum quinques mille quadringinta: quæ est circumferentia totius terrarum Orbis. Hinc diameter ejus fit milliarium mille septingentum octodecim, cum duabus undecimis, cuius semissis, sive semidiometer, est à superficie ad centrum milliarium octingentum quinquaginta novem, cum una undecima.

Cæterum gradus, per quos terra describitur, alii sunt longitudinis, alii latitudinis. Longitudines distinguuntur per circulos meridianos, latitudines per parallelos. Meridiani inscribuntur Globo **xxxvi**, x singuli gradus continent, qui numerus multiplicatus **cccix** conficit gradus. Sed primum Meridianum Ptolomæus in Fortunatis, quas nunc Canarias vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in Afrosibus insulis: alij etiam in medio Hispaniæ, Paralleli ab Aequatore ad alterutrum Polum notantur

notantur ix, x itidem gradus singuli continentes. hoc itaque numero quadruplicato, paralleli in universum erunt XXXVI: ut in longitudine. Longitudo igitur regionis est spatium Aequatoris, duobus Meridianis, uno Astorum Insularum unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci, comprehensum. Latitudo vero est loci seu regionis ab Aequatore versus alterutrum polum recessus. Hinc poli elevatio eadem est, quæ latitudo regionis. Cæterum duplex est: altera in nostro hemisphærio, ab Aequatore ad Polum Arcticum, Septemtrionalis: altera in inferiori hemisphærio, ab Aequatore ad Polum Antarcticum, Australis.

CAP. VIII.
*De quatuor Mundi Regionibus
& de ventis.*

OMne hoc, cui Mundi Cœliq; nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaq; impletur, partibus differt, quæ Regiones Mundi seu Cardines vocatur. unde Sol oritur, Oriens nuncupatur, sive ortus: quo demergitur, sive occidens, sive occasus: qua decurrit, Meridies: ab adversa parte, Septemtrio. His quatuor, alias interponuntur regiones. Inter Septemtrio-

nem & Orientem Äquinoctialem Oriens Ästivus ; qui & Ortus Solis æstivi dicitur. Inter Orientem Äquinoctialem ac Meridiem , Oriens Hibernus sive Brumalis ; qui & Ortus solis Hiberni,sive Brumalis. Inter Septentrionem & Occidentem Äquinoctialem, Occidens Ästivus; sive Occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Äquinoctialem & Meridiem, Occidens hibernus sive brumalis, qui & Occasus Solis hiberni sive brumalis.

Cæterum IV Mundi regionibus seu cardinibus , IV Principes assignantur Venti; qui inde Cardinales vocantur. Nominata eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in Trist. lib. i. Eleg. 2. (oriu;

*Nam modo purpureo vires capit Eurus ab
Nunc Zephyrus sero vespere missus adeat;
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;*

*Nunc Notus adversa prælia fronte gerit.
Sed cum Græca sint vocabula, Latinis ab
Septentrione flans dicitur Aquilo; ab Oriente subsolanus : à Meridie Auster: ad
Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noscuntur. A.*

Verum hic ventorum nominibus tam varios varii simul veteres atque recentiores auctores attribuerunt situs : uti unum certum typum ex universorum sententiis componere nequeas . Cætero Internum

mare,

mare, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in XVI parteis distribuunt. B.

Externum mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis , varie tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII nomina distribuunt. C.

C A P. IX.

De locorum Mensuris.

Romanî locorum intervalla per milia passuum , quæ millaria dicebantur , dimensi sunt. Singula millia passuum quum lapidibus sive cippis notantur, ipsa inde millaria lapides appellabantur: ut ad decimum lapidem, id est, ad decimum milliare. Quatuor millia passuum conficiunt unum milliare Germanicum commune. Hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; millaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per stadia dimensi sunt. Stadium est CXV passuum; hinc octo stadia conficiunt unum milliare Romanum, id est, mille passus, XXII stadia constituunt milliare Germanicum commune. Persæ suas habuerunt in demetendis

endis intervallis Parasangas : quarum singulae XXX continuerunt stadia. Aegyptii habuere Schœnos; sed dispare inter se longitudine. Alii enim Schœno XX tribuunt stadia; alii XL ; alii X tantum. Hodie milliaris vocabulo utuntur maxime Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scotti, quibus est *meile* & *mile*. item Poloni & Bojohæmi: aliæque Slavicæ gentes; quibus est, *mila* & *mile*: item Italij; quibus *miglio*. Hispani & Galli sua intervalla dimenticunt per leugas sive leucas: quas illi *leguas*, hinc *lieues* adpellant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hispanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per leugas indicant, quæ illis *leghe*, his *legues* dicuntur. Russi sive Moscovitæ sumam locorum mensuram agunt per spatiæ, quæ patria lingua vocant *vorest*. Sed horum omnium mensuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoscuntur.

Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utitur intervallorum mensuris, nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum, millaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum XV unum constituunt gradum in Globo Terræ, sic Hispanis quoque & Gallis leucæ sunt inæquales. & aliis itidem gentibus millaria. Anglorum quoque plerique

rique Mathematici LX milliaria tribuunt, uni gradui cum Italij.

C A P. X.

De Oceano, ejusque partibus.

Terra, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undiq; omnis cingitur. Totum autem mare, seu quicquid aquarum terris passim infusum, universum Orbem ambit, id uno nomine Oceanus nuncupatur. qui postea nominibus, ut locis differens, in varia maria ac sinus varie distribuitur. At primum quatuor adpellationes, ex IV Mundi regionibus accipit. ab Oriente Eous dicitur, id est, Orientalis: ab Occidente Occiduus sive Occidentalis: à Meridie Notius, id est, Australis: à Septentrionibus Sepiētrionalis. Præter hæc prout quāq; regionem perfundit, diversa à litoribus suis vocabula trahit. A Septentrionibus, qua Sarmatiae adfunditur; inter Lappliam & flumen Obium, Sarmaticus; qua Scythiae, Scythicus appellatur Oceanus. Sed à toto Septentrione etiam Hyperboreus dicitur, à gente in extremo hoc Septentrionis litorie posita. idem mare Cronium: quod Saturnus hic locis regnare dicitur, sidus frigidum. eadem ex causa Concretum, & Amalchium, quod gentis olim illius

lingua Congelatum significabat ! & Morimatus: quod Mare mortuum: ob perpetuam caliginem, & alienum moliorum siderum inibi adspicuum; maligna, ac pruina, tantum albidente luce, ut inquit Plinius. Tacito, est Mare pigrum ac prope immotum. Ab Oriente Sericus dicitur ad Sericam regionem , quæ nunc est *Kitaia* , & Sinensis ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis . *Tschina*. Hinc sequitur Hippadis pelagus , vulgo Archipelagus S. Lazari, ob multirudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictus. Inde a Meridie Oceanus est Indicus, qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopasque ab Oriente alluit. Hic vero ea parte , qua à Gange Indiae flumine ad funditur, Gangeticus dicitur , vulgo nunc Bengalensis sinus , ab Indiae urbe *Bengala*: qua Persidem tangit, Per sicut mare: mox Arabicum, qua Arabiam ab Austro percurrit. hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgo est *Madagascar* , Aspernum, ob brevia & syrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare Rubrum Latinis , Græcis *Erythræum* dicitur ; quod à Solis reper-

cussu talem reddit colorem , alii ab arena terraque, alii talem ipsius esse naturam existimarent; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia , à Rege Erythra, cuius sepulchrum in Ogyri insula ejusdem maris erat. Porro à mari Erythræo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceanii incipit, versus Occasum, Oceanus Æthiopicus , seu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluit, adusque Ostia fluminis Nigri. Inde jam est Atlanticus Oceanus (ab Atlante, Mauritaniæ monte, vel e jux promontorio dictus) seu mare Atlanticum , ad Hispaniæ usque promontorium Artabrum, vulgo *Cabo de Roca*. Hinc Oceanus Gallicus ad promontorium usque Gallicæ Celticæ, vulgo *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispaniæ regionem alluit, Cantabricus adpellatur: qua Aquitaniam, Galliæ provinciam Aquitanicus, mox Britannicus est, inter Britanniam & Galliam, inter Hiberniam & Britanniam Hibernicus: & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, Caledonius , qui apud Ptolomæum mendose est Deucaledonus. Ultra Britanniam, adusque Cimbros sive Jutiam, Daniæ regionem, Germanicus Oceanus Germaniam lambit.

Hæc igitur sunt nomina , in quæ totus Oceanus à Veteribus divisus , hodiéque maxima-

maxima ex parte servat. Cæterum quum in ulteriores mundi parteis postmodum navigatum sit, Oceano recens conspecto recentia quædam imposita sunt vocabula: in quatuor scilicet parteis universo Oceano diviso. Quicquid aquarum inter Asiam, Americam & Magellanicum, seu Australem terram interfusum est, Hispani *Mar del Zur*, id est, Mare Austrinum, alio nomine Pacificum nominant, à fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Europam & Africam, adusque lineam Æquinoctialem protenditur, *Mar del Nort*, id est, Septemtrionale: ultra lineam, inter Americam, Africam & Australem terram, *Mar d' Ethiopia*, hoc est, Æthiopicum: inter Africam, Asiam, atque Australem, *Mar d' India*, hoc est, Indicum. Atque hæc de Oceano, quatenus oras terrarum extimus amplectitur.

C A P. XI. De Magnis sinibus Oceanii.

IN gremiis autem Terræ describuntur, ad nostram continentem, quæ in Europam, Asiam & Africam distinguitur, sinus magni à veteribus quinque. Primus est ingens ille Plinii sinus Codanus, quod Ticio mare Suedicum, à Suevis olim accolis, dicitur:

dicitur: idem vulgo nunc Balticum, & Germanico vocabulo die *Oost-Zee*. Mare Orientale, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Prussiam. Secundus est, qui medius inter Europam, Africam & Asiam, ad paludem usque Mæotin protenditur: unde maris mediterranei vulgare nomen traxit, Latinis olim Internunzi mare dictum. Tertius, dicitur, Persicus; qui latere suo dextro Persidem radit. Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, Arabicus. Hic in sacris libris appellatur Rubrum mare; quia sinus est maris Erythræi, sive Rubri: hodie etiam vulgo *Mare Rosso*: idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Mahometis celebri. Quintus habebatur Caspianus, seu Hircanus: cui nomina à binis populis accolis quæsita sunt. Hunc prisci intersinus numerabant, quia Oceanū Scythicū ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur; ut Indicus Arabicum & Persicū ab Auro. Herodotus tamen, antiquissimus scriptor, & item Aristoteles atq; Diodorus, ab hac opinione dissentientes, mare id per se esse tradiderunt, nec Oceano misceri, hinc Ptolemæus lacum quam mare appellare nalluit, qui pedibus circuiri possit. huic rei recentiores quoq; ad stipulantur, vulgato tandem nomine etiam nunc mare dicitur Caspium atq; Hircanum: vulgo *Mar de Sala*.

ab

ab urbe adposita , & Russis accolis
Chvalensk More.

Cap. XII.

De Mari Interno]

OCeanum parteisque ejus, ac sinus præcipuos diximus. ex his mare Internum, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occasu Solis per Fretum Gadianum irrumpens, scissis utrimq; (id veteres credidere) ab Hispania Calpe, ab Africa Abyla montibus, quos Columnas Herculis dixerunt, quasi laborum ejus metas, inter Europam & Africam Asiamque diffunditur; unde Mediteranei vulgare nomen ei quæsumus. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur Gadianum, à Gadibus insula celebratissima ante sita & alio nomine Herculeum, à fabuloso Herculis ex Africa in Hispaniam transitu. Intranti ipsum mare, à lævo latere Europa est, à dextro Africa, inter has ad imum recessum Asia. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus adfunditur. Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur Ibericum sive Hispanicum mare; circa Baleares Insulas, Baleanicum;

ricum: ad Narbonensem Provinciam, Gallicus sinus: mox Ligusticus ad Liguriam: ab eo ad Siciliam Tuscum mare; quod Græci Tyrrhenum, Latini Inferum vocarunt: circa Corsicam insulam Corsicum est mare: circa Sardiniam Sardoum: à Sicilia Cretam usq; Siculum. Inde Creticum ad Cyprum usque: mox Cyprium, ad Asiam usque continentem. Inter Siciliam, Italiam, & Græciam, Jonium dicitur mare. cuius pars sinus Adriaticus inter Italiam & Illyricum: ab Adria urbe quondam sic dictus. Idem & Superum vocatur mare, respectu Inferi quod est Tyrrhenum. Adriatici iterum partes sunt, Illyricum mare; & hujus rursus partes duæ, Dalmaticum ad Dalmatiam, Liburnicum ad Liburniam. inter Siciliam & Adriaticum sinus Ausonium dicitur mare: quia hæc pars Italiae quondam vocabatur Ausonia. Sed postea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, Adriaticum est dictum, quod alio nomine erat Ionium. idem & Siculum. Inter Peloponnesum & Achajam Corinthiacus est sinus. Inter Græciam, Cretam Insulis, & Asiam, Ægæum est mare; quod nunc Archipelagus, innumeris Insulis referum. Id etiam varia ab insulis, quas alluit, sortitur vocabula: ut ad Myrton dicitur Myrtoum;

Myrtoum; ad Icariam, Icarium; ad Carpathum, Carpathium, alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiamque angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnumque sinum effunditur. Primas angustias Hellespontum vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Gracie bellum inferens. porrigitur inde tenuis Eripus. mox exspatiatur æquor: rutsūmq; in aratum coit. Laxitas Propontis appellatur, ceu vestibulum Pontis angustiz Bosporus Thracius; à meatibus boum per viis; qui Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. hinc vastum rursus mare Pontus Euxinus à moribus accolarum appellatus, quondam Axenus, longe refugientes occupat terras: magnoque litorum flexu jungitur Mæotici lacus ostio; quod Bosporus vocatur Cimmerius. ipse lacus Mæotis Tanaim amnem, novissimum inter Europam Asiamque terminum recipit. Atque hactenus partes interni maris dictæ sunt, quatenus Europam alluit. Porro ad Asiam post Ægei nomen Carium vocatur, qua Cariam perfundit: Rhodium, circa Rhodum insulam; Pamphylium ad Pamphyliam; Cilicum ad Ciliciam: mox Syrium sive Syriacum apud Syriam. Inter Ciliciam, Syriam & Cyprum insulam vocatur Cyprium

Cyprium mare, & Issicus sinus, ab Isto celebri Cilicæ urbe. Ad Phœnicen Phœnicum est: ad Palæstinam Palæstinius; ad Judæam Judaicum; ad Ægyptum Ægyptium sive Ægyptiacum; ad Cyrenaicam regionem Cyrenaicum. Hinc ad Libyam, id est, Africam, Libycum sive Africum: ad Numidiam Numidicum; ad Mauritaniam Mauranicum.

C A P. XIII.

De Navigatione Oceanij.

Oceanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dicere est. Notam fuisse Ægyptiis Græcisque terram Americanam, eoque Carthaginenses navigasse, post suo loco ostendam. Nostri atq; avorum nostrorum memoria omnis terræ Orbis jam aliquoties circumnavigatus est. Medio Mundi saeculo, quum Græcis Romanisq; una tantum continens, quam Europæ, Africæ Asiazq; nominibus distinxerant cognita fuerit; de hujus circumnavigatione narrat Plinius lib. I. cap. LXVI, à Gadibus Columnisq; Herculis Hispanæ & Galliarum circuitu totiusa ætate navigatum fuisse

fuisse Occidentem. Septentrionalem autem Oceanum majore ex parte navigatum auspicis Divi Augusti, Germaniam classem circumvecta usq; ad Cimbrorū promontorium, & inde immenso mari prospedō, aut fama cognito, ad Scythicam plagam & humore nimio rigentia. quod Tiberii ductus factum, ex Vellei libro secundo prospicitur. Idem Plinius eodem loco auctor est, Alexandri Magni victorias majorem partem meridionalis orientalisque Oceani perlustrasse, usque in Arabicum sinum, in quo etiam postea res gerente C. Cæsare, Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis vero potentia florente, Hannonem, circumvictum à Gadibus ad finem Arabiz, navigationem eam prodidisse scriptor. sicut ad extera Europæ noscenda missum eodem tempore Hemiliconem. Præterea, Nepos Cornelius auctor est apud eundem Plinium, Eudoxum quendam sua ætate, quum Lathyrum Ægyptii Regem fuderet, Arabico sinu'egressum, Gadeis usque perveatum. multoque ante eum Cælius Antipater ibidem ad firmat, vidisse se, qui navigassent ex Hispania in Æthiopiam commerci gratia. Idem Nepos, eodem loco apud Plinium, de Septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celere, Galliz Proconsuli,

suli, Indos à Rege Suevorum dono datus, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatisbus essent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio saepius ab Hollandis Anglisque tentata, nunquam perfici potuit; perpetua glacie & diuturnis tenebris obstantibus: Illa, quæ à Plinio narrantur, si vera sint; jam totus hic noster Orbis circumnavigatus fuis.

Cap. XIV.

Summa totius Orbis divisio:

DE aquis, id est, de Oceano ejusque partibus, hactenus in compendio dixisse sufficiat. nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in tres potissimum partes, sive in tres Insulas magnas, quas Oceanus circumfluus efficit, divisus est, quarum prima est quam nos incolimus; altera America; tercia Magellanica: eadem terra Australis & Incognita vocata: quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum est. Ex his tribus Insulis, sive eas treis continentibus appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria est: quamque jam dum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur,

supra

supra memoratum est. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fu-
it parteis; quarum nomina, Europa, Asia
& Africa. hancque divisionem à numero
filiorum Noachi habere putatur: Schema
obvenisse Asiam; Chamo Africam; Japhet
Europam: quanquam primi earum li-
mites, pro imperiorum, quæ exorta sunt,
ratione, vel etiam Geographorum libitu,
mutati fuerunt; ita ut nonnulli Chamæ
Japhetique partes Schemi posteris accesser-
int. Nec quidem posteriores mortales,
qui circa medium saeculum fuere, uno eo-
démque modo eas divisere. alii quippe du-
as tantum ejus constituerunt partes; id
que bifariam: quidam Asiam atque Eu-
ropam; Africam sub hujus nomine com-
prehendentes, tanquam partem; scissis
utrinque (id crediderunt) Calpe & A-
byla montibus, freto divulsam: alii itidem
duos à freto Gaditano ad Tanaim am-
nem; hinc Europam, inde Asiam; sub qua
Africam etiam intellexerunt. Alii rursus
in iv parteis distribuerunt Europam, Asiam,
Ægyptum & Africam. Hinc alii po-
stea, qui treis ejus parteis posuere, Euro-
pam, Asiam & Africam; Asiam Ægyptum
tribuerunt; quamvis minus commode
minusque rite Nilum terminum inter A-
siam Africamque statuentes; qua ratione
pars

pars altera Ægypti Africæ, altera Asiae ac-
cessit. Novissimi sinum Arabicum termi-
num inter Asiam & Africam ponentes, Æ-
gyptum Africæ adjecerunt. Atque ha-
quidem universi orbis variæ partitiones,
atque limites diserte apud veteres auctores
passim exstant. De termino autem in-
ter Europam Asiamque obscurior ac mi-
nus certa est traditio. nam qui Tanaim
flumen statuerunt, fontem ejus per sum-
mum errorem in Riphæis montibus, haud
procul Oceano Sarmatico posuerunt, qua
Perzora eos perrumpit amnis, alii vero, qui
Isthmum, qui est inter Ponticum Caspi-
umque maria pro fine constituerunt; his
persuasum fuit, Caspium mare esse sinum
Oceani Septentrionalis, ea regione, qua
Obii amnis immensum est ostium, irrum-
pentem: nam omne litus, quod est sub Se-
ptentrionibus ab occasu in ortum versus
ad Obii usque Ostium, ad Sarmatiam per-
tinet: Sarmatia autem pars est Europæ. I-
taq; verum certumq; terminum inter Eu-
ropam Asiamque uti habeas; statue post
mare Ægæum, Hellespontum, Proponti-
dem, Bosphorum, Thracium, Pontum Eu-
xinum, Bosphorum Cimmerium, lacumq;
Mæotin, primum Tanais fluenta, donec ad-
verso amne ad flexum ejus pervenias, apud
Tujam oppidum: inde lineam duc ad pro-
ximam

ximam Obii fluminis ripam, hinc pone ipsum flumen Obium ad Oceanum usque,

L I B E R S E C U N D U S.

C A P. I.

Summa Europæ descriptio.

R I M U M ergo de Europa dicemus, longe terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. Terminos habet, ab Oriente, qua Asia jungitur, quos superiore capite diximus; à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum: ab Occidente item mare Atlanticum: ab Septentrionibus mare Hibernum, sive Septentrionale. Longitudo ejus summa est inter Hispaniaz promontorium Sacrum, quod vulgo nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanorum circiter **Icccc**; latitudo maxima à Tænaro Peloponnesi

Peloponnesi promontorio ad Scritofinnias promontorium Rutubas, vulgo nunc *Noenky*ym dictum, mil. I, i. Divisa olim fuit in varias gentes Regionesque, quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista; Hispania, Gallia, Germania, Vindelicia, Rhætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Mœsia, Dacia, & Sarmatia. In insulis vero Oceani maximis, Britannia, Hibernia, Thule: maris interni, Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubœa, cum aliis minoribus sine numero. Hodie dividitur in complura regna, atque Principatus. Regnum præcipua sunt, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germania, quod nunc Romanum vocatur Imperium; dein Polonia, Bojohœmia, Hungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia, Servia, Bulgaria, Tartaria minor, sive Pre-copensis; item Regnum Neapolitanum, & Sicilia, Archiducatus unus est Austriae, magniducatus tres, Moscovia, Lituania, & Toscana. Ducatus & Principatus innimeri. Figuram universæ Europæ Strabo dedit Draconis, cuius caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, alæ dextra lœvâque Italia ac Cimbrica peninsula. Nostro ævo quidam foeminae sedentis speciem

speciem ei tribuerunt, cuius caput Hispania, collum extrema Gallia, qua Pyrenæis subjet montibus: pectus ipsa Gallia, Brachia Italia ac Britannia, venter Germania, umbilicus Bohemia. reliquum corporis sub vestibus late circa sedem diffusis implat Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Unegaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Graecia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precoensis, & Moscovia. Sed summa Europæ in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regiones inspiciamus.

C A P. II.

De Hispania.

PRIMA terrarum est Hispania; altrix semper Martiarum gentium regio; omni materia adfluens, quæcunque aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria: viris & equis abundant: metallis, auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique tota ferme scatterit: frumenti, maxime vero vitium ac oleæ adeo ferax, ut, sicuti ob penuriam aquarum effœta ac sui dissimilis est, linum tamen & spartum alat. Arque de hac Hispaniæ fertilitate, quum omnes fere prisci

Geographi

Introduct. Geograph. Lib. II. 49

Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam Σπανία, ob raritatem incolarum, ac locorum asperitatem sterilitatemque dictam suspicantur, quamquam hac nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe Hispali, ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjectum. Græci ab initio vocaverunt Iberiam à flumine ejus celebratissimo Iber: non ab Iberis Asiaz populis, quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit Herperia; quod in Occidentem versus ipsis sita fuerit. Terminos habet ab ortu ac meridie Internum Mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Gallia submovetur. Longitudo ejus summa à sacro promontorio, quod vulgo est *Cabo de S. Vincente*, ad usque Salsulæ fontem, vulgo *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, milliarium Germanorum est circiter cxc. Latitudo à Celicico promontorio, quod vulgo *Cabo Finis terraæ*, ad usq; promontorium Saturni, vulgo nunc *Cabo de Palos*, milliarium cl. Oceani internique maris circumfu-

C

circumfusione pene insula efficitur: Pyrenaëna is jugis transitum maris arcentibus. Strabo corio bubulo expanso eam adsummat.

C A P. III.

Divisio Hispaniae veteris.

Divisa fuit olim Romanis in tres provincias: Bæticam, Lusitaniam, & Tarragonensem. Bætica clauditur à Septentrionibus & Occasu flumine Ana; à meridie Oceano & mari Interno, usque ad Murgim opidum, vulgo hodie *Almeria* dictum; ab ortu Tarragonensi jungitur provincia: à qua recta linea, ab Murgi ad opidum, quod vulgo dicitur *Ciudad Rael*, & Anam amnem ducta, discernitur. dicta Bætica, à flumine Bæti, medium secante. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætim Anamque Amneis inter, Bæturia dicta fuit, Turduli versus Ortum Celtici versus Occasum in Lusitaniam usque protensu tenuere. Hodie universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, Granatam & Andalusiam, partemque Castiliæ Novæ, & Extremaduram, Lusitania terminatur

terminatur à Septentrione flumine Durio, ab Occasu Oceano, à Meridie Anna fluvio; ab Oriente linea à Civitati Regali ad Samoram opidum, apud Durium flumen ducta, à Tarragonensi provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui Lusitaniam à Luso ac Lysa, fabulosis Bacchi comitibus. habet Olyssiponem opidum ad Tagi amnis ostium, quod ab Ulyssè conditum esse fabulati sunt. continet hodie totum ferme Regnum Portugalliarum, partem Castiliæ Veteris, partemque Novæ. Reliquum vero Hispaniæ occupat Tarragonensis provincia à Tarracone, capite suo, cognominata. In hac populi fuerere, quorum nomina olim clara; Celtiberi, dextram Iberi fluvii ripam late accolentes: quorum caput Segobriga, nunc Segorbe vulgo dicta: & clara Romanorum eversione Numantia, nunc Almasan: regio ipsa Celtiberia, binc Vascones; qui maxima pars hodie Navarræ Regni, Pirenæis montibus adfixa. Horum caput Pompeilon, sive Pompeiopolis, nunc vulgo Pompeolona. Varduli, hodie Guipuscoa: quorum caput Flaviobriga, nunc Bilbao. Cantabri, qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc Biscaya: caput Juliobriga, hodie Val de Vieze. Astures; nunc Asturias: quorum caput Asturica, nunc Astorga, urbs quon-

dam magnifica. Gallæci, inter Minium & Durium amneis, quorum Brigantia, hodie *Breganca*; pars nunc Portugalliae. Vac. ciæ, quorum Pallantia, vulgo nunc *Palencia*. Carpetani, quorum Toletum, nunc *Toledo*; & Complutum, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere Oretani. Complectitur tota Tarraconensis provincia regiones hodie istas; Murciam, Valentiam, Cataloniæ, Arragoniam, Navarram, Biscajam, Asturiam, Gallæciæ, Legionem, Castiliæ Veterem ac Novam fere totas. At eadem Hispania distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis, Citeriore, & Ulteriore; unde sæpiissime Hispaniæ pluri- rali numero dicuntur hæ terræ. Citerior Hispania est eadem quæ Tarraconensis provincia: Ulterior Bæticam ac Lusitaniam complectitur. Dicitur sunt Cite- rior atque ulterior, respectu Urbis Romæ; sicuti & Galliæ duæ.

C A P.

C A P. IV.

De Nobilioribus Hispaniæ fluviis, & urbis olim claris.

F Luvii majori fama celebrati sunt; in Tarraconensi Iberus, vulgo nunc *Ebro* dictus, navigabili commerciödives: in Bætica Bætis, vulgo nunc *Guadalquivir*: in ter Bæticam ac Lusitaniam Anas, nunc *Guadiana*: totus ad Medelinam, opidum cuniculo se condens, post octavum circiter milliare Germ. renascitur. Tagus, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraconensi pro- vinceia ortus, Oceanum intrat; medium Lu- sitaniam secans; auriferis quondam arenis celebratus. Inter Lusitanum & Tarrac- nensem provinciam Durius, vulgo *Duero*, supra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra est in Gallæcia Minius, vulgo nunc *Minio* di-ctus. sub Pyrenæo autem Sicoris, vulgo *Segre*, Ilerdam opidum præterlapsus, in Iberum defluit.

Urbium tota Hispania clarissimæ fuere olim; in Bætica Astigi, nunc vulgo *Ecyas*; Hispalis, nunc *Sivilia*; & Corduba, nunc *Cordova*. In Lusitania Augusta Emerita, nunc *Merida*. in Tarraconensi, Pallantia

& Numantia, ante memoratae; item Taraco, vulgo *Tarragona*, Scipionum opus, maritimorum in his locis olim opulentissima; *Cæsaraugusta*, sive *Cæsarea Augusta*, vulgo *Caragocca*; hodie etiam omnia um Hispaniarum splendidissima; Asturica ante dicta. Sed & Carthago Nova, vulgo *Carthagena*, clara fuit à conditoribus Poenis; & Saguntus, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclitum nomen reliquit.

C A P. V.

De incolis Hispaniae, ac recentiori ejus divisione.

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primum pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, affirmant nostri scriptores ex Josepho; qui tamen Tubalem in Asiae Iberia inter Ponticum Caspiumq; maria statuit. Haud minore errore, in universam Hispaniam pervenisse Iberos ex Asia & Persia, tradidit M. Terentius Varro. Celtarum gentem, ab Aschenaze propagatam, omnem post terrarum inundationem obse disse Hispaniam, Galliamque, Britannicas insulas, Germaniam atque Illyricum, tam

Introduct. Geograph. Lib. II. 55

ex sacris quam gentilibus dispicio auctori bus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniae locis adfixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut Celticorum; qui partem Bæticæ ac Lusitanæ, partemque Tarragonensis provinciæ ad usque promontorium Celticum, quod vulgo nunc est *Cabo finis terræ*, tenuere: item Celtiberorum, ad Iberum flumen incolentium. Germanos cognominat, nescio unde, Plinius Oretanos, Tarragonensis provinciæ populos. Primi ex eorum post hominum memoriam ad Celtos in Hispaniam venere Phœnices, à Tyro, mare internum huc usque & ad Gadeis navigantes; partemque Bæticæ, quæ postea Turditania dicta fuit, occupantes; ut ex Diodoro atque Strabone dicimus. Græci postmodum à Massilia colonias deduxerunt inter Pirenæum & Iberum, Rhodam & Emporias: quæ opida etiam nunc vocantur vulgo *Rossæ* & *Empullias*. Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse indicat corruptum (ut vult Silius Poëta) nomen Graviorum, quasi *Grajorum*; Græcorūmque castellum Tyde, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarragonensis, quæ hodie est *Gallæcia*. Postea Carthaginenses majorem ejus partem tenuere ad Internum mare, Amilcare eam occupante. Secundo bello Punico supera-

tis atque expulsis Pœnis tota Romane⁹ rum facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem; quum Gothi ac Vandali, Germanica utraque gens, circa annum Christi CCCC, eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuerunt. Deinde vero Saraceni cum Mauris, circa annum ICCCXX invecti, tota Hispania direpta, complura in ea Regna instituerunt: Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compullis. Regnum numerus tandem crevit ad XIV; quorum nomina hæc recensentur; Legio, Galicia, Portugallia, Algarbia, Andalusia, Granata, Murcia, Valentia, Arragonia, Catalonia, Navarra, Castilia Vetus, Castilia Nova, quod Toletanum Regnum; & Baleares insulæ, vulgo Majorca & Minorca dictæ; quæ una cum Ebuso Insula, vulgo nunc Tivica, unum Regnum conficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum saeculum, clara fuere tria; Castilia, Arragonia & Portugallia.

Regnum Castiliarum.

Legionis Regnum, vulgo Leon, constitueret reliquæ Gothorum, à Mauris ut di-
cūm,

Etum, in ea loca compulsa. At Ferdinandus primus Legioni per matrimonium, juncta Castilia, uno nomine Castiliam appellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis Mauris, accesserunt Gallæcia, Andalusia, Granata, Murcia, ac Navarra; Navarræ autem Regnum initium cepit circa annum ICCCCLX, quum Enecus, Bigorriæ (pars est Galliæ Aquitanicæ) Comes, transgresso Pyrenæo, Mauris ejectis, Regem se constitueret. post hunc Henricus IV, Castiliæ Rex, armis occupatum Navarræ Regnum, suo Imperio adjecit.

Regnum Arragoniæ.

Arragoniæ Rex primus factus est Ramirus, Sancti Magni, Navarræ Regis, filius spurius, anno cIccv. Huic deinde titulo annexæ sunt Catalonia & Valentia. Jacobus autem Rex anno cIccclii Insulas Baleares suis armis occupatas, Arragoniæ Regno siveque Christianæ adjecit. Tandem Ferdinandus VI, Caroli V. avus maternus, Castellæ & Navarræ Rex, per matrimonium Castellæ junxit Regnum Arragoniæ. Hic tandem Mauros, quos Ferdinandus III in Granatense Regnum compluerat, omnemque una Judæorum gentem tota Hispania anno cIcccxii.

Regnum Portugallia.

Portugalliae Regnum cepit initium ad hunc modum: Quum Henricus Lotharingiæ Comes res ingentes contra Mauros in Hispania gessisset, præmium virtutis ac laborum Alfonsus VI Castellæ Rex, Tiresiam filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque apposuit eam Hispaniæ partem, quæ nunc Portugallia dicitur. Hujus filius cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudisset, Rex primus Portugallæ appellatus est circa annum c^{lo} cx; habuitque successores continua serie, donec ultimo Rege Sebastiano in Africa cæso, Regnum ad Regem Castellæ recidit.

Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus III, Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ prætium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum, quāmque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; Castellæ, Arragoniæ, & Portugallæ. Sub Castellæ regno sunt: Duæ Castellæ, Legio, Asturia, Galæcia, Extremadura, Andalusia, Granata, Murcia, Biscaya, Navarra, Mediolanum;

Ianum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Insulæ Canariæ, America, Insulæ Philippinæ. Sub regno Arragoniæ; ipsa Arragonia, Catalonia, Valentia, Insulæ Baleares, quæ Majorca & Minorca: Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia. Sub regno Portugalliæ; ipsa Portugallia, Algarbia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Brasilia, Insulæ Molluccæ. De cætero, in ipli Hispaniis Duces numerantur XXIV. At id maxime mireris; reperiri heic quod haud facile alias toto orbe terra rum: scilicet ducem in Portugallia, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopatus in universa Hispania sunt XII. Episcopatus LV.

C A P. VI.

De Vrbibus, Portibus, & Academiis
hodie claris.

Urbes in Hispania nunc celebres sunt Barcino, vulgo Barcelona, Cataloniae caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporiū; licet portus commoditate destituatur; eoque naves sœpe in statione tempestatis pereant. Ca^z Saragusta vulgo Caragoca, Arragoniæ caput, magnissima totius Hispaniæ urbs Pompeion,

lon, sive Pompeiopolis, vulgo *Pompeiana*, caput regni Navarræ. Valentia, caput Regni, nunc fructuum varietate Hispanicarum amœnissima. Murcia, caput Regni. Hortus totius Hispaniæ vocatur. Carthago Nova, vulgo *Caribagenta*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus. Granata, caput regni, splendida atq; ampla urbs. Hispanis, vulgo *Sevilia*, Andalusiæ caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europæ Emporium, *S. Lucas*, navium statio Hispalensiū. Corduba, urbs admodum ampla, at minus populosa. Marcenæ opidi ager lectissimos totius Hispaniæ fert. Asturones: Toletum, centrum fere Hispaniæ obtinet, omnium maxima ac munitissima Madritium; vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regia sede nobile opidum. Quinto ab hinc milliario visitur in Escoriali superbum illud D. Laurentii Monasterium, Phillipi II opus, in memoriam victoriæ adversos Gallos, ad S. Quintinum in Picardia, anno cīc Iō LVII obtenta exstructum. Burgi, vulgo *Burgos*, Castellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valisdolid*, inter nitidissimas Europæ urbeis censetur. Compostellam, Gallæciæ caput, alias vulgo *S. Fago*, D. Jacobi Apostoli osla, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. vulgo *Olyapo Hispanis Lisboa*, inc-

lis Portugalis *Lisboa*, Portugalici regni caput, urbs magna, populosa, negotiacionibus celeberrima. *Setubal*, cuidad di Puerto, *Corunia*, *Ribadeo*, *Vierus Bilbao*, portus ad Oceanum celebres.

Academiz illustriores sunt, *Salmantica* & *Complutum* in Regno Castellæ, *Conimbrica* in Portugallia Regno.

C A P. VII. De Insulis ad Hispaniam.

Insularū Hispaniis adjacentiū celebriores sunt, Baleares duæ item Ebusus & Gades. Baleares contra Tarragonensis littora sitæ, haud longe inter se distant, & à spatio suo cognō inibus acceptis, Majores, Minorēsq; plurali numero, vel etiam singulari Major, Minörq; appellantur: funda olim belliccsa, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἀπὸ τῆς Λέσβου, i. e. à jaculando: Græcis Gymnesiæ dictæ, λόμη τῷ μυρόντι, i.e. à nuditate, quod incolæ aliquandiu nudi viā egisse dicantur: nunc vulgo *Majorca*, & *Minorca*. Pyratica olim incolæ maxime vivebāt: Carthaginienibus iidē contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis à Romanis subigerentur. Mauri postea ex Africa occuparunt, cū Hispanias diriperet, regnūq; idjecta Ebuso Insula in iis cōdiderūt: quos tandem Jacobus Arragoniæ Rex ejecit; ut supra cōmemoramus. Ebusus inter Majoricā & Hispaniam sita est; frumentis saptū nō fecunda; ad alia largior; & omnium

animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quidem, quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si invecta sint, sustineat. hodie vulgo *Tuica* dicitur, salis copia maxime celebris. In capite Bæticæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Insula Gades fætum contingit, quod inde Gadiranum perhibetur, à continenti angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, Erythræam; Pœni, lingua sua, Gadir, id est, septem nominarunt. In hac Geryonem, cuius boves Hercules abduxit, habitaſſe fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem, quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgariter vocabulo *Cadiz*, & corrupte *Calis*, dictum,

C A P. VIII.

De Gallia.

Hispaniæ proxima est Gallia. Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rheno amne, Alpium parte & Varo flumine; à meridie Mari interno Pyrenæisque jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septentrionibus Oceano Britannico. At postquam Gallorum nonnulli Alpes transgessi Italiae fere dimidium occuparunt, Gallæ nomen huc usque extensum fuit. Omne

ne autem hoc terrarum spatium bifariam fuit divisum: Primo in Galliam Cisalpinam, quæ & Italia, eadémque Citerior, & Transalpinam, quæ Ulterior, Gallia hodie proprie dicta. Rursus hoc idem terrarum in tria populorum genera, ab habitu corporis cognominata, distributum fuisse: in Togatam, quæ Cisalpina; in Braccatam, quæ & Narbonensis, Romanorum praevincia; & Comatam, quæ reliqua est Gallicarum pars. Sed de Cisalpina post agemus, quum de Italia erit sermo: nunc de Transalpina, illius matrice, primum dicendum.

Pyrenæis igitur jugis superatis, proxima aperitur terra Gallia, felix præpinguis glebis, & commoda proventibus fructuariis; consita vitibus & oleis quibusdam in locis; omni ad animantium usum fœtus beatissima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minime frequens, frumento adeo fertilis, ut melioribus Europæ terris conserri possit. Nomen ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facile dispeſtu est. Tarquinio prisco Romæ regnante vocabulum tandem Galliæ natæ est, ab incolis Gallis, ut postea ostendetur. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanum excurſu ad Rheni Vahalisch; divergia, apud Mūnimentum

nimentum Schenkii, vulgo Schencken-schans, porrigebatur. Latitudo à Gobæo promotoio, vulgo nunc le Four, in Britaniæ extremo ad Varum usq; flumen. In hoc terrarū spatio Gallia sita erat, duobus ut dictū est, distincta nominibus. Braccata interno imminet mari; Comata ad Oceanum ac Germanos.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, qua & Narbonensis Provincia.

Narbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarum, quæ Interno mari alluitur; Braccata ante dicta; amne Varo Alpiūm q; jugis ab Italiadiscreta, ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua vero Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorū quondam cultu virorū morūmq; dignatione, amplitudine cumpum nulli Provinciarū Romani Imperii postferenda; sed Italia verius quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia, & dñficiorū nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodie linguadocū, Sabaudium, Delfinatum, ac Provinciam; quæ veteris appellationis memoriam servat. Populi in ea quondam clari: in Subaudia, Allobroges, quorū Geneva & Vienna; Centrones, quorum axima, nunc Centron, & Tarantasia, nunc Montier & Tarantaise. In Delfinatu; Segalauni quorū Valentia; Vocontii, quorum Dœ, nunc Die; Caturgies quorū Ca-

Introduct. Geograph. Lib. II. 65

turigomagus, vulgo Chorges. In Provincia, Gavates, quorū Avenio, nunc Avignon; Salyes, quorum Aquæ Sextiæ, nunc Aix. In Linguadoco Gabali, nunc Vellay; Ruteni, nunc Rodes; Helvii, nunc Albigeois; Volcæ Tectosages, circa Tolosā; Volcæ Arecomici quorum Nemausus, nunc Nîmes. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim Vasio, nunc Vaison; Viēna, Avenio, Nemausus, Tolosa, Arausio, nunc Orange; Arelate, nunc Arles; Blitteræ, nunc Beziers: sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Narbo, vulgo nunc Narbonne. In litore autē portu clara Massilia, vulgo Marseille, urbs antiquissima, à Græcis condita. Eadem etiam nunc totius provinciæ clarissimæ sunt.

CAP. X. De Gallia Comata; ac pri-
ma ejus parte Aquitania.

Gallia Comata in tres partes divisa fuit: Aquitaniā, Celtica ac Belgicā; sed his alios alii posuerunt terminos. Cæsar Belgicā fecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanum, Matronāq; amnes, Celticā, quam eundē proprie Galliā & incolas ejus Gallos adpellat ubiq; Belli Gallici Comentari. primo, inter Matronā Sequanāmq; Oceanum & Garumnam flumē, Gebennā montē, Rhodanū ac Rhenū flumina: Aquitaniā inter Garumnā, Oceanū & Pyrenæos montes. Postea vero Augustus aliter distinxit; Belgicā statues inter

Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam Sequanamque amneis & Oceanum; Celticam, quam & Lugdunensem appellavit à capite Lugduno, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amneis, & Oceanum; Aquitaniam inter Ligerim, Gebenam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. Aquitania vetus sive Cæsariana, Arematica ante dicta, Nunc Vasconia, vulgo **Gascogne**, vocatur. Vascones quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere transgressos, haud dubium est. Populi heic olim clari; Ausci, nunc regio **Armignac**; Vasates, nunc regio **Albeet**, opidum **Bazas**; Begalli, sive Brigertiones; nunc **Bigorres**; Tarbelli, quorum opidum **Aquæ Tarbelæ** nunc **Acqs**. Horum clarissimi fuere Ausci, & caput eorum **Elusaberris**, nunc **Aux**, totius veteris Aquitanie opulentissima.

In reliqua Aquitania augusti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dederunt, Cadurci: **Quercy**; quorum opidum Devena, nunc **Cahors**; Petricorii, nunc **Perigore** quorum Vesonna, nunc **Perigueux**; Arveni, sive Alverni, nunc **Auvergne**; quorum Augusta Nemetum, nunc **S. Flour**: Limovices, nunc **Limosin**; quorum Augustoritum, nunc **Limoges**; Bituriges, nunc **Berrii**; quorum **Avaricum**, nunc **Bourges**: Pictones, nunc **Poitou**:

Poitou; quorum Limonum, nunc **Poitiers**; Santones, nunc **Saintonge**, quorum Mediolanum, nunc **Saintes**.

C A P. XI.*De Gallia Celtica seu Lugdunensi.*

N In Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina existant, clari sunt: Osismii, nunc ultimus Britanniæ in mare excursus; quorum opidum Vorganum, vulgo nunc **Guinguand**: Veneti, quorum Vindanna, nunc **Vannes**, Nannetes quorum Condivincum, nunc **Nantes**: Curiosolires, Britannia inferior: Redones, Britannia superior, quorum opidum Condate, nunc **Redon**: Audegavi, qui & Andecavi, & Andes, nunc **Anjou**, quorum opidum Juliomagus, nunc **Angiers**: Tirones, nunc **Tourraine**, quorum Cæsarodunum, nunc **Tours**: Aulerci Diablinctæ, quorum opidum Noviodunum, nunc **Maine**: Aulerci Cenomanici quorum opidum Vidunum, nunc **Mans**: Unelli, quorum Crociatoniū, nunc **Quareneain**: Carnutes, quorum Autricum, nunc **Chartres**; & Gennabum, nunc **Orleans**; ipsa regio la Beause: Lexobii, quorum Noviomagus, nunc **Lisieux**, in Normandia: Aulerci Eborovices, quorum Mediolanum, nunc **Evreux**, in Normandia: Parisii, quorum **Lutetia**

teria, nunc *Parisi*: *Senones*, quorum *Agen*-
dicum, nunc *Sens*, in *Campania*: *Tricassii*,
quorum *Augustobona*, nunc *Troyes*, in
Campania: *Ædui*, sive *Hedui*, quorum
Augustodunum, nunc *Austum*, in *Burgun-*
dix *Ducatu*: *Vadicasses*, quorum *Novio-*
magus, nunc *Nuys* in dicto *Ducatu*: *Se-*
gusiani, nunc *Forêt*, quorum opidum *Fo-*
xum Segusianorum nunc *Fours*, & item
in ipsorum agro *Lugdunum*, nunc *Lyon*.
At horum omnium clarissimi *Hedui*, urbs
eorum totius *Celticæ* opulentissima, *Au-*
gustodunum, *Lugdunum* nomen *Provinciæ*
dedit.

C A P. XII.

*De Gallia Belgica; Item Fluminibus
universa Gallia Transalpina.*

BElgica illa Vetus, quæ tertia pars Gal-
liæ *Comatæ*, vetustissimis scriptoribus,
clauditur *Rheno Rhodanóque amnibus*,
lacu Lemano, *Matrona ac Sequana flumi-*
nibus, *Oceanóque Britannico*. At Plinius
atque Tacitus ab *Helvetiis* ad *Oceanum*,
omnem interiorem ripam *Rheni à Ger-*
manis populis incoli tradunt. Hodie sane
idem sit: at aliquanto latius quam olim.
Itaque Plinius initium *Belgicæ*, à *Scaldi*
flumine

Introduct. Geograph. Lib. II. 69

flumine facit. Inter *Mosam* & *Flandriam*
ad *Oceanum* fuere *Taxandri*; nunc est
Zelandia ac *Brabantiae* inferior pars. In-
de *Menapii* reliqua *Brabantiae* pars, & item
Geldriæ ad *Rhenum* usque: quorum opidum
Castellum Menapiorum, in *Mosæ ri-*
pa, nunc *Kessel*. *Morini*, pars *Flandriæ* in-
ter *Oceanum* & *Legiam* amnem; opidum
Teruanna nunc *Teauvane*; & portus *Gesso-*
riacus, qui antea *Itius*, & postmodum
Bononia, nunc *Boulogne*: *Ambiani*, quo-
rum opidum *Somanobriga*, nunc *Amiens*
Bellovacis, quorum regio *Belgium*,
nunc *Beauvoisin*; & opidum *Cæsaroma-*
gus, nunc *Beauvais*: *Caletes*, *Pais de Cauds*;
opidum *Juliobona*, nunc *Diepe*: *Vellocas-*
sii, quorum *Rotomagus*, nunc *Rouan*:
Atrebates; opidum *Nemetacum*, nunc
Arras: *Nervii*, opidum *Bagacum*, nunc
Bavay; & item *Cameracum*, nunc *Cam-*
bray: *Eburones*, *Condruſi*, *Segni*, *Cæ-*
ræſii, *Pœmani*; quæ primo uno nomine
adpellati fuere à Gallis *Germani*, postea
vero à se ipsis *Tungri*; quorum opidum
Atuatuca, nunc *Tongeren*: *Veromandui*;
quorum *Angusta Veromanduorum*, nunc
Vermandois, vicus in extima *Picardia*. *Sue-*
siones, quorum *Augusta Sueſſionum*, nunc
Soiffons: *Silvaneſtæ*; quorum *Augustoma-*
gus, nunc *Seulis*: *Remi*; quorum *Duro-*
cortorum

cortorum ; nunc Reims , in Campania : Treviri quorum Augusta Triviro-
rum , nunc Trier Germanis , Treves Gallis . Mediomatices ; quorum Divodu-
rum , nunc Metz . Leuci ; quorum opida Tullium & Nasium , nunc Toul & Nansy ,
in Lotharingia . Lingones ; quorum An-
domatunum , nunc Langes . Sequani ; quo-
rum Vesontio , nunc Besancon , in Burgun-
dæ Comitatu . Rauraci , nunc ager Bas-
ileensis ; eorum opidum Augusta Rauraco-
rum , nunc vicus Augst . Hinc Helvetii ,
in quatuor Pagos distincti . Pagorum no-
mina , Tigurinus , Tugenus , Ambronicus
& Urbigenus . Tigurinus nomen habuit
ab opido antiquissimo Tiguro , sive , quod
rectius scribitur , Turigo , nunc Zurich :
Tugenus , ab opido Tugio , nunc Zug :
Ambrones nomen habuere à flumine ,
quod accolueret , Amma , nunc Emme : Urbi-
geni dicti sunt ab opido Urba , nunc Orbe .

Caput Helvetiorum fuit Aventicum ,
nunc Avances Gallis , Germanis Wiflisa-
burg . Rhenum autem accolentes Germa-
niæ nationum in eadem provincia ; Tre-
bocci in Ellsatia ; quorum Argentoratum ,
nunc Strasbourg Nemetes , quorum No-
viomagus , nunc Speir : Vangiones ; quorum
Moguntiacum , nunc Mentz : Ubii , quo-
rum Colonia Agrippineus , nunc Col-
len :

Iugerni in partibus Gelriæ & Cli-
vix ; ubi opida Goch & Gelre : quondam ,
quum trans Rhenum incolerent , Sicam-
bri di&i. Hinc Batavi , Rheni Insulam in-
colentes . Occupat hæc partem Gelriæ ,
partem Trajectensis Provinciæ , partiēma-
que Hollandiæ . Incipit haud procul Cli-
vis opido , & munimentum Schenkii , vul-
go Schencken schans : ubi Rhenus in duo ve-
luti cornua scinditur . Sinistrū , Vahalis flu-
men adpellatur : Mosæ amni apud Vocor-
num opidum confusum , uno ejus alveo ad
Oceanū defertur , ubi Mosæ ostium dicitur .
Dextrum cornu primo latum ad usq; Bata-
vodorum , quod vulgo est Wijck te Duerste-
de , inde modicū nomini sui custodiens al-
veum , Trajectūmque & Lugdunum trans-
siens opida , propter vicum Cat-vijjk in
Oceanum olim effundebatur , nunc Osti-
um hoc arenis obstrūctum est . Quicquid
igitur duobus hisce alveis Oceanōque in-
cluditur , Insula Batavorum fuit : cuius
nomen hodièque in superiore ejus parte
servatur , vulgo de Betavv dictum . Præte-
rea extra Insulam teuere Batavi , quicquid
Vahali ac Mosæ includitur . Partem in-
sulæ circa Trajectum & Wordam inco-
luere Caninefates . De cætero Gallorum
omnium fortissimi erant Belgæ : horum
bellicocissimi Helvetii ; clarissimi Treviri .
urbium

urbium Belgicarum opulentissima Augusta Trevirorum.

Fluvii Galliae.

Nobiliores Galliae fluvii sunt; Oceanum petentes, Mosa, vulgo die *Mase Germanis*, Gallis *la Meuse*; Scaldis *l'Escaut* Gallis, Germanis *die Schelde*; Sequana, *la Seine*, Matronam devehens, vulgo *le Marne*, & Ligeris, *la Loire*; Garumna, *la Garonne*. Rhodanus, der Roden Germanis, Gallis *le Rône*, velocissimus amnis, inter tres maximos Europae fluvios computatus, tardissimum Ararem, vulgo *le Saône*, in Mare internum secum trahit.

C A P. XIII.

De Incolis Galliae, ac posteriori ejus divisione.

UNAM gentem, Celtarum nomine, omnem quondam incoluisse Hispaniam, ac Galliam Germaniamque, Illyricum, & Britannicas Insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiusque infra in Germaniae descriptione dicetur. Ceterum Gallorum natio adeo populosa fuit, uti, quum domi haud sterile solum tenerent, ob

Introduct. Geograph. Lib. II. 73

ob multitudinem tamen hominum, necesse habuerint, in diversas ac longinquas mundi regiones colonias deducere. Non nulli eorum Italiam dimidiam fere partem occuparunt. ex his quidam ultra profecti, in Asiam usque pervenerunt; noménque ibi Galatiae, sive Gallograeciae, seu Græcogalliae fecerunt. Alii in Britanniam Insulam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii investi, ingentem tractum à Rheno ad Vestulæ usque fontes obsederunt. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot civitatibus, imperiis ac magistratibus discreta. Primi Romanorum arma sensere Salyes; cum de incursionibus eorum Massilia, socia Romanorum civitas, quereretur. Deinde Allobroges & Arverni; quum adversus eos similes Heduorum querelæ opem & auxilium fligitarent. Prima igitur Narbonensis Gallia subjugata, in provinciæ formam redacta est; Domitio Ænobarbo & Fabio Max. trophæa in ea statueruntibus. Reliquæ Galliae per x annos domitæ laus ad Julium Cæsarem defertur. Paruit hinc tota sub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris usque tempestatem; quina circa annum Christi CCCC, Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonensem

sem Provinciam invasit, noménque Regione de suo imposuit, quod postmodo corrupte Languedoc, quasi *langue de Goth*, dictum est. Prolatis deinde ad Ligerim usque amnem Imperii finibus regnum constituerunt, cuius caput ac regia Tolosa fuit. Eadem tempestate Burgundiones ab ultima Germania (pars Cassubiorum, párque Brandenburgium nunc ea loca tenent) cum Vandalis Suevísque profecti, alias Gallie partes occuparunt, regnóque constituto. Burgundiæ nomen de suo imposuerunt, cuius caput regiáque sedes Arelate. Complectebatur utrámque Burgundiam, Lugdunensem agrum, Delfinatum, Sabaudiam, & Provinciam. Sub idem ferme tempus, Franci Germanica gens, Reno trajecto, proximam Galliæ partem, Tungriam) nunc est Erabantia, ac Leodiensis Episcopatus) obsederunt. at pulsi mox à Gothis, paulo post redierunt, ultraque in Parisios usque progressi, regione ac regno init i condito Franciæ vocabulum de suo imposuerunt, cuius caput ac regia Lutetia. Circa eadem tempora Britanni ex Britannia Insula, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adversus Scottos Piñosque ex Germania vocaverant, pulsi, extrema Galliæ Celicæ obsederunt, & de suo nomine

mine Britanniam minorem appellauit. At Clodovæus, V Franciæ Rex, Burgundiæ Rege Gundebaldo armis devicto, Gotisque ex Gallis ejctis, utrumque regnum suo imperio adjecit. Hic vita excedens, regnum Franciæ IV filiis in quatuor parteis seu regna distributum reliquit. Primus erat Parisiorum rex: cui parebant Parisii, nunc vulgo *Île de France*, id est, insula Franciæ, Campania Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Avernii. Secundus Suessionum Rex; cuius regno submissi Veromandui, Neustrii, nunc Normanni; Picardi, Flandri. Tertius Burgundiæ, sive Aurelianii Rex; cui cessit totum Burgundiæ regnum, ante di-
stum, cum Aurelianensi Ducatu. Quartus Rex Metensis, seu Austrasiæ; quæ complectebatur quicquid inter Mosam ac Rhenum. Mortuis autem fratribus, Clotarius solus rerum potitus est. Hujus itidem quatuor filiis regnum iterum in quatuor dictas parteis divisum est. At defunctis, ut ante, fratribus, Clotarius II totum regnum Franciæ solus obtinuit. Id integrum intactumq; successoribus ejus manuit, ad Caroli Magni usque tempestatem, quum Austrasia divelleretur, mox Flandria etiam sui juris facta est. Imperator dein Henricus III. Burgundiæ regnum

Germanorum imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor parteis direptum est. Beroaldus Saxoniz Dux, Sabaudiam invasit. Otho, Flandriæ Comes, partem occupavit, quam *Franchise Conté*, id est, liberum Comitatum Burgundiæ nuncupavit, Gugius Comes eam, quam à filii socii nomine Delfinatum appellavit. Boso postremus in Provincia regnum tenuit, quod Arelatense dictum fuit. Postiores Francicæ Reges Provinciam ac Burgundiæ Ducatum recuperarunt. Delfinatum Hubertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, ea lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen Delphini inde gestaret. Sabaudia successoribus Beroaldi etiam nunc manet. Burgundiæ Comitatus eodem titulo ac jure ad Hispaniam Regem pervenit, quo ipsa Flandria. Avenionensem Comitatum Joanna Provinciæ Comes Papæ Clementi VI concessit, manetque etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditione.

C A P. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in variis Provinciæ divisione.

HAec igitur ratione Gallia arctior, quam olim fuit, facta est; toto propemodum Belgicæ avulsa. Itaque à Meridie, Occasu, ac Septentrione, servatis antiquis terminis,

nisi, ab Ortu clauditur Sabaudia, Burgundiæ Comitatu Lotharingia, ac Inferiore Germania, quam vulgo nunc Belgicam & Belgium vocant. Longitudo ejus ab extrema Britannia, ad usque Varum flumen, Italizæ terminum, porrigitur milliarium Germanicorum CLX. Latitudo à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarium CXL. Francia autem dicitur vulgo à Francis, Germanica gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis varie divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretagne, Normandie, Picardie, Champagne, la France, Beause, Berry, Blaisois, le Maine, Tourraine, Anjou, Poictou, Saintonge, Perigori, Limosin, Bourbonnois, Bourgogne, Duché, Quercy, Guascogne, Languedoc, Province, Dauphiné*. Accessit haud ita pridem *la Bressc*, pars Sabaudiæ. Meis etiam atq; *Toul* Lotharingiæ opida Regis Francorum nuper facta sunt. Ceterum Ducatus in Gallia sunt xix: *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Auvergne, Guienne, Tours, Bar-le-luc, Valois, Nemours, Alencon, Reims, Laon, Langres, Bourbon, le Maine*. Pares Franciæ quondam Carolus Magnus, xxi instituit: quorum sex Ecclesiastici, sex seculares. Ecclesiasticorum III sunt

Duces; Archiepiscopus Remensis , vulgo Reims , Episcopus Laudunensis , vulgo Laon ; Episcopus Lingonensis , vulgo Langres. Tres Comites, iidemque Episcopi; Catalaunensis , vulgo Chalons; Noviodunensis, vulgo Noyon; Bellovacensis, vulgo Beauvais. Secularium itidem tres Dukes; Burgundicus, Normannicus, Aquitanicus, Guienne vulgo. Tres Comes; Flander, Tolosanus, Campanus. At hodie duo ex his xii aboliti sunt, Burgundicus ac Flander. Conventus Juridici (Parlamenta Franci vocant) sunt octo; Parisiensis, Rotomagensis, vulgo Roian, in Normandia; Redonensis vulgo Rennes, in Britannia; Divionensis in Burgundia , vulgo Dijon; Burdegalensis, in Vasconia, vulgo Bordeaux; Tolosanus in Linguadoco, vulgo Tolouse; Gratianopolitanus, in Delfinatu, vulgo Grenoble; Aquensis in Provincia, vulgo Aix. His accesserunt nuper duo alii conventus; Pau in Bearnia, & Metz in Lotharingia. Archiepiscopatus sunt per universam Franciam xv , quibus subiecti Episcopatus cii.

C A P.

C A P. XV.

De Urbibus Galliae celebribus, Academisque illustribus.

Urbes Galliae celeberrimae sunt, in Parisiis, sive Insula Franciae, Lutetia Parisiorum , vulgo Paris; caput ac regia regni , urbs totius Europae, unam si Constantinopolin excipias , magnitudine atque incolentium frequentia , clarissima , dignitate sua maxime estimanda. In Picardis Ambianum, vulgo Amiens , templi interno splendore , ac ornamentiis insignis. In Normannis Rotomagus Roian; opulentissimum Galliae ad Oceanum Britannicum Emporium: Cadomum, Caen; Diepa navium appulso celeberrimum opidum. In Britannis Rennes; & Nantes sat clarum Emporium. In Andegavis Andegavum , sive Julioniagus vulgo Argicrs. In Turonibus Turonum, vulgo Tours. In Blensi provincia, Belenfe castrum, vulgo Blois; cuius ager ob multiplicem amoenitatem hortus Galliae nuncupatur. In Beauisie Chartres, & item Aurelianum, vulgo Orleans. In Biturigibus Bourges, antiquatum reliquiis ac Xeodochio clara. In Campania Remi, vul-

go Reims , templi artificioa extrinsecus structura nobilis : Catolauni, vulgo Chalons . Tricassium, vulgo Troyes, urbs ampla ac populosa . In Burgundia Divionum, vulgo Dijon ; Ducum quondam sedes : Cabilonum, vulgo Chalon , emporium haud spernendum : Matilcona, vulgo Mâcon , satis nitida : Belna, vulgo Beaune , Xenodochii magnificentia famosa : Augustodunum, Autun , antiquitatibus Romanis adeo referta, uti Roma Gallica quibusdā vocitata fuerit . In Borbonensi provincia , Molins . In Lemovicibus Lemovicum, vulgo Limoges ; emporium opulentum . In Pictoribus Pictavium, vulgo Poitiers ; magnitudine secundas quidem à Lutetia fert, at multa minus populosa . In Santonibus Saintes : antiquitatibus Romanis maxime ornata : Rupellæ, vulgo la Rochelle , celeberrimum ad Oceanum Aquitanicum emporium , urbs munitissima , propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium tutissimum . In Vasconibus Burdegala , vulgo Bordeaux , urbs ampla , antiquitatum Romanorum reliquiis conspicua ; opulentissimum emporium : Garumna flumine navi um appulsum commodante . In Linguadocia est Tolosa , Toulouse , inhabitantium multitudine insignis : Martius Narbo , vulgo Narbonne , magna quondam urbs

Introduct. Geograph. Lib.II. 81
 urbs , nunc munimine maxime clara . Mons Pessulanus , urbs magna ac splendida ; vulgo Montpellier . Nemausus, vulgo Nîmes , antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertissima . In Provincia Massilia , Marseille ; portus commoditate juxta ac pulcritudine clara ; opulentissimumque Galliæ ad internum mare emporium ; Triremium regiarum statio . cæterum libera est civitas, una cum Arelate: utraque in Galliæ Regis clientela . Aquæ etiam Sextiæ , vulgo Aix , nitida urbs : item Avenio , Avignon , Romanæ Ecclesiæ parens .

Academie.

Academie. Galliæ illustres sunt ; Lutetiae Parisiorum , Cadomi , Andegavis , Aureliani , Biturigibus , Pictavii , Burdegala , Tolosæ , Montispesulanæ .

CAP. XVI.

De Sabaudia ac Burgundiæ Comitatu.

Praetoris hæc tenus regionibus ; quæ Regi Flâcizæ hodie parēt , reliqua Galliæ pars , quæ veterem Belgicam ferme totam occu-

pat, cum Narbonensis provinciae parte, explicanda est. Tora igitur illa pars, quæ veteri Galliæ avulsa est, in quinque ditio-nes disperita est. Primam obtinet Dux, cui cognomentum Sabaudici dedit ipsa regio Sabaudiz, in qua nihil clarum, præ-ter unam Genevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religi-onis professione celebrem. Conventus Juridicus est Cameraci, vulgo *Chambe-rii*, Fanum Divi Joannis in valle Mau-riana, vulgo *S. Jean de Morienne*, egregio munitamento celebratur. Secunda ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu Bur-gundiæ, ubi Vesontio, vulgo *Besançon*, urbs eximia, liberaque civitas, in fide præ-dicti Regis. Tum dola, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara. Tertia ditio est imperii Germanorum: sub qua Al-satia, Lotharingia, Treverensis ac Leodia-censis Episcopatus, Juliacensis Ducatus, & item Clivensis Ducatus portio; de qui-bus in Germania agetur. Quarta ditio est Helvetiorum ac Vallesiorum. Quin-ta inferioris Germaniaz, sive, ut vulgo vocant, Belgarum. De duabus poste-bris nunc agendum est: ac primum de Hel-vetiis.

C A P. XVIII.

De Helvetiis ac Vallesiis.

Helvetii loci natura undique tuti conti-nentur: una ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur: altera ex parte monte Jura altissimo à Gallia separantur, tertia parte lacu Lemano ac flumine Rho-dano à Subaudia disternantur. In qua-tuor pagos, Tigurinum, Tugenum, Am-bronicum & Urbigenum, olim fuisse di-visos, supra in descriptione Veteris Galliæ dicatum est. Gens quam foret totius Cel-ericæ bellicosissima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quod fere quotidianis pœliis cum finitimis Germanis conten-derent. Qua fiducia freti toius Galliæ imperium adfectorunt. Rem ipsam ten-tantes C. Julius Cæsar armis in sedes suas redigit, & una cum reliqua Gallia Romano imperio subjecit, cui paruerunt usque ad Honorii Imperatoris tempora s. quum diversis populis, diversas imperii partes di: ipinentibus, Alemanni inter Rhe-num, Mœnum atque Danubium tenuen-re loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incursions fecerant, occuparent; Galliæ que

Galliaque avulsam, Germaniae, corpori suo adjicerent. Inde gens ea Svitseri, à vico, forte quondam capite, Svitser dicta, sub Germanico Imperio tenuere, Ducibus suis subjecti; donec Leopoldo Duce in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum Clœccc vindicarunt. Fœdere post libertatem adeptam inter se sancito, nunc libere agunt, **1111** pagis seu civitatibus (incolæ die Oerier, Galli Cantons, vocant) divisi. Civitates sunt hæc; Zürich, Bern, Lucern, Uri, Zvitser, Underwalden, Zug, Glaritz, Basel, Friburg, Solotur, Schafhausen, Appenzell. Ex his Appenzel, Glaritz & Svitser, sunt vici; Underwalden & Vri regionum nomina, quorum capita duo vici: Hujus Altioris, illius Sianz. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est Berna; quidpe cujus ditio à Geneva ad Basileam fere protenditur milliaria Germanica ultra **xxx**. Sequuntur Tigurum, Basilea, Lucerna, Friburgum, Solodurum, opulentæ civitates. Ex universis Cantonibus Protestantium religionis sunt Bern, Zürich, Basel, Schafhausen; Catholicæ Röm. Lucern, Friburg, Soloturn, Zug, Vri, Underwalden Svitser, utramque religionem profitentur Glaritz & Appenzell. Conventus totius Helvetiæ sit Aquis Helvetiis, vulgo Reichsbaden,

Aacca-

Academia est Basileæ celeberrima. Prætrea Gymnasia, Academias æmulantia, Tiguri, Bernæ, atque Lausannæ in Bernensium agro. Est præterea in Helveticis orum agro confœderatum oppidum, S. Galli Fanum, linificio maxime nobile.

Vallesii.

Helvetiorum reip. confederata est resp. Vallesiorum: vulgo die Walliser, Galliæ etiam hi olim populi Inalpini Penninarum Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Lemani, vulgo Genfersee, vallem, unde etiam hunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota valis divisa fuit. Viberi ad Rhodani fontes incoluere, circa vicum Gomers. Seduni circa opidum nunc Episcopale Sedunum, vulgo Germanis Sitten; Gallis Siax. Veragri quorum vicus Octodurus, nunc Martinach. Nantuates, circa Sancti Mauritii fanum. Primus omnes hos subjugavit Ser. Galba, Jul. Cæsar in Gallia Legatus. Nunc Germani incolunt, sub una liberaque republ.

CAP.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiori
re, nunc Germania.

Belicam hodie adpellant eas tercas quæ confusis Galliæ Germaniæque antiquis limitibus, **xvi** i provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernalculo vocabulo dicunt *Nederlandt*, Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una eorum, quondam clarissima provincia. Regio est agrorum cultu, urbium vicorūm que multitudine, ac nitore totius Europæ amoenissima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septentrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiae Orientalem, Westfaliam, Colonensem agrum, Juliacensem Ducatum, Trevirensim Episcoparum; à Meridie & Occasu Galliæ Regnum. In ea parte, quæ cis Rhenum in Gallico solo est, populi qui fucent, jam ante ostendum est. In altera parte, quæ trans Rhenum in Germania sita est, fuere quondam; Frisi, à Rheni ostio ad ostium usque Amisiæ amnis, vulgo die *Ems*, in Septentrionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningeni agro,

agro, & parte Traiectensis provinciæ: Bructeri in Transsalana provincia: Maracaci, circa Amersfort, inter Rhenum & Isalem amneis. Hos omneis L. Drusus imperante Augusto Cæsare subegit, Illos, qui in Gallia, Jul. Cæsar perdomuit. Manserunt inde sub Imperio Romano, maxime qui cis Rhenum, donec id Theodosio imperante, ab advenis gentibus direptum. tunc enim varii Germaniæ populi, alii subinde atque alii huc immigrarunt; quorum cum quidam postea in Galliam, nonnulli vero in Britanniam insulam commigrarunt, incolæ in prisca, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt. Inde temporis progressu in **xvi** i provincias tota hæc regio divisa fuit, quarum aliæ Ducum nomine, aliæ Comituum, aliæ etiam Dominorum titulo, reatores acceperunt. Sunt autem hæc: **v** Ducatus: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. Comitatus **vii**: Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. Marchionatus unus sacri Imperii, Anverpia. Dominia **v**; Frisia Occidentalis, Mechania, Traiectus, Transsalania, Groningum. Frisia, postquam jugum Romanum imperii excusserat, annos ferme cccc sub regibus suis fuit; donec extinctis his, dominium.

dominum ad Carolum Magnum pervenit. post eum, regulis suis, ut cæteræ, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit Carolus, Burgundiæ Dux, cognomento Audax; ab avo Caroli V Imperatoris; qui postmodum hæres factus, Philippo filio Hispaniæ Regi reliquit, cui successit filius eiusdem nominis.

At quum incolæ jam inde à Carolo V, vim atque injuriam sibi fieri, privilegiæ que quibus satis libertati provisum erat, eripi lentirent, vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere; decreverunt. Inde diutinum illud annorum XL bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem se se vindicarunt. Hinc in duas parteis Belgica, seu inferior Germania divisa est. Provinciæ Hispano imperio audientes sunt istæ: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, ac dimidia pars Gelriæ, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita; dein Flandria, Artesia, Hannonia, Namurcum, Marchionatus S. Imperii & Mechlinia. Reliquæ provinciæ sub una republica constanter ac fortiter libertatem tuentur.

C A P.

C A P. XXIX.

De præcipuis Inferioriis Germaniæ urbibus.

Flandria, vulgo Flandren.

Flandria omnes Christiani Orbis Coniunctus superat: ager fertilis, pascuæ que læta. Insulas habet adjacentes *Cadsant*, *Oostburg*, *Bierflier*; O: dinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuae Flandriæ sunt; *Gandavum*, vulgo *Gent*; caput *Provinciæ*, inter maiores Europæ urbes computata; *Caroli V.* incunabulis nobilitata. *Brugæ* vulgo *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amoenitatem sibi vendicant. Sequuntur *Tornacum*, *Gallis* *Tournay* German. *Doornick*; *Cortracum*, Gal. *Courtray*; German., *Cortrijk*; *Duacum*, *Douay*; *Inulæ* Gall. *L' Isle* German. *Ryssel*, sive *der Iissel*; *Yperæ*, *Iperer*; *Neoportus*, *Nieupoort*; *Sluys*, *Duynkrecke*, piratica superiori bello infamis. *Ostenda*, trienni Hispanorum obsidione insignita. *Grevelinga*, nobilissimum in finibus Gallicæ munimentum.

Artofia;

Artesia; Artois.

Caput Artesiae est Artebatium, vulgo Germanis *Atrechi*, Gallis, *Arras*; urbs splendida, clarum hic est Fanum D. Audomari, vulgo *S. Omer*. Tervanna insignis quondam erat: postea vero à Carolo V. expugnata ac funditus eversa. Est præterea heic nobilis Comitatus cognomine *D. Pauli*.

Hannonia Gallis *Hainaut*,
Germ. *Henegauv*.

Hannoniae caput est Montes, vulgo *Mons*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea *Valentianæ*, Gall. *Valenchienes*. *Cameracum*, German. *Camerick*. Gall. *Cambray*, cum agro suo singularem provinciam confidere videtur, quæ dicitur *Cambreſis*.

Namurcum; Gall. *Namur*,
Germ. *Namen*.

Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum*, ædificiis magis valida quam splendida.

Luce-

Luceburgium; Lucelburg.

Hic Ducatus nihil insigne habet, præter Luceburgium, unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam fœda, quam satis nigerula loci munita.

Limburgium.

Hujus caput est Limburgium urbs, minus inter reliquas *xvi* i provincias clara. Falcoburgium ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt Limburgiensis Ducatus.

Brabantia, Brabandt.

Primaria Brabantiae urbs est *Antwerpia*, Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antwerpene*, superioribus *Antorf*. Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendissimæ arce sua maxime nobilis. *Bruxellæ*, *Brussel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes. *Silva Ducis*, *Des Hertogenbosch*; ac *Lovanum*, vulgo *Leuven*, insignes urbes: Præterea *Breda*, *Sevenbergen*, *Bergen op Zoom*, *Lier*, *Herentals*, *Diest*, *Tienen*, & *Gembloours*, haud.

haud ignobilia sunt opida. Mechlinia, *Mechlen Germanis*, *Malines Gallis*, quæ unam provinciam in **xvii** conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. *Decætero*, & in *Brabantia* *Ducatus Arschot*. *Marchionatus Bergen op Zoom*: *Comitatus Hoochstraten* & *Megen*; *Baronatus Breda, Diest, Grimbergen*.

Zelandia.

Zelandia in insulas complures dissecta est; quarum nobiliores, *Walachria*, vulgo *Walcheren*; *Scaldia*, vulgo *het Landt van Schouven*; & *Bevelandia Austrina*, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In *Walachria* urbs princeps est *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est *Vlissingen*, proximus in *Zelandia* ex *Gallia* ac *Britannia* advenientium navium adpulsus; *Vera*, vulgo *ter Veer*, *Scoticarum* mercium Emporium. In *Scaldia* insula est *Sirickzes*, opidum sat nitidum. In *Bevelandia* *Gusa*, vulgo *ter Goes*.

Hollandia.

Hollandia ob frequencia in varias Mundi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimæque, dividitur in *Septentrionalem* & *Australiem*. *Septentrionalis Hollandiæ* pars meidionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur.

vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs *Dordracum*, vulgo *Dordrecht* & *Dort*, in ipsis lacuum, quos *Mosa* *Vahalésque* efficiunt, undis sita; vini Rhenani frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimæque omnium est *Amsterodamum*, vulgo *Amsterdam*, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Emporium: *Lugdunum Batavorum* vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amoenitate salubritatèque splendidissima. *Delphi*, vulgo *Delft*, *Wilhelmi Principis Auriaci*, Illustrissimi Principis Mauriti parentis cæde insignita civitas: *Roterodanum*, *Rotterdam*, natalibus *Erasmi Roterodami* clara, secundum ab *Amstelodamo* Emporium. *Haga-Comitis*, vulgo *des Graven Hage*, nobilissimus totius Europæ vicus; multis que urbibus præferendus. Comitum quondam Hollandiæ, nunc Consilii Confœderatum Provinciarum universalis sedes: *buc* quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, *Haerlem*, *Goude*, *Geertrudenbeighe*, *Alckmaer*, *Edam*, *Hoorn*, *Enckhuysen*. In insulis Australibus est *Briel*, haud postremum provinciæ opidū, & itidem *Geerfict*. Septentrionali Hollandiæ adjacent insulæ duas

duæ, *Texel* & *Flielandt*, naviū stationibus celebres. De cætero est in Hollandia Comitatus *Egmont*, Baronatus *Brededoriorum Vianen*.

Trajectensis Provincia.

Trajectensis sive Ultrajectensis provin-
cia, nomen accepit à capite suo Trajecto,
sive Ultrajecto, vulgo *Utrecht* vel *Vicet*.
Urbs est ampla atque magnifica, Episco-
porum quondam Frisiorum sedes. Est &
Amersfort, haud spernendum opidum.

Gelria sive Geldria, Gelderlandt. *Zutphania, Zutphen.*

Gelriæ Ducatus in duas hodie fecatur
parteis: quarum altera Hispаниci, altera
Confœderati juris est. Hispaniæ Gel-
riæ caput est *Ruremunda*, sedes Episco-
palis & conventus Juridicus; dein *Gelre*,
quæ nomen Ducati dedit: post eam *Ven-
lo*. Gelria Confœderata in tres dividitur
potissimum portiones: quarum *Velavia*,
vulgo *de Veluwe*, urbes habet *Arenacum*
vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac se-
des olim *Ducum*, nunc conventus Juri-
dicus totius provinciæ. Post hanc sunt
Harderwicum, & *Elburgum*, Batavia altera
pars

pars hodie de *Betuwe* veteris Bataviæ no-
men fert: in hac sunt Comitatus *Buren* &
Culenburg, eodémque pertinent duæ mu-
nitissimæ urbes *Bommel*, & *Noviomagus*,
vulgo *Nimmegeen*, & *Nieumegē*. Tertia pars
antiquæ *Gelriæ* est Comitatus *Zutpha-
nienſis* quæ unam in **xvii** conficit per se
provinciam. Nomen habet à capite suo
Zutphen; sunt præterea nobilia munimenta,
Grolle, *Bredefort*, *Lochem*.

Transsalania, Over-Yssel.

Transsalania nomen habet à situ trans
Ialam flumen. Dividitur in tres pateis:
Salant, *Tuvente* & *Drente*. Tota pro-
vincia celebratur tribus quondam liberis
civitatibus, *Deventer*, *Campen*, *Zuvelde*: nunc
etiam eodem nomine gloriantibus. Sunt
præterea duo insignia munimenta, *Steen-
vijjk* & *Coeverden*; quorum illud satis ex-
gregium opidum.

Frisia, West-Frieslandt.

Frisia, quæ Occidental is cognominatur,
vulgo *West-Frieslandt*, caput habet *Leovar-
diū*, *Lieuwarden*, urbem splendidā, ac ma-
gnificam, ubi conventus Juridicus totius
provinciæ præfectorumq; sedes. Sequuntur
Harlnj-

Harlingen, celebris portus, *Franiker*,
Sneek.

Groningensis Provincia,
Groeningerlandt.

Groninga urbs est satis ampla ac celebris, quæ nomen provinciæ dedit. *Delfziel*, locus versus Germaniam munitissimus.

Academiae Belgicæ.

Academiae sunt, Hispanicæ ditionis, Lovanium ac Duacum. Confœderatum provinciarum, Lugdunum Batavorum, Franikera, ac nuper erecta Groninga.

C A P. XX.

De Britannicis Insulis.

Gallico litori ac Rheni ostiis adjacent insulæ innumeræ, Britannicæ in universam appellatae: quarum duæ magnitudine nobiliores Albion atque Ibernia dicæ sunt: at quæ Albion ante, ab albis ad litus petris, Græcis hominibus vocitata fuit, propter excellentiam postea Britannicæ nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis sibi nominibus appellarentur.

Hæc omnium quæ Europæ adjacent, quæsque

quasque Romana notitia complexa est, maxima, nomen Orbis alterius mereri amplitudine sua veteribus visa est: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo hodie Regna, Angliam atq; Scotiam continent. Angl a solo est tam ubere ac tœcundo ut omnia majori nitidiorique forma prognata benignius quam alia terræ alatæ cœlo adeo clementi, ut rorem maritimum ac laurum magna copia producat. Ita imbris ac nebulis crassum alperit: temi trigorum prohibet. Asperioris cœli soliq; est Scotia, longius in lepte in trionem producta: taxo sterili plenum ac lacubus horrida, tristisque adspectu. Gens olim Britannica inculta, i: hospita, immanibus moribus fera vel foeda; nunc Angli omnium delicatissimi prohibentur. Nomen genti seu insulæ unde quæsitus, parum constat. Porrigitur insula in longum à Tardivio seu Orcade promontorio, vulgo nunc *Dunby-beat*, ad Dubrim portum, vulgo *Dover*, milliaria Germanica circiter CL. Latitudo maxima patet inter Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo *the lands end*, mill. Ger. LXXI, ipsa forma triquetra in tres angulos se cuneat. quorum unus Septentriones propicit, nullis contra terris, vasto atq; aperto mari: alter Belgas ac Rheni ostia: tertius Hispaniam. Unum latus in Orientem, Germaniæ (intellige veteris, cuius pars Norvegia) obtenditur; alterum in Meridem, Galliæ; tertium in Occidentem, Hiberniæ. Oceanus undiquaq; alluitur, ab occasu, Hibernico, ab Septentrionibus, Caledonio, ab Ortu, Germanico, à Meridie, Britannico; ubi fretum Gallicum inter Dubrim & Bononiam.

C A P. XXI.

Divisio veteris Britanniae, item de fluviosis opidis.

Eam insulæ partem, quæ nunc Scotia est *Caledonia* olim appellatam, cum ex aliis, tum ex Ta-

cito maxime liquet, at teta postmodum divisâ in Majorem & minorem. Major ea pars, quæ nunc Anglia. Minor quæ Scotia.

Major Britannia.

Majoris populi, quorum nomina apud rerum autores clara: Ostidamni ac Damnonii, nunc Cornual regio: Durotriges, *Devonshire*: Belgæ, *Somerset*: Segontiaci, *Zoussex* & *Southampton*, Bibroci, *Surri*: Cantii, quorum regio *Cantium*, vulgo nunc Kent: Trinobantes, *Middlesex* & *Hardforshire*: Cassii, *Cambridge* & *Essex*: Zocni, *Nortfolk* & *Suffolk*: Ancalitæ, *Oxford* & *Buckingham*: Atrebati, Berces-
ria, Dobuni, *Glocester*: Silures omnium latissime in-
colentes, nunc Wallia, vulgo *Wales*. Ordovices,
Cardigan: Demetæ, *Carmathin*: Cornavii, *Cornawan*.
Præterea Coritani, *Lincelnsire*: Parisii ea pars
Yorkshire, quæ *Lincolnsire* contermina: Brigantæ,
relicuum *Yorkshire*: & *Northumberlandi*:
Meætæ, *Cumberlandi*. Forum omnium cœtrissimi
fuere Silures atque Brigantes: hi numerosissimi, illi pugnacissimi.

Minor Britannia.

At in minori Britannia sive Caledonia, olim omnia obscura; ac plerique veteribus ignota, nihilque sylva Caledonia ac monte Grampio clarius.

Fluvii Britanniae.

Fluvii Britannicæ celebriores sunt; *Tamesis*, vul-
go *Tames*: *Sbrina*, *Severn*, & *Humber*: brevissimo cur-
su, at latissinis ostiis (id æstuaria efficiunt) com-
modum majoribus navibus accessum præbentes.

Habi-

Habitationes Veterum Britannorum.

Urbes Britanni nullas antiquitus incole-
uerunt, quum autem hominum esset insig-
nita multitudo, creberrimis ædificiis dis-
persi egerunt; opida, ut autor est Cæsar,
vocarunt, quum sylvas impeditas vallo
fossaque munivissent, quo incursionis ho-
stium vitandæ causa convenire consueve-
tant. Postea vero cum Romani eò legio-
nes suas colonialesque invexerunt, cultius
jam paucis quibusdam urbis habitare
cœptum est. In his Camalodunum fuit
Romanorum colonia, nunc *Malden*, opus
dum maritimum in *Essexia*; & Londini-
um nunc *London*, copia negotiatorum &
convenit jam tum maxime celebre.

CAP. XXII.

De incolis Britannicæ.

DE incolis Britannicæ sic Cæsar in Com-
ment. de Bell. Gall. *Britannicæ pars*
interior ab iis incolitur, quos natos in insula
ipsi memoriæ proditum dicunt: *Maritima pars*
ab iis, qui præda ac belli inferendi causa ex
Belgis transierunt, qui omnes his fere nomi-
nibus civitatum appellantur, quibus orti ex

civitatis eo pervererunt. Post hunc Tacitus: *Britanniam, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenae, an adiecti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namq; : Caledoniam habitantium rutilae comæ, magni arius, Germanicam originem adseverant: Silurum colorari vultus, & tortiplerumque crines, & positus contra Hispaniam, Iberos veteres trahecisse easq; sedes occupasse fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt. Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus olim, ut nationibus distincti, regebantur. Primus omnium Romanorum Jul. Cæsar cum exercitu insulam ingressus, quanta quam prospera pugna terruerit incolas ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At Claudius Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciaz proxima pars Britanniaz redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub Domitiano pervenit. Quanquam non desunt, qui negarent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est Scotiam: pro arguento adferunt, murum in limitibus majoris minorisque Britanniaz à Romanis contra Pictorum Scotorumque incursiones extructum.*

Introduct. Geograph. Lib. II. 101
extructum. Verum hos refellunt Dionis Zosimique historiæ, in rebus gestis Severi & Constantini Imperatorum. Cæterum, imperarunt Romani Bricanniæ ad Theodosii usque tempora: tunc vero cum legiones præsidiaque Romana, ad Galliam defendendā accersita, illam inermem relinquerent, Scotti Pictique ulteriorem insulæ partem, quæ nunc Scotia est, incolentes, ea occasione illekti, citeriorem, id est, Angliam armis invaserunt: quorum impetum quum hi sustinere nequirent, Anglos ex Germania atque Saxones auxilium vocarunt; hi postmodum hospitiū fide ac jure violatis, Britannos dominibus agrisque pepulerunt. Pulsorum pars in Galliaz extremum angulum sedem, ut supra dictum, noménque intulerunt: pars intra montes, (Walia nunc est) utpote loca contra hostium violentiam satis munita ac tuta concedentes, ad hanc usque tempestatem priscam Britannorum gentis linguam conservare creduntur. Scotia abhincà Scottis denominata suos ordine habuit Reges: Angliaque ab Angelis nomine tracto, seorsim suos. Wallia, vulgo Anglis Wales, incolis Cambray, suis olim principibus post Anglorum perfidiam diu recti fuit. tandem bello vieta, horum cessit imperio. Inde mos invectus, uti-

primogenitus Anglorum Regis filius
Princeps Walliae nuncupetur.

C A P. XXII.

De Anglia.

Cæterum, Anglia dividitur ab Scotia Tueda ac Solveio fluminibus. Occupat in longitudinem à *Weymouth* promontorio prope Dorcestriam, ad Barium opidum in finibus Scotiæ, milliaria Germanica lxxx: In latitudinem ab oppido S. Davids ad opidum *Tarmouth* milliaria circiter xx. At si insimam partem, id est, latus meridionale permetiari, milliaria erunt circiter lxx.

Divisa Angliae.

Cæterum, Anglia divisa fuit medio ævo in duas parteis: Cambriam; quæ eadem nunc Wallia; & Loegriam, reliquam Angliae partem. Fuerunt ad patrum nostrorum memoriam in ea Ducatus aliquot: verum his oblitis, lxi. Comitatibus, quos incolæ *Shires* vocant, tota distincta est.

Archiepiscopatus sunt duo: Cantuariensis in urbe *Cantuaria*; vulgo *Canterbury*:

&

Introduct. Geograph. Lib. II. 103

& Eboracensis in urbe *Eboraco*, vulgo *Yorke*: his Episcopi subsunt xxiv.

Urbes Angliae, Portus & Academia.

Urbium princeps est *Londinium*, *London*; caput atque compendium totius regni, Emporiūmque inter celeberrima Europæ nequaquam postremum: urbs amplitudine ac duorum templorum immensa magnitudine maxime conspicua: Hanc magnitudine incolarūmque frequenter sequitur *Eboracum*, inde *Bristolium*, vulgo *Bristol*, Gallicarum mercium nobile Emporium, ut *Southampton* Hispánicarum. De reliquo Oxonium, vulgo *Oxford*, & *Cantabrigia*, vulgo *Cambridge*, illustribus Academiis ornatae, magnificètissimis collegiorum ædificiis celebrantur. Sunt præterea in primis visendæ arces seu domus Regiæ circa *Londinium*, in lætiорibus atque amoenissimis agris dispositæ: quarū nō in *Grinwich*, *Richmont*, *Kingston*, *Nonsuch*, *Hamptoncourt*, *Windſer*, & versus *Cantabrigiam* Tebal. Brevissimus ex Britannia ad continentem trajetus est à Dubri ad *Caletum*, vulgo *Calais*, Galliæ opidum, mil. Germ. vi. Reliqui portus celebriores sunt; in Orientali insulae latere *Niecastel*, *Hull*, *Lym*, *Tarmouth*, *Farewell*, *Colche-*

ster, Sandwich; in Meridionali latere, Plymouib; in Occidentale latere, Chester: unde naves in Hiberniam navigaturæ solvunt.

Insulæ ad Angliam.

Insularum Anglicæ littori appositarum clariores sunt; ab Occasu Mona, nunc *Man*, incolis quondam valdissima; & Menavia sive *Monapia*; nunc *Anglesey* Anglis, *Walis*; *Mon*, à Meridie est *Vetus*, nunc *Wight*,

CAP. XXIV.

De Scotia.

Scotiæ longitudo est à Meridie in Septemtrionibus, i. e. à promontorio quod accolit *The Mule of Galloway*, qua Hibernia spectat, ad promontorium *Dunby-heath*, quod ab Orcadibus Insulis conspicitur, mil. Ger. LXX. latitudo ab Occasu in Oriu, hoc est, à Novantu promontorio, nunc *Ardemouth head*, prope *Mulam insulam*, ad promontorium *Buchananum*, vulgo *Buquehamnes*, millaria L. Regio, ut solo sic incolis bifariam divisa est, quippe *Grampius mons*, nunc *Gransbam*, ab occasu in ortum tendens, medium secat. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numerosiorēq; Lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septemtrionalis, hominum gens asperum, ferum ac sylvestre, sermone, habitu, moribusque Hibernicis vivunt.

Introduct. Geograph. Lib. II. 105

vant. Urbium clarissima est *Edenbūrum*, vulgo *Edinbrouv*; regni caput sedēsque Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archiepiscopatus sunt insignes, quibus suppositi Episcopatus xii. Academia illustris est *S. Andreæ*, & *Aberdoniū*, vulgo *Aberdon*, & *Aberdaine*, haud ita nobilis, at portus celebris.

Insulæ ad Scotiam.

Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt; versus occasum, *Hebrides* xxx amplius numero: ad Septemtriones *Orcades*, nunc *The iles of Orkney*, xl. amplius numero & longius distitæ verius Septemtrionem vii. Acmodæ, nunc *Farre*. Ultimam Britannicarum erat *Thule*, nunc *Islandi*: de qua postea suo loco.

CAP. XXV.

De Hibernia.

HA&enus de Albione Britannicarum Insularum maxima, item de minoribus Britannicis intulisi: at secunda magnitudo est in Occasum sita *Hibernia*; *Iverna*, & *Ierna* quibusdam appellata: nomine inibi nato; quam incolæ hodiéque *Eryngocitent*, *Angli* vero *Yrelandi*. De natu-

ra hujus insulæ, incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet, quot tot retro seculis Pomponius Mela tradidit: Adeo luxuriosam herbis non laetus modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora implerant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pastaria dissiliant: Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quam alias gentes. Hæc Mela; Cæterum, cœlo est imiti, clementi ac sereno, terra nullam animal venenosum alit nec patitur. Longitudo ejus maxima portigitur mil. German. lx. Latitudo autem mil. German. xxx. Qui populi primi eam incoluerint parum constat, nisi quod Celisci cum reliquis Britannis fuerint generis. Brigantes, Cauci, Menapii, quos in ea Ptolomeus memorat, mirum ni ex Gallia, Britannia, Germania, huc trajecerint. Dividitur hodie in quatuor potissimum regiones. Langinia, vulgo Lenquester, in Orientem spectans, ut Anglia propior, ita cultior. Haud multum absimilis huic Mononia, vulgo Mounster, qua Galliae in Meridiem obtenditur. asperiores, Connacia, Conachte, & Hultonia, Quunster; hæc in Septentrionem, illa in Occasum, vergentes.

Comitatus per totum regnum sunt
xxii. Opida rectius, quam urbes.
Hibera.

Hibernos incolere dixeris. Regni caput est Armagh: Secunda ab hac Dublyn, opidum munitissimum, sedes præfecti, quem hoc cum titulo Viceregis mittit Rex. Anglia: sedes item Archiepiscopi, ut & Armagh, & Cashyl. his subjecti sunt Episcopi xii. Arglas celebris est portus; & academiam sustinet prædicatum Dublinum. Atq; hæc breviter de Insulis Britannicis: nunc tempus est in Continentem reverti; ac primo loco de Germania.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De veteri Germania.

GERMANIA, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentia, cum Italia conserri, reliquis vero regionibus præferri possit, terris informem, montibus asperam, cultu aspectuque tristem, in universum sylvis horridam, aut paludibus fœdam, utrisque inviam, veteres prodixerunt, in tantum res mutantur.

Nomen Germanorum unde dēdu&um sit, varium inter autores est certamen: à Gallis id inventum, & quinque primo Germanorum nationibus, Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæræsis & Pæmanis, è Germania in Galliam transgressis īditum, qui postea uno itidem fuere nomine Tungri dicti, ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis clarum sit rimantibus. Id postmodum Gallorum Romanorūnque usurpatione in universam gentem Transrhenanam transit.

Ipsa

Introduct. Geograph. Lib. III. 109

Ipsa gens suo sibi vocabulo semper appellata fuit Teutisci, vulgo *Die Teutische*, ab ipsius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris - antiquissima plurib[us] que gentibus usurpatæ appellatione *Theuthis*: ab hoc enim illi & à primo mortalium *Manno*, id est, Adamo, è terra condito, originem se ducere prædicarunt; ut latius infra dicetur. Ad limites Germaniæ quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc quam olim Germaniam patere, ex Ptolomei Geographia adfirmant, maximi ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi sententia est, qui dimidio minorem censeo. Elsatiam, Lotharingiam, Treviros, Luceburgenses, Brabantios, Juliacenses, dimidiā partem Gelriæ, Hollandiæ, omnem Selandiam, ac Flandriam hodie accessisse, ajunt: ego accessisse nego; manusse ad severo. Quippe Plinius jam inde Germaniæ limitem ad Scaldim fluviū protendit. Idemque simul & Tacitus ab usque Sequanis omnem Rheni citeriorem ripam Germanos accoluisse tradit. Apud Cæsarem ipsi Rhemi, Belgico natio, ultro testati sunt, Belgas plerosque esse ortos à Germanis. Ex Gallia quidē uni Helvetii, ex Illyrico veteri Vindelicia & Noricum, quæ inter Alpes Danubiūnque sitæ sunt regiones; item Pan-

nonia;

noniæ superioris pars ; extra veteris Germaniæ limites noménq; censitæ fuerunt. Verum eis opono quicquid est terrarum hodie Poloniæ citra Vistulam amnem , qui terminus olim Germaniæ fuit ; item Bojohæmum ; quarum regionum sermo aperite genus atque originem incolarum indicat. Prussios etiam atque Livones quia Germanica lingua utuntur , Germaniæ accessisse illi censem : quum antiquitus Venedi, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos accessisse nuper , nego ; mansisse à multis seculis, aio. Quippe Æstios , qui olim totam Livoniam ac Prusiam , omnemque fere dextram ripam Vistulæ late patentem occuparunt , disertissimis verbis Germaniæ adscribit Tacitus. Idem auctor, & Plinius, regiones hodie, Norvagiæ, Suediam ac Fennos , & quicquid terrarum Oceano Septentrionali , Moscoviaque confiniis ambitur, Germaniæ attribuunt. Quin etiam Peucini , alio nomine Bastarnæ dicti, à Vistulæ fontibus os̄lim ad Pontum usque Euxinum & Istri ostia extensi , Germani fuerunt, testibus iisdem Scriptoribus . Vetustissimi igitur Germaniæ termini fuere; ab Occasu Rhenus amnis, & Oceanus Germanicus; à Septentrione Oceanus Septentrionalis sive Hyperboreus; ab Ortu Granicus & Finnicus

nicus sinus , mare Sueicum , sive sinus Codanus , Vistula amnis , & à fonte ejus linea ad Sarmaticos montes ducta , qui è Septentrione in Meridiem ad Danubii usque ripam protensi , ubi opidum nunc Hungariæ Vacia; dein à Meridie ipsius Danubii flumen. Postea vero portiones ei ex Gallia ad levam Rheni ripam , & ex Sarmatia ad sinum Codanum & dextram Vistulæ ripam accesserunt , ut dictum est. Longitudo ejus summa fuit à Scritofinniæ promontorio , vulgo Noortakiim, quod in Oceanum Septentrionalem excurrit, ad Danubium usque mil. Germ. cccc . Latitudo vero maxima à Reno amne juxta Basileam, ad Amadocam usque paludem, quæ in confiniis Russiæ, Lituaniae ac Podoliæ sita est, mil. Germ. cc,

C A P. II.

Divisio Veteris Germaniæ , ac primum de Vindilis & Ingævonibus.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur , Vindili , Ingævones, Istævones, Hermiones, & Peucini , qui & Bastarnæ.

Vindili

Vindili.

Vindili; etiam Vinili, & Vandili, Vandalii, Vandali, & Vanduli Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuere; Gothones, qui & Gotones, Gutones, Guttones ac Gythones, Goths & Gothi auctoribus dicuntur; nunc Caſlubia pars ad Vistulæ infimâ partē, quæ propriæ Pomerellia nunc dicitur: ubi nobis natale solum. Carini, Pomeraniæ pars, in quo opida, Stolpe, Colberg, Corlin, Camin. Lemovii, ea pars Pomeraniæ, in qua Stetin, Uſedom, Welgast, Gripeſwolda. Rugii antiquitus, circa Rege flumen Pomeraniæ, & opidum Regenwolde, dein in insulam transgressi, quæ etiam nunc Rugia, vulgo Rügen appellatur. Varini, in Meckelburgensi Ducatu circa flumen & opidum Warne. Angili sive Anglii, reliqua Meckelburgensis agri pars, ad Lubecam usque Eudoses, Suardones, Nuithones pars Meckelburgensis agri, Pomeraniæ Marchiæque proxima. Caviones, pars Marchiæ, Dannebergensi Comitatui proxima. His contermini Deuringi, sive Thoringi, in eadem Marchia, circa opida Havelberg & Ruppin. Lōgobardi, in Marchia media, vulgo nunc Middelmarc, inter Albim & Viadrū āneis, circa opida Grabow, Brandeborgh, Berlin,

*Graec.**Introduct. Geograph. Lib. III. 173*

Graeci, Brötſen. Seminones in porti- nibus Marchiæ, Mſniæ, Lusatia, Silesia, atque Poloniæ, inter Albim & Wartam amnem in Viadrum defluentem. Bur- gundiones, in partibus Caſlubia ac Polon- ia inter Gotones ac Semnones.

Ingævones.

Ingævonus populi fuere isti: Chau- cia, qui & Cauchi, & Cauci; inter Amisiz Albisque ostia utramque ac- coluerunt Ursurgis ripam supra Bremam usque opidum; deinde usque Mindam, qua Chattis jugebantur. Qui apud Tacitum Fosi; reliquis auctoribus Saxones appellan- tur: horum tota fuit Holatia apud Cim- bricam usque peninsulam. Postea om- nem oram maritimam occuparunt ab Al- bi ad Rheni usque ostia: unde cum An- glis in Britanniam insulam abiverunt. Cimbri omnem eam tenuerunt p eninsu- lam, quam nunc antiqui nominis itidem gens incolit Jutæ. Teutoni Danicas in- coluerunt insulas; quarum maxima vulgo Zcelandi, Melæ dicitur Codanonii, nempe à gente Teutonorum, qui variantibus dia- lectis jam tunc dicebantur Dani, Goda- ni & Codani: unde totum hoc mare eti- am dicitur Codanus sinus eidem Melæ ac Plinio,

Plinio, quod Tacito mare Sueicum, quia utrumque Suevi accoluerunt, ut mox ostendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc sub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maxime nominibus veniunt, immensas Germanicæ insulas esse, falso considerunt veteres, quum verius sint peninsulae. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt Scandiam, & Scandinaviam: alii à fratre, quod est inter Danicas iniussas, vulgari vocabulo *Belt*, Baltiam: quod vocabulum postea corruperunt in Basiliam. Altera peninsula, vulgo nunc *Finland*. Plinio dicitur Fenningia. In Scandia populi Scandii, sive Scanii: vulgo nunc *Scanen*; unde toti peninsulae nomen. His contermini fuere Hilleviones, nunc *Holland*. Ultra utrōque incoluerunt Sitones, nunc Norvegia, vulgo *Norige*, & *Norge*: quorum terra jam antiquissimis Græcorum autoribus dicta Nerrigon. Ultra hos sunt Marchiofinni, vulgo *Marchfennien*. His continuauntur Scritofinni, vulgo *Scriffenven*; extreimi versus Septentriones apud promontorium, Rutubæ Plinio, vulgo nunc *Noortkiin*. His proximi sunt versus Orientem Lappiones, sive Lappi, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt Suiones sive Sueones.

Sueones, nunc Suedi, vulgo *Sweden*. Infra hos Gutæ sive Guti, quorum regio nunc vulgo *Gutland*. hi falso vulgo appellantur Gothi, & regio eorum Gothia; quum hi fuerint iidem & Gothones ad Vistulæ ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculæ illæ Jornandi fabulæide Gothorum origine. Finni Ptolomæo, Tacito dicuntur Fenni, quod nomen hodièq; servant, variatis dialectis, vulgo *Fennen* & *Fivnen* dicti.

C A P. III.

De Istævonibus, Hermionibus atq; Bastariis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

JAM vero Rheno proximi erant Istævones: horum nationes fuere Frisi, Bruzeri, Angrivarii, Chamavi, Ansibarrii, Dulgibini, Chassuarrii, Marsi, Tubantes, Marsaci, Sicambri, Ubii, & qui in horum postea agros successerunt, Uspii, Tenebrei, Juhones, Mattiaci; prætereaq; antiquissimis temporibus Marcomanni, Harudes & Sedusi: qui tres populi postmodum in Bojohæmo inter Hermione sedes locarunt. Ex his omnibus Frisi, Marsaci & Bructeri quo situ fuerint jam ante in-

in xvii. inferioris Germaniae Provinciarum descriptione dictum est. Sed Bructeri postea inter superiorem Luppiæ amnis partem & Agrippinensem Coloniam coluerunt. Marsi, antequam Druſiani fossa, quæ est in Gelria inter Arnhemum & Dusburgium, facta est superiorem Velaviam & Zutphaniensis Comitatus partem, qua oppida sunt *Dotechum*, *Grolle* & *Bredefort*, incoluerunt. Fossa autem facta, pars eorum intra Rheni diuertia inclusi novum vocabulum Marsacorum, sive Marsatiorum, adsumserunt; de quibus supra pars autem veteri nomine servato in interiora concesserunt, inter Amisiam & Luppiam amneis, opidumque *Dulmen*. Angrivariorum, Bructeris proximi, primum inter Amisiam & Visurgim amneis, qua est opidum *Minden*, coluerunt: Chamavi vero, supra hos inter Amisiam & Loam flumen, quod Amisæ paullo supra Emdam miscetur, postea vero utraque gens Bructeris expulsis agros eorum occuparunt: Chamavi versus Occidentem; Angrivariorum versus Septentriones. Hinc Dulgibini tenuerunt inter opidum Paderbornam & Visurgim, qua Flotow ei opidum appositorum. In his Quintilius Varus cum tribus legionibus, cæsus ab Arminio Cheruscorum Duce, inter opida *Dietmelle* & Horn,

Horn,

Horn. His proximi versus Meridiem furere Chassuarii; qui & Chartuari, inter Paterbornam & Visurgim, quæ ei opidum *Huter* impositum; pars quondam furere Chattorum. At Ansibarii tenuerunt inter Visurgim & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. Tubantum varia semper fuit sedes, ad superiorem Amisæ partem. Sicambri Rheni ripam tenuerunt à Colonia Agrippinensi ad Rheni usque divortium; ab Oriente vero usque ad Chattos, circa fontes Lappæ, & opidum *Medebach*: postea à Tiberio in Galliam transportati, ubi inter Mosam & Rhenum *Gugerni* dicti. Horum agri portiones deinde tenuerunt in Rheni ripa Uspii, sive Uspetes, & Tecturi: hi apud Coloniam, illi ad Rheniduvertia. Ubii in Germania Rheni Mœnique dextras ripas tenuere, ad Coloniam usque ab Oriente Chattis contermini. Horum agros Chattorum postea partes, occuparunt Juhones & Mattiaci. horum fuit superior ripa & Nasoviensis Comitatus, cum Wettervia & Hassia parte, qua Marpurgium nunc est, quondam *Mattium* dictum; unde genti nomens illi inferiora tenuere, cum Westerwaldia. Marcomanni, antequam cum Seduhsis & Harudibus in Bojohatum migrarent, fines habuere inter Rhe-

num

num, Danubium, Cocharam & Nicrum amneis. Sedusii inter Cocharam, Nicrum, Rhenum & Mœnum proximi his fuere Harudes, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium usque & opidum Ingolstadium ductam. Allemanni Gallorum fuere colluvies, sub Cæsare Augusto, quum Marobodus Marcomannos, Sedusiosque & Harudes, in Bojohæmum deduceret, in herum fineis inter Danubium, Rhenum ac Mœnum transgressi; unde nomen.

Hermiones.

Hermiones versus Meridiem ad Danubii usque ripam incoluerunt, in his populâ fueri isti: Cherusci, Chatti, Hermunduri, Narisci, Marcomanni, Quadi, Osi, Gothi, Lugii, Burii, Marsigni. Cheruscorum agros nunc tenent Brunswickenses, ac Luneburgenses: Chatorum Hassi & Thuringi. Hermunduri ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incoluere Voilandiam, & Misnæ Saxoniamque superioris parteis; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Sedusii in Bojohæmum transgressi, Harudem porro agros illi occuparunt ad Danubium usque. Hi postea proprie Suevi dicti sunt. Narisci cœnauerunt inter Bojohæmum Occidentale latus

latus & Danubium, lineamque à Mœni fontibus ad opidum Ingolstadium ductam: postmodum *Armalaufi* dicti. Marcomanni, Sedusii atque Harudes, Marobodus Duce, à Rheno in Bojohæmum transgressi sunt: ubi tamen Sedusiorum Harudumque nomina obscura vel prorsus extinta. Quadi antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum flumen incoluerunt; postea vero nomen eorum ad Sarmatica usque juga, quæ sunt in Hungaria inter duo celebria quondam opida *Erlam* & *Vaciam*, protensum fuit. Osi Moraviae ac Silesiae parteis coluere, inter opida *Oram* & *Osmiecijm*; quorum hoc Vistulæ, illud Maro impositum. Infras hos fuere Gothini, itidem Silesiae partem inter Mari Vartæque fluminum fontes colentes. Hinc Lugii magna gens inter Vartam & Vistulam, Poloniae partem tenere, ad opidum usque Uladislauum Vistulæ oppositum. His contermini versus Occidentem Burii, inter Vartam & Viadrum; his Marsigni inter Viadrum & Bojohæmum; utrique finitum Semnonibus supra dictis.

Bastarnæ sive Peucini.

Bastarnas quondam à Vistulæ dextra ripa ad ostia usque Istrianæ coluisse, supradictum

dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur Peuce, nomen eorum alterum Peucini indicat.

Æstii, quos Livoniam Prussiamque inhabitasse, supra dixi, cui quinque genus adscribendi sint, dubito; quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingævones Bastarnasque profecti fuerint. Distinguuntur in Hirros atque Scyros sive Sceros: hi Prussiam, illi Livoniam habuere.

Suevia.

Cæterum, Suevia antiquissimis temporibus erat quicquid ab Occidente Bojohæmico montibus, Sala, Albi, & Trava amnibus sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septemtrionibus mari glaciali; ab Oriente sinu albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Vistula Meraque; à Meridie Danubio includebatur, quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimique Semnones fuere, utramque late accolentes ripam Viadri, qui amnis antea *Suevus* dictus; unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen Suevico, vulgo nunc die *Oost-zee*. Sed posteribus saeculis Suevi propriæ habiti

bici sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, Hermunduri: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgo dicuntur *Swaben*.

Priscorum Germanorum habitationes.

Nullas, inquit Tacitus. Germanorum populis urbibus habitari satis notum est: ne quidem pati inter se junctas sedes. colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campas, nemus placuit.

CAP. VI.

De Vindelicia & Norico.

Antequam hodierna Germania explicentur, terrarum inter Alpes & Danubium primum exponenda erit antiquitas; nam hæ jam circa annum Dom. CCC. ab Alamannis, Marcomannis ac Quadi oecupari cœperunt, perpetuoque in hunc usque diem ab iidem nationibus possesse sunt: unde etiam partes factæ Germanici Imperii. Inter Rhenum igitur, sive quem Rhenus transit, lacum Brigantinum, & Lichum amnem, Rhætos inter Lichum & Aenum Vindelicos: inter hos & Cethium montem, qui ad Viennam desinit, in Danubii ripa Noricos

ponit Ptolomæus : sed falso : ut ex Strabonis Pliniique patet Geographia , simûlque situ regionum. námque Rhæti Alpes tantum incoluere , & earum valles , à Septemtrione ad lacum usque Brigantinum. Sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum & Ænum Humen Vindelici. Hinc ad Cethium usque montem Norici : quorum hi etiam ipsas Alpeis tenuerunt apud Fori Julii regionem. Nomen habuerunt à Noreia, urbe supra Aquileiam sita. Reliqua opida clara fuere ista : Ovilia , Wels nunc ; in Danubii ripa Vindoniana , quod corrupte Vindobono , & apud Ptolomæum corruptius, Juliobona, vulgo nunc Wien; Lauriacum, nunc Lorck. Vindelicorum caput fuit Damasia , quæ postea, colonia Augusti Cæsar is auspiciis deducta , Augusta Vindelicorum dicta est. Cætera loca maxima celebria fuere : Juvavium, sive Colonia Jovavia , vulgo nunc Saltzburg. Dein Reginum, sive Regina castra, vulgo nunc Regensburg : nomine à flumine Regino , vulgo nunc Regen , olim tra- &c. Hinc Batava castra , vulgo Passaw : & prope huc opidum, apud Danubii Æni- que confluenteis , Bojodurum; quod no- men accepit à Bojorum trajectu , qui à Marcomannis è Bojohæmo pulsi in has ce- ras

ras transmigrârunt , quas etiam nunc eo- rum posteri tenent, nomine nunc vitiato , Bavari ; superioribus sæculis Bojoarii , & Bojuvarii dicti. Reliqua opida fuere, Abusena, Abensperg : Gunia , Gunzsperg: Campodunum , Kempion : Abudiacum, FuesSEN , Ilinisca , Munchen.

C A P. V.

De fluviosis, silvis ac montibus
Germania.

Celebriores Germaniæ fluvii , iidemque navigiorum capaces sunt : Oceanum petentes ; Rhenus ; secundus claritudine Europæ : qui lacum Brigantium , vulgo der Bodensee , transiens , recepit Nicrum, vulgo der Necker ; & Mœnum , vulgo der Meyn ; Luppiamque , vulgo die Lippe. Hinc Amisius sive Amisia , vulgo die Ems; Vilurgis, die Weser; superiore sui parte die Werre. Inde Albis, nunc vulgo die Elbe; Salam, vulgo die Sale, una se- cum devehit. In sinum Codanum sese effundunt ; Chalusus sive Trava , vulgo die Trave: Vidarus, antea Suevus , & Plinio Guttalus dictus , vulgo nunc die Oder: Vistula sive Vistillus , die Weixel. At Danubius , vulgo die Doraw & Danaw , omnium Europæ maximus , à dextra ripa ex Vindelia Lichum , vulgo die Lech ,

& Ænum, vulgo der *In*, à lœva Navam;
vulgo die *Nabe*, & Marum, die *March*, in
Pontum Euxinum defert.

Sylvarum Romanis monumentis cele-
bratae sunt ; Hercinia , totam fere olim
Germaniam occupans ; proprietamen sic
circum Bojohæmum appellata; vulgo nunc,
der *Böhmer wald*. Bacenis , quæ & Se-
mana , vulgo nunc in Brunswicensi Du-
catu der *Hartz*, antiquam Herciniæ mem-
riam servans. Gabreta , vulgo der *Dörin-
ger-wald*. Luna , inter Moraviam, Polo-
niæ & Hungariam. Martiana , seu for-
te rectius Hartiana, nunc der *Schwarzwaat*.
Cæsia ad dextram Luppiæ amnis ripam ,
haud procul Vesalia.

Montium nobilissimum jugum Hercini-
um, Bojohæmum cingens, qui & Sub-
diti montes . Dein Abnoba in Ducatu
Wirtenburgensi circa Danubii Nicriæ
fonteis . Taunus , ex adverso Moguntia-
ci , vulgo der *Hayrich*. Rhætico , ex ad-
verso Bonnæ , das *Siebenbirge*. Melio-
bocus in Brunswicensi Ducatu , apud
Semanam Silvam , vulgo der *Blokes-
berg*.

C A P.

C A P. VI.

De incolis Germaniae

DE origine gentis Germanorum , multi
hoc nostro sæculo , multa fabulati
sunt, nugatique Germani scriptores. An-
tiquus juxta & gravis in primis auctor Ro-
manus Tacitus , in libro quem de hac
gente conscripsit : *Celebrant (inquit)*
carmenibus antiquis , (quol unum apud il-
lot memoria & annulum genus est) Tuit-
nem Deum , terræ editum , & filium Man-
nnum , originem gentis conditorisque. Man-
nus hic erat Adam, Theut vero, sive Tuit,
*ipse Deus rerum omnium auctor , qui è ter-
ra condidit formavitque primum homi-
nem , Germanis *Man* , Hebræis *Adam* di-
ctum. ab hujus igitur *Theut* nomine tota
gens sibi nomen adscivit , *Theutisci*, sive
variante *Dialecto*, à *Tuit*, *Tuitisci*. vulgo
die *Teutische* & *Duytsche*. Unam eandem
que linguam antiquissimis temporibus fu-
isse per universam Hispaniam , Galliam ,
Britannicas insulas , Germaniam & Illyri-
cum , omnésque has nationes in universum
Græcis dictos fuisse Celtas, supra in descri-
ptione Galliæ dictum. Cæsar in Comm. de
Bell. Gall. *Gallos ait , à Dite patre se**

F 3

progenia

prognatos prædicisse: quem illi haud dubie intellexere eundem *Tuitonem Germanum*: quando Lucanus illorum Deum *Teutatem* memorat. Eundem vero *Teutatem* Mercurium coluisse Hispanos , auctor est Livi-
us. Ex hoc igitur argumento , simûlque ex illo de lingua *Celtica* , colligere licet omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas suissè *Teutiscos* , *die Teutissche*. *Aschenazem* Noachi pronopem ab urbe Babylone in dispersione gentium huc deduxisse suos, alibi demonstratum est. Hinc postmodum *Hebræi* semper gens Germanorūm dicta fuit *Askenazim*. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquissimis temporibus à Germania in Gallias commigrasse, Gallos in Germaniam transgressos , tradunt apud Romanos maximè *Cæsar* & *Tacitus*. *Helvetii* inter *Danubium* , *Rhenum* & *Mœnum*. *Bojohæmūnque* , loca tenuere : ipsum *Bojohæmum Boji* ; unde nomen regioni. Posterioribus sæculis quum Germanorum diversæ nationes, *Gothii*, *Burgundi*, *Rugii*, *Vandali*, *Longobardi*, *Marcomanni*, *Quadi*, alii in *Italiam*, in *Gallicam* alii & *Hispaniam* , proficiserentur; contermina olim trans *Vistulam* gens *Venedi* , sive *Vinidi*, quæ iidem & *Slavi*, magnam Germaniæ partem occuparunt , ad

ad *Albim usque*, hinc crebra in Silesia, *Lusatia*, *Misnia*, *Marchia Brandenburgensis*, *Mechelburgensis* *Ducatu*, ac *Pomerania*, *Slavonica* urbium, castellorum ac vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum *Bojohæmum* atq; *Moraviam*, *Lusatia* item agros magna ex parte.

C A P. VII.

*Quæ pars Germaniæ subiecta fuerit
Imperio Romano.*

AT operæ pretium fuerit , antequam ad hæc nostra sæcula pergam , primum indicasle, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen suum dederunt , armâque noscenda, *Cimbri* atque *Teutoni* , ultro *Galliam Italiānque* parentes : quos *C. Marius* partim in *Gallia* , partim in *Italia* sub ipsius *Alpibus* vicit. *Cæsar* posthinc , dum *Gallia* domita *Rhenum* transgressus Germanos irritavit , perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concivit. Reliqua omnia , quocunque arma tulerunt , prona illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis , quam vistos , ipsimet

Romanorum fatentur scriptores. At quanta pars horum armis tot sacula Germaniam perentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipsorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi Rhenum inter & Albim, Augusti Tiberisque auspiciis: at post hos nihil sub imperio suo retinuerunt, nisi Rheno proximos Frisios, Uspios, Tencteros, Juhones, Mattiacos, & bis conterminos Alemannos, qui tamen non origine Germani, sed Galli fuerunt, ut supra dixi. Sed & hi mox circa annum Christi CC. rebellarunt, Gallianque crebris incursionibus vexarunt, quo tempore quoque natum Francorum nomen: quod sibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus congressi, novum à libertatis argumento imposuerunt; protinus & ipsi Galliam crebris incursionibus depopulantes. Reliqua ultra Albim Danubiumque Germania intacta semper mansit: quæ & ipsa postmodum Suevis, ut supra dixi, Gothis, Burgundis, Vandalis & Longobardis, aliisque nationibus emissis, ultro, Romanorum imperium petiit, totumque propemodum occupavit. Marcomanni & Quadi, Danubii accolæ, iam inde à M. Antonini Imperio, Vindeliciam, Noricum & Pannoniam Romanorum provincias patere cœperunt.

Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decusque in fines suos pertraheret.

C. A. P. VIII.

De variis Germaniae Regnis, ac novissima ejus divisione.

Cæterum, liberis olim rebus publ. Germani, inter Rhenum, Danubium, Vistulam & sinum Codanum, egerunt. principes tamen plerique suos habuere: quos falso nomine sæpe Reges vocant Romani. Ultra sinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, Sitonum in Norvegia, & Sueonum in Suedia: quæ etiam nunc durant: nisi quod Norvegiorum imperium translatum est ad Danos. His postea accederunt Czechorum in Bojohæmo & Polonorum ad Vistulam amnem. At Saxonum, Duringorum, Francorum Orientalium, Suevorum ad fontes Danubii, ac Bojariorum, quæ iisdem fere tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam delato, in varias provincias atque

Ducatus eam divisit ; Norvegia , Suedia , Daniæque parte , trans mare Sueicum , ac Polonia cis Vistulam , jam tum à Germania avulsus . Hinc Germania in duas parteis , id est , in superiore & inferiorem , divisa est . In superiore sunt regiones istæ : Helvetia , Alsatia , Suevia , Wittenbergensis Ducatus , Bavaria , Franconia , sive Francia Orientalis , Palatinatus Rheni , Bojohænum , Moravia , Austria , Stiria , Carinthia , Carnioia , Tirolis . In Inferiore , præter xvii provincias , quas vulgari nunc vocabulo vocant *Belgium* , sunt Leodicensis Episcopatus ; Lotharingia , Juliacensis Ducatus , Colonensis , Treverensis , Moguntiacensis Archiepiscopatus ; Clivia , Westfalia , Hassia , Durin-gia , Saxonia , Misnia , Lusatia , Silesia , Marchia Brandenburgensis , Pomerania Mechelburgensis Ducatus , Holsatia . Helvetii , postquam Iccc prope annis in Germania , ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent , jugo tandem imperii excusio , ccxx circiter annos libere agunt . Cæterum , Othonem III imperante , (ut vulgaris opinio est) inter Germaniz Principes conventum atque decretum fuit , ne quis , nisi Germanici nominis Princeps Rom . Imperator crearetur . Atque cum Septemviri constituti

stituti , quibus ob eligendi Imperatorem potestatem Electorum nomen inditum . Horum tres Ecclesiastici , iidemque Archiepiscopi , Archicancellarii S. Imperii ; Primus , Moguntiacus in Germania ; Secundus , Colonensis in Italia : Tertius , Treverensis in Gallia . Quatuor reliqui sunt seculares ; Primus , Rex Bojohæniæ , poccillator : Secundus , Palatinus Rheni , dapifer : Tertius , Saxo , ensifer : Quartus , Marchio Brandenburgensis , cubicularius .

C A P. IX.

De Imperii Germanici provinciis , circa Rhenum in Gallico solo siis .

Leodicensis Provincia , Gall. Liege , super. German. Lütich , infer. Luyck .

*L*eodicensis provincia , quamvis Belgicis undique cincta , ramen ad S. Imperium spectat , Colonensi Episcopo subjecta . Caput ejus est Leodicum , urbs ampla & superba , magnificiis edificiis instruta ; ob amoenitatem delitijsque varias *Paradisus sacerdotum* nuncupata . *Huy* , nitidum cum arce opidum . *Bullion* , sui quondam juris Ducatus ; nunc Leodicensi Episcopo subjectus ; arcem habet ejus nominis munitissimam ,

Ducæ

Ducatus Juliacensis , Gulich.

Caput Ducatus Juliacensis, quod ei nomen dedit, est Julianum, opidum antiquum atque munitum. In Juliensi agro sita est urbs Aquæ Grani, sive ut vulgo usurpatur, Aquis granum; Germani. super Aach, inferioribus Aken, Gallis Aix dicta; saluberrimis calidarum aquarum fontibus; Caroli M. primi Germanorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurate sub corona ferrea in templo pendente.

Colonensis Archiepiscopatus.

Colonensis Dioecesis veterum Ubiorum ad utramq; Rheni ripam sedes olim fuit. Ipsa urbs Colonia Agrippinensis, seu, ut vulgo usurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à Colonia, Agrippinæ Claudii. Imperatoris uxoris auspiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc est Germaniarum maxima, Emporiūmq; ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera est Imperii civitas. Bonna antiquum munitumque opidum, Archiepiscopi Colonensis, Eleitoris Imperii sedes.

Lotharingia , Lotharingen.

Lotharingia Ducatus à Lothario, Caroli

Introduct. Geograph. Lib. III. 533

roli. M. nepote, nomen accepit, caput eius quondam fuit Divodorum Mediomaticorum, vulgo Metz, libera Imperii civitas: at nunc Galliæ Rex eam tenet; una cum Viroduno, Verdun; & Tullo, Toul. Nansium, vulgo Nansy, sedes nunc dum & caput provinciæ, egregia munitaque urbs.

Austrasia, Westrych.

Austrasia complectitur Diœcesis Treverensem & Moguntinam; item Ducatum Eipontinum, vulgo Zweybrucken, Comitatúsque Sarbruiken, Leyningeu, Bitsch.

Treverensis Archiepiscopatus caput est Augusta Treverorum, vulgo Trier, Gallis Treves: urbs antiquitatem suam præ se ferens. Confluentes Coblenz, urbs ad Rheni Mosellæque confluentes posita, haud exigui est momenti. Vettelicum, Willich, Treverensis Archiepiscopi atque Eleitoris sedes.

Moguntini Archiepiscopatus caput est Moguntiacum, sive Moguntia, Menz, urbs inter præclaras Germaniæ computata. At sedes Archiepiscopi Eleitorisq; est trans Rheinū in Germâico solo, Ascburgii, Ascheburg. Sunt præterea in Austrasia liberæ Imperii urbes; Wormatia, vulgo Wormbs: Oppenheim: & Spira, Juridico totius Imperii cōventuclaras Came-

Cameram Imperialem vulgo vocant. *Franc-kenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum, Electori Palatino subditum.

Alsatia, Elsas.

Alsatia Austriacæ ditionis, in duos Landgraviatus, superiorem & inferiorem divisa est. In superiori opida sunt *Colmaria*, *Selestadium*, *Rufacum*, haud ignobilia. Inferior habet; *Tabernas*, vulgo *Zabers*; & *Hagenoam*. Argentoratum in eodem tractu, vulgo *Straßburg*, in clarissimis Germaniæ civitatibus. turris, quæ est ad Cathedram Ecclesiam, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo maxime insignis est,

Montbeliard.

Est in confiniis Alsatiae ac Burgundiæ Comitatus *Montbeliard*, German. *Mumpelgard*, *Wirtenbergensi* Duci subiectus. opidum *Montbeliard* tutissimo munimento gloriarum est,

Cap.

CAP. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni;
Brisigavia, Brisgaw.

Prima trans Rhenum est Brisigavia regio, Elsatiae quondam pars. Caput hujus Provinciæ est Friburgum, splendida atque amœna urbs; secunda est Brisia-cum, *Brisach*.

Suevia, Schwaben.

Suevia, vastæ quondam illius gentis exiguæ reliquæ, ad supremam Danubii partem constituit. Urbium hujus Ducatus prima est *Augusta Vindelicorum*, *Augsburg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida in primis & magnifica, munitio-ne tuta, libera Imperii civitas. *Ulma*, munitissima & ipsa simûlque ditissima Imperii civitas, ædificiorum splendore facile finitimas præstat. Reliqua loca nobiliora sunt; *Nordlingen*, *Memmingen*, *Lindau*, *Füessen*, *Rotweil*, ubi Juridicus Imperii conventus est.

Wirtenbergensis Ducatus.

Wirtenbergensis Ducatus, ab arce Wir-
tenber-

temberga cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit provincia seorsim censetur. Urbes inibi claræ sunt, *Constat*, mercatu celebris, *Stuttgart*, Ducum sedes Roteburgum; quæque reliquas angestat, *Tubinga*.

*Franconia, sive Francia Orientalis,
Franckenlandt.*

Dux est, qui & Episcopus, cognomine Heribopolitanus, ab Heriboli, vulgo *Würzburg*, capite provinciæ dictus. Urbis est inter primis præclara. At Francofurtum ad ad Mœnum libera imperii civitas, celebrissimis totius Europæ, nedum Germaniæ, mundinis nobilitatur. Bamberg Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obsidere videtur. Est in Franco-nensi agro *Arx Ansbach*, Marchionatus tuto gaudens.

Palatinatus Rheni, die Pfalz.

Franconiæ quondam pars, nunc Palatinatus Rheni, caput habet provinciæ *Heidelbergam*, eandem Electorum Palatinorum sedem. Ad confluentes Rheni Nericique Manhemium, opidum munitissimum, provinciæ propugnaculum est. Est eodem trætu, inter *Elsatiæ* & *Palatinatum*, Marchionatus Badensis, ab aquis totius Germaniæ

maniæ celeberrimis cognominatus. Sedes Marchionis est *Duclarum*, opidum cum arce.

CAP. XI.

*Palatinatus superior, Bavaria, Salisbur-
gensis Archiepiscopatus, Tirc-
lis Comitatus.*

Nortgavia, Norigaw; qui & Palatinatus Bavariæ, sive superior Palatinatus, die *Ober-Pfalz*.

Norimberga, Nurnberg, in confiniis Franconiæ, Sueviæ, ac Bavariæ posita, nullius soli esse cupit. Urbis est magnifica, splendida, potens ac totius Germaniæ superbissima. Caput Nortgaviae nunc censetur Amberg. *Neburg* & *Sultzbach* Principium Palatinorum sunt sedes. Est circa hæc loca Landgraviatus Leuchtenbergicus, cuius sedes *Pfreimbi*. Est & *Egra*, *Eger*, libera Imperii civitas. Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad Bojohæmiam spectat.

Bavaria, Baicren.

Bavariæ Ducatus dividitur in Superiorrem & Inferiorem, hic ad ortum; ille ad Occasum spectat. In superiori sunt urbes claræ *Monacum*, *München*, Ducum sedes, omnia

omnium Germanicarum pulcherrima. Secunda est Ingolstadium : hanc Sequitur Frisinga. In inferiori Augusta Tiberii, quod nomen illi falso tribuerunt olim fabulosi Grammatici; alias Ratisbona dicta, vulgo Regensburg, comitiis imperii quæ heic haberit consueverunt, antiquitatem reliquiis, & ponte prælongo clara. Reliquæ memoriæ dignæ sunt, Patavium, vulgo Passau, Landshut, Straubing.

Salisburgiensis Archiepiscopatus.

Bavariæ pars est Salisburgiensis Archiepiscopatus, cuius caput sedésque Archiepiscoporum. Salisburgum, Saltzburg, urbs satis elegans.

Tirolis Comitatus.

Terioli, vulgo Tyrol, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rhætiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, Ænipons, vulgo Inſpruck, quondam Comitum, nunc Austricæ Archiducum in his oris sedes. Tridentum, Italij Trento, Germanis Trient, concilio Oecumenico clara. Bolzanum, mercatus non incelebris. Brixia etiam, vulgo Brixem, nobilis in hoc tractu Episcopatus est.

C A P.

C A P. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria.

Croatia, Marcha Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent, in Germania hodie censemur; quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

Croatia, & Vinidorum Marchia.

Croatia, Germ. Krabaten, regni titulo decora, & Vinidorum Marchia, Germ. Windisch March; nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Carniola, Krain.

Caput hujus Ducatus est opidum Lubiacum, Laubach, & Lubiana dictum. Krainburg locus est munitissimus. Celeia, Cilly, Comitatus titulo insignitur. Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi,

Carinthia, Kernten.

Ducatus hic Stiræ Ducatui conjunctus a urbes

urbes insigniores habet, *Villach, Claghenfurt, Ducum quondam sedem; Volckmarck, S. Veit, Judenburg.*

Stiria, Steirmarke.

Dividitur Stiria in superiorem atque inferiorem. In hac caput totius Stiriae & sedes Archiducum Austriacorum, est Graetia, *Gräts* admodum magnifica. Sunt praeterea celebres, *Rackelsburg, Pettau, Marpurg: Kermend, & Canisia*, duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis eruptum est. In superiori Stiria urbs primaria est Muripons, *Pruk an der Mure.*

Austria, Oesterreich.

Unicus totius Europæ Archiducatus est Austria, in Superiorem ac inferiorem divisa. Inferior inter Danubium, Bojohæmiam, & Tejam flumen sita urbem principuam habet *Krembs*. Superiorem, quæ inter Danubium & Stiriam posita, caput est *Vindoniina*, sive, ut vulgo usurpatur, *Vienna, Wien*; urbs magnifica ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incursiones munimentum. Lincum, *Linz*, nobile est ad Danubium Emporium.

C A P.

C A P. XIII.

Bojobæmia, Moravia, Silesia, Lusatia.

Bojobæmia regnum, Germ., *Böhimb*, montibus ac sylvis, ceu munitissimo vallo undique cinctum, ab initio incoluere Germanorum quidam: quibus pulsis Boii, Gallica gens, obfederunt; noménque de suo regioni reliquerunt. Bocjos pepulerunt Marcomanni, Germanica gens; hos, circa annum à nato Jesu I C L. Slavonica gens, quæ etiam nunc tenet, Bojobæmi, die Bohmen, a solo quod occupant, Germanis dicti; at *Czechi* suo sibi patrio vocabulo nuncupantur. Principio adventus à ducibus populus regebatur; donec circa annum C I C LXXXVI. Uradilaus primus Bojobæmiæ Rex creatur. Hunc postea continua serie secuti sunt alii Reges, donec Regia stirpe prorsus extincta, ad Austriacam domum regnum devolutum est. Regio ipsa est omnium rerum ad usum vitae humanæ necessarium fertilissima; argenti ærisq; metallis abundans, quibus in lccis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima est Praga regni caput, Regnumq; sedes, totius Bojobæmiæ compendiū; urbs sane magnificentissima, superbis ædificiis frequens, exteris

exteris nationibus adfluentissima. Secundum locum tenet *Pilsen*. Reliqua copida nobiliora sunt *Kralowihradetz*, Germanis *Königigratz*, *Kutnahora*, German. *Kuttenberg*; *Nympurck*, German. *Limburg*, *Tabor*, *Budiejowice*, Germ. *Budeveiss*; *Lany*, German. *Laun*; *Satz*. German. *Satz*: *Litomierzitz*, Germ. *Leitmeritz*; *Chomutow*, Germ. *Commetaw*; Thermæ *Carolinæ Karlsbad*, saluberrimis aquis opidulum est celebratissimum.

Moravia, Mähren.

Sub Bojohæmia regno censemur Moravia, Silesia ac Lusatia. Moravia Marchionatus nomen habuit à flumine in Danubium exeunte, quod Plinius Morum, Tacitus Marum vocat. Gens incolit Sclavonica, Germanis mixta. Urbium clarissima est *Olmitz*, Slavonice *Olmuce*; caput regionis, elegans ac dives. *Brin* & *Znaim* inter splendidissimas haud postremæ. *Iglaw* & *Kremfier*, non negligenda opida.

Silesia, German. Schlesingben.

& *Schlesien*.

Silesiæ ampla ac dives regio, sub Ducatus titulo *xvi*. Principatus in sece complectitu; quorum nomina sunt *Breslaw*, *Glogan*, *Sagan*,

Sagan, *Schweinitz*, *Lignitz*, *Briege*, *Neisse*, *Crossen*, *Teschen*, *Oppelen*, *Ratibor*, *Münsterberg*, *Troppaw*, *Faur*, *Olse* & *Fägerndorff*. Poloniæ regibus subiecta fuit primum universa Silezia: postea circa annum *c. 1300*. in Bojohæmiæ Regnum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pender. Urbium Princeps est *Uratislavia*, Bojohæmis *Wratzlaw*, Germ. *Breslaw*; opulentissimum in his oris Emporium, splendida sane urbs, ac merito inter tres pulcherrias Germaniæ (quarum alteræ *Monacum* & *Lipsia*) computata. Secunda ab hac est *Glogovia cognomine Major*. *Grooss Glogaw*. Sequuntur hinc *Sagan*, *Schweinitz*, *Neisse*, *Lignitz*, *Briege*, *Olaw*, *Oppelen*, *Troppaw*, *Teschen*. Est præterea in his oris inter Bojohæmiam & Silesiam, suiquondam juris Comitatus *Glacensis*, *Glatz*; cuius titulo, Comitum stirpe extincta, Bojohæmiæ Rex nunc gaudet.

Lausatia, Lausinitz.

Silesiæ ab solis æstivi occasu contermina est Lusatia, Hexipolitano agro die *Sechsstädtie*, à senario opidorum numero sic appellata clara. Nomina eorum sunt, *Bautzen*, *Gorlitz*, *Sittaw*, *Kamitz*, *Luben*, *Guben*, quorum tria priora satis lauta.

C A P. XIV.

*Marchia Brandenburgensis, Pomerania,
Meckelburgium, Holstia.*

Marchia Brandenburgensis.

Regio hæc est spatiofa , ingentibus silvis , lacubusque atque paludibus invia , ab opido Brandenburgio cognominata. Dividitur in duas potissimum parteis , Veterem ac Novam Marchiam . Veteris caput est *Brandenburg* . Novæ *Francofurtum* ad Oderam , celebris civitas mercatu nobilis . Berlinum in medio Provinciæ situm , sedes est Principium Eleitorum Brandenburgensium ; urbs amœnissima . *Costrinum* , vulgo *Küstryn* , mirando munimento nobile opidum . Alterum monumentum est *Spandau* , prope Berlinum . Cætero *Crossen* Ducatus , qui antea in Silesia censebatur , nunc Marchio , nibus Brandenburgensibus paret .

Pomerania, Pomern.

Pomeraniæ Ducatus solo fertilissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur , in septem parteis , quarum quæque Ducatus dignitate censemur , divisus .

Nomina

Introduct. Geograph. Lib. III. 145

Nomina Ducatum sunt *Wenden* , *Sclavin* , *Gütschcow* , *Wolgast* , *Vselom* , *Rügen* , *Bart* . Ex his *Rügen* , & *Vselome* sunt Iusulæ . Caput Pomeraniæ est *Sclavinum* ; urbs haud exigui momenti , Emporiumque celebre . Sequuntur *Stralsond* , *Wolgast* , *Gripewold* ; *Wollin* , celeberrimum quondam in oris emporium : *Stargard* , *Colberg* , *Camin* , *Cöslin* , *Stolpe* , opida nobilia .

Meckelburgiensis Ducatus

Meckelburgiensis Ducatus , quem vulgaris Latinorum inepte *Magapolitanum* appellat , urbes habet claras *Lubecam* , *Lubeck* : *Rostochium* , *Rostock* ; *Vismariam* , *Wismar* . Lubeca opulentissima quondam marique potentissima imperii civitas , nunc etiam Suedicis Moscoviticisque commerciis celeberrimum Emporium . Urbs est ampla , splendida & magnifica .

Holsatia, Holstein.

Dividitur hæc regio in Holsatiæ propriam , & *Ditmarsiam* ac *Slesovicensem* Ducatum . *Ditmarsi* , die *Ditmersæ* , libera nuper gens , nunc sub Danorum Regum imperio vicatim incolunt . Clarissima totius Holsatiæ urbs est *Hamburgum*

G

gum, opulentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso, naves ex variis mundi partibus adpellunt. Kiel, item Ekelforde, & Husum, nitida opida portus que celebres. In mediterraneis sunt Flensburg, Rensburg, & Sleswijk: huic contigua fere arx Gorstorp, ducum sedes est.

C A P. XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Morsianus Ducatus.

Luneburgensis Ducatus.

Ducatus hic cognominatur à capite suo Luneburgio, Luneburg urbe lautissima, salis fontibus maxime clara. Cella, Cella, Ducum sedes est Danneberga, Comitatus titulo decorata.

Bremensis Archiepiscopatus.

Bremensis Archiepiscopatus caput Bremia est, Bremen, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, Virgi fluvio navium appulsum accommodante. Stade, opidum prope Albim, Anglorum, qui

Introduct. Geograph. Lib. III. 147.

qui per universam Germaniam pannis negotiantur, celebre nuper fuit Emporium. Verde, sive Bremerforde, arx cum vico, Archiepiscoporum Bremensium sedes est,

Frisia Orientalis.

Frisia Orientalis, Oost-Frieslandt, alio nomine Comitus Embdanus nuncupatur, à capite suo Emda, Embden; urbe haud equidem ampliata portu celebrissimo. Auricum, Aurick, Comitum sedes est.

Westfalia, Westfalen.

Westfalia satis ampla regio, gregibus quam hominibus alendis benignior est, silvis horridi ac plaudibus crebris foeda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatibus & Comitatibus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; Monasteriensis, Paderbornensis, Mindensis, Ostnabrugensis, Verdensis. Monasterium, Munster; caput totius Westfaliz, nobilis & magnifica civitas, in amoenissimis agris sita annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monasterio Westfalicarum est Susatum, Seest, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde Tremonia, Dörimund, Minden,

Osenbrugge, Paderborn, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt Marck, Oldenburg, Delmenhorst, Benihem, Arnsberg, Lingen, Teckelenburg, Waldeck, &c. Lingen opidum est munitissimum.

Clivia, Cleve.

Clivia, ad utramque Rheni ripam perfecta, à Clivis, capite totius Ducatus, cognominatur: junctaque est Juliacensi Ducatui. Colles sive Clivi, in quibus condita, nomen urbi præbuuisse, vulgo putantur. At clarissima omnium est Vesalia Wesel, secunda Emeriacum, Emmerick; Santen, antiquitatum Romanarum reliquiis priscam originem claritatèmque indicat. Mōurs Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maxime clarum est.

Montensis Ducatus.

Montensis Ducatus Cliveni Ducatui conterminus est, vulgo Berg, cuius caput Düsseldorf, opidum cum arce, Ducum Juliaci, Cliviaz & Bergæ sedes.

C A P.

C A P. XVI.

Hassia, Wetteravia, Buchovia,
Thuringia.
Hassia, Hesse.

Hassia Landgraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos, Zigenhaim, & Nidda; caput provincie est Castellum Cattorum, sive, ut vulgo nunc usurpatur, Cassella, Cassel; lauta sine civitas cum splendida arce, Landgraviorum sedes. Secunda est Marpurgium, literarum studiis maxime clara. Gießen munitissimum totius Provincie opidum.

Wetteravia, Wetteraw.

Inter Hassiam ac Rhenum fluvium est Wetteravia, regio, quam maxime nobilitat nobilissimus Comitatus Nassovicus; unde decus illud, gentis Belgicæ fœderatæ munimenta gloria, PRINCEPS MAURITIUS originem ducet.

Buchovia, Buchow.

Inter Hassiam, Franconiam atque Thuringiam media sita est regio Buchovia, cuius

caput Fulda, opidum cœlebre, præstantissima Europæ, nedium Germaniæ, Abbatia insignitum.

Thuringia, Düringen.

Thuringiæ Landgraviatus omnium nobilissimus, inter Salam Visurgimque amneis protensus familie Saxonice paret. Caput regionis est Erfordia, Erfurt, ingens urbs, & quasi compendium totius provinciæ. Academia quondam clara: & Vianaria, Weimar Principum sedes; urbs est amoenissima. Gotthacum diruta arce Grimmenstoyn, Augusti Electio: is obsidio arcisse que eversione clara est. Fena Musarum est domicilium. Ilmenacum, Eisenach, Ducum sedes est.

Præterea est in Hac provincia Ducatus Coburgiensis, cuius caput Coburgium, urbs cum egregia arce, Ducum sede. Item Comitatus Swartzeburgiensis, cuius caput Arnstadt, haud spernendum opidum.

C A P. XVII.

Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus, Misnia, Meisen.

Misnia Marchionatus, Ducum Saxonice domicilium, agro amœnissimo, argenti venis.

venis ditissima, urbibus splendissima est regio. Ubiq; quondam prima erat Misnia ad Albim amne sita, unde Provinciæ nomen: & nunc clarissima omnium est Lipsia, Leipzig, haud ita magna, verum ædificiorum nitorem, incolarum mores, agricircumjecti amœnitatem si spectes, nihil adeo festivum in tota Germania repetiri posse credas; nundinis quæ hic ter in anno habentur, post Francofuriū ad Moenum, celeberrima. major est Noviburgium, Naumburg, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. Dresden, urbs est cum arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes. Celebrantur hic maxime pons super Albit, Stabulum equorum, armamentarium, & quod incolæ vocant die Kurfürkammer; ubi notatu digna videntur plurima. Freiberg, Annaberg, Marienberg, argenti metallis fœcunda opida, Weissenfels, Zwicka, Zeitz, Chemnitz, Torga, Lechims thal, haud contemnenda opida, quorum postremum est dum regni Bojæmiae. Est præterea in Misnico agro Principatus Snebergensis, ab opido arcisque Schneberg, cognominatus, cui conjuratus est Comitatus Henneburgensis. Altenburgium Ducum sedes est. Misnica etiam ditionis est Voylandia, cuius caput est opidum Hoff, satis nobile.

Saxonia, Sachsen.

Saxonie Ducatus ad utramque Albi fluvii ripam est, in variis ditiones disceptus. Urbium clarissima, amplissimaque est Magdeburgum, Meyburg, Burchigrauviatus S. Imperii, & Archiepiscopatus titulo maxime insignis.

Wittenberga opidum nitidum ac munitum, Ducum Saxoniæ quondam sedes, Martini Lutheri Theologica professione maxime clara. Halla, vulgo *Hall in Sachsen*, elegans urbs, salis coctione maxime celebris. Est in Saxonia, sui juris Principatus Anhaltinus, ab arce *Anhalt* ita cognominatus, huic subsunt duo Comitatus, *Ascanien* & *Barby*, Baronatusque *Bernburg*. Dessaو, Principum fides, urbs est lauta. hac quidem major est *Servesta*, *Zerbst*, at minus polita. Est in eadem Saxonia clarissimus omnium Comitatus Mansfeldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alias in rive se Comitatus includens.

Brunsvicensis Ducatus; Brunswick.

Caput est, unde Ducati nomen *Brunswick* libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita, fortissima contra Ducum Brunsvicensium crebras obsidiones defensione maxime nobilis. Secundum locum

Introduct. Geograph. Lib. III. 153.

locum obtinet Halberstadium, inde Hylodesheim, Hannover, Goslar, Helmstad, haud sphenenda opida. Wolsenbüttel, arce munitissima, Ducum sedes est.

C A P. XVIII.
De Archiepiscopatibus & Academiis Germania.

Archiepiscopatus in Germania sunt 7. Moguntinus, Colonensis, Treverensis, Magdebargiensis, Salisburgensis, Bremensis, & Pragensis. Episcopatum in tam vasta regione incertus est numerus. Præcipui sunt: Heribopolitanus, Bambergensis, Argentoratensis, Spirensis, Leodicensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Hildesheimensis, Mindensis, Osnabrigiensis, Verdensis, Halberstadiensis, Halensis in Saxonia, Uratislavensis.

Academiæ illustres sunt; Basileæ, Friburgi in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadtii, Altorense. Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam; Gipswoldiæ, Rostochii, Helmstädtii, Wittembergæ, Lipsiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Giessæ, Colonæ.

C A P.

Cap. XIX.

Dania Regnum.

Dania nomen habet à Danis , sive Cōdanis populis. qui & Teutoni olim dīci fuere. Codano sinu sive mari Suevico , in plures secatur portiones. Partem ejus eis. sinum in Germaniaꝝ continentis sitam , Cimbricam peninsulam Romanam vocitatam , ante diximus. Cimbri ab initio incoluere: postea Jutæ, unde regioni nomen in hunc usque diem Fjotlandi, præter unum opidum Flensburg , nihil clarum habens. Alteram partem , trans. sinum sitam, veteres insulam putaruntesse, nomine Scandinaviam , sive Scandiā; at continentē esse, una cum Suedia & Norvagia, satis nunc constat. Dividitur in tres partes ; Halland, & Scanen & Bleicking. Urbes in ea, seu potius opidula, litori prætensa, sunt Elleboze, Landskroon, & Elzenborg , freto Danico , quod vulgo dicitur der Sond , appositum. In mediterraneis est Londen, Archiepiscopali sed edecoratum. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm ob-sidet. In his Codanonia , ab ipsis incolis Codanis , qui alio nomine fuere Teutoni, veteribus sic dicta, nunc See'ania.

Introduct. Geograph. Lib. III. 155

dia, ut magnitudine sic fœcunditate alias antestat. In hac totius regni caput Hafnia vulgo incolis Copenhasen , & Copinhaben. German. Copenhauea & Kopenha-gen , celebre Emporium Regimque sedes. Elsenöre celebris ad dictum fretum navium appulso locus est: hic námque vestigal Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidissima & munitissima arx Cronenburg , contra vim ex Oceano vel ipso sinu irruentium extracta . In Meditteraneis est Röschil, dives quondam urbs, nunc opidum Regnum sepulchris clarum. Fredericksberg, arx in amoenissimo agro condita, Regnum secessibus frequen-tatur.

Est præterea in hoc siuu insula Bornholm, hácque multo major Gotbia , vulgo Goulland , saxo albo ad extuenda ædificia utilis, utraque, Daniz regno submissa.

Cap. XX.

Norvagia , Finnomarchia , Islandia , Groilandia , Frieslandia.

Norvagia.

Norvagia, vulgo incolis Norrige, & con-natae Norg; Germ. Norrvuegen , & Norue-

Norwegiæ, (Timœo apud Plinium *Nerigon*, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam falso credidit) nomen à situ accepit & quippe Norf. Germ. est quod Latinis Septemtrio. Sevone monte Orientale ejus latus, Meridionale situs Codani faucibus è Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur : à Septemtrione Finnomarchia ei obtenditur. Terra ipsa vasta, sed maxime apera, saxoque sterili aut sylvis ingenti bus horrida. Antiquissimi Sitones incoluisse traduntur. Postmodo potens Norvagiorum in Danos etiam & Frisios imperium fuit : at nunc ipsi Daniæ regibus parent. Urbes in ea sunt, Nidrosia, vulgo *Drunhem*, caput regni, Regumque quondam sedes, ubi superbissimi olim totius Septemtrionis templi rudera visuntur. Bergi, vulgo *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium, prædicto Ti. mæo pro insula memoratur. Hinc est *Ansto* sive *Opslo*, haud ignobile Emporium.

Finnorum Marchia.

Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur Finnomarchia satis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta. Pars Meridionalis Daniæ: Septem-

Islandia.

A Norvagiæ littore in occasum versus ad c. mil. German. navigantibus occurrat in Oceano Hyperboreo insula Britannicarum olim ultima, Thule ; vulgo nunc *Islandi*, ab immensis frigoribus & perpetua glacie, quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, Melitæis catellis, & monte Hecla, perpetuum ignem erupstante, maxime clara; De cætero Daniæ regibus subiecta.

Gronia

Islandiæ ab occasu æstivo proxime obacet Groniæ, vulgo *Groenland* : immenso terrarum spatio, incertum insula continentis terra sit cum Americæ terris ; quibus propinquior longe quam Europæ. Imperium in litora hactenus cognita sibi vendicarunt Daniæ Reges. Balænarum capture regio maxime nobilitatur.

Frieslandia.

A meridie eidem Islandiæ opposita est insula *Frieslandi* ; & ipsa à frigoribus ac perpetua fere hieme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ quibus paret; quam piscium capture utilis.

CAP. XXI.

*Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lappia,
Finnia.*

S U E D I A.

AT in Continenti rursus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur Suedia , continua certaque serie antiquissimum in orbe terrarum regnum ; quod semper Suiones sive Sueones incoluere . Clauditur ab Ortu , Finnico sinu , Codanóque mari ; à Meridie , Danicæ confinio : ab Occasu , Sevonis immensi montis jugo à Norvagia submovertur : à Septemtrione est Botnia . Pars regi Australis antiquo nomine Guthia , vulgo *Gutland* vocatur , reliquis partibus longe celebrior lætiorque . Caput regni universi Regumque ledes est *Stockholm* ; urbs posita in stagnis marinis , palis superstructa ; unde etiam nomen traxit , natura operibusque munitissima , Emporiumque celeberrimum . Secunda est *Vpsalia* , Academia Archiepiscopatique insignis . *Calmari* in confiniis Danicæ , cum arce validissima , urbs est satis magna , portusque celebris . Est item *Nicopen* , munitionum opidum Emporiumque clarum .

Botnia

Botnia.

Botniam sinus Botnicus in duas secat partes , Orientalem & Occidentalem . Nil in ea notatu dignum præter Emporium *Tornian* , ad intimum sinus recessum situm .

Scrickfinnia.

Supra Botniam Scrickfinni sive Scritfinni , incolunt , una cum Botnis , Suediæ regibus subiecti .

Lappia.

Hinc versus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo Lappia , vulgo *Lapland* , & incolæ ejus Germanis *Lappen* , Russis *Lappi* ; in duo genera distincti . Occidentales Suediæ regibus parent . Orientales Russico vocabulo *Dickiloppi* , id est , feri Lappones , magno Molcoviaæ Ducis subiecti sunt .

Finnia.

Infra Lappiam Botniamque versus Mediem est Finnia , inter Botnicum Finniumque sinum posita . Plinio Fennigia , (qui insulam esse credidit) vulgo nunc *Finland* , dicta ; haud parva Suedici imperii portio .

portio, fertilis arvis, pacuisque letæ. Urbiū clarissimæ sunt *Albo* Episcopalis sedes, ac *Viburgium* in intimo sinus Finnici recessu nobile Emporium.

C A P. XXII.

De Italia & variis ejus nominibus.

Explicatis veteris novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à Septemtrionibus versus medieum pedem referre, ac transgressis hinc Alpium jugis Italiam introspicere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam posteriore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna simul & parens; divina providentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes ferisque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia & humanitatem homini dare; bieviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam vero locorum salubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opacâ nemorum, tantam frugum & virium oleariumque fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innocios saltus, tot munifica silvarum genera, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertatem,

æm, colonias tam frequenteis, tam ad fiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum, viorum denique ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res gestas si reputes; nibil toto orbe terrarum commemores quod huic conferri, nedum præferri, queat.

Nomen unde sortita sit, varie auctores tradunt. alii quidpe à bobus, quorum magnitudine pulchritudinéque fœcunda est, vocitatem Italiam existimant: nam 'Iτυλις' veteri sua lingua dixisse Græcos, quos Latini Tauros: alii verius ab Italo, Rege Siculorum, qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terrarum partem adpellatum tradunt *Italiam*: quod postea nomen in totam terram, inter Alpeis & Siculum freatum, transit. Hesperia etiā dicta fuit Græcis, à vespertino sidere Hespero; quia illis in occasum sita erat. Saturnia, Ausonia, Oenotria, Laium, quanquam ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis poëtis pro universa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina.

Cæterum natura Imperio Romano propiciens, mari Supero Inferoque & altissimis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo, fosaque latissima totam undique cinxit.

Terminos igitur habet à Septemtrionibus

onibus Alpes; ab ore Arsiam Histriæ flumen & mare Superum, qui & Hadriaticus finis dicitur; à Meridie mare Infernum sive Tuscum; ab occasu iterum Alpeis & Varum amnem.

Longitudo ejus summa est ab Alpino fine Augustæ Prætoriæ, quæ vulgo nunc Aosta, per urbem Romanam Capuamque meante cursu ad Rhenum opidum & Leucopetram promontorium, quod vulgo *Capo del P Arme*, millium passuum Icccc, id est, mil. Germ. ccxxv. Latitudo varia est, at subter Alpes millium passuum, Icx, id est, mil. Germ. cxl. medio cursu inter Anconam & ostia Tiberina millia passuum cxxxvi, id est, mil. German. xxxvi. Veteres querno folio eam assimilârunt, at nostri ævi homines cruri humanae.

C A P. XXIII.

De Divisione veteris Italæ.

Divisa fuit olim Italia aliter aliis subinde temporibus, prout gentium migrationes finiumque commutations factæ sunt. Nos eam maxime divisionem sequemur, quæ subprimis Romanorum Imperatoribus fuit.

Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos

næos montes incolentium, ingens multitudine, variæque nationes trans Alpeis profectæ, eam Italiæ partem obsederunt, quæ inter Alpeis & Apenninum ad Æsum ulque flumen, prope Anconam porrecta est; GALLIA ab eis Romanis dicta est. ITALICA: item Gallia citerior, & Cisalpina, item Gallia Circumpadana & Togata, à toga Romana, quia vestimentum ritusque Romanorum assumerat: quum trans Alpeis ulterior Gallia dicereatur Comata, à Coma seu Cæsarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem Transalpinæ Gallæ à Braccis, femorum tegumento, Braccata; quæ eadem Narbonensis provincia. Sed sub eadem Gallæ Togatæ provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare infernum, Ligures; ad Superum, Veneti, Carni, Histri; in Alpibus, Taurini, Salassi, Lepontii, Euganei: & qui postea Provinciam per se una cum Transalpinis populis, Vindelicis atque Noricis conficiebant, Rhæti. Post Galliam Togatam primi sequabantur sub Apennino Etrusci, sive Tisci: ultra hos ad utrumque Apennini latus Umbri; infra hos Sabini ac Latini, Äqui, Volsci, atque Hernici: Juxta Umbros ad mare Superum erant Picentes; dein Marrucini, Vestini, Frentani,

tani, Peligni, Marsi, ultra hos in mediterraneo Samnites & Herpini: Infra Samnites ad mare Inferum Campani; mox Picentini, Frentanis Hirpinisque jungebantur Apuli. Inde Calabri & Sallentini lumen Italæ cornu insidebant. Sub Apulis erant Lucani, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo Italæ angulo erant Brutii.

C A P. XXIV.

Ligures, Taurini, Cottii & Ideonni regns, Salassi, Lepontii, Euganei, Rhæti, Veneti, Carni, Histri.

Liguria inter Varum & Macram amneis maréque Ligusticum & Padum flumen ad Placentiam usque porrebat, caput gentis Ligurum habuit Genuam, vulgo nunc Genova. Reliqua inde opida clara fuere in ora maritima, Nicæa & portus Herculis. Monœci à Græcis Massiliensibus condita; inde Ligustica opida Albium Intemelium, & Albium Ingaunum, quæ vulgo contraetæ dicebantur. Albintemelium, Albingaunum, nunc Vintimilia & Albenga. Hinc Vada Sabatia, nunc Savona. Intus fuere Pollentia, Alba, Pompeji, Asta, Aquæ Statiellæ, Dertona, Iria, quæ vulgo nunc dicuntur, Polenza, Alba, Astæ, Ac-

qui

qui sive Aich, Tortona, Voghera.

Liguribus jungebantur Taurini inter Padum lœvam ripam, Alpium radices & Orogum fluvium. Caput gentis olim Augusta Taurinorum, nunc vulgo Turino.

His finitimi erant Cottii & Ideonni Regulorum regna in Alpibus. Cottiani Regni caput fuit Segusio, sive Segusium, nunc Susa.

His iterum continuebatur Salassi, in valle quam Duria amnis medium secat. Horum caput Augusta Prætoria, nunc vulgo Aosta; inde Eporedia, nunc Invrea.

Salassis contermini erant porro Lepontii, circa lacum Verbanum, vulgo nunc Lago Maggiore, & flumina quæ is recipit. Caput fuit Oscela, vulgo nunc ad Tosam amnem Domo d' Oscela.

Lepontios sequebantur in Alpibus Euganei inter Larium sive Comensem Lacum & Athesim fluvium. horum opida fuere Anaunia, sive Anonium, Saraca & Vannia, vulgo nunc Castel Nân, sive Non; Sarca & Civida ad Ollium fluvium; dein Clavenna; & item Telium in Valle Tellina. Nobilissimi Euganeorum populi fuere Sarunetes in vallis Clavennensi & Tellina; Vennones, ad ortus Athesis amnis: Camuni, nunc Val Camonica; ad Ollium fluvium Triumplini, sive Trumplini, nunc Val Troppia ad Melam amnem.

Supra

Supra Euganeos fuere Rhæti, Duce Rhæto ex Tuscis, quum hi pellerentur Circumpadana regione à Gallis, orti. Fines habuere à Rheni fontibus ad fontes usque Dravi amnis, in Danubium defluentis. Caput eorum Tridentum, nunc vulgo *Tremo*. reliqua opida clariora; Curiæ vulgo nunc *Chûr*, Italis *Cosra*; Feltria, Belunum, nunc *Felire*, *Belluno*. At Verona celeberrima omni ævo urbs, ab Euganeis simul & Rhætis condita fuit.

Rhætis ab ortu solis proximi fuere Veneti; quos fabulosa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, Duce Antenore à Trojæ excidio hoc deduxit. Alii verius Illyricum fecerunt populum Euganeorum, qui inde in Alpeis secesserunt, occuparunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum Patavium, nunc *Padova*, ab Antenore Trojano conditum vel auctum. Inde opida celebria, Atria sive Adria, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum; unde mari seu sinui Adriatico cognomen: etum Ateste, nunc *Este*; Vincentia nunc *Vicenza*; ad Altinum, ex quo præter nomen & tenuia quædam ruinarum vestigia apud Silium fluvium nihil nunc reliquum est. Hinc sequebantur Travisium, O-

pitergium; nunc *Treviso* & *Oderzo*: & Concordia, cuius nomen manet.

Reliquam hinc Euganeorum sive Venetorum oram ad Formionem usque amnum, qui nunc *Risan* est, apud opidum *Capo d'Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs hec, quondam potens atque ingens inter primas Italiæ, Aquileia, nunc *Aquilea*, deserta plane. Inde clara opida, Forum Julii, nunc vulgo *Civdad di Friuli*; Julium Carnicum, nunc *Zuglio*, in ruinis inter Tilavemptum flumen & Alpeis: Vedinum, vulgo *Germanis* nunc *Weiden*, Italis *Vdene*. Circa Venzonum Noreia fuit Tauriscorum urbs, qui inde postea Norici trans Alpeis dicitur. Tergeste item, vulgo nunc *Triciste*, clara olim Histrorum primum urbs, post Romanorum fuit colonia, Carnicum provinciæ attributa. Sed inpiimis celebratus in hac ora fuit Græcis pariter ac Latinis monumentis Timavus amnis, inter Aquilejam & Tergeste, septem capitibus exoriens, uno ostio post mille baud amplius passus in mare emissus.

Post Carnos igitur est Histria, & populi Histri. Regio ceu peninsula inter Formionem & Arsiam amneis, in mare procurrit. Caput gentis fuit Pola, à Colchis, Jasonem & Medeam persequenteribus

tibus olim condita. Inde celebria opida, Parentium & Ægida nunc Parenzo & Cabo d' Istria : item Nesactium ad Arsimi fluvium, nunc Castel Nuovo.

C A P. XXV. De Gallis Cisalpinis.

Galliae gentes trans Padum fuere, Lybici, Lævi, Insubres, Orobii, Cenomani. Lybicum caput fuere Vercellæ, nunc Vercelli. Lævorum Ticinum, nunc Pavia; eorundem fuit Novaria, nunc Novara¹. Insubres omnium Gallicarum in Italia gentium fuere validissimi. Caput eorum Mediolanum, vulgo nunc Italica Mil²n, German. Meyland. Opida hinc clara; Laus Pompeja, nunc Lodi; Forum Diuguntorum, nunc Crema; Munguntiacum, sive Modicia, nunc Monza. Orobiorum fuere Comum, Bergomum, Forum Licinii, nunc vulgo Como, Bergamo, Berlafina. Ultra Insubres Orobiosque incoluere ad Venetiam usque Cenomani; quorum caput Brixia, nunc Brescia, sive Bressa. Præterea celeberrimæ urbes, Cremona & Mantua, à Tuscis quondam condita. At cis Padum Galli populi fuere Ananes, Boii, Senones. Ananes Lingurix continuabantur circa Placentiam

Introduct. Geograph. Lib. III. 169

centiam Romanorum coloniam, vulgo nunc Piacenza. Inde sequebantur Boii, secundum Insubres maxima potentissimæ que Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit Bononia, nunc vulgo Bologna; Felsina ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia: Parma, Brixellum, Regium Lepidi, Mutina, Forum Cornelii, Fuentia, Forum Livii, quæ nunc vulgo Parma, Brisella, Reggio, Modena, Imola, Fuenza, Forli. Postremi Gallorum in Italia fuere Senones inter Ravennam & Æsim flumen, quod nunc Iesi, prope Anconam, partem Umbrorum agri incolentes³. Caput heic gentis constituere Senam Gallicam sive Senogalliam, vulgo Sinigaglia. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

C A P. XXVI. Etruria & Umbria.

Galliae Togatæ jungebatur à meridie Etruria, sub Apennino monte, ejus incolæ Etrusci sive Tusci: Græcis Tyrrhæni dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut ante dictum, trans Apenninum, ab utrâque Padi ripa: unde à Gallis expulsi, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Macramque amneis considerunt, duodecim urbibus, cotidemque Principatibus inter

se constitutis. Urbium nomina hæc sunt: Veii, Volsinii, Clusium, Perusia, Crotone, Aretium, Falerii, Volaterræ, Vetulonii, Rusellæ, Tarquinii, Cære. Ex his hodieque extant, nominaque vulgaria habent ista; Bolsena, Chiusi, Perugia, Cortona, Arezzo, Civitâ Castellana, Volterra, Cerueteri. Reliquarum Veii ad xii. lapidem ab urbe Roma fuere, circa opidum nunc Scrofano, Vetulonii fuere prope litus inter Plominum & Mossam opida: vulgo nunc dicitur Bagni de Rosselle, id est, Aquæ Rosellarum. Tarquiniorum vestigia jacent supra Cornetum opidum.

Celebres præterea urbes in Etruria fuerunt, in littore; Luna trans Macram fluv. sed Etruscorum tamen opidum, portu nobile, nunc l' Erici, inde Pisæ, nunc Pisa: Portus Liburnus sive Hercules Liburnus, nunc Livorno: Populonia, cujus vestigia extant prope Plominum: Telamon, nunc Telamone: Cosa, nunc Anfibonia: Gravisæ, quondam infra Cornetum: Centum Cellæ, nunc Civitâ Vechia: & Alsum nunc Palo.

Intus in mediterraneo, Nepete, Sutrium, Falerii Faliscorum, Fanum Voltumnae, Hortanum: quæ vulgo nunc Nepe, Sutri, Civitâ Castellana, Viterbo & Horti. Inte Herbanum; quæ postea Urbs vetus, nunc

Introduct. Geograph. Lib. III. 171
nunc Orvieto Suana & Saturnia, Senæ, Florentia, Pistoria, Luca, nomina antiqua retinent.

Vmbria.

Tuscis jungebantur ad Tiberim fluvium Umbri. Sed hi ab initio ad utrumque mare late incoluerunt. unde fluvius, medianam postea Etruriam secans, Umbro olim, nunc Vmbrone. Ab Infero mari eos rejecerunt Etrusci; à Supero Senones Galli. At his à Romanis deletis, Umbris fines fuere in Romano Imperio ab Austro Nar amnis, vulgo Nera, in Tiberim confluens: ab occa Tiberis; & trans Apenninum Bedesis, nunc Ronco, apud Ravennam mare Hadriaticum petens; à Septentrionibus ipsum hoc mare ab ortu Æsis fluvius, & inde linea ducta ad Naris fonteis.

Urbes in ora Hadriatici sinus; Ravenna, Ariminium, Pisaurum, Fanum Fortunæ, & Sena Gallica, supra dicta: nomina vulgaria nunc sunt, Ravenna, Rimini, Péso, Fano, Sinigaglia. Intus Cæsena, Saffina, Urbinum, Sentinum, Æsis, Camerino; vulgo nunc, Césena, Sarfina, Vrbino, Sentino, Iesi, Camerino. Cis Apenninum; Iguvium, Mevania, Spoleto, Tifernum, Nuceria, Camellaria; Alsum, Hispellum, Fulginium, Tuder, Interamnum, Narnia, Ameria,

& citra Narem Oriculi: quæ vulgo nunc,
Augubio, Bevagna, Spoleto, Città di Castello,
Nocera, Assisi, Ispello, Fuligno, Todi, Terani,
sive Terni, Narni, Amelia, Otricoli.

C A P. XXVII.

De Sabinis & Latio.

Intra Umbros ad mare usque antiquissi-
mis temporibus incoluere Siculi, à quo-
rum rege Italo, hæc regio primum dicta est
Italia; quæ deinde ab Aboriginibus, pul-
sis inde Siculis, *Saturnia* vocata est, &
mox item Latium: unde Aborigini-
bus novum nomen Latini. Sed in par-
tem Antiqui Latii postea successerunt
Sabini, inter Narem & Anienem, quo-
rum hic *Teverone* dicitur. Caput Sabi-
norum fuit Reate, nunc *Rieti*; & ante hanc
Cures, nunc *Il Vecchio di Sabina*, cœnobiti-
um, cum ingentibus veteris urbis reliquiis.
hinc Romani dicti fuere *Quirites*. Re-
liqua opida celebria sunt, Nursia, nunc
Norcia; Cutilia, cuius ruinæ prope opidum
Civitatem Ducale; Amiternum, cuius
vestigia prope Aquilam. Inde Eretum, &
Nomentum, propè Anienem, nunc vulgo
Monte Eretundo & *Lamentario*.

Sub Sabinis itaque juxta Tuscos fuere
Latini, non totius Italiam solum, sed &
orbis

orbis universis gens nobilissima. Terra eo-
rum *Latium* dicta, arctis initio finibus in-
cluso, ab Anieno ac Tiberi ad Circæum usq;
promontorium, quod vulgo nunc est *Cir-
celli*. At postquam finitimi etiam populi
Æqui, Hernici, Volsci, & Ausones sub ec-
dem Latinorum nomine computati sunt,
finis novi Latii fuit Liris amnis, vulgo
nunc *Garigliano*.

Caput Latii omni ævo fuit *Roma*, urbs,
ab Aboriginibus, qui antea Oenotri dic-
bantur, cum ex Græcia in Italiam adveni-
sent, condita; ab Æneæ posteris, ut tradunt,
aucta, urbium sane *Regina*, orbisq; terra iū
caput ac domina. Reliqua opida, antiquita-
te & claritudine præcipua fuere Tibur, nunc
Tivoli; Prænestē, nunc *Pilastrina*; Gabii me-
dio inter Prænestē & Romam itinere
quondam; Tusculum, nunc *Frascati*; Ari-
cia, nunc l' *Aricia*; Lanuvium, nunc *Città
Lavinia*; Alba longa, inter Albanum quon-
dam montem & Lacum; & Albæ mater
Davinium, prope litus, nunc *Patrica*; inde
Laurentum, nunc *Paterro*; & tandem *O-
stia*, ab Ostiis Tiberinis nomen habens.
Circæ Anienis Tiberisque confluenteis o-
pida Antemnae, Collatia, Fidenæ, in tenui-
bus incertisq; vestigiis ostenduntur Rutu-
li pars fuere Latinorum: caput eorum
Ardea.

In Aequis fuere Carseoli sive Carsula nunc Arsuli, & Valeria, quæ & Varia, nunc Vico Varo, cum Sublaqueum, nunc Suliaca; Algidum, in Alrido monte & nemore, nunc Selva d' Aglieri.

Hernicorum fuere: Anagnia, Alatrium, Veruli, Ferentinum, nunc *Anagni, Alatri, Veroli, Ferentino*, dicta.

Sub Hernicis ad mare fucrunt Volsci, opida eorum in litore Antium, Circæi, Tarracina, quod antea Axur, intus statim celeberrimus Pominius ager, & Pominiæ Paludes, à capite olim Volscorum Suessa Pometia dictæ. inde Velitrae, Cora, Norba, Privernum, Setia, Signia, Sulmo, Frusino, Fabrateria, Aquinum, Casinum, Atina, Arpinium, Arx, Sora: vulgo nunc dicuntur: Beliiri, Cora, Norma, Piperno, Sezzi, Segni, Sermoneta, Frasolona, Falvaterra, Aquino, Monte Casino, Atina, Arpino, Arce, Sora. At Fregellæ, nunc Ponto, Corvo est, & Interamna, l. Isola nunc dicta.

Ausonum fuere Cajeta, Fundi, Formiæ: nunc vulgo dicuntur, Gaeta, Fundi, Mola.

CAP.

CAP. XXVIII.

Picentes, Vestini, Marucini, Peligni, Marsi, Frentani, Sannites, Hirpini.

Ultra Apenninum rursus juxta Sabines & Umbros, fuere Picentes, inter Aësim & Aternum amneis: quorum hic nunc Pescara dicitur. Regio eorum vocabatur *Piceram*. gens à Sabinis fertur orta. Opida in littore: Ancona, Græcorum colonia, à Syracusanis condita: Castrum novum, nunc Flaviano; Castellum Truentinum, ad Truentum amnem. Intus Auximum, nunc Ofno; Septempeda, nunc S. Severino; Tollentinum, Firmum Picenum, & Asculum Picenum, Interamnum, Atria; quæ nunc Tollentino, Fermo, Ascoli, Teramo, Atri. Picentibus continuabatur Vestini, quorum opida Angulus & Pinnæ, vulgo nunc *Cività di Sant'Angelo* & *Cività di Penna*; Avia sive Avella, nunc est Aquila.

Vestinis ad mare contermini erant Marucini, quorum opidum Teate, nunc Thicci & Chieti.

Marucinis simul & Vestinis finitimi erant Peligni, quorum caput olim Consinium nunc destrutum; deinde Sulmo nunc Sulmona.

Pelignis & Vestinis in mediterraneo continuabantur:

tinabantur Marsi. quorum Alba Fucensis, ad Furinum lacum; quæ hodiéque nomen antiquum in ruinis retinet; vulgo *Albe*, & *Albi* dicta; & Marubium, nunc *Morrez*.

Rursus in litore ultra Marrucinos & Pelignos incolebant Frentani quorum opida *Ortona*, *Anxanum*, *Histonium*; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guasto*, d' *Amone*.

Infra Frentanos fuere Samnites, Sabelli etiam dicti, à Sabinis orti: & à Samnitibus orti Hirpini. Illorum regio Samnum; in quo opida, *Bovianum*, *Aesernia*, *Sæpinum*, *Allifæ*, *Telefia*; nunc vulgo *Bojora*, *Isernia*, *Sepino*, *Alifi*, *Telest*. Horum opida Beneventum, *Equus* *Turcus*, *Abellinum*, *Compsa*, nunc *Benivento*, *Atiano*, *Avellino*, *Conza*:

C A P. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.

Uxta Samnitos Hirpinosque ad mare inferum erat Campania, vulgo nunc *Terra di Lavoro*: in qua summum Liberi patris cum Cerere certamen. Opida in littore, *Liternum*, *Scipionis Africani voluntario exilio clarū*; vulgo nunc *la Torre di Patria*: *Bajæ*, *deliciæ*, an corruptelæ populi Romani

mani Misenum, nunc *Monte Miseno*; statio quondam classis Romanæ ad Inferum mare: *Puteoli*, *Puzzuolo*, portus ad hoc mare totius Italæ celeberrimus: *Neapolis*, Parthenope ante dicta, nunc *Napoli*, literarum studiis Ciceronis Virgilique ætate clara: *Herculanium*, vulgo *Torre di Græco*; & Pompeii, vulgo *Scafàii*; *Vesuvii* montis incendio nota opida. Inde *Sorrentum*, nunc *Sorrono*. Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen, *Capua*, à Tuscis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipsum perdixa. nunc ruinæ ejus visuntur duobus amplius millibus passuum à *Nova Capua*. *Sessa Aurunca*, nunc *Sessa*; *Venafrum*, nunc *Venafri*; *Caslinum*, nunc *Nova Capua*, ad *Vulturum* amnem: *Teanum Sidicinum*, nunc *Tiano*: *Calatia*, nunc *Cajazzo*: *Cales*, *Caivi*. *Atello*, nunc *Aversa*: *Acerræ*, nunc *Acerra*; *Nola* nomen retinens: *Nuceria*, nunc *Nocera*.

Juxta Campanos fuere Picentini, à *Sorrento*, sive *Minervæ* promontorio, ad *Silarum* usque amnem pars quondam Picentium, huc à Romanis à *Supero* mari traducti. Caput eorum *Salernum*, vulgo *Salerno*.

Apulia, Calabria.

Juxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuere Apuli, quorum regio Apulia, longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgo nunc *Fortore*, ad fauces usque Hadriatici maris excurrentis. Divisa fuit in treis partes Daunia Dicebatur à Frentone ad Auffidum amnem vulgo nunc *Lofanto*: inde ad Brundusium, & Tarentum, Peucetia; cuius partem Poediculi incoluere. hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere Messapii. Sed Messapia post dicta fuit Calabria, & incolæ Calabri: Calabriæ rursus dimidia pars, Tarentino sinui contermina, Salentinorum fuit regio. Atque tum Apulia propriè dicta consistebat inter Frentanos & Calabriam. Opida in Apulia fuere clara, Teanum Apulum; nunc exiguum murorum vestigium dicitur *Civitatem* vulgo. Gerion, nunc *Tra-
gonara*; Sipuntum, nunc *Siponta*, Luceia, nunc *Lucera*, *Aequulannum*, nunc *Troja*, Arpi, cuius ruinæ apud *Foggium* opidum: *Asculum Apulum*, nunc *Ascoli*; *Venusia* Horatio Alumno nobilis, nunc *Venosa*, *Archerontia*, nunc *Acirenza*, *Canusium*, nunc *Canosa*, & clade Romano-rum insignis vicus, *Cannæ*, nunc *Canna*, *Salapia*, *Salpe*, *Rubi*, *Ruvo*, *Butunti*, nunc *Bjona-*

Bitonto, *Barium*, *Bari*; *Egnatia*, nunc *Torre d' Anazzo*.

In Calabria Brundusium, trajectu in Græciam olim clara; nunc *Brindisi*; Hydruntum, *Otranto*; *Castrum Minervæ*, *Castro*; *Callipolis*, *Gallipoli*, & omnium clarissima *Tarentum*, *Tarento*. Intus in peninsula, *Neritum*, *Nardo*, *Aletium*, *Lezze*: & prope hanc quondam *Rudix*; Ennio civi nobile opidum.

C A P. XXX,

De Lucanis, Brutis & Magna Græcia.

Infra Apulos, Hirpinos atque Picentinos. ad utrumque mare fuere Lucani & ipsi à Samnitibus orti *Duce Lucio*: fineis habuere ad Laum & Sybarim usque amneis; quorum hic in Tarentino sinu nunc vulgo dicitur *ochile*; ille ad mare infernum, *Laino*. Opida in littore hæc: *Pæstum*, Græcis *Posidonia* appellatum, nunc in ruinis *Pesto*; *Velia*, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus; *Buxentum*, nunc *Policastro*; à Tarentino sinu *Metapontum*, nunc *Torre di Marc*; *Heraclea*, ante *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Police-
re*; *Sybaris* postea *Thurii*, ac tandem *Copiz*, urbs dicta, inter Sybarim Crathimque amneis non extat. Intus *Potentia*, nunc *Potenza*:

Potenza; Gerumentum, nunc Clarimontë.

Post Lucanos extimum Italæ, ad fretum usque Siculum angulum tenuere Brutii, à Lucanis orti. Opida in litore versus occasum, Cerilli, nunc Cirella; Clampetia, nunc *Amantéa*; Temsa sive Tempia, cuius situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; Terina, nunc Nocera; Lametia, nunc *Santa Eufemia*; Scylleum in cervice Scyllæ scopuli, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, Rhegium; nunc Reggio; ab altero mari Locri cognomine Epizephyrii, nunc *Ferace*; Caulonia, nunc *Castel vetri*: Scylacium, nunc *Squillaci*; Crotone, nunc *Crotone*; Petelia, nunc *Belicastro*; Ruscianum, nunc Rossano. Intus caput Brusiorum Consentia, nunc *Consenza*; & haud procul inde versus Septemtrionem, quondam Pandosia, cum Acheronte fluv: quæ duo nomina cum Alexander Epirotarum Rex in Epiro ancipiti oraculo monitus fatalia evitare vellit, heic in eadem incidit atque periiit. Fuit Præterea potens quondam civitas Hipponium, Romanis Vibo Valentia, dictum, nunc *Monte Leone*.

Atque hæc tenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuásque eorum urbeis recensuimus. Cæterum quum Græci omnem fereoram mari-

Introduct. Geograph. Lib. III. 181

maritimam, Coloniis suis è Græcia deducatis, ob siderent, ipsa hæc terra unâ cum Sicilia dicta est *Magna Gracia*, duravitque hoc nomen multis sæculis, donec inter fretum Siculum constitit & Tarentum: quæ pars Italici litoris postea proprie eo nomine indigitata est, testibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

C A P. XXXI. *De fluviis Italiæ.*

Fluviorum princeps Italæ est Padus, vulgo *Po*, nulli amnium claritate interior, Græcis *Eridanus* dictus; ac Phætonis, ut fabulata est antiquitas, poena illustratus. E gremio Vesuli, cellissimi inter Alpium juga montis profluens, triginta amplius flumina, lacusque immenses, septem ostiis, quæ septem maria perhibebantur, in mare Adriaticum defert. Fluminum nobiliora: sunt ex Alpibus orta, Duria, nunc *Dora*; Sessites, *Sessa*; Ticinum, *Tesino*, lacum Verbanum, nunc *Lago Maggiore*, transiens; Adua, nunc *Adda*, Latinum lacum nunc *Lago di Como*, perfluens: Olius, nunc *Oglio*, lacum Sebinum, nunc *Lago d' seo*, transiens: Mincius, nunc *Menzo*, lacum Benacum, nunc *Lago di Garda*, transmittens. At à dextra

dextra ripa recipit idem Padus ex Apenninis jugis, Tanarum, nunc *Tanaro*: Trebiam, qui nomen servat, Romanorum clade illustrem: & Rhenum Bononiensem, vulgo *Reno*.

Ex Alpibus item profluit Athesis, Italis nunc *Ade*se: German. autem *Etsch*. Reliqua quæ sequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum Arnus, vulgo *Arno*, Florentiam ac Pilas perfluit; Tiberis, quem urbs Roma, Romæque conditor Romulus, totius terrarum orbis illustrissimum fecerunt, a dextra ripa *Clanis*, vulgo *Chiana*, à sinistra *Narem*, vulgo *Nera*, atque *Anienem*, nunc *Teverone*, in mare infernum defert:

Inter Latium & Campaniam est *Liris*, nunc *Garigliano*, in ipsa Campaniæ *Voliurnos* inter Picentinos ac Lucanos *Silarus*, *Silaro*. In magna Græcia *Sibaris*, nunc *Cochile*, & *Crathis*, *Crati*; in Apulia *Aufidus*, nunc *Lofanto*, Romanorum sinistra pugna ad versus Annibalem nobilitatus. Inter *Præcarios* & *Picenum* *Aternus*, nunc *Pescara*. In Gallis *Senonibus* *Metaurus*, nunc *Metro*, Hasdrubalis frarris *Annibalis* clade atque interitu insignitus.

C A P.

C A P. XXXII.

De montibus Italici.

Alpes Italiæ à Gallia, Vindelicia, Norico ac Pannonia submovent. Initium earum à vadis Sabatiis: finis ad Flanaticum sinum, vulgo *Golfo di Carnaro*, & Colapis, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias parteis atque nomina. À vadis Sabatiis ad Varii amnis fontes, qua Ligustico mari objacent, maritimæ cognominantur: hinc ad Segusium usque vulgo *Susa*, Cottiae: inde ad S. Bernardum minorem *Grajæ*: dein ad usque S. Gothardum Penninæ: his continuantur Rhæticæ, ad Plavis usque fontem, quarum pars Tridentinæ perhibentur, supra Tridentum. His junguntur ad Dobiacum usque Noricæ, supra Tilavemptum amnem, vulgo *Trajamento*: inde jam Garnicæ supra Carnos, usque ad Savi fonteis: moxque ultimæ, ad Colapis fonteis usque, Pannonicæ, eadem & Juliæ dictæ. Sunt tamen qui supra Dalmatiæ Alpium nomen protendant, ubi Dalmaticas dici voleant: aliisque in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus est.

Cæterum

Cæterum intus in Italia Apenninus mons amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus; perpetuis jugis lunatoque cursu, ad Siculum frerum Lucopetrāmque promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Suessam, Liris fluminis sinistræ ripæ prætexitur Massicus mons: hinc inter Bajas & Poreolos est Gaurus. supra Capuam, est Tifata mons. vulgo *monte di Capua*. Ultra Neapolim Noīlæ vicinus est Vesuvius, nunc *monte di S. nra. ignium* eruptione ac Plinii interitus clarus. Apulia est Garganus, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

C A P. XXX III.

De variis Italiae Incolis.

TERram Italiam à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate compertum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylonica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, uniuersaque nomen imposuerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas inventæ gentes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. Sanè varii atque

que genere planè diversi in ea memorantur auctoriibus populi. quorum antiquissimi sunt isti, Ausones, Brutiorum Lukanorumque agrum quondam tenentes hinc Opici; sive Osci, in Samnio atq; Campania; Siculi in Sabinis & Latio: Umbri ad utrumque mare; ad Inferum, in parte Tusciæ inter Tiberem & Umbrorum amneis. Inde Tusci ad Alpeis usque: juxta hos Ligures in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos Veneti: quos alii à proximo Illyrico, alii ab Henetis, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt. Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum supra dicti Galli: Umbros ab Infero mari removeunt Tusci. Græca gens ex Arcadia Duce Oenotro profecti, unde dicti Oenorii, pimum Ausones superdictis sedibus pepulerunt, ulterioraque versus Septemtrionem Italizæ, circa Vulturnum Lirimque amneis petere coegerunt, nec ea terra un parte contenti, mox Siculos etiam sedibus ejecerunt, jam tum mutato nomine Aborigenes dicti: Sed eum solum, quod tum occupaverunt, Latium vocaretur, mututo jam iterum vocabulo, Latinos inde sese appellarunt. Sibini Opicorum fuere progenes: genueruntque ipsi ex sese Picentes, Vestinos, Mar-

Marsos, Pelignos, Frentanos, Marrucinos, Samnites, quorum hi postea Hirpius, Campanos, Lucanos, atque Brutios considerunt. Interim Græcorum nationes, aliae aliis temporibus in Italiam inveteræ, urbes in ea passim considerunt, suisque coloniis, ut supra dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc Italia una cum Sicilia, ut ex Strabone & Trogio liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maxime vero Lucani eam partem, quam de suo nomine Lucaniam dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti Brutii Brutium, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit: donec in ea parte consisteret, tum *Magna Græcia*, nunc *Calabria superior* dicitur.

At postquam Romanorum crevit potestia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; stetisque sub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis supra explicatis distincta, ad Honorii Imperatoris usque tempestatem. Ex hinc alii aliquæ subinde, Goths, Vandali, Heruli, Germanicæ gentes, tum Hunni, superatis Alpium jugis totam invadentes, in varia regna atque imperia distribuerunt. His tandem à ducibus Justiniani Imp. pulsis, Exaratus.

chatus in Italia magistratus constitutus est, cuius sedes Ravenna; Roma tum in ruinis jacente. Ultimi hinc Longobardi expugnata Ravenna, regnum in Togata Galliæ constituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corrupte *Lombardia*, quasi Longobardia appellatur. Hos tandem debellavit Pipinus Franciæ Rex, à Pontifice Rogerio contra eos in Italiam vocatus.

C A P. XXXIV.

De novissima Italia divisione.

POstquam Imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est. Italia varie ab aliis aliisque divisa, atque in varios titulos atq; dominia discripta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: Histriæ Marchionatus, Fori Julii Ducatus, & haud exigua Italæ portio Lombardia, sub qua Marchia Tarvisiana, Ducatus Mantuanus, Ducatus Midiolanensis, Tirolis Comitatus dimidia pars, Grisones in ipsis Alpibus & his conterminis Helvetiorum stipendiarii, Pedemontiū, Ducatus Montis Ferrati, Parmensis Ducatus, Romania siue Romaniola, Marchia Anconitana, jämque extra Lombardiam, Ager Genuensis: Tuscia, in qua patrimonium D. Petri, Tibes

Tiberis dextræ ripæ adfixum; Dueatus Spoletanus, Ager Romanus; inde Regnum Neapolitanum, inque eo regiones Aprutium, Apulia, Laborinus ager, Basilicata, Calabriæ duæ, Ager Britanus, & ager Hydruntinus.

At eandem Italiam in partes singulis Dominiis distinxeris hoc modo.

i. Dominium est Hispaniarum Regis, sub quo Regnum Neapolitanum, Ducatus Mediolanensis, ac quædā opida in Tuscicæ litore, Insulæque Italæ adjacentes, Sicilia & Sardinia.

ii. Pontificis Romani, sub quo ager Romanus, Patrimonium D. Petri, Ducatus Spoletanus, Marchia Anconitana, Romaniola, & urbs in agro Neapolitano Beneventum.

iii. Venetæ Reipublicæ, sub qua Histria, Forum Julii, Marchia Tarvisiana, & inde Lombardicæ pars ad usq; Bergonum.

iv. Magni Ducis Tuscicæ in Tuscia.

v. Genuensis Reipublicæ, sub qua Liguria intra Apenninum & Ligusticum mare, ac portiuncula Tuscicæ Liguriæ proxima, cum Insula Corsica.

vi. Ducis Parmensis in Lombardia Caspadana.

vii. Ducis Sabaudicæ, sub quo Pedemontium.

viii. Hel.

Introduct. Geograph. Lib. III. 189

viii. Helvetiorum, supra lacum Verbanum & Larium.

ix. Rhætorum sive Grisonum in Alpibus.

x. Archiducum Austriæ in Comitatu Tirolensi, ubi Tridentum, & in partibus Alpinis Fori Julii ac Histriæ.

xi. Ducis Mantuani, in Ducatibus Mantuæ ac Montis-Ferrati.

xii. Ducis Mutinensis.

xiii. Ducis Urbinate.

xiv. Civitatis Lucensis in urbe Luca.

xv. Comitis Mirandulani.

CAP. XXXV.

Histria, Forum Julium, Marchia Tarvisiana, Grisones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium.

NOvissima Italæ divisione tradita, singularis partes inspicere haud pigeat. Prima ab Arsia amne est Histria, German. Isterich dicta. Opida nunc clariora sunt: Pola, Parentium, & Histriæ, vulgo Capo d' Istria.

Forum Julium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

Fori Julii caput est Vedinum, nunc Udeco

Vnde, reliqua opida clara sunt: *Civitas di Friuli*, *Tergestum*, *Gradisca*, ac nuper à Venetis condita *Palma*, egregium Fori Julii atque Italiam ab hac parte propugnaculum. Cæterum est in Foro Julio Austriacæ ditionis Palatinatus Goricensis, cuius caput *Goricia*, opidum satis nobile.

Marchia Tarvisiana.

Cognominatur Marchia hæc ab Tarvio; vulgo *Treviso*, splendida urbe. At Princeps non modo Marchiæ Tarvisianæ, sed totius facile Italiam urbs est Venetiam, in ipso salo, palis superstructa, Emporium toto orbe terrarum celeberrimum, ac respubl. potentissima magnificis ædificiis splendens, ac templo D. Marci, atque armamentario, maxime conspicua.

Patavium, urbs spatiofa magis quam populosa, Academia totius Europæ celeberrima maxime gloriatur: de cætero munificissima.

Verona ampla splendida, magnifica ac populosa, amphitheatri reliquiis nota est. *Vicentia Equestris* ordinis viris gratissimum domicilium.

Rhaeti vulgo Grisones.

Grisones, quos Latine vulgato nomine Rhæ-

Introduct. Geograph. Lib. III. 191

Rhætos, Germ. die *Graupünter*, vocant Rheni, Oeni, Athesis ac Adduæ fonteis accolunt. Opida habent renuia; quorum caput *Curia*, German. *Chür*, Ital. *Coira*: *Meyenfed*, *Ilandiz*. Sub Rhætis est vallis *Tellina*, & Comitatus *Clavennesis*; cuius caput *Clavenna*, Germ. *Claven*, Ital. *Chiavenna*. In valle Tellina sunt *Sundrum*, *Tiranum*, *Pessclavium*, *Morbenium*.

Helvetiorum stipendiarii.

Grisonibus contermini sunt Helvetiorum stipendiarii; quorum opida haud illepida, *Lucanum*, *Locarnum*, & *Bellisona*.

Pedemontium.

Pedemontii Dominus est *Dux Sabaudiae*. Caput provinciæ ac Ducum Sabaudicorum sedes est *Augusta Taurinorum* vulgo *Turino*: Reliqua opida clara sunt: *Vercellæ*, *Epoedia*, *Augusta*, *Prætoria*, *Asta*, *Alba*, *Salutium* & *Nicæa*, licet non magna, at incolis validæ. Prope est *Nicænsum* portus, *Villa Franca*, ciremium *Ducis statio*.

C A P. XXXVI.
Lombardia & Genuensis ager.

Lombardia Transpadana.

EA quæ nunc Lombardia proprie dici-
tur, pars est Italizæ, urbiū splendore,
agorūmque cultu lætissima. Dividitur
autem Pado amne in Cispadanam & Tran-
padanam. Transpadana rursus dispergi-
tur in Ducatum Mediolanensem, Mantua-
num & Venetorum ditionem.

Mediolanensis *Ducatus*.

Caput est Mediolanum, unde Ducatui
nomen ac dignitas; urbs magnitudine sua,
arcis munitione, atque incolarum nume-
rositate clarissima; armorum bellicorum
officina tota Europa celeberrima. Secun-
da à Mediolano est Cremona, magnificis
ædificiis superba. Sequuntur Comum, Pa-
pia, Novaria; & in Cispadana Lombar-
dia sub eadem ditione Alexandria ac
Dertona.

Mutuanus *Ducatus*.

Mantua, quæ nomen Ducatui dedit, in
palu-

Introduct. Geograph. Lib. III. 193

palude vel lacu sita est, urbs amoenissima,
sedes & domicilium nobilissimæ Gonzaga-
rum familiæ.

Veneta ditione in Lombardia.

Venetæ ditionis sunt in Lombardia Bri-
xia, Bergomum, Crema & Peschiera, urbes
celeberrimæ; quarum duæ posteriores muni-
cipia habent validissima.

Lombardia Cispadana.

In Lombardia Cispadana sunt Ducatus
tres Parmensis, Mutinensis, & Montisfer-
ratensis Ferrariensisque ditionis loca.

Parmensis *Ducatus*.

Parmensis Ducatus caput est Parma, urbs es-
gregia, illustrissimæ Farnesiorum familiæ do-
micilium. Secunda est Placentia, illi nulla
re, nisi dignitate, inferior.

Mutinenses *Ducatus*.

Hujus caput est Mutina. Alterum ejus
clarum opidum est Regium Lepidum.

*Ager Genuensis, vulgo Riviera.
di Génova.*

Caput regionis est Genua, urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificientia superbissima: quippe in eo vico, qui novus, vulgo *strada nuova*, dicitur, nulla est domus, quin digna Regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximèque in suburbis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italorum ingenia, instructissimas. Cæterum Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt. Secunda à Genua est Sevona, lepida sanè ac lauta. Sequuntur *Vintimiglia*, *Albenga*, & *Sorezzana* in Tusco solo sita, egresso munimento, ac militum præsidio.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Toscia, vulgo Toscana.

Toscia, magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem Florentiam, vulgo *Fiorenza*, vel *Fierenze*, urbem, si unam

Antver-

Introduct. Geograph. Lib. III. 195

Antverpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maxime conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas antequam Medicæorum familia Principatum occuparet.

Luca, sui juris civitas opulenta ac maximè splendida munitaque, Imperiali libertate gaudet. Haud procul marmora magna copia cæduntur, totius Italiae nobilissima.

Pisæ, libera quondam ac potens terra marique civitas, nunc propemodum incolis deserta, Magno Etruriæ Duci paret. Liburno portui, vulgo *Livorno*, sive *Ligorno & Liorno*, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiae haud postremus, magni Duci's secessu ac triremium statione insignis.

Plombinum, Telamon, Orbetellum, & Portus Herculis, Hispani Regis imperio subiecta opida, validis Hispanorum præsiditis custodiuntur.

Senæ, vulgo *Siena*, in medio ferme Tuscia sita urbs, merito inter principes Italiae connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Duci dicto audiens est.

Reliqua Toscæ opida sunt *Aretium*, *Cortona*, *Volaterræ*, *Piræ*, *Pistoria*; quarum

hæc inter amœnissimas Italiæ censetur. Prætum item & Poggium summarum deliciarum sunt loca.

Massa, olim Herculis fanum, nunc novum Genuensis familie Ciborum opus, Principatus titulo censetur ; opidum festivum ac amœnum.

Patrimonium D. Petri.

Etruriæ pars est patrimonium D. Petri à Machtilde illustri mulieri Ecclesiæ Romanæ legatum ; hinc vulgo *Lo Stato della Chiesa* indigetur. Urbium in eo clarissimæ, Perusa, Orvietum, Aquapendens, Horti, Viterbum. Opidum in littore vetustissimum, quod quondam Centumcellæ, nunc *Civitatem Vecchia*, id est, *Vetus Civitus* dicitur, portu egregio ac triremium, Pontificiarum statione nobile est. Bracianum ad Sabatinum lacum illustrissimæ Ursinorum familie Ducatus est.

Romaniola, vulgo Romagna

Romaniolæ fines sunt intra Foliam amnem, montem Apenninum, Panarum flumen & Pandi extremum versus Septentriones alveum. Urbium clarissima ac celeberrima est Bononia, ædificiorum splendore ac magnificencia

Introduct. Geograph. Lib. III. 197

ta in primis censenda. Sequuntur Ravenna, ac Ferraria. Hæc suum nuper habuit Ducem ; ac nunc Romanæ Ecclesiæ subiecta. Inde Ariminum, Cesena, Fidentia, Imola, egregia atque haud ignobilia opida.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

Urbium in Anconitana regione opulentissima est Firmum. At portu celebri notissima Ancona. Cætera loca notatu digna Æsis, vulgo *Iesi*, Macerata hinc in Ducatu Urbinati Urbinum, Fanum, Senogallia, S. Leo, Forum Sempronii.

Romanus ager, vulgo Campagna di Roma.

Princeps agri Romani est Roma, Orbis terræ quondam caput, ac nunc etiam ob Pontificis Maximi sedem, omnium illustrissima atque celeberrima, de qua præstat tacere, quam paucâ dicere.

Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia satis, Romanæ urbis propinquo splendore obscurantur. In his Tibur, nunc *Tivoli*, hortus Atestini Cardinalis multipliciamœnitate, ac vario genere deliciarum, claram per totam Italiam reddit : sed ipsum

opidum longe antecunt Tarracina & Prae-
peste.

Ducatus Spoletanus.

In Ducatu Spoletano fuit Spoletum, Au-
gubium, Fulginium, Interamnia, Narnia,

CAP. XXXVIII.

De Regno Neapolitano.

Hinc reliquum Italiæ, quicquid à Fundis
opido, & Liri fluvii fontibus, Apennino
monte, Truento amne & utroque mari Infes-
to Superóque includitur, Neapolitanum vo-
catur Regnum, ab urbe Neapoli, capite suo.
Longitudo ejus est à Truenti amnis ostio ad
Brutium usque promontorium, vulgo *Capo Spartivento*, milliar. Germ. xc. Latitu-
tudo ab Athenæo sive Minervæ promontori-
o, vulgo *Massa*, haud procul Neapoli, ad
promontorium Gargani montis, vulgo *Mon-
te di S. Angelo*, mil. Germ. xxx.

In Regni formam redacta est hæc regio
hoc modo. Cum circa annum Christi cI^o,
Saraceni hoc terrarum, unà cum Sicilia insu-
la occupassent, Tancredus quidam Norman-
nus prognatis duodecim filiis, egestate com-
pulsus, Italiam adsumptis liberis petiit, ope-
rámque

rámque suam contra Saracenos obtulit. Ibi
tum re bene gesta, Saracenisque Italia ac Si-
cilia ejectis, portiones ei& filiis assignantur in
utráque terra. Postea Robertus, unus ex
filiis, primus Apuliæ & Calabriæ Dux pro-
nunciat. Dein hujus filius Rogerius pri-
mum terrarum Neapolis & Siciliæ sub uno
regno comprehensarum Rex creatur. Re-
gnum ipsum geminarum Siciliarum nomine
appellabatur. nam quod nunc in Italia *Nea-
politanum* dicitur regnum, tunc Sicilia cis pha-
rum seu fretum vocabatur; ipsa autem insu-
la Sicilia, trans pharum. At divisum mox
in duo regna, duos pariter Reges accepit:
quorum alter in Italia, Apuliæ sive Neapo-
lis; alter in insula, Siciliæ Rex appellatus
est. Dehinc variam utrumque regnum Do-
minorum mutationem passum est. Quippe
in Neapolitano regno primi Normanni Gal-
li Reges fuere; post Suevi Germani; mox
iterum Galli Angolemenses; dein Arragonen-
ses Hispani: Jámque tertio Galli, iterumque
Arragonenses; tandem Castiliæ Reges ob-
tentio totius Hispaniæ Imperio, in Neapo-
litano etiam regno in Arragonensem locum
successerunt.

C A P. XXXIX.

De urbibus Regni Neapolitani.

URbes in Neapolitano Regno non à quæ cultæ sunt ac superiori Italia. una tamen Neapolis regni caput, sed èsque Præfeti, quem Hispaniarum Rex Vice-regis tis-
tulo mittit, nulli clarissimarum urbium, ne-
que ædificiorum magnificèia, neque pa-
tiorum superbìa, neque civium opulen-
tia cedit; multitudine verò incolentium,
habita amplitudinis suæ ratione, reliquas
omnes vincit. Reliquæ urbes celebriores sunt
istæ: in Laborino agro, Capua, Sur-
sentum, Salernum, & Melphis, vulgo
Amalfi; in qua primùm inventus est Pyxi-
dis sive magnetis nautici usus. In Calabria
Consentia, Regii Præfecti sedes: Mons
Leonis, Regium. Tum in Hydruntino a-
gro Hydruntum, nunc Otranto, Gallipolis &
Aletium, vulgo *Lezzo* conventu Juridico nc-
bile cupidum; item Tarentum. In Baritano a-
gro Barium, Monopolis Tranium. In Apulia
Manfredonia, Luceria, Troja, Asculum Apu-
lum: In Aprutio, Aquila, Beneventum, An-
xium, Theate, Pinna, Sulmo, Asculum, Pi-
genum.

Cæterum cum tam varium fuerit, tamque fre-

Introduct. Geograph. Lib. III. 201

frequens de hoc regno inter varios populos
certamen, cùmque crebris Saracenorum ac
Turcarum incursionibus petiūm effectum est
ubi crebra ac frequentia munimenta contra in-
gruem hostilitatem paſſim excitarentur:
quorū firmissima nunc sunt Consentia, Can-
tazari, Maniæ, Crotone, & Tarenti in Cala-
bria: Gallipoli, Hydrunti, ac Brundisi in agro
Hydruntino: Monopoli, Barii, Tranii, Barlet-
tæ, Manfredonie in Apulia, Aquilæ in Apru-
tio. At Cajetæ munimentum, ob singularem
firmitudinem, situmque loci, clavis totius re-
gni adpellatur.

C A P. XL.

De Episcopatibus Italiæ, Academiis &
urbium clarissimarum Epiphatis.

Achieepiscopatus in universa Italia sunt
triginta: quorum in Neapolitano re-
gno viginti & unus; Neapolitanus, Capua-
nus, Salernitanus, Melvitanus, Surrenti-
nus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus,
Sipontinus, Manfredoniensis, Canusinus,
Traniensis, Barentinus, Tarentinus, Made-
rensis, Brundisinus, Hydruntinus, Russanen-
sis, Consentinus, Sanctoseverinensis & Regi-
nus. In reliqua Italia novem; Senensis,
Florentinus, Pisanus, Ravennensis, Genue-
sis, Taurinensis, Mediolanensis, Venetus,
& Gradicensis.

Episcopatus, ut admodum tenues, sic in numeri. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut nulla civitas perhiberi possit, quæ Episcopum non habeat, & reciprocè, quæ Episcopum habeat, civitas negari nequeat.

Cæterum Patriarchatus, qui Aquileiæ erat, Venetias transflitus est.

Academie.

Academiæ illustres sunt: Patavii, Bononiæ, Pisii, Senis, Perusia. At minus celebres, Augustæ Taurinorum, Ferrariae, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratae in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum Epitheta.

Urbium Italicarum tantus est splendor, nitor, tanta festivitas & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximiæ claritudinis sunt novem; quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma dicitur sancta, vulgo Roma la Santa, ob Pontificis Maximi sedē. Neapolis, nobilis; vulgo Napoli la gentile, ob frequentiam Principiū, Comi-

Comitum atque Equestris ordinis virorum. Venetiæ opulètæ, vulgo Venetia la ricca; ob potentiam atq; opes immensas. Genua superba, vulgo Genova la superba; ob superbam ædificiorum magnificantiam. Mediolanum magnum, vulgo Milano la grande; ob amplitudinem urbis, civiumque numerositatem. Florentia pulchra, vulgo Fiorenza la bella, ob ædificiorum splendorem, vicorum munditiem, latitudinem ac directionem. Bononia pin-guis, vulgo Bologna la grassa; ob lascivam agri fertilitatem. Ravenna antiqua, vulgo Ravenna l' antica, ob ædificiorum totiusque urbis vetustatem. Patavium doctum, vulgo Padova la dotta, ob celebre literarum studium.

C A P. XLI.

De Sicilia.

OMnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate antestat Sicilia; quondam, si veteribus credimus, continens & Italiam annexa: post interfuso Siculi maris frumento, avulsa: cœli clementia ac soli ubertate adeo felix, ut horreum Romanorum appellaretur. Nomen Sicilia à Siculis, Latii quondam in Italia incolis, habuit: ante fuit dicta Sicania, à Sicano Rege, qui ante Trojana bella, cum amplissima Iberorum sive Hispanorum

spanorum manu advenus, insulam de suo nomine Sicaniam populumque Sicanos appellavit. Trinacria item, & Triquetra, à triangula forma, Græcis atque Latinis dicta est. quidpe tribus promontoriis in diversa procuriens, Græca literæ : quæ Δέλτα dicitur, imaginem efficit. Pachynum vocatur promontorium, vulgo nunc Capo Pajiro, quod Græciam spectat, Lilybæum, nunc Capo Bœo, quod Aficam; Pelorum, nunc il Faro, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id angustum & anceps, alterno cursu atrox, sanguineum, & Siciliæ Charibdisque horrendis minimis inclyrum est. Scylla est scopulus versus Septemtrionem. Carybdis mare vorticoseum versus meridiem; utrumque noxiūm appulsi.

Cæterum ipsius insulæ summa longitudo est inter Pelorum Lilybæumque promontoria, mil. Germ. i. latitudo à Jachino ad Cephalédim opidum mil. Germ. xxxv.

Urbes olim in hac claræ; in litoribus Messana, civium Romanorum, qui Mamertini vocabantur; Zanclæ, id est, Falx, ante dicta, nunc Messina; Tauromentum, nunc Taormina; Catona sive Catina; nunc Catania, Syracusæ, urbs omnium totius insulæ clarissima, nunc Saragusa; Camarina, nunc Torre di Camarana; Agrigentum, quod Græcis Acragas, nunc Gergenii; Selinuntum,

tum, Græci Selinus, nunc Torre di Pulici, vel Terra de la Pulci; Lilybæum, literarum quondam studiis celebre nunc Marsella, Drepanum, nunc Trapani, Panormum vel Panormus, nunc Palermo; Soluntum, Græcis Solus, nunc Sôlante; Himera, nunc Témini; Cephaladis, nunc Cifalù, Tyndaris sive Tyndarium, nunc Santa Maria di Tindari; Milæ nunc Milazzo.

Intra Centuripe, nunc Centorve; Agyrium, S. Philippo d' Agirone; Astorus, nunc Azzaro; Enna nunc Castro Fanna; Leontini, nomen retinet; Neetum, Noio; Motyca, Mòdica.

Flumina ac Montes Siciliae.

Fluviorum nobilissimi sunt, Onobala, qui & Taurominius, nunc Cântara; Symæthus, nunc la Jarcia Cyaneorum ab Centuripis & Chrylati ab Astoro devehens; Terias nunc Fiuno di S. Leonardo; Anapus, hodie Alfeo, cum Cyane fonte, nunc la Pisma. apud Syracusas, Florus, nunc Abiso, Gela, nunc Fiume di terra nuova, Hyspa, Bellici: duoque Himeræ, quorum alter, nunc Salin Libicum pelagus; alter, nunc Termini, in Tyrrenum mare devolvitur: ambo ex iisdem fontibus orti, insulam in duas parteis secare falso à veteribus traduntur.

Montium clarissimus maximusque est Etna,

Aetna, nunc *Monte Gibello* nocturnis mirus incendiis: cuius crater xx. stadia pater. inde est *Eryx*, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

C A P. XLII.

De incolis Siciliae & nova ejus descriptiore.

Nicolas habuit Sicilia primos Cyclopas, & Lestrigonas, id est gigantes, gentes barbaras atque truces, ut historiis ac fabulis, ossa immania passim in insula reperta fidem faciunt. Dein Iberi, ex Hispania, Duce Sicanos insulam obsedit feruntur. Post hos Siculi ex Sicilia Italiz. Dein Phœnices à Tyro ac Sidone litora ejus occuparunt: hos Græci ejeerunt: cum quibus lingua etiam Græca inventa est.

Imperium ab initio penes Reges ac Tyrannos stetit, donec maxima pars insulæ in Carthaginisum potestarem incideret. His devictis Romani sibi vindicarunt, primaque fuit quam in Provinciæ formam redegerunt. Justiniani Imperatoris tempestate Vandali ex Africa eam occuparunt: quibus à Belisario Justiniani Duce pulsis, Saraceni postea invaserunt. Hos tandem ejicit Tancredus Normannus; cuius nepos Rogerius, ut ante memoravimus, primus Apuliae & Siciliæ Rex.

Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, Suevi Germani Siciliæ regno potiti sunt. quibus pulsis Galli recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesferas*, quas vocant, *Siculas*, ad Arragoniæ, tandemque ad *Castillæ* reges devolutum est.

Tota nunc in tres regiones, quas *Valles* vocant, divisa est: quarum una *Vallis Demona*, *Pelorum* promontorium spectat; altera vallis *Neeti*, *Pachynum*, tertia vallis *Mazaræ*, *Lilybæum*.

Arbes nunc clara.

Urbium clarissima est *Panormus*, caput Regni, ac Proregis, quem Hispaniarum Rex misit, sedes: urbs est ampla ac spatiose: hominum multitudine, ædificiorum superbia, civium opulenta insignis. Secunda est *Messana*, & ipsa magna, opulenta ac splendida. Reliquæ urbes illustres sunt; *Catana*, *Syracusæ*, *Tauromenium*, *Agrigentum*, *Neetum*, *Sciacca*, *Mazara*, *Marsalla*, *Drepanum*, *Termini*, *Enna*. Drepanenses nauticâ scientia reliquos Siculos præstant.

Archiepiscopatus sunt tres; *Panormitanus*, *Messanensis*, & *Montiregalensis*. Academia publica est *Catanae*.

De Sardinia & Corsica.

Secunda magnitudine maris interni est Sardinia, fertilis insula, & soli quam cœli melioris, atque ut fœcunda, sic penè pestilens. A Sardo Herculis filio nomen sortitam esse fabulantur Græci, cum ante Sandaliotis & Ichnuſa, à sole & effigie ipsius diceretur. Longitudo ejus à Calari, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, complectitur mil. Germ. xlv. Latitudo à Gorditano promontorio, *Capo di Monte Falcone*, & *Capo di Argentera*, promontorium Columbarium, juxta Olbiam, mil. Ger. xxvi.

Urbium quondam celeberrimæ, Caralis, nunc *Cagliari* Italæ, & Sardis *Cagliari*; Sulci, Carthaginensium quondam colonia, nunc *Palma di Sole*; Olbia nomen in vestigiis retinet.

Colonos in eam deduxisse dicuntur Sardus Herculis filius, ex Libya, & Norax Mercurii à Tartessio Hispaniæ urbe & item Jolaus, à quo populi Jolaenses. deinde Ilienses, & Locrenses, Corsique in eadem pervenerunt. Postea Carthaginenses occuparunt, at his primo bello Punico expulsi, Romani suo imperio adjecterunt, cui paruit usque dum declinante Roma-

Romano Imperio Sarraceni invaserunt. His eisdem Genuenses ac Pisani aliquandiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorumque erexit manibus Arragoniæ regibus assignaret; quo titulo tandem ad Hispaniarum Reges pervenit.

Urbium nunc clarissima Calaris caput Insulæ, portu nobilis. Præterea Oristana & Sestariis,

Corsica.

At minor est Corsica sesqui mil. Germani ab Sardinia versus Septentrionem distans: omni ævo malignè culta, qui aspera & multis in locis aditu difficilis. Dista est primum Terapne: mox Cyrus Græcis, à Cyrena Rege, quem Herculis filium volunt Denique Corsica à Coifa Bubulca, muliere ex Liguria; qua Duce Ligurum manus in eam ingressa est: & Corsi à Duce, dicti coloni. Longitudo Insulæ est à Sacro promontorio, nunc *Punta di Marenò*, sive *Capo Corso*, ad promontorium Graniacum, *Capo di manza*, mil. Germ. xxx. Latitudo à promontorio: quod hodie *Capo di Foro*, usque ad Aleriam, mil. Germ. xx.

Urbes quondam claræ Aleria & Mariapa; quarum nomina nunc in ruinis jacent.

Tusci primi insulæ imperium occuparunt, post hos Carthaginenses: mox Romani: dein Sarace-

Saraceni : quibus profligatis Genuenses ac Pisani , utris dominium maneret, inter se certarunt ; tandem Genuensibus cessit.

Urbes in ea nullæ nunc claræ, præcipua tamen loca sunt : *Adiazzo*, *Nebbio*, *Calvi*, *Bonifacio*. *Calvi* est celeberrimus insulae portus.

L I B E R

L I B E R Q U A R T U S

C A P. I.

De Pannonia.

TRansgressis ex Italia Julias Alpeis, Pannonia conspicitur, solo fœcunda, viris fortis, armisque ac opibus maximè valida quondam regio. Nominis origo incerta. Limites ab occasu habuit Cetibum montem; is nunc amplissimis jugis, ab Savi Dravique fontibus ad Danubium usq; variis nominibus pertexitur, primum *Pleyz*, modo *Hengstberg*, mox *Débbeg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenburg* dictus. ab Septemtrione, Danubium amnem: ab ortu eundem Danubium & *Aureum* montem, nunc Hungaris *Machcck*: à meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes *Timaci*, nunc *Lim*, & *Drini*, nunc *Drina*, ad fontes *Unæ* fluminis. Inde *Caravancas* mons, & Pannonicæ *Carnicæ*, que Alpes ad Savi usque fontes. Complebitur hodie Carniolam, Croatia, Vindorum Marchiam, Carinthiam, Stiriam, magorem

jorem partem Austriæ , dimidium Hungaricæ , Sclavoniam , Bosniam , partemque Serviæ.

Divisa fuit in Superiorem & Inferiorem . Superior , quæ & prima Consuleris , versus Occidentem est : in qua nunc Carniola , Croatia , Vindorum Marchia , Carinthia , Stiria , Austriæque majoris pars . Inferior , quæ & secunda Consularis , in Orientem vergens , complectitur Bosniam , Sclavoniam , & quantum Hungariæ Danubium , Dravum , Atrabonémque amneis interjacet . At ea utriusque Pannoniæ pars , quæ inter Dravum Savumque fluvios portet , Valeria , vel Pannonia Interamnia & Riparenfis dicta est .

Sic igitur hodie Hungaria vix tertiam sui paginem in veteri Pannonia habet ; quum reliquum trans Danubium in Jazygibus Dacisque obtineat .

Urbium clarissimæ , Segesta , quæ & Siscia , nunc Siseck , in Croatia ; Petovio , vel Patavium , Pettaw , in Stiria ; Amona , Unterlaubach , Romanorum Colonia ; Nauportum , Oberlaubach , in Carniola ; Vindoniana , quæ & Vindobona , nunc Vienna , in Austria : Scabantia nunc Scrabing : Sirmium , nunc Simach ; in Hungaria , Taurunum , vulgo Belgrad & Germanis Griechweissenburg .

C A P . II.

De incolis Pannonicarum & de regno Hungaria.

Primi , quos veterum monumenta tradunt , incoluere Pannonię Pannoniī , Celtica gens : quos Græci Paones vocarunt . Julius Cæsar primus terram ingressus : post eum item alii : at Tiberius eandem perdormit . Tulerunt inde Imperii Romam jugum , donec post inclinationem ejus Gothi invaderent , quos Hunni expulerunt ; hos Longobardi ; rursusque hos Hunni , tandem circa ann. Icccc sub Arnolpho Imperatore , gens quædam è Scythia profecta , oppressis Hunnis , totum quod nunc Hungariæ dicitur regnum , occupavit . Hunnorumque reliquiis mixta , nomen in ea constituit , quo etiam nunc Hungari indigentur . At termini Hungariæ sunt , à septentrionibus Carpates mons , quo à Polonia ac Russia separatur ; ab Oriente est Transilvania & Vlachia ; à Meridie Dravus fluvius ; ab Occidente Stiria , Austria atque Moravia .

Figura ejus quadra est , cuius latera quatuor mundi cardines spectant . At maxime ejus longitudo , à Patissi fontibus vulgo die Teisse , ad Muræ , die Mucr , confinente mil.

mil. German. *Ix.* porrigitur, ac par ferme est latitudo.

Dividitur in superiorem, quæ trans Danubium Poloniæ ac Transsilvaniæ contermina; & Inferiorem, quæ eis Danubium est. Comitatus in universa censemur *I.* At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium, miserè divexat.

Opida in ea plurimum diruta, vel quæ existant, admodum tenuia, nisi quæ Moraviæ Poloniæque proprius accedunt, vulgo *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt superiori Hungaria: *Temeswar*; *Genadium*, vulgo *Chonad*; *Szegedinum*; *Varadinum*, vulgo *Wardeyen*; *Solnock*; Agria cum arce *Erla*; duóque firmissima munimenta *Zámar* & *Tockey*. At in Montanis, *die Bergstätte*; *Cassovia*, *Kasow*; caput superioris Hungariæ; *Eperis*, *Leutsch*; *Neustol*; *Aktsol*; *Krémmitz*; *Nitria*; omniumque amoenissima *Tyrra*: & quæ caput regni, post amissam Budam, Polonium, vulgo *Pressburg*; urbs ad Germanicum modum satis culta.

In inferiori sunt: *Arrabo*, vulgo *Rabe*; *incolis Tavarzin*, inde latine *Tavarinum*; *Comara*, vulgo *Komarno*; *Strigonium*, vulgo *Graaz*; *Alba Regalis*, vulgo *Suelwiesenborg*; *Vesperinum*, *Vesperin*; *Quinque Ecclesiæ*, *Fürfkirchen*; & caput quondam regiæque totius regni *Buda*, Germanis *Ofen* - cui

cui in adversa ripa objacet Pestum. Clara sunt munimenta, *Dotis*, *Pappa*, *Palotta*. Archiepiscopatus sunt duo, *Strigonensis*, & *Colossensis* in opido, *Koloza*.

C A P. III.

De Sclavonia & Boemia.

SClavoniæ equidem nomine vulgo, confusis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quicquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At propriè Sclavonia dicitur ea regio, quæ Dravum Savumque amnes interjacet, ab Occasu Stiria, ab Ortu Danubio clausa. Longitudo ejus est ab opido *Koprantz* ad Draviconfluentem, mil. Germ. *I.* Latitudo à Dravo ad Savum, *XI.*

Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt Rasci populi, Germ. *die Karzen*. At totam hanc regionem aliquando Pannonii, mox Gothi tenuerunt: novissimi Sclavi, sive ii. Sclavonii qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam Regnum in ea constituentes, postea Hungarorum vestigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio paret.

Opida notiora sunt, *Posegia*, *Gradiskia*, *Zagabria*, *Koprantz*, & validissimum contra Turcarum

Bosniæ regnum.

Bosniæ regnum inter *Unam Savū* atq; *Drinū* araneis *Bebiō* sive montes situm, nomen accepit à *Bosna* flumine. Longitudo ejus inter duo flumina *Unam* & *Drinum*, porrigitur milliar. German. **XL**. Latitudo verò inter *Bosnæ* fonteis ac confluentem milliar. German. **xv.**

Hæ quoque olim Pannoniæ pars fuit postmodum *Gothi* occupârunt; quibus egressis, *Slavoni* obsederunt. Hungaris deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum *Turca* potiretur. Præfetus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademe sumto, principatum in regni formam rededit; quod Hungari recuperarunt, haud diu tenuerunt quin *Turca* repeteret.

Caput regni erat *Fayza*: nunc Metropolis est *Warbofanin*.

CAP. VI.

De Illyrico.

A B *Arsia* fluvio, Italiz termino, versus Orientem, *Illyricum* est, Græcis *Illyris*, regio aprica atque amœna, solum fertile, ac viriferum, nisi quod ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab occasu

Arsia

Arsia flumine, ac linea ab *Arsia* fontibus ad *Colapis* ortus ducta; à Septentrione perpetuis montium jugis, quibus *Illyrii* à Pannoniis discernuntur, ad fontes usque *Unae*, atque inde linea ducta ad *Timaci*, nunc *Limanus* & *Drini* confluentes, ab Oriente est ipse *Tiamacus*, *Scodrus* mons, & *Drilo* fluvius, quo à Macedonia submovetur à Meridie Adriaticus sinus. Longitudo ejus patet ab *Arsia* ad *Drilonem* mil. German. **xc.** Latitudo maxima est juxta *Naronem* fluvium à fontibus ejus ad ostium milliar. **xx.**

Divisa fuit olim in duas potissimum partes sive regiones quarum una ab *Arsia* ad *Tium* amnem, qui nunc est *Cherca*. *Liburnia* dicitur; inde altera ad *Drilonem* usque fluvium, sive *Liflum* opidum, quod nunc vulgo dicitur *Aleffia*, *Dalmatia*.

Liburnia popolorum clarissimi fuerunt *Japyges*. Opida per oram, *Flanona*, nunc *Fianona*; *Tarsatica*, *Tersatæ*; *Senia*, *Zegna*; *Loplica*, *Lopur*; *Ortopula*, *Starigrad*; *Argyruntum*; *Pescha*; *Ænona*, *Nona*; *Jadera*, *Zara Vecchia*; *Scardona* nomen retinet.

Dalmatia populi etiam suè varii. Opida in littore *Sicum*, nunc *Sebenico*; *Tragurium*, nunc *Traw*; *Salona* propè *Spalatum*; *Narona*, *Narenta*; *Onæum*, *Sabioncello*; *Epidaurus*, *Ragusæ*, *Vecchia*, *Rizinum*, *Risini*, *Budua*, *Budua*; *Olchinium* ante *Colchinium* di-

K

ctum

&um, nunc *Dolcigno*; *Lissus*, *Aleßia*. In-
tus *Scodra*, *Scutari*: *Dalminium* sive *Delmi-*
nium, *Delminio*, unde *Dalmatiæ* sive *Dalmat-*
iæ nomen.

C A P. V.
*De incolis Illyrici, & nova eius
descriptione.*

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & latroci-
niis piraticâque infamis. Edomita à Ro-
manis ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab
urbe condita Ixxxv, annis decem ante secun-
dum bellum Punicum; Dalmatia sub Augusto
Imperatore. Stetit inde sub urbis Romæ
imperio, Donec Gothi eam vastarent. Post
hos *Sclavonii*, à Mæoti palude profecti oc-
cupârunt. In quos deinde Hungari impetiz-
um habuere: ac novissimè Turcæ oppres-
sis Hungarîs, interiora sibi vendicârunt; Vene-
tis in hunc usque diem maritimam oram ob-
tinentibus, exceptis duabus civitatibus, Scar-
dona quæ Turcici juris, & *Ragusa*, quæ
sui juris. Regio ipsa quæ olim in duas par-
tes, *Liburniam* ac *Dalmatiam* divisa,
nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, ea-
démque pars Slavoniæ. At quæ quondam
Liburnia, ea nunc Comitatus Jadera, vul-
go *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc ur-
bes nunc claræ; *Segna*, *Nona*, *Zara*; hac
haud

haud exigui momenti, nec ultimi splendoris
civitas. *Sabenicum* satis amœna urbs, at
parum culta, ob vexationes vicinorum Tur-
carum, qui Scardonam tenent. *Ragusa*,
haud magna urbs cum arce, sui quidem jus-
ris est, at stipendium pendit Turcæ: Em-
porium alioqui, ab hoc latere maris Adriati-
ci, Turcicis mercibus celeberrimum; *Scu-
tari*, quoque Turicum opidum, Empori-
um est haud ignobile.

C A P. VI.
De Græcia, & summi ejus divisione.

Illyrico conjuncta est Græcia, antequam
Orbis imperio Romani potirentur, terrarum
omnium dictis factisque celeberrima. Hinc
quippe omnis literarum claritas primum ef-
fulsit. hinc frequentes coloniæ ad illustrandum
totū terræ orbem in diversas regiones ex-
iverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in ex-
quis ruderibus deserta & ipsâ barbarie magis
barbara jacet. Dicta est terra Græcia à Rege
Græco; eadem ab alio Hellene, Hellas, & in-
colæ Hellenes. At nomen Græciæ diversè ac-
cipitur. Primum enim Græciæ nomine dictæ fu-
erunt binæ terræ, quæ postea separatim altera
Thessalia, altera Græcia sive Hellas proprie
cta. Dein Græciæ titulo accessit Peloponnesus;
mox itè Epirus simûlq; Macedonia tota; de-
que

que Creta insula & quicquid insularum Græcæ adjacet. Quin etiam in Italiam & Siciliam, ut supra dictum est, Græcum nomen usquequaque transiit, ubi Græcia magna; & item in Asiam ubi Græcia Asiatica. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab ortu, Ægeo mari; à meridie, Cretico; ab occasu, Ionio; à Septentrione, Sardicis jugis ab Illyriis ac Mœsis separatur, Strymonemque amne à Thracibus. Longitudo ejus est à Tenario Peloponnesi promontorio per Isthmum ad Strymonis fontes, mil. Germ. c. Latitudo maxima ab Sunio promontorio dictam & Epirum, Acroceraunium usque promontorium, mil. Germ. lxxx.

Partes sive regiones, in quas universa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ; Epirus, Peloponnesus, Græcia proprie dicta, Thessalia & Macedonia. Quanquam Acarnaniam quæ sub Epiro, & Aetoliam quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt; Macedoniam, sub quâ ipsa Macedonia, Epirus & Thessalia; & Achajam sub qua Græcia proprie dicta, Peloponnesus & Insulæ circumiacentes.

C A P.

C A P. VII.
De Epiro & Peloponneso.
Epirus.

Epirus, quæ nunc Canina dicitur, separatur à Macedonibus Caledino amne & Pinndo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari suère Molossi, quorum opidum Dodone, apud quos Jovis Dodonæ templum, oraculo illustre; Dryopes; Chaones, quorum regio Chonia; opida, Oricum, Antigonia, Panormus, Elæus; Thesprotii, quorum Butbrotum, Pyrrhi regia; Cassiopæi, quorum Cassiope, regio Almene, Opidum Nicopolis; Amphilochi, opidum Argos, cognomine *Amphilochicum*; Acarnanes, regio Acarnania, opidum Ambracia, Æacidarum regia; unde Ambraciæ sinus, quo nihil in Epiro nobilius: Actium, Leucas, Stratos.

Peloponnesus.

Peloponnesus à Pelope Rege dicta, quæ nunc Morea, haud ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi peninsula inter duo maria Ægæum & Ionum extenditur; ob sinus & promontoria, queis ut fibris litora ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, platani folio simillima.

K 3

Partes

Partes seu regiones in ipsa, Achaja propriè dicta, Elis, Messenia, Arcadia, Laconica & Argolis sive Argia.

Urbium clarissimæ; in Achaja, Corinthus in ipso Isthmo, olim clara opibus, post clade notior; cuius potentiam Romani cum reverentur, funditus everterunt. In Elide Olympia, certamine Gymnico maximè nobilis; Cyllene, quod Mercurium ibi natū arbitratur, insignis; unde Mercurius *Cyllenius*. In Messenia, Messene, Pylus, unde Nestor ille Pylius; Corone. In Arcadia, Tegea, Stymphalus, Mantinea, & Megalopolis, *Polybii* patria. In Laconica, Lacedæmon; totius Græciæ quondam potentissima, eadem & Sparta; Leuctrum, Amyclæ. In Argia, Argos, Hippium cognomine, templi Junonis unde Juno Argiva, vetustate & religione per celebre: Nemea, Mycene, Nauplia, Trœzen, fide societatis Atticæ illustris; Epidaurus, Æsculapii templo inclyta.

C A P. VIII.

*De Hellade, seu Græcia propriè dicta,
& Thessalia.*

Peloponneso augusto tramite seu Isthmo adnequitur regio, quæ Hellas Græcis, Latinis Græcia propriè dicta est. Limites ab occasu habet Acheloum amnem, quo ab Epiro submo-

submovetur; à Septentrione Othrym & Oeram montes, quibus à Thessalia dirimitur; ab ortu mare Ægeum & à meridie Saronicum Corinthiacumque sinus, & in medio utriusque Isthmum, quo Peloponneso adhaeret.

Partes seu regiones Græciæ sunt Ætolia, Doris, Locris, Ozolæa, Phocis, Megaris, Attis seu Attica, Bœotia, & Locris Epicemidia.

Urbes claræ fuerunt; Ætolorum, Chalcis, Calydon, Olenus. In Doride Bojum, Cytinium, Pindus. In Locris Ozolis, Naupactus, quæ nunc Lepanto, Turcarum clade illustrata. In Phocide, Anticyra, Chyrrha, Pythia, Delphi sub monte Parnassio, clarissimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In Bœotia Orchomenum, Thespiae, Lebadia, Chæronea Plutarcho clara; Platææ, Thebæ cognomine Bœotiae, duobus diis alumni, Hercule & Libero maximè celebres, potens quondam civitas, Delium, Aulis portu clara, Agamemnoniæ Graiorumque in Trojam conjurantium classis statio; Leuctra, Epaminondæ Thebanæ pugna adversus Lacedæmonios victoriâque clara. In Megaride, unde regioni nomen, Megara & Eleusis. In Attide Marathon, magnatum multarumque virtutum testis; &

clariores quam ut indicari egeant Athenæ : In Locris Epicnemidiis, Cnemides, unde regio cognomen, Opus, Thronium, Elatia, Lilæa.

Thessalia.

Græciæ proprie diæ à Septemtrione junc-
gitur mutatis sæpe nominibus Æmonia, Ma-
cedonia quondam pars, at postea avulsa mó-
que iterum juncta. Eadem Pelasgicum Ar-
gos, Hellas, Thessalia & Dryopis, sem-
per à regib[us] cognominata. Ibi genitus Rex
nomine Græcus à quo Græcia; ibi Helle, à quo
Hellenes. Hos eosdem Homerus tribus no-
minibus adpellavit, Myrmidonas, Hellenas
& Achæos. At Thessalæ nomen tandem
invaluit, in Thessalos proprie diæos, Estiotas,
Pelasgos, Magnesios ac Phthiotas populos
divisum.

Oppida in Thessalia propriè dicta, Hypata,
Sosthenes, Cypera. In Estiotide; Gomphi, Phe-
sus, Tricca, Aetinium, & Philippici campi,
idem & Pharsalici, civilibus Romanorum cla-
dibus nobilitati. In Pelasgia, Pythæum, Atrax.
In Magnesia, Iolcus, Hermenium, Castanea,
Melibœa, & Methone, Philippi Macedonis
Alexandri Magni patris obsidione, in qua
sagittæ i&t[u] oculum amisit, clara; & in Malli-
aco finu cælorum etiam Laconum Leonida
duce trophæa Thermopylae. In Phthiotide,
Phthia,

Phthia, Thebæ cognomine Thessalicæ, Echi-
nus, Larissa, Demetrias, Pagasæ, & sacro ne-
more nobilia Tempe, locus ad Peneū flumen.

C A P. IX.
Macedonia.

SUPRA Thessaliam atque Epirum, versus
Septemtrionem regiones, quæ diversis po-
pulorum nominibus ac regibus antea se jun-
gebantur, postea uni Macedoniae nomini
contributæ, factæ sunt corpus unum Terra
ipsa duobus inclyta Regibus, Philippo patre
& Alexandro filio, per quos terrarum Im-
perio quondam potita, magna est ac spatiose
ad utrumque mare, qua sol oritur, Ægæum,
qua occidit, Ionium extensa. Æmathia ante
te dicta fuit pars ejus ab Æmathio Rege;
unde in totam terram nomen dimanavit.
Macedoniam à Macedone Deucalionis ma-
terno nepote appellatam vult Sol-nus. at e-
go suspicor à patre ejus Mygdonia natum
nomen esse Macedoniae, cum exigua sit pro-
nunciationis differentia in Mæcedonia &
Mygdonia.

Limites habet ab ortu Ægeum; à meridie
Thessaliam & Epirum; ab occasu Ionium
sive Adriaticum mare; ab Septemtrione eos-
dem quos universæ Græciæ statuimus.

Centum quinquaginta in hac olim populos

fuisse auctor est Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare Taulantii, quorum opida Epidamus vel Epidamnum, propter inauspicatum nomen, quia vel in damnum ituris omnem id visum est, à Romanis Dyrrachium appellatum, nunc *Duraççος*; Apollonia & Aulon. Elymiote, quorum opida Elyma & Bullis. Orestis regio Epiro juncta, opidum Grytone. Dassaretē, opida Lychnidos, Evia. Regio, Æmathia, seu Æmathia propriè dicti opida Pella, quam omnium Macedonicarum urbium maximè illustrem effecerunt duo alumni, Philippus Græciæ domitor, & Alexander etiam Asia: Ægea, in quibus erat Reges sepelire; Ædesla, Idomena, Scydra, Europus, Tyrissa. Regio Pieria, Musarum parens dominusque, opida Pidna; Phylace, Dion. Mygdones, Regioque Mygdonia; opida Antigonia, Phylæ, Carrhabia, Letæ, Terpilus. Paraxis; opida Antigone, Palene, Cassandria, Torone. Regio Chaldica; opida, Augæa, Singas, Acanthus. Amphaxitis, regio, opidum, Thesalonica, Ciceronis exilio insignis, & Stagira, Aristotelis principis Philosophorum cunis clara. Bisaltæ; opida Euporii, Ossia, Calliteræ. Edonii; opida Amphilolis, Scotusa, Bergæ. Orbeli; opidum Gariscus. Sintici; opida, Heraclæ,

elea, Paræcopolis, Tristolus. Pelagones; opidum Stobi. Lyncistarum, Heraclæa. Jororum, Jorum & Alorus. Almopum, Europas, Albænopolis, Apsalus. Æstræorum, Æstræum: Eordeorum, Daulia, Dibolia, Scampis.

C A P. X.

*De Fluviosis, Montibus ac Insulis
Gracie adjacentibus.
Fluvii.*

Fluvii universæ Græciæ celebriores sunt isti, In Epiro Acheron, cui Pandosia opidum appositum; quæ duo nomina cum Alexander Rex anticipi oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutis Icaliæ populis in eadem incidit atque interit. In Acarnania Achelous. In Peloponneso Peneus, Alpheus, Panisus, Eurotas & Inachus. In Græcia Cephissus, in duo cornua scissus, quorum dextrum Asopus fluvius, laevum Issenus vocatur. In Thessalia Sperchius & Peneus. In Macedonia Ægæum mare pertinentes, Aliacmon, Erigon, Axios, Chabris, Strymon. in Adriaticum sinum sese exonerantes, Panyasus, Apsus, Laus, Cælidinus.

Montes.

Montium nobilissimi sunt; in Epiro Acroceraunii

crocraunii & Pindus. In Peloponneso, Symphalus, Pholoë, Chronicus, Taygetus. In Græcia Callidromus. Inter Græciam & Thessaliam, Othrys & Oeta. In Phocide Helicon & Parnassus. In Bœotia Cithæton, fabulis carminib[us]que celebratissimus. In Attica Hymetto meritissime tribuitur principatus, quod apprime florulentus, eximio mellis sapore & extermos omnes & suos vincit. In Thessalia Olympus, Pelius atque Ossa. Gigantum fabula bellique memorati. In Macedonia Athos, quem Xerxes Græcæ bellum inferens, per eos illum verificavit.

Insulae ad Græciam.

Insulae Græcæ littori adjacent innumere. Harum præter Cretam, quæ separatis dicuntur, clarissimæ Ionio in mari Corcyra, cum opido ejusdem nominis, nunc Corfu, Venetæ ditioris unâ cum Cephalenia & Zacyntho; quarum hæc nunc Zante, illa Cefalonia. Prope Cephaleniam inter non ignobiles est Ithaca, Ulyssis nomine maximè illustris, nunc Isola del Compare. In Ægeo mari Eubœa, vulgo nunc Negroponte, Bœotiae a vulsâ putatur, tam modico interfluente euripto, ut ponte jungatur. opida in ea quondam opulentissima, Calystus & Chalcis. Hinc versus Septentriones est Scyrus, vulgo Sciro; & ultra Lemnos, nunc Stilimene, inter-

Inter hanc & Thraciam litus Samothrace, vulgo Samandrachi. Lesbus, nunc Melitæa, & Chinus, Scio, Asisæ contribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobilissimum Mitylene, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu Ægina, nunc Engia; & Salamis, nunc Coluri, excidio classis Persicæ nota. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, Cyclades, in quibus notiores Andrus, nunc Andri; Delus, Sdile; & Paros, Paro, marmore nobilis. Et circum Cycladas, quia dispersæ, Sporades; in quibus clariores Icaria, nunc Nicaria, & Pathmus, Palmosta, Ioannis Theologi exilio insignita. Nobiles præterea sunt, Samus, vulgo Samo. Cœs, nunc Lango, & Carpathus, Scarpanos quæ contribuuntur Asisæ.

C. A. P. XI.

De incolis Græciae & nova ejus descriptione.

Græciam omnium Europæ terrarum primam habitatam fuisse, cum multa alia, cum imprimis situs argumento est; quidpe quæ proxima accedit Asisæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajectus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti populi ac civitates egerunt, donec Philippo Macedone debellante tota Græcia Macedonica

nico imperio subiecta est. Dein Romani ejus imperio potiti: post hos Gothi ac Hunni devastarunt magis quam coluerunt; nonnullimi Saraceni ac Turcae in hunc usque diem tenent. Hinc Græcia, abolitis prisca regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc Morea dicitur; quæ Græcia proprie, nunc Lividia, quæ Thessalia, nunc Fanna, & Epirus, Canina. Macedonia vero in quatuor parteis; quæ Thraciæ contermina Iamboli vocatur; quæ Thessaliæ proxima, Camenolitari; quæ Illyrico sive Dalmatiæ jungitur, Albania, proxima, antiquus ac nobilissimus Principatus, equitum suorum robore atque virtute nunc maximè clarus; & in omnium medio, ipsum Macedoniæ primum nomen.

Urbium in universa Græcia nunc celeberrima est Thessalonica, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Indicis frequentissimum. Secunda est Dyrrachium Albaniæ, vulgo *Duraço*, urbs validissima, at minus culta ob gravitatem cœli. *Croia* Scanderbergi patria, item est urbs munitissima in mediterraneis Albaniæ.

C A P.

C A P. XII.

De Creta Insula.

AT insularum Græco-littori objacentium maxima omnium est Creta, Græcis Latinisque monumentis plurimum celebrata. Hæc quidpe prima potuit navibus & sagittis; prima Minoë duce clasæ pugnavit; equestres pugnas prima docuit lascivas vertigines implicare; prima litteris jura junxit; studium item Musicum hinc initium cepit. Nomen deducunt alii à Crete Nympha, Hesperidis filia; alii à Crete, rege Curetum; quidam primum Aëriam, deinde Curetim, & Μακάροννον nonnulli, id est, beatam insulam à temperie cœli appellatam existimavere, Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenses*. Inter ortum porrigitur Insula & occasum tractu longissimo, hinc Asia, illic Africa objacentibus: à Septemtrione Ægeis & suis, id est, Creticis æstibus verberatur; ab Austro Lybicis undis perfunditur & Ægyptiis. Longitudo ejus maxima à Samonio promontorio, nunc *C. Salomonis*, ad promontorium *Corycum*, nunc *Cornico*, mil. Germ. lxx. Latitudo circa medium sui partem maxime patens mill. Germ. xv.

Centrum in ea urbium clara fama est. Sunt tamen

tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non
centum urbibus, ut prodiderunt qui prodigè
lingua largiti sunt, sed magnis & ambitionis
stipatam existimant.

Clarissimæ fuerunt, Cortyna caput insu-
lae Cydon, quam Græci matrem urbium ap-
pellavere; Conossus Minois regia, Therap-
næ, Dium, Lyctus, Eycastus, Phæstus,
Manethusa, Dyctinna.

Montes item celebres, Dictæus Idæus,
Corycus, Cadiscus. Labyrinthus in me-
dio ferme fuit, mirandum Dædali opus, i-
tinerum ambages, occursuque ac recursus
inexplicabiles continens, lapide polito, ac
fornicibus teatum.

Incolæ perpetuò vitiosissimi & piraticâ in-
fames, initio rerum regibus regebantur, post
Ducibus. Q. Metellus insulam edomitam in
provinciæ formam rededit; mansitque sub
imperio, primum Romano, mox Constan-
tinopolitano, donec cum reliqua Græcia à
Saracenis occupata fuit. Recuperatam de-
inde Balduinus Flandriæ Comes & Impera-
tor Constantinopolitanus, Bonifacio Mar-
chioni Montisferrati dedit; à quo tandem Vene-
ti grandi pecunia mercati etiam nunc tenent.
Candia nunc à Metropoli sua indigeratur;
habetq; urbes claras quatuor, contra Turcarum
irruptiones munitissimas; Candiam, Caneam,
Rethymnum & Sitiam. Archiepiscopatus est
unus.

Introduct. Geograph. Lib. IV. 233
unus Candiz; Episcopatus oðo.

C A P. XIII. De Thracia.

Post Strymona amnem Macedoniæ pro-
xima est Thracia, inter validissimas Eu-
ropæ genies maximè fera & barbara; Re-
gio nec cœlo læta, nec solo; &, nisi qua-
mari propior, infœcunda, frigida, eorum-
que quæ feruntur malignè admodum pa-
tiens.

Nomen habere patetur vel à Thrace Mar-
tis filio; vel, ut alii videtur, ab alperitate
soli cœlique, & gentis feritate, quasi Teg-
χεια. Terminos habet, à Septemtrione
Ænum montem, quo à Mœsis distingua-
tur; ab Oriente Pontum & Propontidem;
à Meridie Ægeum mares ab Occidente Stry-
mona amnem. Longitudine occupat à Stry-
monis fontibus ad Panyi ostium & opidum
Mesembriam milliar. German. LXX. La-
titudine vero ab Æmo monte juxta Nicopolim
ad Mastusiam Chersonesi promontorium
mill. Germ. IX.

Divisam quandam suis in quinquaginta
strategias, auctor est Plinius. Is populos in
ea recenset, Strymonem amnem accolentes,
Denseletas, Mœdos: ad Nestum amnem,
Dgeos, Bessorūmque multa nomina in-
teg-

ter Eleos, Diobesos, Carbilefos, Brysas; Sapceos, Hebrum accolentes, Odrysarum numerosam gentem, Odomantas, Carbiletas, Pyrogeros, Drugeros, Cænicos, Hypsaltos, Benos, Carpillos, Botizes, Endones, Cicones, Bistones, Selleras, Pristantas, Doloncas, Thynos, Celetas: omnium autem sævissimos Scordiscos memorat Florus.

C A P. XIV.

De Urbibus vte. is Thracia, Fluviiis.
ac Montibus.

Opida clara olim in Thracia fuere à Scrymone amne in litore Ægeo, Otsyne, Neapolis, Abdera, à Diomedis sorore conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & Clizomene dictum. fuit in eadem regione opidum Tinda, Diomedis equorum stabulis dirum; Maronea: inter hanc & Hebrum fluvium Doriscus locus, ubi Xerxes Persarum Regem copias suas, quia numero non poterant, spatio dimensum ferunt. Ænus ab Ænea profugo condita; paulumque à mari recedens ingens quondam Cypella. In Chersoneso, quam Thraciæ cognominant, Cardia, Eleus & Sestus, cui objacet ex Asia Abydus, utraque Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes divisas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) ausus

Introduct. Geograph. Lib. IV. 235

ausus jungere, & copias ex Asia in Græciam traduxit: Callipolis, cui opposita in Apsix Litore Lamplacus: & in radice Chersonesi sedens Lysimachia. Inde in Propontide Paæya, Bisanthe, Perinthus, mirifico amphitheatri splendore clara; Selymbria, atque in ipso Bosphoro Byzantium, ante Lygus, postmodum Nova Roma, & novissime Constantinopolis dictum. Urbs omnی ævo clarissima, à Constantino Imperatore in sedem Imperii electa: mansitque eadem dignitate donec Turcarum impia gens anno cccccxiiii occupavit, neque tunc decus suum perdidit, cum etiam nunc imperii Turcici caput colatur nomine Stambul. De reliquo opida in Ponto, Phinopolis, Salmydisius, Peronicum, Apollonia paullum à mari recedens, magna quondam; Toza, Anchi, Anchialus & Mesembria, terminus Thraciæ. Intus Byzya arx Regum Thraciæ, à Terci nefasto crimine, sic opinati vetes, invisa hirundinibus. Philopolis, antea Poneropolis, dein à sinu Timontium; Trajanopolis, Adrianopolis, à conditoribus dicta opida. Præterea Olynthus; vel clarrisima Heraclea, Topiris & Philippi.

Fluvii & montes.

Fluvii celebres sunt, Nestus seu Nessus, Hebrus, Athyras, Bathynias. In montibus Æmus

Æmus, Rhodope & Orbelus principatum
genent.

C A P. XV.

*De incolis Thraciae, & urbibus nunc
claris item de Patriarchis Gra-
canicæ religionis.*

Necolarum Thraciæ antiquissima habetur origo. Una gens habetur origo. Una gens habitarunt Thraices aliis aliquaque discreti & nominibus & majoribus, in universum feri, saevi, atroces & cruenti. Suis ante parebant Regibus; postea Macedonum tributarii facti, rursumque suo juri redditi, multis praeliis à Romanis fusi, tandem à C. Scribonio Cuzione Procos. perdomiti, imperioque Romano subjecti sunt. Dehinc eadem qua Græcia ac Macedonia, usq; est Thracia fortuna, donec in Turcarum manus pervenit; quorum imperio omne decus dignitatèmque præstat. quippe heic Turcarum caput ac sedes est Constantinopolis, ante memorata, urbium tota Europa omnium maxima ac populosissima; quam Constantinus Imperator Novam Romanam appellavit: unde novum Thraciæ ortum, quo nunc Romania indigetatur.

Secundum à Constantinopoli locum inter Thracias urbes obtinet Hadrianopolis, Turcis Endrem dicta, magna quidem atq; ingens at moenibus haud cincta, ædificiisque vilibus extructa.

extructa. Tertia Philippopolis satis numerose incolitur. nec cedit huic Trajanopolis. Sextus & Abydus sibi invicem objectæ, claustra Turcici imperii in his oris perhibentur.

Cæterum quia hoc loci perventum est ut Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam oīlim à Romana Ecclesia recessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habent, diversam ab ea quam Romana Ecclesia profittetur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures alij nationes, Bulgari, Servi, Bosni, Sclavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Russi, Muscovitæ, Tartari, Circassii, Mengreli, cunctæque nationes Ponticæ, & Tartarorum interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos Patriarcharum titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcanicæ est Patriarcha Constantopolitanus, à quo dependent quotquot Græcanicæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt. Alexandrinus, cuius Cairo in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesiæ regit. Hierosolymitanus in Syria supremus agnoscitur. In reliqua Asia Antiochenus.

C A P.

C A P. XVI.

De Mæsia.

Supra Macedoniam ac Thraciam Mæsiæ est, quam Romani *Cereris horreum* ob fertilitatem soli adpellavere, ab Aureo & Scodro montibus intra Istrum & Ænum ad Pontum usque extensa; in Superiorum, quæ hunc Servia est, & Inferiorum, quæ Bulgaria, divisa. Terminus in medio utriusque est Cœbrus fluvius. In superiori populorum quondam clarissimi Dardani, regioque ipsa Dardania, Macedoniæ contermina; In inferiori Triballi, omnium nobilissimi: post hos Peucestæ & Trogloditæ, jam Scythicæ gentes: infimam quippe inferioris Mæsiæ partem quæ ad Pontum accedit, Scythæ tenuerunt: quorum pars validissima Geæ ad utramque Danubii ripam, hinc in Mæsos illinc in Dacos transeuntes.

In Mæsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemai testatur *Geographia*, idemque in mediterraneis haud modicum eorum numerum recentet. At in litore Pontico clara maximè fuisse, Sarpedonia, Dionysopolis, Timogenia, Tomi, Ovidii Poëtæ exilio nobiles, Istropolis & Eleutheræ.

De

De Istro amne.

Ister fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugi Abnobæ montis ortus, per multas lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum Illyricum alluit, id est, ad Savi confluentem, Ister quondam appellatus, sexaginta circiter amnibus receptis, medio ferme eorum numero navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta sunt, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mil. Germ. x. longitudinis, vinci mare, dulcèmque intelligi hauustum. German. vulgo die *Donav*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*.

De incolis Mæsiæ, & duobus novissimis in ea regnis, Servia ac Bulgaria.

Mæsos populos feros, truces Barbarorumque barbaros, à Thracibus genus duxisse, tradunt auctores: cum ipsa Mæsia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. Licinius Crassus perdomitos imperio Romano subjecit. Deinde in Superiorum Mæsiam Servi, Inferiorum Bulgari, utraque ex Sarmatia Asiatica advena gens, inventi, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ, condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque effusi etiam nunc tenent.

Caput

Caput regni Serviæ regumque quondam Sedes, Senderoviæ, Ungaris Zendrew, Turcis Semender, ad Istri ripam sita. Præterea Vidua, Bodon & Novograd nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgariae regni caput est Sophia, urbs magna & populosa.

C A P. XVII.

Summa universæ Scythicæ descriptio.

Item de veteri Scythia Europæa.

Trans Istrum Mœsis contermina est Scytharum gens omniū toto orbe vastissima, quippe ex Mœsia Inferiori in Asiam ad Tabin usque promontorium & fretum Anian, longitudine terrarum mil. Germ. c. l. amplius occupat. Latitudine vero ab Oceano Septemtrionali ad Caucasum montem fonsque Indi fluminis mil. German. circiter x. Dividitur autem universa Scythia in Europæam & Asiaticam. De hac posterius in ipsa Asia; nunc Europæam prius expediimus

Scythia Europæa.

Terminatur Europæa ab occasu Patissio flumine, ab Septemtrione linea à Patissi fontibus per Amadocam paludem (quæ est in Lituania) ad Borysthenis fontes, atque inde

Introduct. Geograph. Lib. IV. 241

Inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab ortu ipso Tanai & Ponte Euxino: à meridie Istro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab occasu in Oriente ad Pontum ducta.

Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter Troglodytas in inferiore Mœsia commemo ratos, Duci; quorum regionem nunc tenent Moldavi, Valachi, Transilvani & Hungarorum pars inter Patissum amnem & Transilvaniam; Getæ, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante dicimus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: Tyragetæ & Arpii inter Turan flu men & Istrum; nunc inferior Moldavie pars Ponto objacens: Inter Tyram & Hispanim amneis, Carpiani, Callipides, Istrici, Axiales & Jazyges Eneocaldæ; quorum omnium solum nunc Podolia: Bastarne, iidem & Peucini, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Russia minor seu nigra: Borysthenitæ, inferior Lithuaniae pars versus Pontum: Neuri, ad Borysthenis fonteis; inde Geloni, Thussagetae, Budini & Agathyrsi, in Moscovia inter Borysthenes fonteis & Tartariam minorem: Alanii ac Roxalani in Moscovia, ad sinistram Donetz, id est, minoris Tanais ripam: Hamaxobii sive Hamaxobitæ, ad Gerrhi fluminis fonteis in Tartaria minore: Georgi, Nomades, Basili des

des & Tauroscythæ sive Scythotauri, itidem in Tartaria minori: Thauti sive Taurici, qui Tauricam sive Scythicam Chersonesum incoluerunt: In his Bosphorani utrîmque Bosphorum Cimmerium accolentes: Jazyges Mœotæ, juxta Mœotim paludem ad Tanaim usque protensi: Arimaspi & Esledones ac Tanaitæ ipso Tanais flexu cincti.

CAP. XVIII.

Dacia.

Trans Istrum igitur Mœsis contermini fuerunt Daci Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa Dacia terminatur à Septentrione Carpathicis jugis & Hieraso amne; ab Oriente eodem Hieraso & Istro; à meridiē itidem Istro; ab Occidente Patissio. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam Transsilvaniam, Valachiam & Moldoviam ferè totam.

Divia fuit olim in Ripensem, Alpestrem & mediterraneam. Ripensis est, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte Valachia. In hac populi Prendavesii Albocensi, Saldensi, Tervingi, Burrhi, Cingesi. Alpestrem nunc incolunt major pars Valachorum & Moldavi. Quondam in ea populi Piephigi, Siginni, Sinsii, Contensii, Taiphali, Cacoensi, Cistoboci. Mediterranea, quæ & Gepidia, tota nunc est Transsilvania. In hac olim populi Potulatensi, Burdiensi,

Introduct. Geograph. Lib. IV. 243

dienisi, Biephi, Ratacensi, Taurisci.

Urbs olim clara fuit Ulpia Trajana, ante Zarmisogetbusa dicta; nunc Varheli eodem situ est in Valachia.

Fluviorum celeberrimi, Maris, Germ. Marish. Hung. Maros; & Aluta, Germ. die Alt. Hung. Olt.

De incolis Dacie.

Incolas ante Getas fuisse tradit Plinius; Dacos postea à Romanis appellatos. Getarum nomen mansit circa utrâmque Istri ripam, ut ante dictum. Regibus illi suis regabantur, donec Trajanus Imperator Daciam perdomitam in provinciæ formam rededit. Postea Sarmatæ inuesti, dein Gothi, móxque Hunni. Post hos Saxones Germanica gens, à Carolo M. devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in universam Daciam transferunt. Hic etiamnum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus sermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes occupaverat, Hungari Saxonibus sese miscuerunt, unde mixta nunc utriusque gentis lingua. Tum vero divisa fuit universa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patissio amni annexa, Hungaria titulo accessit. Quæ ante Dacia mediterranea erit. Transsilvania appellata: Inter hanc & istrum Valachia: Inter hanc & Hierasum Moldavia; cuius titulo etiam adjectum, quicquid inter Hierasum & Tyras amneis interjacet.

Cap.

C A P. XIX.

*Transilvaniæ, Valachia & Moldaviae descriptio.
Transilvania.*

TRANSILVANIÆ Principatus, qui silvis undique, unde ei nomen Latinum, & monium jugis clauditur, Hungarice Erdeli, Germanice Siebenbürgen, Saxonibus haud dubie à septem opidorum numero dictus est: Qua ratione etiam nunc Sarmatis seu Sclavis *Siedmogrodska ziemia*, hoc est, Septemcastrensis regio, indigeratur. Postquam Saxones colonos recipit, cultius habitari cœpit. Nämque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara sunt.

Cibinium sive Hermanopolis, vulgo *Hermanstadt*, caput provinciæ est, Alba Julia, Germ. *Weyssenburg*. Hung. *Gulaseirwar*, Principis superioribus annis sedes: Claudiopolis, Germ. *Clausenburg*, Hung. *Coloswar*: Bristicia, Germ. *Bistritz*, Hung. *Besterze*. Sciburgium, Germ. *Schiesburg*, Hung. *Segeswar*: Mediesus, German. *Medwisch*, Hung. *Megies*: Stephano-polis seu Corona, German. *Croonstadt*, Hung. *Brestow*.

Valachia ac Moldavia.

Quæ nunc duæ regiones Valachia ac Moldavia nominibus distinguntur, superiori ætate uno Valachia vocabulo censebantur. In-

Introduct. Geograph. Lib. IV. 245

colis *Woloska Zemlai*. e. *Valachia terra*, & gens ipsa *Wolocby*. Dividebatur autem tota provincia in Majorem & Minorem: Major postea Moldaviæ nomen recepit. Minori *Valachia* titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu duci, quem Sarmaticæ gentis vocabulo, *Waywodam* appellant. Polonis quondam utraque stipendiaria. Nunc partem Hungariz Rex, partem Turcarum Imperator tenet. Valachia caput ac sedes *Vaivodæ* est *Targowisko*, reliqua loca sunt *Brailow*, & *Dombrowitz*. Moldaviæ caput est ac *Vaivodæ* sedes *Czukaw*. reliqua opida sunt *Margoseft*, *Tarisko*, *Monastro*.

C A P. XX.

Tartaria minor; ubi Taurica Chersonesus.

TARTARORUM nomen longè latèque per Asia & Europam dispersum est; cuius limites postea in Asia dicemus, at nunc de parte eius agamus, quæ *Tartaria Europæ* sive *Minor* dicitur.

Tartaria igitur *Minor*, sive *Præcopensis* Tartarorum regnum est, ea Scythia Europæ pars quæ fluiis *Borysthene* & *Pisola* ac *Desna* (quæ duo in *Borysthenem* exeunt) & *Tanai* minori, vulgo *Donez*, ipsoque *Tanai*, Mæotis palude ac Ponto cingitur. Qui nam antiquitus populi has oras incoluerint,

Supra demonstratum est. Ceterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit maxima vero Taurica Chersonesus, non minus quam ipsa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes Olaræ, Panticapæum, nunc vulgo Pontico; Cimmerium, in medio Chersonesi; Taphros, nunc Przekop; & Theodosia, nunc Kaffa.

Scythæ in universum tenuerunt: at postquam Tartari ex Asia profecti, occuparunt, *Tartaria dicta est*, Minòrque cognominata, ad differentiam Majoris quæ est in ipsa Asia.

Divisa est in Præcopensē & Cremnā. Præcopensis, quæ Sarmatis Præcopsis dicitur, est ipsa Chersonesus Taurica, à Przekop, i.e. fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic opposito, cognominata. Cremea, Krymska incolis, est relinqua pars extra Chersonesum, à Krym opido, quod olim Cremnos, dicta. At quia imperii sedes est in Chersoneso, tota Tartaria Minor Præcopensium Tartatorum regnum appellatur. Ipsa gens ferax, atrōx ac rapida, non in opidis vel civatis, sed campis ac silvis vaga agit. Unius regis Imperio parent, cuius regia est Przekop.

C A P. XXI.

Sarmatia Europæa.

Ultimi Europæarum gentium fuere Sarmatæ, Græcis dicti Sarmatæ, regionem eius

tius Europæ latissimam incolentes, in Scythiam quoque Europæam protensi: quinetiam Asiam usque ad Hyrcanum mare nomine eorum pertinebat; ubi Sarmatæ Asiatici dicebantur.

Sed Europææ Sarmatiæ limites fuerunt, ab occidente Vistula amnis, Sueicum mare, Finnicus sinus, & linea ab hoc sinu ad sinum Granvicum sive lacum album perducta; quibus à Germania separatur: à Septentrione Oceanus Sarmaticus, sive mare concretum; ab ortu iidem limites, qui Europæ: à Meridie Mœotis palus, Isthmus Tauricæ Chersonesi, Pontus, Ister, & Hicrasus; Dein Carpatici montes, ubi in cuneum inter Patissum Istrumque procedit,

Longitudo ejus porrigitur ab Istri ac Patissi confluentibus ad Obii ostium mil. Germ. IXL. Latitudo vero inter Rha fluvium & dictum sinum Granvicum CCCX.

Complebitur hodie Moldaviæ partem inter Tyram, Istrum & Hierasum amnes; Hungariæ partem inter Patissum & Istrum; Poloniæ regnum ultra Vistulam, Borusiam, Livoniam, Lituaniam, Russiam albam, hoc est, Magni Ducis Moscoviae imperium, & minoris Tartariæ partem quæ Cremea dicitur.

Populorum in universa Sarmatia Ptolemaeus complura nomina recenset. at ut regio

hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini Venedi, qui nunc sunt Livones, Borussi ac Poloni inter Vistulam Lituaniæ & Podoliæ, tum Jatzyges inter Istrum & Patissum, quos Ptolomæus *Metaxastas* cognominat, id est, *Vagos*: Plinius Sarmatas affirmat: Tabula itineraria Sarmatas *Vagos*.

C A P. XXII.

De incolis Sarmatia, fluvibus ac montibus: item de Hyperborœis.

Gens quidem universa Græcis Sarmatæ dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendi que ratione Scythicæ ac Parthicæ similis; id quoque ejusdem originis cum his fuisse conjectare licebit. Verum quum sibi ipsis dicti sint Russaci & ad Riphæos usque montes incoluerunt, eosdem esse credibile est, quos Mela Riphaccs appellat, tanquam posteri Riphati Noachi ab nepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub Slavorum nomine nosci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur,

Sarma-

Sarmatia fluvii.

Flumina in Sarmatia, præter ea quæ in Pomeranum defluere diximus, fuere, Suevicum mare sive Codanum sinum petentes, Chronus, vulgo Germanis accolis *Mammel*; Polonis *Niemen*: Rubo in Venedicum sinum, qui nunc accolis der *Riegh Bodem* prope Rigam sese exonerans; nunc *Divinæ* Polonis, die *Dunc German*. Turuntus in Moscovia, nunc *Weliarzekâ*: & Chelinus, in Clylipenum sive Granvicum sinum sese evolvens: nunc Russis accolis *Lowat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchow*.

Montes.

Montes sunt, Carpates, nunc *Krâpak* Pannoniam ab Hungaria submovens: Riphæi, qui & Obii, à sinu Albo ad Obii Ostium extenhi; Russis sive Moschis nunc *Weliki kameny poyas*, id est magnum lapideum cingulum dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

Hyperborœi.

Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de Hyperborœis, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, aliæ Asiæ dederunt, plerique utique. Fuerunt (si fuisse credimus)

L 5

supra

supra lx gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & non men eis, à Græcis quæ situm) Riphæosque montes sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni affatu noxiō carent, per se fertilis. Cultores justissimi & diutius quam ulli mortalium & beatius vivebant. Quidpe festo semper otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale rotum. Domus iis nemora lucique & Deorum cultus viriūm gregatimque, in diem arbores viatum subministrabant. Mors non nisi satiate vitæ, ubi eos vivendi rædium ceperat, mortem ultro accercebant & voluntario interitu castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes luxu, ac fertis redimti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. quod genus sepulturæ beatissimum existimant.

C A P. XXIII. De Polonia regno Provinciisque ei subiectis.

Polonicum regnum, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio arctis includebatur finibus; quidpe cuius summa longitudo inter occasum & ortum à Schwibus-
sen proximo Silesia opido juxta Grossen ad Lexznam

Leuznam proximum Russæ opidum, non excedebat mil. German. lxxx. Latitudo vero maxime sinuata inter fontem Vistulæ, & opidum Moscovia Wongrow, milliar. lx. Verum accesserunt postmodo ejus titulo, Lithuania, Russia Nigra sive Minor, Podolia, Volinia, Podelassia, Masovia, Prussia, Samogitia & Livonia major pars.

Sarmatæ, ut ante retuli, hæc omnia primo tenuerunt, præter eam Poloniæ partem, quæ in veteris Germaniæ solo citra Vistulam sita est. Quanquam & Prussiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ descriptione ex Tacito demonstravimus, ab initio incubuit: quæ in hanc diem perpetuo mansit. Solum est in universum frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

Termini autem totius regni Poloniæ sunt, à Septemtrione mare Sueicum & sinus Venedicus, lineaque à Pernavia Livoniae opido ad Dunæ fontes dicta; qua sol exoritur, Borysthenes, sive Dniepre; à meridie Tyras, sive Nyester, & Carpates mons; qua occidit Silesia & Marchiæ Brandenburgicæ Pomera- niæque junguntur.

Longitudo harum finium summa est, inter duo opida Schwibusen ante dictum & Czirkassy in ripa Borysthenis situm, mil. German. cc. Latitudo inter Pernaviam Livoniae opidua

dum & Carpate m montem supra Transilvaniam milliar. c.l.

Dividitur in regiones ac Provincias supra dictas ; quarum singulas explicare aggrediemur.

C A P. XXIV. *Polonia proprie dicta.*

POlonia proprie dicta, incolis *Polska* à verbulo *Pole*, quod Slavonica lingua campum significat, notationem accepit ; quia tota campestris est ac plana.

Dividitur in Majorem & Minorem, Major Germaniae contermina est, Minor Moraviae, Hungariae ac Russiae. Minor supremam nunc fert dignitatem ab urbe Cracovia regni capite. At major dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit Lechus gentis conditor.

Polonia Major.

Majoris caput est Posenania, incolis *Posenie*, German. *Posen*, urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida emporiumque celeberrimum. Secunda est Gnaesna, incolis *Gniezno*, German. *Gniesen*, mercatu nobilis, antiquissima Polonicarum, primaque sedes Principum. Reliqua opida sunt, Caglichia, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kazimierz*; Lancilia, *Platzko*, & Petricovia, val-

go *Piorkow*, Juridico conventu (tribunal incolæ vocant) maxime celebris.

Polonia Minor.

Princeps Minoris est Cracovia, vulgo *Krakow*, caput decūsque totius regni ac sedes regia, urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipsa tamen magnifica admodum & superba. Cotrodunum esse Ptolemæi, haud male conjiciunt docti viri. Secunda à Cracovia est Lublinum, vulgo *Lublin*, urbs egregia ac lauta, negotiationibus sublevata : quippe mercatus est totius regni nobilissimus. Tertia est Sandomiria, Polonis *Sandomir*.

Cæterum à Lécho primo gentis conditore Principes popolorum rexerunt adūsque Boleslaum Chabrium, qui prmus Poloniæ Rex ab Othono III Roman. Imperatore circa ann. c. l. pronunciatus est.

C A P. XXV.

Lituania, Russia & Podolia.

Lituania, Polon. *Lithw*, German. *Littauen*, suos habuit antea Principes, magni Ducis titulo illustres, donec Jagello ann. c. l. ccc. lxxxvi in Regem Poloniæ eleitus magnum Lituaniæ Ducatum Polonico regno adjunxit. Regio est totius regni vastissima

fima, silvis horrida, paludibus foeda. Longitudo ejus maxima inter Polotz fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Moscovia) & Dassow proximum Ponto opid. milliar. German. ccxx. Latitudo inter Chronum & Borysthenem amnes milliar. Lxix.

Urbibus, viciis atque ædificiis tota regio plane inculta est. Caput est Vilna, Germ. *Wilde*, ampla ac spatiofa. Cracoviæ magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis. Major equidem hac, at incultior, Novogardia, vulgo *Nomigrod*. Clara item atque magna est Kiovia, vulgo *Kijow*, ad Borysthenem sita. Dassow, ad Pontum accedens, veterum est Ordessus. Kanow, German. *Kawen*, Mulso quod vulgo *Medium* vocant, nobile est opidum.

Russia Nigra.

Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Lituaniam, Podoliæ, Moldaviam, Transilvaniam & Hungariam sita, Minor dicitur Russia, sive Russia Nigra, Pol. *Czarna Rusz*, ad differentiam Majoris sive Albae, quod est Muscoviticum Imperium. Latine Russos & Ruthenos vocant incolas, quos à Roxolanis originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpaticis affixi jugis, incolis Pedogorze, quasi submontana, indigetatur.

Suos

Suos aliquando Russia habuit Duces, postmodum Poloniæ regno adjecta.

Caput Ducatus est Deopolis, Pol. *Lwow*, German. *Lewenburg*, quod contractè *Lemburg* esterunt; emporium Turcicis mercibus celeberrimum. Reliqua opida sunt, *Przemysl*, *Halyx Chelm*.

Podolia.

Podolia, Pol. *Podole*, inter Moldaviam, Ruthiam Nigram, Voliniam & Lituaniam sita, vastissimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, paucis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeo ut boum ingentium immania cornua vix è gramine apparet.

Caput regionis est *Kamienicæ*, urbs mira ac stupenda ratione in arduo saxo condita; quare, cum saepius à Tartaris, Turcis ac Valachis peteretur, in expugnabilis existit. Reliqua loca sunt, *Chmielnick*, *Tzudow*, *Brażlaw* & *Orczakow*, quod Tartari occupatum tenebant.

CAP. XXVI.

Volinia, *Podelassia*, *Masovia*, *Lithuania*, *Samogitia*, *Volinia*.

Volinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lithuania & Russiam Nigram porrecta, opida præcipua habet, *Lwizko*, *Wladimir*, & *Kremieniec*.

Podel

Podelassia.

Podelassia, Pol. *Podlasze*, inter Lituaniām, Masoviam & Borussiam posita, Lituaniae quondam pars, singularis postea provincia facta, Poloniæ titulo accessit. Loca notiora sunt, *Bielsko*, *Tykozijn*, *Augustow*.

Masovia.

Masovia. Pol. *Masowsze*, German. *die Masow*, inter Borussiam, Poloniām & Podelassiam, sita, suos habuit ante Duces; quorum stirpe extincta, Ducatus ann. *c. 1326*. Poloniæ titulo infectus est. Caput provinciæ est *Varsavia*; Pol. *Wyszawa*; Germ. *Warsaw*, regni comitiis, quæ heic haberit consueverunt, celebris.

Livonia.

Livonia, German. *incolis Liefland*, nobilissima atque amplissima regio, ab Septemtrione Finnico sinu terminatur; ab oriente *Narva* amne & *Peybas* lacu, & Magnæ Russiæ Lituaniaeque latere Occidentalı; à Meridie linea ab opido Lituaniae *Dodina*, in ripa *Duinæ* fluvii posito, ad *Memmel* Borussiæ opidum perducta; ab occasu mari Suevico. Longitudo summa inter *Narvam* & *Memmel* mil. *xc.* Latitudo inter mare & *Dodinam* mil. *lx.* Dividitur in quatuor partes, quarum

quarum nomina incolis, *Esten*, *Letten*, *Curland* & *Semigallen*. Harum prima Suedicæ est ditionis, reliquæ Polono parent: Insula *Oesel* ad *Danum* spectat.

Princeps urbium est *Riga*, nobile emporium, nec inferior commerciis Rivalia, vulgo *Revel*, Esteniæ caput. Tertia est *Dorpatum*, vulgo *Derpt*; *Veneda*, vulgo *Wenden*, Venedico obversa sinui, Magistri militiæ ordinis Teutonici sede nobilitata, *Curlandiæ*, quæ superioribus annis in *Ducatum* unà cum *Semigallia* clata, caput *Goldingen*. *Ducum* autem sedes *Mitow*.

Samogitia.

Samogitia Ducatus inter Livoniām & Borussiam situs, nullo neque opido, neque castello, neque eximio aliquo ædificio insignis, silvis ac nemoribus horridus, solo melle, quod heic præstantissimum colligitur, notus est.

C A P. XXVII.

De Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici.

Prussia, vulgo *Preussen*, amplissima atque illuſtrissima regio, fluviiis ac lacubus stagnisque frequenter rigua, frumento maxime ferax, quibusdam dicitur perperam *Borussia*, quasi

quasi à Borussorum antiqua gente, quam Petrus Iacobus in Moscovia tractu ponit. hanc luc transiisse suspicantur. A litora à Septemtrione sinu Codano & Chrono flumine, ab ortu clauditur Lituania & Podelassia; à meridie Masovia & Polonia: ab occasu Cassubia. Porrigitur in longum à Chroni ostio, ad Torunum urbem in ripa Vistulæ mil. German. xlv. In latum ob opido Podelassiae Raigrod. ad Vistulæ ostium totidem.

Divisa hodie est in Regalem, quæ immediata Regi paret; & Dualem, quæ Marchionibus Brandenburgicis in feudum concessa.

Regalis Borussia.

In Borussia Regali clarissima urbium Gedanum, quæ & Dantiscum, vulgo Danzigh, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulenta; mœnibus, fossa ac vallo munitissima. Secunda ab hac est Torunium; vulgo Thoorn; celebre quondam Emporium, antequam Gedanum ad id fastigium perveneret; nunc nondinis maximè clarum. Elbingium vulgo Elbing, Anglorum opibus, qui pannis heic negotiantur, in singularem nitorem indies crescit.

Reliqua opida notiora sunt, Marienburgum, firmissimum munimentum; Grudontiam, Bromberga, Culmia: hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs, Braunsberga publica;

publico Jesuitarum collegio famigeratum opidum.

Borussia Ducalis.

Ducalis Borussia caput ac sedes Ducum est Regius mons, vulgo German. Konigsberg. Pol. Krolewiec; urbs nobilis & celebre maritimis mercimoniis Emporium. Est præterea versus Septemtrionem ultima Memel, arx munitissima.

Cassubia.

Cassubia Ducatus, inter Borussiam ac Pomeraniam situs, latior olim erat, quam nunc paret. Quippe tota ea Borussia pars qui circa Vistulam Pomerellia nunc dicitur. Cassubia Ducibus ante parebat.

At ejus quæ nunc Cassubia nuncupatur, caput est Conicia, Polon. sive Casubijs incolis Chonitz, German. Koniz. Reliqua opida sunt Stochow, Butow, Lavenburg.

Episcopatus & Academia Polonici regni.

Archiepiscopatus in universo regno sunt tres, Gnæsnensis, Leopolitanus & Rigenensis. Episcopatus xvi Academiæ duæ, Cracoviensis & Regiomontana.

CAP.

CAP. XXVIII.

*Moscoviae sive Russiae Albae Magnus**Ducatus.*

Ultima Europæ regio est Russia Alba sive Major, omnium vastissima; inulta, ac paludibus silvisque invia. Eadem Moscovia à capite suo. Gens ipsa rufis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moscovitæ* appellantur.

Finitur ipsa regio à Septemtrione mari concreto, ab ortu iisdem finibus quibus Europa, hoc est, *Obio* ac *Tanai* amnibus: à meridie *Tanai* minore, vulgo *Donetz*, *Desna* & *Psolazeb* occasu *Borysthene* & *Narva* lincaque inter horum fontes ducta.

Longitudo summa inter promontorium *Lreamin*, vulgo *Capo Oby*, & *Psolæ* confluente, ad opidum *Czerkassy* implet mil. Germ. **ccc xxx.** Latitudo inter *Corclenberg* opidum in confinio *Finlandiæ*, & *Obium* flu-
men, juxta opidum *Lepin*, milliar. **ccc.**

Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerumque à præcipuis urbibus denominatur.

Ducatum princeps est *Moscovia*, incolis *Moskwa*; cæteri, *Wolodimir*, *Mosaysko*, *Twer*, *Ruszow*, *Nissi* *Novogorod*, i.e. inferior *Novogardia*, *Zezan*, *Worotin*, *Smolensko*, *Biela*, *Pleskow*, *Weliki Novuogorod*, hoc est, *Novogardia magna*, *Bielejzero*, *Jaroslav*, *Swiera*.

Princi-

Principatus, Rostow & Suldal.

Provinciæ, Wolska, Cörella, Wologda, Ustius,
Dwina, Wiatka, Zubora, Petzora, Condora, Per-
men, Czermiſſi Gorni, Czermiſſi Iugowi, Mor-
dwa, Kargapole, Meschora.

Urbes Moscovia.

Urbes in hac regione cunctæ constant illæ
gneis ædificiis, ac luto illitis amplæ quidem
sunt, sed quarum viis sæpe latissimi campi in-
tercedant.

Caput imperii est *Moskwa* urbs supra mo-
dum atque fidem magna, ut quæ quadraginta
unum & quinquaginta ædificiorum millia
complectitur. Arx est in ea magni *Ducis*,
quem incolæ *Czar*, id est, Imperatorem vo-
cant, domicilium viginti millium hominum
capax; quos præsidii causa *Magnus Dux*
perpetuo alit.

Reliquæ urbes sunt totidem serè, iisdem
que nominibus, quot Ducatus ac provinciæ.
Quarum *Wolodimir* caput erat ante imperii.
Ustius celeberrimum totius Russiæ in medi-
terraneis emporium. Maritima emporia sunt
S. Nicolai & *S. Michaëlis Archangeli*
opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevi-
que maris accolis frequentata. In opidum *Bie-
lejzero*, quod in lacu conditum bello ingru-
ente, rhauros *Magnus Dux* abscondit.

Sung

Sunt præterea Magni Moscoviae Ducis imperio subiectæ Tartarorum quædam nationis Asiaticæ, de quibus postea in ipsa Asia.

LIBER QUINTUS

C A P. I.

Summa Asiae descrip^tio.

Xplicatis omnibus Europæ partibus, tempus est Tanai trajecto Asiam ingredi. hæc quidpe Europa connexa, imò innexa, cum & Scythæ Asiatica gens in Europam amplissimo tractu protendantur, & Sarmatæ gens Europæ ultimos fineis in Asiam non minori tractu extendant.

Ipsa terra Asia ab initio rerum omnium nobilissima; ut quæ prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium ritus, sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. hæc denique est quæ Deum ipsum humana specie cultit.

Dictam Græcorum alii volunt ab Asia Nympha, Oceani & Tethios filia, Japethi conjugæ, alii ab Asio Manei Lydi filio.

Fines sunt ab Septentrione Oceanus Scythicus; ab Oriente mare Eoum; à Meridie mare Indicum, sive Rubrum; ab Occidente sinus Arabicus & Isthmus qui est inter si-

nūm Arabicum & mare internum: atque inde maria Phœnicium & Ægæum, Propontis, Pontus, Maeotis lacus, Tanais amnis & Oziuum flumen.

Longitudo ejus summa est inter Hellestonum & Malaccam extremum Indiæ emporium mil. German. cccc. Latitudo inter fauces Arabici sinus & Tabin promontorium, quod est ad fretum Anian, milliar. cccxx.

Divisa fuit olim universa in Majorem & Minorem. Regiones quas Major complectitur sunt istæ: Sarmatia Asiatica, Scythia Asiatica, Serica, Sinæ, Indiæ, insulæ ad Indias, in continentí rursus Gedrosia, Carmania, Drangiana, Aracholia, Sogdiana, Paropamisis, Bactriana, Hyrcania, Margiana, Parthia, Persis, Susiana, Media, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Mesopotamia, Assyria, Babylon, Arabia, Syria, Palæstina, Phœnice, Cilicia, Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia, Pamphylia, Lycia, & insula Cyprus. In minori sunt hæc: Phrygia, Mysia, Lydia, Caria, Æolis, Ionia, Doris, & insula Rhodus.

At hodie tota Asia in quinque potissimum dividitur partes; quarum I. Tartaria; II. China, III. Indiæ, sub quibus insulæ adjacentes; IV. Persarum Sive Sophorum imperium, sub quo comprehenditur Armuziæ peculiare regnum; V. Turcicum imperium.

C A P.

C A P. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

Prima igitur Asia, post Tanaim, est Scythia ipsaque gens Scytha, quos Persae Sacas appellaverunt à proxima gente: antiqui Arimedes dixerunt. In Europam usque ad Istri ostia extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus.

At Scythia Asiatica fines habet, ab occasu eisdem quos ipsa Asia atque Europa: ab Septentrione mare Scythicum sive concretum ad Tabin usque promontorium; ab ortu mare Eoum & Auxatios Caliosque montes, quibus à Setica hodie Catajæ regno disternitur; & Ottorocoram montem, quo à Sinis sive Ghinenibus discernitur: à meridie Emodos montes quibus ab Indiis; & Sagdia Oxiaque juga, quibus à Persarum submovetur imperio; dein mare Caspium & mox Caucasum montem, quo ab Albania & Coracem, quo ab Iberia & Colchide separatur.

Longitudo ejus atque latitudo nobis in Europa dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum Tartariæ Asiaticæ nomen, si regnum Catajæ excipias, quod Seres populi olim tenuerent; & Zagataiæ partem nomine Ocrage, quam Sogdii. Divisa fuit in Sarmatiam Asiaticam

Introduct. Geograph. Lib. V. 265

siaticam, Scythiam intra Imaum montem, & Scythiam extra Imaum montem.

Sarmatia Asiatica.

Sarmatarum Asiacorum regio includitur fluminibus Tanai & Rha, sive Volga, mari Hyrcano Ponticóque, & montibus Corace Caucaſoque. Nunc Tartari Czetkassi eas terras tenent.

Populi in ea à veteribus Geographis recententur innumeri; at clari Turcæ, sive Turci, qui Turcum considerunt imperium. Præterea Amazonum muliebre genus, omnium clarissimum.

Scythia intra & extra Imaum montem.

Reliqua Scythia Asiatica in duas dividitur partes; quæ occasum spectat, Scythia inter Imaum montem; quæ ortum, Scythia extra Imaum dicitur.

In Scythia intra Imaum montem populi inter alios fuere Sassones, unde quidam Saxones in Germania ortos nugantur; & Sacarum gens magna, nunc Turkestan & Tanganistan, in confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobilissimi Massagetae.

Fluvii.

Fluvii universæ Scythæ celebres sunt Obius & Paropamisus, ad quæ nunc urbs Camul, uter-

M

que

que mare Septemtrionale petentes: Iaxatres; nunc Chisel; & Rha, nunc Volga sive Volba; & Edel, in mare Hyrcanum erumpentes.

Imaus.

Montium maximus atque celeberrimus est Imaus; cuius Septemtrionalis pars nunc Alkai perhibetur; ubi Tartariæ Imperatorum sepulchra inde ad Gangis fluvii fontes Indiæ que fine cccc¹. mil. German. longitudine protenditur.

Seris & Sogdiana.

At Tartaria nunc extremae ad Eoū mare pars, que Citajæ regnum dicitur, olim fuit Serica regio, quam gens clarissima Seres incoluerunt. Horum metropolim Seram eodem nomine etiam nunc extare, quidam contendunt.

Sogdiana etiam regio, inter Oxi dextram ripam & Sogdios montes sita; quæ Persici olim Imperii fuit, nunc Tartariæ pars est, sub nomine Ocrage.

*C A P. III.**Summa Tartariæ descriptio.*

Tartarorum igitur nomen hodie tota Asia amplissimum est, in Europam etiam, ut ante Scythicum, extensum, ubi Tartaria Minor supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta,

cruenta, inconditis moribus & omnium barbarorū maximè barbara. Regio plurimum inculta, tristis, squallida atque deserta. Nomen accepit à flumine *Tartar*, quod Mongul regnum irrigans in mare Septemtrionale effunditur.

Universa longitudo est à Borysthenis ostijs ad Tabin usque promontorium mill. German. circiter CI^o. Latitudo ab Obii ostio, ad finem Bramas regni in confinibus Indiæ ac Sinarum, mil. I^o C.

Universa dividitur in Asiaticam & Europeanam, quam supra explicuimus.

Asiatica quinque potissimum partibus distribuitur, quarum nomina hæc: Tartaria deserta, Tartaria Sagataja: Turkestan regnum, Cataini Magni Imperatoris imperium, & Tartariavetus.

*C A P. VI.**Tartaria Deserta, Zagataja & Turkestan.*

Deserta Tartaria inter Tanaim, Volgam, Jaxartem amnes, Tapytos, Sebyos Imaumque montes sita, Sarmatiæ Asiaticæ partem, partemque maximam Scythiae intra Imaum montem complectitur, in hordas complures distributa quarum præcipue sunt; Zavolhensis, quæ & Bulgarorum Tartarorum est horda; Casanensis, Nohaicensis, Tumen-

sis, Schibanskensis, Cosakenis, Astracanensis, quæ quondam peculiare regnum; & Baskirdensis; pleræque ab opidis cognominatae.

Harum incolæ cum omnes liberi ante essent, nunc Moscovitarum imperio audientes sunt; exceptis unis Tumensibus, qui magno Chano Catalno parent.

Zavolhensis horda magna quondam dicebantur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam imperator eorum *Uluchan* appellatur; id est, Magnus Dominus sive Magnus Imperator.

Astracanensis regni caput est urbs *Astrakan* sive *Citrachan* prope ostia Volgæ, salinis atque emporio clara; qua de cauâ mercatores innumeri ex Moscova, Turcico Imperio, Armeniis & Perside eo confluunt.

Sunt præterea in deserta Tartaria *Czirkissi* inter Tanaim & Volgam, in Asiatica Sarmatia; & versus Oceanum in Scythia inter Imaum, Meriti ac Samoedi, quos Latine dicas seinetiplos devorantes; aliique eodem tractu, *Molgomsai*, *Badaizue*; utrique solem, vel rubrum pannum in sublime elatum, venerantes. Cæterum dexterè Obii ripæ, circa medium fluminis partem, apposita est urbs magnitudine & incolarum numerositate ingens *Gruftina*, Tartaris & Moscoviticis negotiatoribus frequentissimum emporium.

Tartaria

Tartari Zagatai.

Desertæ Tartariæ à meridie conjuncti sunt Tartari Zagatai, agro, opidis moribusque cæteri scoltiores ac nobiliores. Fines eorum à Septemtrione Jaxarces flumen; ab ortu *Turkestan* regnum; à meridie Persicum imperium; ab occasu mare Hyrcanum.

Caput regionis ac sedes regum est *Samarinda*, Tamburlane bellicosissimo Tartarorum Imperatore maximè celebris; urbs magna ac lapide exstructa: at parum frequens. *Zabuspa* ad Oxi ostia & *Bikent* in mediterraneis clara sunt emporia, quo Indi & Cataiæ regni incolæ mercandi causâ convenient.

Turkestan regnum.

Proximum ab ortu est *Turkestan* regnum, veterum Sacarum regio, cuius incolæ satis civiles & culti. Urbium notissimæ, *Taskent*, *Cotam*, *Cascar*, *Farkem*.

C A P. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item Tartaria vetus.

Potentissimum inter Tartaros imperium est Magni Chani in regnis *Cataja*, *Tangut*, *Tainfu*: & in provinciis *Tenduc*, *Camul Caiarciam*, *Carakita*; id est, nigra Cataja, & Teber. In-

tium ejus est à Norussis montibus in confini-
bus Tartariæ desertæ , extenditurque ad Taz-
bin usque promontorium & fretum Anian
longitudine Ioc circiter mill. Ger. Occupat
veterem Sericam , majorem partem Scythiaæ
extra Imaum montem, parémque Scythiaæ in-
tra Imaum.

Regnum Caijæ.

Serica est ipsum nunc regnum Catajæ ,
vulgo Kitay ; incolis (ut ferunt) adeo fre-
quentes , & agrorum cultu adeo læta, urbiūmque
splendore, ædificiorum nitore, atque omni de-
nique divitiarum genere adeo affluens, uti ne-
que Græciaæ neque Italiæ cedat.

Urbium opulentissima est Cambalu , regia
sedes & caput totius imperii Magni Chani ,
quinque milliar. German. ambitu comprehen-
dens ; quam duodecim suburbia, juxta nume-
rūm portarum , circum jacent , frequentissi-
mum Indis ac Senensisbus mercatoribus em-
porium.

Caindu urb' velis subtilissimis; quæ ex arbo-
rum corticibus ad usum fœminarum confici-
unt , maximè est clara. Qua re tota olim
Serica nota erat. Unde Plinius ; Seres, inquit,
Inificio nobiles , perfusam aqua depectentes fronti-
dium canitem.

In regno Tangut artē Typographicā
ante cīc annos inventam fuisse , nonnulli
contendunt.

Tenduc

Tenduc provincia , magni ac potentis Re-
gis Presbyteri Johannis (quod nomen po-
stea Abissinorum Regi in Africa per errorem
datum fuit) quondam regnum fuit.

Tanfu regnum amplum atque cultum vi-
tib[us]que fertile , artificibus ac negotiatoribus
refertum , armorum bellicorum nobilissima
inter Tartaros officina. Quin Serico ferro
jam inde Plinius palmam tribuit.

Tartaria Vetus.

Postrema universæ Tartariæ pars est Ve-
tus Tartaria , inter Paropanisum amnem &
Sericam sive Caijæ regnum, ad usque Septen-
tionalē Oceanum & fretum Anian extensa.

Dicitur vetus Tartaria, quia hinc primo no-
men Tartarorum, ut supra demonstrativum ,
exortum est . Regiones heic & hordæ com-
plures, quarum nomina vix nota aut certa. At
Hung & Mongul regiones , Gog & Magog esse
viri docti docent.

C A P. XVI.

De Sinarum regione sive China.

Tartariæ, qua ortum solis prospicit, adnex-
um est Chinæ regnum, cœli temperie, fer-
tilitate soli , amplitudine, opibus ac potentia
haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si
credimus) ingenio omnes alias supe-
rans.

rans. *Sinas* esse *Ptolemæi*, cum situs, tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quidam quod *Hispanis China*, id *Italis, Toscana, Cina*, & *Germanis Tschina* scribitur; ubi exiguam in pronunciatione deprehendas differentiam inter *China* & *Sina*. At ignorantia *Hispanicæ* pronunciationis, quæ est in Ch, Græcæ litteræ χ pronunciatio in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab occasu *Damasios* montes, quibus ab *India* & *Tartaria* separatur; ab Septemtrionibus *Otorocoram*, & murum ccc mill. *German.* inter hujus crepidines contra *Tartarorum* irruptiones extrudum: ab ortu *Oceanum Sinensem* ove *Eoum*; à meridie eundem *Oceani* & regnum *Sian*. Longitudo summa est à *Tartarorum* finibus, qua mare *Eoum* tangunt, usque ad regnum *Sian*, mill. *German.* Icc. Latitudo inter *Damasia* juga & *Oceanum* milliar. ccc.

Dividitur totum regnum in complures provincias, quis illi præficietas vocant; quarum mariimæ sunt *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam*, *Nanqui*, *Xantum*, *Paquen*, mediterraneæ, *Xiamfi*, *Cansfi*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, *Fuana*, *Fuquam*, *Suinam*, *Quicheu*, *Quancii*, *Cochinchinc*, *Quancii*.

Urbes per universum regnum esse tradunt celebres cccxl. fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus

inumerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Canton*, una ex minoribus, tria amplius millaria *Germanica* circuitu amplecti dicatur.

De regia varia est auctorum traditio; alii quippe *Paquin* eam vocant alii *Xanum*, quam eandem putant esse *Quinsai*. In *Tartarorum* finibus versus Septemtriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia *Nanquin*, magna urbs, in medio regni verius *Oceanum polita*. At de urbe *Quinsai* (sive ea *Tartarorum Magni Chani*, sive *Sinarum regis regia* utrumque enim traditur) merito prudentissimi cujusque fidem excedunt ea quæ M. Polus Venetus tradidit: continuere scilicet eam circuitu mill. circiter centum; id est, *German.* communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item intra mœnia ambitu mil. *German.* circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes, per universam autem urbium præsidium triginta militum. Verum tamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello disruptam vel alia gravi calamitate destructam esse quidam putant.

Japan Insula.

Insulæ ab ortu *Sinarum* regno objacent

innumeræ; at duæ insigniores: *Corea*, incolis *Caoli*, longitudine CCxx. milliar. German. latitudine I; & multo nobilior *Japan*, longitudine milliar. CL. latitudine Lxx: utræque in complures ditiones: quas Reguli verius quam Reges obtinet, distributa. *Hujus tamen potentior Rex est Meaci*, urbis eius insulæ principis.

C A P. VII.
De India Viceri.

Sinarum regno conjuncta est ab occasu meridiisque India, terra omnium nobilissima, auri argenteique adeò fœcunda, uti solum eis ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint.

Nomen accepit ab Indo nobilissimo flumine Clauditur ab occasu Indo; à Septentrione Emodis montibus: ab ortu itidem montibus Damasis & Meandro: à meridie suum mare, quod Indicum appellatur, magnis sinibus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excusa sese emittit.

Longitudo ejus summa est ab Indi fontibus usque ad extremum aureæ Chersones promontorium milliar. Germ. circiter IJc; Latitudo maxima à Damasis jugis in finibus Sinarum ac Tartarorum ad Simyllam promontorium, unde C. Comori, mill. CCCL.

Divisa

Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus occasum India intra Gangem, altera versus ortum India extra Gangem, appellabatur.

Tradunt veteres Geographi fuisse in India populorum novem millia, quorum clarissimi Brachamanes, Induorum Philosophi, Græcis. Gymnosophistæ dicti; & Gengaridæ, quorum regem potentissimum Alexander Magnus invadere non ausus est.

Urbium fuisse quinq; millia, iidem autores prodiderunt. præcipua capacitate; quarum omnium clarissima Nysa, in qua gentium Liberum patrem Indi arbitrabantur.

Fluvii.

Fluviorum nobilissimi sunt Indus & Ganges: Indus, quem accolæ quondam Sandum nunc diversis nominibus diversi appellant populi, *Hynd. Dui. Inder. & Caercede*, in Paropamiso monte effusus, unde virginis recipit amnes; sed clarissimos Hydaspen & Hypasin, qui Alexandri inter terminavit. nusquam latior quinquaginta stadia, aut altior xv passus, septem ostiis in mare Indicum evolvitur. Ganges gemmifer & auri fœcundus, ex Scyibis exoritur montibus, cujas latitudo nomina duomill Germ. maxima quinq; ubi vadofissimus, measuram centum pedum devorat.

De Incolis.

Indorum gens vetustissima nunquam à natali solo recessit . quare nemini fas sit mirari vel hominum vel urbium copiam . Indianam Liber pater (quem illi apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est , pri mūisque omnium Indis subactis triumphavit . Dchinc Persæ proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt , donec Alexander , Dario superato , Porum Indorum Regem debellavit . Post hunc in pace , suis quinque Regibus obedientes , egerunt ; donec , diu ignoti , tandem Portugalensibus superiori saeculo ruris cogniti fuerint . Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis , uti ex veteribus graves etiam icriptores , hominum varias monstroſaque species crediderint .

C A P. VIII.

Summa Indiae novæ descriptio.

Cum superioribus saeculis ob feritatem intercedentium populorum terra adi vi India nequirit , tam longinqui vento mari navigatio nondum experta esset , diu Europæis incognita mansit , cum non nisi ex veterum icriptis nosceretur . At primus

primus Guasco Gama Portugallensis ann. ccccxcvii ab Hispaniis profectus , superato Bonæ Ipeï promontorio atque universa Africa circumnavigata , Indiæ oram maritimam perlustravit . Post hunc idem ab aliis feliciter tentatum ; missique alii aliquique subinde à Regibus Portugalliaë , qui oram maritimam vi occupatam , arcibus ac propugnaculis munitent . Deprehensum tunc est , varia nationum genera Indias incolere , Hæbreos , Persas , Scythas , Arabas , ipsosque Indos quorum exigua quædam pars post D. Thomæ , ut ferunt , institutionem in fide Christiana permanerunt . Hanc navigationem diu Portugallenses & Hispani constituto in Indiis ab Portugal iæ Hispaniaque Regibus precegre , soli obtinuerunt ; donec superioribus annis Hollandis etiam frequentata est .

Iisdem finibus , quibus olim India nunc etiam circumscribitur . nam & citra Indum amnem populi quidam , ut olim , nunc etiam Indi dicuntur .

Dividitur etiam nunc , ut olim Gange fluviò in duas parteis ; quarum una Indoßan , quæ olim India intra Gangem ; altera Mangi , India extra Gangem . Regna universim continentur tradunt xlvi , quorum quædam nimium modica & arctis admodum finibus constricta .

At novissimi tamen Geographorum in no-

yem

novem potentissimum partes five regiones universam Indiam divisorunt; quarum nomina sunt: Cambaia, Nar singa, Malebar, Orixa, Bengala, Pegu, Sian, Camboio, & Septemtrionalis pars quæ ferme tertia universæ.

C A P. IX.

Cambaia, Nar singa, Malabar,
Orixa.

Cambaia regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi ostia situm, longitudine occupat mill. German. circiter CLX, latitudine ferè totidem.

Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, Cambaia, omnium Indicarum cultu atque magnitudine præstantissima; qua de causa Caium Indiæ vocitata. Regia sedes est Campanel, in edito loco septennis mœnibus cincta. Goa in insula Indi posita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitionis similitudinem locique situm claustræ regni vocitata.

In eadem insula Dio arx, atque incontinenti alia, Damaon, Hispanorum præliis custodiuntur.

Celebres quoque sunt Bedeer & Decan urbes; quarum hæc regno quondam nomen derat

Introduct. Geograph. Lib. V. 279

derat. At citra Indum in Provincia Guzrate, quæ pars est regni Cambajæ, præcipua urbs est Ar davat, Indi ripæ apposita.

Nar singa.

Narsingam, in dextro i: idem cornu sicam, duobus lateribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus Cambajæ & Orixa, ad promontorium Comori, milliar. occupat. German. circiter CL. Latitudo summa inter duo maria mil. x c.

Regiæ sunt dux: Nar singa, unde regno nomen & Bisnagar.

Onor, Barecalu, & Maugalor, Lusitanæ distinctione. Colmandel & Maliafor ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

Malebar.

Malebar regio in extremitate dicti cornu sita, in longam LXXX. in latum xlv. mill. Germ. regna continet, ab singulis urbibus denominateda: Cananor, Calicut, Coulere, Cranganor, Cochin, Coulam & Travancor. Horum Calicut cætera præstat; cuius Rex Samery incolis, id est, summus Imperator ac Deus in terris vocatur. Ipsa urbs Calicut ampla est, at humiliter extructa.

In hac provincia Lusitani tria habent monumenta.

Orixa.

Orixæ.

Orixæ regnum, in sinu Gangeticæ inter Nar singæ & Bengalæ regna protensum, caput habet Orixam urbem. At regia est Rama na.

C A P. X.

Bengala, Pegu, Sian, Camboia, India Septemtrionalis.

Bengala.

Bengala regnum ab urbe Bengala dictum, ad Gangis aliorumque amnium ostia, in longum CL, in latum C LXX. mill Ger. obtinet.

Ipsa urbs Bengala, magna, celeberrimo emporio insignis, in insula fluvii Co smin sita est.

Pegu.

Regia hujus regni est Pegu urbs in insula posita, totius Indiæ clarissima, mœnibus munita, ædificiis elegantissimis ornata.

Subiecta autem sunt Regi Pegu & alia regna, quorum Ava versus Septemtrionem, gemmis, equis & elephantis abundat.

Sian.

Sian potentissimum regnum, cuius longitudo CCC. lat. C LXX. conficit mil. urbes insigniores habet Sian regiam, admodum amplam, &

& Malicca in Chersoneso aurea sitam, emporium aromatibus nobilissimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

Camboia.

Hujus regni caput est Camboia; at sedes regia Diam, quæ quibusdam Odia.

India Septemtrionalis.

Borealem Indiæ partem, quam tertiam universæ diximus, quondam in varia regna divisam, nunc Tartari ex Tartaria huc transgressi obssident. Hi Mogores dicuntur, & eorum rex Magnus Mogor; cuius regia Delly, in confinibus Cambaiæ & Nar singæ regnorum. Sub hoc Rega urbes claræ, Makao, Sanga, Moltan, Citor & Aracan, singulorum regnum capita.

C A P. XI.

Insulæ in Indico mari.

Insularum in Indico mari tantus, est numerus, ut haud facile initri queat; quare præstantiores solum dicendæ.

Princeps est atque omnium toto Oriente nobilissima Sumatra in complura regna divisa; Secunda est Borneo; Tertia Java Major incognitæ magnitudinis; quam Jul. Cæsar Scalliger omnium rerum facili ubereque proventu compendium

compendium Orbis appellavit. In hac celeberrimum Emporium *Bantam*.

Dein insulae *Celebes*, *Gilolo*, *Criaram*; quas Sindas esse putant Prolemæi: & inter has spesæ Moluccæ; parvæ, at felici aromatum productu nobiles, *Bacchian*, *Tidor*, *Ternate*, *Motir*, *Machian*, Jámque *Sinarum* regno approximantes Phillipinæ, quas *Barus* Prolemæi interpretantur. Harum maxima *Luzon*; in qua Hispani urbem considerunt *Manilliam* Secunda est *Mindana*, Tertia *Calamianes*. Dein reliquæ minores inter has dissipatæ. Hinc verò versus Orientem sunt aliæ complures, in universum Hispanis *Islas de las Velas*. Hinc rursus meridiem versus CL. distans mil., Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit insula, an vero pars continentis terræ Australis, nondum satis compertum habemus. At in sinu *Gangetico* *Narsingæ* regno adversa *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobanæ* dicta.

C A P. XII. De Persarum imperio.

Persarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter explicatas terras in Asia reliquum est, quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur, longitudine ab Hellesponto ultra Indi ostia mill.

German.

German. I^occ, latitudine à Ponto ad sinus Arabici fauces I^o quo spatio multæ regiones atque regna recensentur, de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc Persarum sive Sophorum imperium dicitur. Hoc clauditur à Semipremtrione Hyrcano sive Caspio mari, & Oxo flumine Caucasoque monte; ab Oriente Indo; à Meridie mari ac sinu Persico; ab Occasu Euphrate amne & Tigri, qui in illum immersitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus est ab Araxis ostia ad Indi ostia milliarium cccc^{lx}. Latitudo ab Oxo ad mare Persicum cc^{xx}.

Regiones heic olim Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamisis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Persis, Sushana, Asyria, Media.

C A P. XIII.

Gedrosia, *Carmania*, *Drangiana*, *Arachosia*, *Paropamisis*, *Bactriana*, *Margiana*, *Hyrcania*, *Aria*, *Parthia*, *Persis*, *Sushana*, *Asyria*, *Media*.

Gedrosiæ, quæ nunc Khefimur & Guzaratæ, populi fuerunt Orbitæ, Parsiræ, Musarnæi, Rhimnæ. Regiones Paradene, Parisene. Flumen nobile Arbis sive Aribis. Urbes incly-

Carmenia.

Carmenæ veteris nunc regiones sunt *Kirman*, *Goadel* & *Ormuζ* regnum. Populi in ea quondam *Isatichæ*, *Zurbi*, *Gadanopydres*, *Camelobosci*, *Sozotæ* dicti, *Agdenites*, *Rhudianæ*, *Ares Charadræ*, *Pasargadæ*, & *Armozæi*. Regiones, *Modomastice*, *Paraphipitis*, *Cabedina*, *Chaotonicæ*. Flumen, *Samydices*. Mons *Semaranidis*. Urbes *Carna*, *Samydaces*, *Alexandria*, *Armuza*.

Drangiana.

Drangianæ, nunc *Sigefstan*, populi *Dārendæ* & *Bartii*. Regio *Tatacene*, Urbes *inlytae Ariaspæ*, *Prophthaſia*.

Arachosia.

Arachosæ, nunc *Candahor*, populi *Par*-*gyetæ*, qui ante *Arimaspi*, Postea *Euergetæ* dicti; *Sytri*, *Roplutæ*, *Fortæ*. Urbes *Ara*-*chotus*, *Alexandria*.

Paropamis.

Paropamisidis, quæ nunc *Sablestan*, populi *Bolitæ*, *Aristophyli*, *Ambantæ*, *Parietæ* *Parsii*. Urbes *claræ*, *Carura*, quæ & *Ortospana*, *Naulibis*.

Bactriana

Bactriana.

Bactriana nunc *Corasan* dicitur populi oīlim *Salataræ*; *Zarisspæ*, *Chomari*, *Comi*, *Acinacæ*, *Tambyzi*, & *Thocarorum* magna gens; *Maricai*, *Scorci*, *Varni*, *Savadii*, *Oriti*, *Amarispi*. Urbes duæ regiæ, *Bactra* & *Ebusmi*. claræ item *Maracanda*, *Charracharta*.

Margiana.

Populi *Margianæ*, quæ nunc *Elsabat*, *Derbicæ*, *Massagetæ*, è Scythia huc transgressi; *Parni*, *Dæ*, *Tapurni*. *Urbium* clarissima *Antiochia Margiana*, ante *Alexandria* dicta; post verò *Selucia*.

Hyrcania.

Populi *Hyrcanæ*, (unde proximum magne *Hyrcanum* dicitur) *Maxeræ*, *Astabeni*, *Chrindi*. Regio *Arslis*. Caput regionis *Hyrcana*; inde *Amarusa*.

Aria.

Ariæ, nunc *Diargument*, populi *Nisæi*, *Astaveni*, *Musdorani*, *Casirotæ*, *Obares*, *Elymandri*, *Borgi*. Urbes *Aria*, *Alexandria*, *Bitaxa*.

Parthia,

Parthia.

Parthiæ, nunc Aræ, regiones sunt, Comisene, Parthiene, Paratauticene, Tabiene, cuius gens Sobriæ. Caput regni ac regia Hecatompylus à centum portis dicta.

C A P. XVI.
*Persis, Sufiana, Assyria, Media,
 Perfa.*

Populi Persidis, quæ nunc Farsi, Mesabatæ, Raphi, Hippophagi, Suzæi, Mægores, Staræi. Regiones Parætacene, Misdia, Mardiene, Toacene. Urbium clarissimæ, Persepolis caput quondam imperii Perfici, omnium elegantissima, Axiana, Marasium, Toace.

Sufiana.

Sufianæ, quæ nunc Elaran, gentes Elymæi, quorum regio Elymæa vel Elymais; Cossæi. Regiones Militene, Cabamene Chacene; Cissia, Chalapitis, & campus Derasive Derius, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, Mosæus. Orozes & Eulæus, tam lippideis aquis ut nullas alias reges biberent. Urbes claræ Sufa & Tariana.

*Assyria.**Assyria.*

Assyriæ, nunc Cufstan regiones notiores fuere, Arrapichitis, Siracene, Adiabène, Apolloniates, Calacene, Arbelitis. Populi Garæmæi & Sambaræ. Fluvii in Tigrim defluentes, Lycus, Captus, & Gorgus. Urbes insigniores, Ninus, quæ Ninive in Sacris literis quondam christiana à Nino condita; Ctesiphon Parthorum regia, & Arbelæ quondam vicus, ubi Darium vicit Alexander Magnus.

Media.

Mediæ, quæ nunc Sarch dicitur, populi cœlebres fuere Caspii, à quibus mare proximum Caspium vocatur, quod & Hyrcanum ab Hyrcanis; & Caspiæ portæ ab illis: Cadusii, Gelii, Dribyces, Avarici, Mardi, Carduchi, Gordieni postea diti; Mærundæ, Mægasii, Sargartii, Tapuri, Sidices, Vadassi. Regiones, Attrapatia, Choromiterne, Sagrianica, Regiana, Daritis, Zapavortene, Syromedia. Urbium notissimæ, Ecbatana, Arsacia, Cyropolis, Eupropus: Fluvii celebres, Cambyses, Cyrus, Mardus, qui & Amardus; Strato Corindas, Montes, Coronus, Jasonius, Orontes, Zasgrus, Choatras.

C A P. XV.

*De varia imperii Asiaci mutatione, nova
Sophorum regni descriptione; item
de regno Ormuz.*

INITIO rerum penes *A*ssyrios *A*siæ, id est, terrarum quæ nunc sub Turca & Sopho, imperium stetit. Postea ad Medos devolutum, ab his ad Persas per *C*yrum translatum. Deinde Macedones, *A*lexandro *D*arium debellante, occuparunt, mox cum pars Romanorum imperio cederet, *P*archi, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in *A*sia regnum considerunt; magnis exinde cladibus Romanos affidentes, donec ipsa à *T*urcis & *S*aracenis afflicti fuerunt, regnumque eorum divexatum. Tandem Persarum nomen atque virtus in *S*ophis iterum emersit, *Ismaèle* Rege potentiam imperii sui maxime stabilente.

Nunc Persarum sive Sophorum universum imperium in regiones divisum est; quorum nomina, *Sarc*, *Cufistam*, *Elaran*, *Farfi*, *Arac*, *El-sabar*, *Diargument*, *Corasan*, *Sablestan*, *Candahor*, *Sigestan*, *Chesimur*, *Kirma*, *Goadel*; quibus accedunt *Ormuz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in *Cambaiae* regno diximus. Urbium clarissimæ sunt in regione, *Sarc Tauris* regia, iv. mil. German circuitu complectens: *Casmir* altera regia

Introduct. Geograph. Lib. V. 289

regia. Reliquæ sunt *lamai*, *Turcoman*, *Derbent*, *Erex*, *Zeken*, *Mercn*, *Servan*, & *Ardovil*, *Sophoru* origine inclita. In *Farfi* regione Sieras regia, urbs pulchra ac splendida, inter maiores orientis computata, v. mill. German. ambitu continens. In *Arac Caffaim* urbs opulenta, & *Hagistan* sive *Hisphum* ob magnitudinem dimidia orbis pars Persis dicta. In *Corasan Istigias* regia, urbs magna atque amœna. In *Candahor* ipsa urbs *Candahor*, emporium Indis & Citainis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipsa urbs *Kirman*, caput regionis.

Regnum Armusæ, vulgo *Ormuz*.

Cæterum veteris Carmaniæ nunc pars est regnum *Ormuz*, admodum potens; quod Plinio *Armuzia* regio dicitur, populi *Armozei*. Ptolemaeus refert hoc situ civitatem *Armuzam*, & Strabo *Armozum*, quo nomine hodie censeri potest *Ormuz* in insula ejusdem nominis.

Rex Saracenus est; olim Persarum, nunc Hispaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitissimam, stipendiarius. Sed hujus regni pars altera est in proximo Arabiæ litore.

Caput regni est *Armuza*, vulgo *Ormuz*. urbs satis elegans, emporiumque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Persis & Arabia mittunt, celeberrimum.

C A P. XVI.

*De reliquis veteris Asiae regionibus, quas nunc
Turcarum Imperator obtinet: & specia-
tim de Albania, Iberia, Colchide
& Armenia.*

Quod reliquum est **A sis**, Turcicum Imperium totum obtinet. Regiones hic olim fuere, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia, **A sia minor** sic proprie dicta, Lycia, Pamphylia, Cilicia, Syria, Mesopotamia, Babyloniam & Arabia. In insulis celebriores Cyprus & Rhodus, Lesbos, Chios, & Cos.

Albania.

Albania nunc Georgiae pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab Albano flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est **Cyrus**, Caspium mare adlensus. Urbes insigniores Chabala sive Cabala, Albana & Getara.

Iberia.

Iberia, nunc pars Georgiae Occidentalis inter Albaniam & Colchidem sita, genitivis Iberorum clarissimum solum, urbes celebres habuit Arctanissiam & Armatricam, sive Hermastrum.

*Colchis.**Colchis.*

In Colchide, quæ nunc **Mengrelia** dicitur, inter Iberiam & Pontum Euxinum sita populi fuere **Ealæ** & **Manali**, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, Phrasis, Cyaneus. Montes Caucasus & Corax. Urbium clarissimæ Phrasis & Dioscurias, quæ postea **Sebastopolis**.

Armenia Major.

Armenia universa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem. Major est quæ nunc in tres partes divisa, **Turcomannia**, **Popul**, & **Curdi** appellatur. à Septentrione Moschicis montibus separatur à Colchide & Iberia, Cyróque amne ab **Albania**; ab Oriente Caspium mare habet & Caspium montem; à meridie montem Taurum quo à Mesopotamia, & Nypharem quæ ab Assyria discernitur ab Occidente Euphrate amne à minori **Armenia** distinguitur. Medium dividit **Antitaurus** mons. Fontes heic amnium toto Oriente nobilissimorum, Euphratis ac Tigris; montes Gordyæi & Pariedrus. Regiones sunt Cotacene, Bocche, Tosarene, Totene, Colthene, Soducene, Syracene, Sacaiene, Balilistene, Hobordene. Arsea, Aclisene, Astaunites, Sofhene, Anzirene, Thespites,

Corinea, Gordiene & Cornea. Urbium notissimæ, Armauria, Artaxata, Thospia, Argemita, & Tigranocerta.

Armenia Minor.

Armenia Minor, quæ nunc Pegian & Bozeh, clauditur ab ortu Euphrate amne, à Meridie Amano monte, ab Occasu & Septemtrione monte Scordisco. Medium itidem secat Antitaurus. Regiones in ea, Orbalißime, Äculane, Ärethica, Horsene, Orbisene. item præfaturæ, Cataonii, Morimene, Laviana, Aravene. Fluvius inclytus Melas, qui Euphrati jungitur.

Urbium principes, Satala, Nicopolis, Melitene, Comana.

C A P. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

Cæterum sinus illæ terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, Nisolia nunc dicitur, ab una provinciarum Anadole. Heic olim regiones, Cappadocia, Galatia, Paphlagonia Pontus & Bithynia, Asia minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.

Cappadocia.

Cappadocia, quæ nunc quatuor complectitur regiones, Genech, Suas, Anadole & Amasiam

fiam, ab ortu habet Armeniam Minorem, à Meridie Ciliciam, ab occasu Pamphyliam & Galatiam, à Septemtrione Pontum Euxinum, Fluvii nobiles Iris & Thermodon. Regiones Lycaonia, Themiscyrene, Zelitica, Carmenene, Gargarausene, Gargauritis, Antiochene, Tyranis. Gens Heniochorum magna, ac multis nominibus distincta. Urbes claræ, Comana Pontica cognomine, Neocæsarea, Sebastia, Diocæsarea, Maza, quæ & Cæsarea, Iconium, Laranda, Tyana, Tæpezus, Amasia, Strabonis Geographi cuni: decorata.

Galatia.

Galatia, cuius nunc partes Roni & Chianare, dicta est hæc regio à Gallis, ex Italia post incensam Romanam huc transgressis; eadem Gallogræciæ & Græcogallia, quia Gallis Græca gens mixta incoluit. Antea Phryges tenuere & Paphlagones. Paphlagoniæ nomen mansit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia à Septemtrione Pontico mari ab ortu Cappadocia à Meridie Pamphylia, ab Occasu Asia minuti & Ponto Bithyniæque. Regiones versus Septemtrionem Paphlagonia, in qua Heneti populi, unde Veneti in Italia: versus Meridiem Isauria, ubi urbs Isaura; & Pisidiæ pars: cuius altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi Chalybes, Trœni, Proserliminitæ, Byceni, Orondici: & Gallorum nationes, Tectosagæ

Æosagæ, quorum caput *Ancyra* urbs; *Tollobogii*, *Voturi* & *Ambiani*. *Urbes inclivæ*, *Teuthrania*, *Sinope*, *Mithridatis* & *cunis* & sepulchro nobilitata; *Amisus*, *Therma*, *Pessinus*, quæ *Dindymene* & *Cybele* ante dicta, *Montes sunt*, *Olgassis*, *Didymus*, & qui *Cælenorum* tumulus.

Pontus & Bithynia.

Quæ ante duæ erant regiones, *Pontus* ad ortum solis, *Bithynia* ad occasum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à Septemtrione mari Pontico, ab ortu *Galatia*, à Meridie *Asia minori*, ab occasu Prospontide; Mons clarus est *Orminius*; *Fluminis*, *Parthenius*, *Hippias*, *Sangarius*, *Ascanius*. Regiones, *Bogdomanis*, *Timonitis*. Populi, *Chalcedonii*, *Mariandini*, *Caucones*, *Zigiani*. Urbes insignes, *Chalcedon*, quæ nunc *Scutari*, *Constantinopoli* adversa, *Nicomedia*, *Apamea*, *Heraclea*, *Nicæa*, *Prusias*, quæ nunc *Bursa*, & *Libyssa*. *Annibal* interitu ac sepulchro nota.

C A P. XVIII.

Asia minor sive proprie dicta.

Asia proprie dicta, quæ & minor, (nunc tres ejus partes, *Chiutalem*, *Sarcum* & *Germiam*) terminatur ab Septemtrione *Bithynia* ac Pon-

te, ab ortu *Galatia* *Pamphyliaque* & *Lycia*, à meridie eadem *Lycia* & *Rhodiensi* mari, ab occasu Ægæo *Pelago* & *Hellesponto*. Regiones in quas dividitur sunt hæc; *Phrygia*, *Mytia*, *Lydia* & *Caria*: & quas Græcæ gentes in litore Ægæo incoluerunt, *Æolis*, *Ionia* & *Doris*.

Phrygia Major.

Phrygia duplex est; altera *Major*, altera *Minor*, quæ & *Troas*.

Majoris Phrygiæ populi *Olymperi*, *Mocadelii*, *Cydisles*, *Gipetini*, *Moxiani*. Monstrum celeberrimum est *Cadmus*, quo à Lybia discernitur. Fluvii nobiles *Mæander* & *Mar syas*. Urbes insignes *Synnada*, & *Apamia* *Cibotus* insignes *Synnada*, & *Apamia* *Cibotus* cognomine, ante *Celænæ* dicta.

Phrygia Minor, sive Troas.

Quæ ante *Troas* erat, à Phrygibus occupata *Phrygia Minor* dicta fuit; in ea amnis nobilissimus *Scamandrus*. Urbium notissima Grajorūque monumentis celebratissima *Ilium* sive *Troja*, Græcorum decenni ob sidio excidiisque inlyta. Inde novum *Ilium* triginta stadiis ab veteri distans, item *Alexandri* *Troas*, quæ & *Alexandria*.

Mytia

Myśia Major.

Myśia similiter in Majorem ac Minorem dividitur. In Majori inter Minorem & Phrygiā Majorem sita populi fuere Olympeni, Trimenothuritæ & Myśomacedones. Montes nobiles Olympus & Cimon. Fluvius Rhydacus. Urbium notissimæ, Antrandros, Adramitum, Pergamus, Trajanopolis Alyda.

Myśia Minor.

In Minori *Myśia*, quam Hellespontus & Propontis profundunt, amnes sunt celebres Æsopus, Granicus, Simois. Mons Ida, Paridis & Oenones amoris notus. Urbes insigniores Cyzicus, Parium, Lampsacus, Abydus & Dardanum.

Lydia.

Lydia pars altera dicitur Mœonia. Flumina in utræque Caicus, Thermus, qui Patolum auriferis arenis famigeratum (unde Χειρός dictus) recipit, & Caistrus, qui Lydiam à Caria dispescit. Montes clari Sipylus, Tinolus, Mesogys, Mimas. Urbium nobilissimæ Thyatira, Sardes, Philadelphia.

Caria.

In Caria flumina Maeander, in Phrygia Majori

jori ortum, et ab hoc receptum Lycus. Montes Phœnix, Mycale et Latmus. Urbes claræ Tripolis, Lodicea, Antiochia, Magnesia, Priene, Alabanda, Stratonice, et in littore: Miletus, dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, Myndusque.

Æolis, Ionia, Doris.

In Æolide urbes inclitæ, Cuma, Phocæa, Elea. In Ienia, Sinyrna, Clazomenæ, Teos, Lebedus, Colophon, non tam Clarii Apollinis oraculo, quam Homeri natalibus nebulis; et Ephesus omnium clarissima: cuius decus templum Diana, Amazonum opus, adeo magnificum, uti Xerxes cum omnia Asia tenui igni daret, huic uni pepercere: quod postea Herostratus, ut nomen memor à sceleris extenderet, incendio destruxit. Id postmodum ad augustiorem cultum Ephesi reformâ unt. In Doride urbes fuere Halicarnassus et Cnidus.

*C A P. XIX.**Lycia, Pamphylia & Cilicia.*

Lycia, quæ nunc Aldinelli, terminatur ab occasu et Septentrione Asia Minore, ab oīta Pamphylia, à Mer die mari suo, quod Lycium est. Montium celebratissimus Chimera nocturnis astibus fumum exhalans: unde fabula tristis monstri in vulgum data est,

est, quod Chimera animal putaverunt.
Hinc Ovidius:

*Quoque Chimera jugo mediis in partibus hirs
cum,*

Pectus & ora leo, caudam serpentis habebat.

In cacumine quidpe Leones habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, capræ; in radicibus Dracones. Fluvii celebres, Xanthus, Lymyrus. Urbes, Parara, Andriace, Telmessus.

Pamphylia & Taurus Mons.

Pamphylia, quæ nunc Mensefeli clauditur ab Septemtrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie suo mari, quod Pamphylium, ab Occidente Lycia ac Phrygia Majori. Regiones in ea sunt Garbalia & Pisidiæ pars, cuius alteram partem in Galatia memoravimus. Pisidiæ antea Solymi dicti fuere. montium nobilissimus est Taurus; qui totius orbis maximus, à Pamphilio mari juxta Chelidonias insulas exoriens, per varias innumeræ que gentes, aliis aliiisque nominibus ab occasu in ortum ad Scythiae usque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere quæ ipsa Asia, dividitque Asiam universam in duas partes, quarum altera quæ Septemtrionem spectat Asia dicitur intra Taurum, altera quæ Meridiem Asia extra Taurum. Porro urbes in Pamphylia insignes sunt Side, Seleucia Pisidiæ, Antiochia, Termessus & Perga.

Cilicia

Cilicia.

Cilicia, quæ nunc Carmania, longissimo tractu inter Taurum & Cilicum mare porre. Et, fluvios celebres habet, Calycadnum, Lamum, Cydnum, Sarum & Pyramum. Urbes claræ sunt in litore, Selenus, Pompejopolis, ante Solæ Cilicii dicta, Mallus, & Issus, quæ finui cui adjacet, nomen Islii dedit: intus Tarsus, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

C A P. XX.

Summa Syriae descriptio: item Palæstina; sub qua Idumæa & Iudæa.

Ciliciæ ab ortu jungitur Syria, quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus. Námq; & Assyria, & Mesopotamia, & Babylonica, et Phœnica, et Palæstina, partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam regno Semiramis tenuit, longe potèstissima. At postmodo Assyria, Mesopotamia et Babylonica avulsæ, Syriae fines fuere à Septemtrione Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia, separatur; ab ortu Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia, usque ad Thapsacum opidum; atq; inde Arabia deserta; à Meridie Arabia Petrea; ab occasu ejusdem Arabiæ Petreæ parte & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amasœq; monte;

monte quo à Cœlia submovetur. Longitudo inter Sirbonis paludem et Taurum montem, quia eum perrumpit Euphrates mill **CXL.** Latitudo inter mare et Arabiam desertam mill. **I.**

Dividitur in Palæstinam, Phœnicen, Antiochenen, Comagenen et Cœlen.

Palæstina.

Palæstina clauditur à Septentrione Phœnico, ab ortu Cœlesyria, à Meridie Arabia Petræa, ab occalu ejusdem Arabiæ parte et mari Syriaco. Dicta fuit quondam Terra Chanaan, à Chanaan filio Cham, qui eam obtinuit, posteaquam vero Israëlitæ eam, pulsis antiquis cultoribus, ex divino mandato obsederunt, Judæa nuncupari cœpit. Romanis Græciisque scriptoribus dicta est Palæstina, à magna olim gente Palæstinorum quos sacræ literæ *Philistim* vocant. Dividitur iisdem scriptoribus in Idumæam, Judæam, Samariam et Galilæam.

Idumæa.

Idumææ, quæ in sacris literis est Edom, inter Arabiam Petræam, Judæam et mare internum porrectæ urbs ingens fuit et munita admodum Gaza, (sic Periæ ætrarium vocant) cui inde nomen, quod Cambyses, cum armis Ægyptum peteret, huc belli et opes et pecuniam

Introduct. Geograph. Lib. V. 301
am intulerat. Expugnatam Alexander dea vastavit.

Judæa.

Idumeam sequitur Judæa, cuius caput Hierosolyma, longè clarissima urbium Orientis, non Judææ modo. Titus Vespasianus captam totam diruit. A lia Capitolina postea dicta, cum ab Ælio Adriano, mutata non nihil loci regione, restitueretur. Nunc Turcis incolis *Chutz* est, Reliquæ Judæorum urbes celebres fuere in litore Ascalon, magna, et non minor Azotus; item Jamnia, et Joppe, Phœnicum urbs antiquissima, quam Mela ac Plinius antiquicrum terrarum inundatione prædicant. Hic Andromedam bellum marinæ expositam fuisse, fabulati sunt. Intus Emmaus, vicus ante, et Lidda et Hiericus, quæ *Jericho* in sacris litteris: et prope Hierosolyma, Beithlehem, vel nobilissima in toto orbe terrarum Jesu Christi humani generis Servatoris natalibus.

At pars Judææ Peræa dicta fuit, hoc est, Ulterior quia *τέρπην* τ' ὑπόδιψε, id est, trans Jordaniem, sita. In ea Macherus, secunda quondam arx Judææ ab Hierosolymis.

Jordanis fluvius & Asphaltites lacus.

Sed de Jordane hoc loco retulisse conveniat, Jordanis igitur amnis, qui Hebreis Jardan eritur, ut auctor est D. Hieronymus, ex duobus

obus fontibus haud procul à se dissipatis, quorum alteri *Jor* nomen est, alteri *Dan*; conjuncti nomen amni faciunt *Jordan*, sive *Jordanis*. Ipse amoenus, & quatenus locorum sicut pars situr ambitiosus; accolique se præbens, velut invictus *Asphaliten* lacum, dirum natura, persistit, à quo postemo ebibitur, aquaque laudata perdit, pestilentibus mixtas. At à fontibus **CCCCLXXXIV.** circiter stadia prolapsum, ubi prima vallum fuit occasio, in lacum se fundit Samochoniten; inde in multo majorem, quem Latini *Genesaram*, Græcis *Genesatitan*, & Tiberiadem, ab opidis appositis dixerunt. Sacrorum librorum scriptores eadem ratione stagnum *Genezareth* & mare Tiberiadis vel *Galilæa* vocant. Inde Samariam *Judæam* que perfundens, tandem *Alphaltite* lacu retinetur.

Alphaltites nihil præter bitumen gignit; unde & nomen *λωτός τοπίον*. Neque pisces, neque suetas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Idem propter magnitudinem & aquæ immobilitatem *Mortuum mare* dicatur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis paciens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ultimam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: tauri came-
lique

Introduct. Geograph. Lib. V. 303
liq; fluitant, periti imperitique nandi perinde attolluntur.

C A P. XXI. *Samaria, Galilæa, Phœnix & Libanus.*

Judææ jungitur Samaria, aliquanto latius juxta linus extensa, quidpe & Joppe, & *Azotus*, & *Ascalon* Samariæ opida, ab auctoribus usurpantur. Caput regionis est Samaria, quæ & *Sebaste*, *Neapolis* & *Gamala*, atque in litore *Apollonia*.

Galilæa.

Ultima Palæstinæ est Galilæa, cuius caput in litore *Turris Stratonis*, eadem postea *Cæsarea Stratonis*, sive *Cæsarea Palestina* ab Herode Rege de novo condita. Intus ad lacum *Genesaram*, seu mare Galilææ, *Capernaum*, *Julias*, *Bethsaida*, *Tiberias*, *Tarichea*, inter lacum & mare *Phœnicium Nazareth*, Christi redemptoris nostri domicilium: & *Cana Galilææ*, sive *Minor*. At notandum hoc loco, unam, equidem hanc esse Græcis Romanisque scriptoribus *Galilæam*, in sacris autem literis duas censerit; quarum altera jam explicata, Inferior est cognomine; altera vero *Phœnices* pars est, *Galilæa superior* dicta, seu *Galilæa Gentium*.

Phœnix.

Phœnices.

Phœnices ante erat quidquid terrarum inter Eleutherum flumen & Pelusium opidum Ægypti mari interno obficacit. At postea Phœnices termini consignati sunt duo amnes , à Meridie Cherseus , à Septemtrione Eleutherus . Hęc igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes , Galileam superiorem sive Gentium , quæ est inter Cherlei fluminis ostia & Antilibanum montem ; & Syrophœnicen inter Antilibanum & Libanum . Urbes in universa Phœnices claræ , in litore Pcolemais , ante Ace dicta , sacris literis Acon , Tyrus quondam insula , postea vero Alexandri oppugnantis operibus continens facta ; Zor dicitur in sacris scriptis ; & nunc Sur incolis olim portu clara ; urbibus gentis in Africa Lepti , Utica & illa Romani imperii æmula Carthaginæ , etiam Gadibus extra orbem conditis . Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constituit . Sequitur Sarepta , Eliæ Prophetæ hospitio nota . Dein diu opulentia Sidon ; antequam à Persis caperetur , maritimorum maxima ; artifex vitri , Thebarumque Bœotiarum parens . Berytus , quæ & Felix Julia , nunc etiam clara Baruto ; Byblus , Berys & Aradus . Inter hanc & Botrym Tripolis , quam Tyrii , Sidonii & Aradii conditores obrinuerunt ; dicta ex numero trium opidum ,

opidum , singulis inter se stadiis distantium . Intus Antaradus Palæo-Byblus , Marathus . Mons nobilis Libanus , à tergo Sidonis orsus , M. D. stad. in Cœlesyriam usque porrigitur . Huic par , interacente valle , mons adversus Antilibanus obtenditur , quondam muro conjunctus . In ea parte Phœnices , quæ Galilee Gentium vocatur , mons est celebris Carmelus & opidum in eo eodem nomine , quondam Ecatana dictum .

Cæterum ipsa gens Phœnicum solers hominum genus , & ad belli pacisque munia eximium . Literas & literarum operas , aliisque etiam artes maria navibus adire clasic confligere , imperitare gentibus , regnum præliumque commenti .

C A P. XXIII.

Antiochene, Comigene & Cœlesyria.

Antiochene.

Antiochene , quæ sequitur Phœnicen , caput est ipsa Antiochia , cognomento Epidaphnes , urbs celeberrima , Syriam regentium sedes . Inde non minori fama Apamia , Laodicea , & Seleucia cognomine Pieria : unde ipsa regio Tetrapolis dicta fuit , à quatuor urbium dictarum numero ; eadem & Seleucis . Mons est Casius : unde regio Casistica

oris; & alias Peria, regioque eodem nomine
Fluvii celebres, Belus, Lycus & Adonis.

Comagene.

Ultima Syriæ est Comagene. Caput quoniam regni, postea provinciæ Romanæ, sagmosata Luciano alumno maxime nota.

Cœle-Syria.

A tergo dictarum Syriæ regionum, à Judea Petra ad Euphratēm usque protenditur alterius Syriæ pars κοίλη Συεια Græcis dicta, id est, Cava Syria. Partes ejus insigniores sunt Decapolis, Tetrachia & Palmyrene.

Decapolis regio, à decem urbium numero dicta fuit. In his fuere Damascus caput, Otopon, Philadelphia, Raphana, Scythopolis deductis Scythis, antea Nysa vocitata, à Libero sepulta ibi nutrice, Gadara, Hippo, Diōs, Pella, Gerasa, Canatha.

Supra Decapolitanam regionem sunt Tetrachiae numero **xvi**; regionum instar singulæ & in regna descriptæ. Insigniores sunt Trachonitis & Paneas, in qua Jordanis fontes & urbs Cæsarea, cognomine Paneæ seu Philippi.

Palmyrene.

Libanum montem ab Oriente tangit Palmyrene; cuius caput Palmyra, urbs nobilis si-

tu, vasto undiq: ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta à rerum natura, privata sorte inter duo imperia summa, Romanorum Parthorūmque, & prima in discordia semper strimque cura.

In reliqua vero Cœlesyria urbes insigniores sunt, Zeugma ad Euphratem, Bambyce, quæ & Hieropolis, Syris vero Magog, nunc Alepo. Chalcis, cognominata ad Belum, unde regio Chalcidene fertilissima Syriæ; & Cyrrhestica Cyrrhus: Beroë & Chalybon, unde regio Chalibonitis, Laodicia ad Libanum cognominata, & Thapsacus in Euphratis ripa.

C A P. XIII.

Mesopotamia & Babylonia.

Inter Euphratēm & Tigrim regio à situ dicta est Mesopotamia; quasi μέση ἡ περιοχή μῶν, id est, media inter amnes pars quondam Assyriorum regni, Nunc Alidui & Diarbeck partes ejus. Clauditur ab Occasu & Meridiie Euphrate, ab ortu Tigri, à Septentrione eodem Tigri & Niphaticis jugis. Longitudo ejus est inter Niphaten montem, qua Comagenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum cognominatam ad Tigrim, mill. **cxxv.** Latitudo summa inter dictos amnes mill. **lx.** Regiones in ea sunt Anthemusia, Chalcitis, Gauzanitis, Acabene, Ingine & Ancobarites, Urbes

Urbes præclaræ Edesia , quæ quondam Angiochia , Nisibis , ipsa etiam Antiochia antè dicta , Nicephorium , Labbana , Seleucia ad confluente Tigris & Euphratis , jam ante dicta , Carræ , Crassu clade nobiles . Montes sunt , Masis & Singaras . Fluvii in Euphratem desfluentes Chaboras & Saocoras .

Tigris & Euphrates.

Sed de Tigri & Euphrate , nobilissimis Orientis amnibus , hoc loco dixisse aptissimum fuerit .

Ocitur Tigris , qui nunc accolis Tigil , in Armenia Majore . fonte conspicuo in planicie ; qua tardior fluit , Dighiro , unde concitatur , à celeritate *Tigris* (ita appellant Medi sagittam) incipit vocari , transvectus lacum Arethusam , occidente Tauro monte specu mergitur ; subterque lapsus à latere altero ejus erumpit . Alterum deinde transit lacum , qui Thospites appellatur , rursusque in cuniculos mersus post xxv M. p. redditur . dein receptis aliis ex Armenia Assyriaque fluminibus , Assyriam Mesopotamiāque disternit ; citraque Seleuciam divisus in duos alveos , altero Seleuciam , altero Ctesiphonem petens , insulam efficit haud modicam . Ubi remeavere aquæ , Paxisgris appellatur , moxque in Iucus Chaldaicos se fundit . inde vasto alveo profusus binis ostiis inferitur mari Persico .

At

At Euphrates , qui Frat nunc accolis , in Majori itidem Armenia exorsus , initio Pyxirates nominatur : ubi Taurum occurrentem irrumpt , Omiri , & mox ubi perfregit , Euphrates dicitur . Inde lœva Mesopotamiam , dextra Syriam , Arabiam , Babyloniamque radens , in plures alveos dispescitur ; quorum uno Seleuciam & Tigrim petit ; altero qui regius dicitur , Babylonem permeans in paludes Chaldaicas distrahitur : transve & usque , quondam suo ore in mare evolvebatur : postea vero ab accolis agros rigantibus præclusus , non nisi per Tigrim delatus . Increscit autem & ipse Nili modo , statis diebus , ac Mesopotamiam inundat .

Babylonia nunc Caldæa.

Assyriæ Mesopotamiæque pars erat Babylonia : postea vero in singularem provinciant-descripta . Clauditur à Septentrione Euphrate , ob ortu Tigri , à Meridie Persico mari & montibus Arabiæ desertæ , ab occasu iisdem jugis & Euphrate amne . Regionum illustrissima est Chaldæa , deinde Mardocæa & Auchanitis ; quæ autem Tigri & Euphrate tanquam insula includitur , Mesene appellatur . Urbium clarissima Babylon , Chaldaeorum quondam caput à Semiramide in sedem regni Assyrii condita , nunc in exiguis ruinis extincta jacet . Secunda ab hac est

est Urchoa, quæ Ur Chaldæorum in sacris scriptis. dein Borsippa ad paludes: & Tere-
don nobilissimus inter Tigris oœlia vicus.

C A P. XVI. *Arabia.*

Ultima Asie proximaque Africæ est Ara-
bia, terrarum nulli postferenda, amplitudi-
ne spacioſiſſima. Quidpe ultra proprios eti-
am fines & Euphratem in Mesopotamiam ad
Amanum usq; & Nipharem monteis, multas
Arabum gentes Tigranes magnus deduxit.
Hinc Plinio magna Mesopotamiæ pars Ara-
bia dicitur. Quin & alii haud exigua Arabum
pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud
ſinus Arabici latus cingentes; de quibus po-
ſtea in ipsa Africa.

At propriæ Arabiæ fines fuere ab ortu mon-
tium juga, quibus à Babylonia diſcernitur, &
mare Perſicum; à Meridie mare rubrum, ab
occasu Arabicus ſinus. & Isthmus, qui eſt in-
ter hunc ſinum & mare Ægyptiacum à Se-
ptemtrione clauditur Palæſtina Cœleſtriaque
& Euphrate. Longitudo ejus ſumma eſt à
mari Ægyptio ad fauces usque Perſice ſinus
& Corodanum promont. mill. Germ. ccc L.
Latitudo maxima inter geminas hinc Perſici,
illinc Arabici, ſinum fauces ccc XL. minima
circa medium peninsulæ partem milliarci LXXV.
Dividitur in Petræam, Desertam atque Felicem.

Petræi.

Petræa.

Petræa clauditur ab occaſu intimo ſinu ru-
bi maris & Ægypto; à Septemtrione Palæſ-
tina & Cœleſyria; ab ortu Arabia deserta;
à Meridie montium perpetuis jugis quibus à
Felice separatur. Dicta Petræa, à Petra caſ-
pite ſuo, urbe celeberrima, Nabatæorum gen-
te incolente. Reliquæ urbes inſignes ſunt,
Medava & Boſtra. Mons eſt nobilis Caſi-
us, cum delubro Jovis Caſi; & haud procul
Pompeii Magni tumulus.

Deserta.

Deserta quæ nunc Arden, clauditur ab Oc-
cidente Petræa & Cœleſyria, à Septemtrione
Euphrate, ab ortu montibus à Bablyonia ſub-
movetur; à Meridie itidem montibus, quibus
à Felice diſterminatur. Plana equidem ma-
xima ex parte; at ſterilis, ideoque deserta.
Populi illuſtriores Nomades & Scenitæ; hi ul-
tra Euphratem in Mesopotamiam protensi; ii-
demicque in Felicem.

Felix, quæ nunc Ayman.

Ipsa verò peninsula Arabia, inter duo ma-
ria, Rubrum Perſicumque procuraens, reli-
quæ partibus major eſt multoque lætior ac
dicitur, cinnami ac thuris, aliorumque odorum
maxime

maximè ferox ; unde inclytum ei *Beatae cognomen*. Fluvii nobiliores duo Betius *Arabicum*, Lar *Persicum* sinus petentes. Populorum hic nomina innumera ac clarissima : Saracenorum non modo *Africam*, sed *Eupham* etiam vastantiam : Minæorum & Sæborum, qui Soli thus mittunt. Urbes insigniores, ad *Arabicum* sinum *Bideo regia*, *Pudnopolis*, *Muzi*, *Ocelis* ad *Rubrum* mare *Arabia* & *Cana*: ad mare *Persicum* *Gerra*. Intus *Ostama*, *Maraba*, *Sabe*, *Manambis* *Regia* *Saphar*; *Sabatha* & *Omanum*.

C A P. XXV.

De Turcico imperio, urbibusque sub eis claris.

HÆ igitur sunt regiones *Asiæ*, quæ, cum antea sub *Affyriorum*, *Persarum*, *Macedonum*, *Romanorum*, ac suorum quæque Regum imperiis omnium nobilissimæ censerentur, Turcarum adventu prorsus devastatæ barbarique postrema fœdatæ sunt. Solent quidpe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri mœniaque diruere. Horum autem imperium cœpit sub annum Christi *cIccc*, *Osmane* (quem alii *Ottomannum* vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine *Tartaro*, *Magni Chani* milite; à quo descendentes *Osmanides* regnârunt

Introduct. Geograph. Lib. V. 313

runt continua serie annos *cccix*, ad usque *Murathem* *iv*. qui nunc imperio ponitur. Prima sedes nunc imperii fuit in *Asia*, in *Bithyniæ* urbe *Prusa*: hinc in *Europam* *Adrianopolim* *Thraciæ* translata ; denique *Constantinopolim*, ubi etiam nunc consistit.

Cæterum urbes in tam vasto imperio perpaucæ sunt in *Asia* memoratu dignæ. Omnia tamen princeps est *Damascus* *Syriæ*, magna, dives, splendida atque amœna; omni fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refectum; officina armorum bellicorum totius imperii nobilissima. Sequuntur alia *Syriæ* emporia clara atque celebria; *Alepus*, vulgo *Alepo*, non inferior *Damasco* urbs; magna & frequens. In litore *Alexandriola*, vulgo *Alexandretta*, *Berytus*, vulgo *Baruto*, *Tripolis* *Syriæ*, vulgo *Tripoli di Soria*, & *Joppe*, vulgo *Jaffa*. Ad Pontum in *Capadocia* *Trapezūs*, vulgo *Trabzon*, Imperii *Trapezuntini* quondam caput. In *Arabia* vero *Felice Medina Talmabi*, id est, urbs *Prophetæ*; quia Mahumeris *Pseudoprophetae* delubrum atque sepulchrum in ea visituntur. *Mecca*, ejusdem Mahometis natalibus maxime nota; *Zidem*, *Zibit*, & *Aden*, omnium pulcherrima & munitissima, ad fauces sinus *Arabici* sita.

O

C A P.

C A P. XXVI.

*Cyprus & Rhodus.**Cyprus.*

INsulæ in Ægæo mari Asiæ objacent complures. harum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Côn in Europa memoravimus. At in Asiatico mari sunt Cyprus & Rhodus. Cyprus, in Iſſico ſinu inter Ciciliam & Syriam in quatuor majoribus interni maris computata eſt, novem regnum, ut referunt veteres auctores, quondam ſedes; cœli clementia ſolique fertilitate beatissima: unde *Macaria* ante dicta fuit. Cyprus autem dicitur ab æris copia, quod hic primum inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem laſciviamque omni ævo mire proni; unde olim Veneri insula conſerata fuit. Longitudo eſt inter duo promontoria Dinaretum, vulgo *Capo S. Andrea*, & Acamanta, vulgo *Capo S. Epifazio*, milliar. xl. Latitudo maxima xv.

Divisa fuit quadripartito: in Salaminam, Paſphiām, Amathusiam & Lapithiam. Mons in ea nobilis Olympus. Fluvii Lycus & Pedixus. Urbium clarissimæ Paphos & Salamis.

Insula, ante quam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus Ptolemæus accepta fama de Romanorum in insulam expeditione,

peditione, veneno fata præcepit. Cæterum Por. Cato Cyprias opes Romam invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus implevit. Post divisum imperium Romanum sub Græcis fuit Imperatoribus. Anno cIɔcIxxx Richardus Angliae Rex, cum copias Hierosolyma contra Saracenos dicens, tempeſtate ad insulam dejiceretur; insulani verò non admitterent, vi & armis eam occupavit, & euidam Gallo Guidoni dedit in regnum. Huic reges ſucceſſerunt continua ſerie, uſque dum in Gennuensium ditionem pervenit. Inde Veneti eam rexerunt ab anno cIɔcccclxiii ad cIɔcIxx. quo anno Turca Selymus Christianis eripuit.

Caput regni eſt *Nicosia*. Secunda ab hac Famagusta, vulgo *Famagosta*. Tertia Ceſtaunia vulgo *Cerines*.

Rhodus.

Minor eſt amplitudine, at par claritate, Rhodus insula, pluribus nominibus ante vocitata, re nautica maxime nobilis. Complectitur ambitu milliar. German. xxx. Urbes in ea fuere claræ, Lindus, Camirus & Jalyſus, quæ poſtea Rhodus.

Ante omnia autem in admiratione fuit Colossus Rhodi, ixx cubitorum altitudinis,

nis. Hoc simulachrum post LVI annum terræ motu prostratum, sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleraque statuæ. Vasti specus hiabant de fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum CCC talentis, quæ contulerant ex apparatu Regis Demetrii, relicto moræ rædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Colossi, centum numero: sed ubicunque singuli fuissent, nobilitaturi locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex, postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære imposito, Alexandriam transportari curavit.

De cætero ipia insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum, una cum Asia, incidit potestatem. Diviso imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni occuparunt 100xv. qui Colossum abstulerunt. Recuperata ann. cIcccviii. Equites Joannitæ tenuerunt usque ad ann. cIxixii, quo Solimannus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulsus tunc Melita concessa est.

LIBER

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africæ descriptio.

AS I Æ exiguo Isthmo annexetur maxima orbis terrarum peninsula Africa, tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. xxv. Pleraque Africæ inulta, & aut arenis sterilibus obducta, aut ob situm cœli terrarumque deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in universum vasta est magis quam frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles. *Græcis Libya* dicitur, à Libya Epaphi filii Jovis filia: Africam autem ab Afro Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol oritur Rubrum, qua medius dies Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanticum; ab Septentrionibus Internum, Africum seu Libycum dictum, qua eam alluit. Longitudo summa computatur ab Herculis freto, ad promontorium Bonæ Spei mill. Icc. Latitudo inter duo promontoria, Hesperium, vulgo *C. Verde*, & Aromata quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgo nunc *Coarda fui*, mill. Ix. Terra ipsa, nisi qui interno mari accedit

accedit obscure veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita.

Regiones atque gentes in quas divisa fuit quondam, sunt, *Ægyptus*, *Cyrenacia*, *Africa Minor*, seu proprie dicti, *Troglodytæ*, *Garamantes*, *Numidia*, *Mauritania*, *Gætulia*, *Libya interior*, *Arabia*, *Troglodytica* & *Æthiopia*.

C A P. II. *Ægyptus.*

PRIMA Africæ Afriæque proxima est *Ægyptus*, quam veteres Geographi in Afriæ regionibus computârunt. At posteriores, Arabico sinu, ut ante dictum, inter *Asiam* Africamque termino constituto, Africæ eam contribuerunt.

Nomen traxit ab *Ægypto* Danai fratre; ante *Aëris* dicta. Terminatur à Septemtrione suo mari, id est, *Ægyptio*, ab ortu Arabia Petræa & dicto sinu; à Meridie *Æthiopia*, ab occasu *Cyrenaica*. Longa est à Pelusiaco Nili ostio ad Catabathmū opidum mill. c. l. Lata à Nili ostiis, ad opidum Metacomplum, Nilo appositum, nunc *Conzo*, mill. C.

Divisa fuit generatim in Superiorem, quæ in Meridiem vergit, & Inferiorem, quæ mari interno alluitur. Superiorem rursus Nilus

Nilus dividebat in Lybicam, qua Occidentem, & Arabicam, qua orientem spestat. Hinc populi *Arabægypti*, illinc *Libyægypti* dicti. Inferioris pars est *Mareotis*, sive *Marmarica*, ultima verius Occidentem *Cyrenaicæ* contermina. Speciatim verò universa *Ægyptus* in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocârunt.

De urbibus Ægypti.

Ægyptus super cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium sibi Amale regnante habitata quondam prætulit; postea quoque sub Rom. imperio multis, etiam si ignobilibus, frequens.

Clarissima omnium fuit *Alexandria*, caput *Ægypti* totiusque Africæ, post deletam *Carthaginem* prima; ab *Alexandro Magno* condita; postea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romanæ cederet. Secunda ab hac *Diospolis*, sive *Thebæ* cognomine *Ægyptæ*; quas centum portas habuisse ferunt; sive, ut alii aiunt, centum aulas, totidem olim Principum domos; solitâsque singulas, ubi negotium exegerat, ducentos armatos milites effundere. Deinde *Memphis*, regia quondam, juxta quam *Pyramides*, regum sepulchra.

Turres sunt fastigiatæ , ultra celsitudinem omnem , quæ fieri manu possit ; itaque mensuram umbrarum egressæ , nullas habent umbras : regum pecunia otiosa ac stulta ostentatio . Reliquæ urbes sunt , Syene , Sais , Bubastis , Elephantis , Tentyris , Arsinoe & Abydus , Memnonis olim regia ; postea Osiris fano inclyta : & Arabiæ contermina , claritatis magnæ Heliopolis , id est , Solis urbs . In Marmarica vicus fuit Apis , nobilis religione Ægypti locus . Fuit & Labyrintus nullo addito ligno exædificatus ; domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus , marmore extractus & tectus , unum in se descensum habens , intus penè innumerabiles vias , multis ambagibus huc & illuc remeantibus .

C A P. III.

De incolis Ægypti ac Nilo flumine ; item de Libya exteriore .

Ipsi Ægyptii hominum vetustissimos se prædicantes , cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt . Antiquissimos esse post Syros , vel ipsa sacra scriptura attestatur . Disciplinarum complurium inventores rerumque divinarum ac siderum peritissimi dicti sunt . qua re ad eos Dædalus , Melampus , Pythagoras , Homerus & alii complures eruditionis causa profecti .

Sub

Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt , modo suis , modo Æthiopibus ; dein Persis ac Macedonibus ; moxque iterum suis donec Romani , Augusto debellante , in provinciam redegerunt Ægyptum . Post hoc Saraceni eam occuparunt : quibus successit Sultanorum inclytum nomen , ex Circassis Tartarorum gente ortum . Postremi Turcæ ann. cIcxvi invaserunt , qui etiam nunc tenent .

Nilus .

Sed de Nilo hoc loco pauca quædam retulisse haud abs re fuerit . Terra ipsa Ægyptus expers imbrum , mirè tamen fertilis , & hominum aliorumque perfecunda generatrix . Nilus id efficit , amnium in internum mare permeantium maximus . Hic in Africæ desertis , montibus Lunæ ortus , haud statim Nilus est , & primum ingentem lacum Nili dem , qui nunc Zaire & Zembre dicitur , cxx. milliar . German . permeans , cum diu simplex sœvusque receptis dextra magnis aquis descendit , Astapus cognominatu , quod Æthiopum lingua significat a quam è tenebris profluente , circa Merroen , Insularum , quas inumeras latèque patentes spargit , clarissimam , lævo alveo Astaberes dictus est , hoc est , ramus aquæ venientis è tenebris ; dextro vero Astus apes ,

Q 5

quod

quod latentis significationem adjicit, nec ante, quam ubi rursum coit, Nilus di^{ctus} est. In de partim asper, partim navigia patiens; mox præcipiti cursu progressus, inter occurantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis, & fractis aquis dominique violentia, & spatio fessus, tandem ad Δέλτα opidum per omnem Ægyptum vagus & dispersus, septem ingentibus ostiis in mare Ægyptum se evomit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam spatium Ægyptum, fœcundus innatat terris. Causas hujus incrementi varias prodidere; sed maximè probabiles duas. : Etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercursum, ultro in ora acto mari: aut imbres Æthiopiaz æstivos, iisdem Etesiis nubila illo ferentibus ex reliquo orbe. Idem amnis unus omnium nullas exspirat auras.

Libya exterior.

Cæterum à tergo Ægypti versus Meridiem, juxta sinistram Nili ripam, Lybia est exterior ad Æthiopiam extensa, nunc est Elfocar desertum & Gaoga.

C A P.

C A P. IV.
Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta,
Trogloditæ & Germanies.

Cyrenaica.

Ægypto annexa est Cyrenaica regio, Ammonis oraculo maximè clara, nunc Barchanæ provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem Pentapolitana dicta, à quinque insignium urbium numero, quæ Berenice, Arsinoe, Ptolemais, Apollonia & ipsa Cyrene, unde regio nomen. Græci hanc considerunt ex Thera insula Ægæi maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerunt: dein cum Carthaginiensibus de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine delecta, & ipsi cum reliqua Africa Romano imperio cesserunt. Posthinc solum eorum Sulianis, tandem Turcis.

Africa Minor.

Sequitur Africa Minor sive proprie dicta. Terminatur à Septentrione Africo pelago: ab ortu sinu magnæ Syrris, à meridie montium perpetuis jugis; quibus à Libyæ desertis Gætulis discernitur: ab occasu Tusca amne. Continet hodie Tuneranum regnum.

Fluvii in ea clari Cinyphus, Triton, Triton uidem paludem trahens: Catada, ad Carthaginem

ginem se devolvens, & Bagradas omnium maximus ad Uscam, ac Tusca terminus Africæ Minoris.

Populorum varia nomina. Clarissimi Nasamones, extra Africam propriam etiam Cyrenaicæ & Marmaricæ contermini; quos antea Melammones Græci appellaverunt, ab argumento loci, medios inter arenas sitos. & ab his sublati Psylli, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ut cuius odore vel fugarent vel sopirent eas, & supra Carthaginem Libyphœnices, iidem & Pœni è Phœnice Tyro profecti, Duce Elisa sive Didone, quæ Carthaginem condidit.

Urbium celeberrimæ Leptis magna quæ & Neapolis, Abrotonum, Taphræ, Capsa, Thysdrus, Thapsus, Leptis parva, Rhupina, Adrumetum, Clupea, Turres, Utina & Carthago, Romæ æmula, terrarum cupida, opulentissima quondam totius Africæ, antequam Romani tribus bellis devictam deleverunt. Utica Catonis, qui inde Uticensis, morte nobilis.

Libyæ deserts, Troglodytæ & Garamantes.

Ab Africæ minoris tergo versus Austrum Libyæ deserta fuerunt; ultrâque Troglodytæ, nunc Berdos desertum. Hos tegit ab aucto Ater mons, & trans eum Garamantes populi

puli clari, nunc Borno regnum. Caput gentis fuit Garama, quam hodiéque eodem nomine exstare tradunt. Debris inclita affuso fonte, cuius aquæ ex cœlesti quidem vertigine mutant qualitatem, at controversa siderum disciplina; quidpe qui friget calore, caler frigore; à medio scilicet die ad noctem medium aquis ferventibus, totidemque horis ad medium diem rigentibus.

Cæterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma superaverunt.

C A P. V. Numidia & Mauritania. Numidia.

A Tusca amne usque ad Ampsagam fluvium hætori Africo prætenditur Numidia, Masinissa Regis nomine maxima clara, nunc Tremisenuin regnum eodem porrigitur situ. Gens ipsa Numidæ, ante Nomades à Græcis appellati, à permutandis pabulis, mapalia sua plaustris circumferentes, ut nunc Taracrum fert mos.

Fluviorum celeberrimus est Rubricatus. Urbes quamplurimæ nobilésque; sed Cirthæ eminens; Sittianorum, postquam Romani tenuere, colonia dicta: quondam Jubæ & Syphacis domus, cum foret opulentissima. Dein sequuntur Cullu, Ruscicade, Bulla

Bulla regia, Tacatua, Hippo regius, Sicca, Tabrachæ: Hanc quoque regionem debellata in provinciæ formam redegerunt Romani.

Mauritania.

Ultima ad occasum est Mauritania, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hoc Græci *Maurufis* dixerunt. Terminantur à Meridie Atlante minori, quo submoventur à Gætulis: qui & ipsi postea oppressis & extinctis Mauris Mauritaniae maiorem partem occuparunt: ab occiso est Oceanus Atlanticus, à Septentrione fretum Herculis & mare internum: ab Ortu primo Muluchæ habuit flumen, quod Mæros à Numidis discernebat; at quum ea Numidæ pars, quæ est inter Ampsagam & Mulucham, Mauritaniae adjiceretur, finis huic constitutus est Ampsaga. Continet hodie tria regna: Darense, Fezense & Maurocitanum. Dividebatur autem olim Malva flumine in Cæsariensem quæ Numidiæ contingit, & Tingitanum quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias.

Cæsariensis.

Cæsarienses provincia, quam nunc totam Dara regnum obsidet, antea Bocchi regnum

regnum appellata fuit. Partem tamen inter Malvam & Mulucham Massæsylorum gens tenuit. Caput provinciæ Julia Cæsarea, aliquando ignobilis, cum Iol esset; postea quia Jubæ regia, illustris facta. Reliqua opida sunt Cartenna, Saldæ, Opidum novum, Rusazus, Ruscurium, Rusconia, Tipasa, Tubusuptus, & Tucca, impositum mari ac flumini Ampsaga.

Tingitana.

Tingitana provincia, quam nunc duo regna Fez & Marocco occupant, ac urbe Tungi, quæ nunc vulgo Tanger, cognomen accepit, ante Boguidiana dicta à Rege Bogud. Opida in ea, Tingo modo dictum, caput provinciæ, ab Anteo conditum, Julia Constantia Zilis, Volubilis & Lixus, vel fabulosissimè ab antiquis narrata. Ibi quidpe regia Antæ; certamè que cum Hercule, & Hesperidum Horti.

C A P. VI.

*Gætuli, Atlas mons, Lybia interior
& Æthiopia.*

Gætuli.

A Tergo Mauritaniarum Africæque Minoris Gætulorum gens, & ipsa quoque Romanorum armis debellata, longe latèque incoluit, quidpe quæ hodiè occupat quicquid territorialium

ratum à Lempta opido ad Oceanum usque ;
spatio mill. Germanicorum cccl. proten-
ditur . Hoc spatio nunc est Biledulgerit
provinciæ major pars, ubi Terga regnum , &
quatuor deserta , Lempta , Zuenziga , Zanha-
ge , Hair.

Atlas Mons.

Gætulos à Meridie claudit mons Atlas, to-
tius Africæ vel fabulosissimus. E mediis
huc arenis in cœlum usque attolli prodide-
runt celebrati auctores , asperum , squalen-
tem qua vergat ad litora Oceani , cui cognos-
men imposuit : eundem opacum nemorolum
que , & scatbris fontium riguum ; qua spe-
ciat Africam , fructibus omnium generunt
sponte ita subnascentibus , ut nunquam satie-
tas voluptatibus desit. Incolarum neminem
int. rdiu cernit ille omnia haud alio quam soli-
tudinem horrore . Eundemque noctibus mi-
care crebris ignibus , Ægipanum Satyrorumq;
lascivia irpleri , tibariū ac fistulæ cantu tym-
panorumque & cymbalorum sonitu strepere.

Libya interior.

Ultra Atlantem Libya est interior ad Ni-
grum usque flumen , vastarum solitudinum ,
nunc desertum Sarræ dicta.

Æthiopia

Æthiopig & Troglodytica.

Jam vero quicquid ultra Nigrum flumen
est & Ægyptum , versus utrumque mare Atlanti-
cum Rubrumque , Æthiopes tenuerunt , gens
omnium Africæ terræ amplissima , extra Afri-
cam à vetustissimis Geographorum posita.
Ab Æthiope Vulcani filio cognominata ; vel,
ut alii , ab nigro vultus corporisque colore ;
Ætho quippe significat nigrum.

Divisa fuit Æthiopia in varia Æthiopum
genera , quorum Ptolemæus innumera tradit
nomina . At clarissimi omnium fuere Ni-
grita ; à Nigro flumine dicti ; & Nubiorum
gens magna , unde hodiéque vastissima regio
dicitur Nubia . Ea autem Æthiopæ pars
quæ Nilo utrumque adjacet , Æthiopia dicitur
sub Ægypto ; atque in ea ad Nili palu-
des seu lacus Cinnamomifera regio . At te-
tum sinus Arabici lævum latus Arabes tenuen-
te Trogloditez , unde regio ipsa Troglodytica.

C A P. VII.

De incolis universæ Africæ novâque ejus
descriptione ; ac primum de Ægypto.

Quinam mortales Ægyptum antiquitus
incoluerint , ante dictum est. Reliqua
Africæ versus occasum mari adjacentia te-
nuerunt populi commemorati . Advenæ
autem

autem primi fuere Phœnicum coloni aliisque ex Asia atque Ægypto profecti. Postea paruit Romanis; mox Græcis Imperatoribus totum hoc terrarum spatium. Deinde Vandalis, Saracenis, Arabibus. Nunc partem tenet Turca, partem Serifus, quem vocant; partem reges alii, partem denique Hispaniarum Rex.

At Æthiopes à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas efficit regionis immensaque intercedentium desertorum vastitates.

Sed ennatrata Africæ antiquitate, res postulat utinovam etiam ejus descriptionem subjiciamus.

Dividitur nunc universa in septem potissimum partes sive regiones, quarum nomina sunt: hæc: Ægyptus, Barbaria, Biledulgerid, Serra desertum, Nigritæ, Æthiopia Interior, sive Superior, quod Abissinorum imperium, & Æthiopia Exterior sive Inferior.

Ægyptus.

Ægypti (quam Turca obtinet) caput nunc est Cairum, vulgo Alcair, Childæis Alchibyr, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum Circassiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est Materea hortus balsami fruticibus consitus, quod unica terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco nusquam colitur.

Ultra

Ultra Nilum pyramides visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravimus.

Secunda claritate à Cairo est Alexandria, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destruta atque concisa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum Raschitt, quod Europæi Roscitam vocant. Damiata, olim Pelusium, Ptolemæi Geographi incunabulis insigne est.

C A P. VIII. Barbaria.

Ægypto continuatur nobilissima totius Africæ regio Barbaria; in sex partes divisa, quarum una est provincia Barcana, quinque reliquæ sunt regna, Tunetanum, Tremisenum, Fessanum, Maurocanum & Darente.

Barcana regio.

Inter Ægyptum & Tunetanum regnum litori prætenditur Barcana regio, à Barce antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis.

Regnum Tunetanum.

Tunetanum regnum veterem Africam misnorem fermè totam occupat. Caput est Tunetum, sive Tunis, vulgo Tunisi, insignis, vetus

vetus ac satis ampla urbs , quæ ex Carthaginis ruinis crevit ; emporium Venetis & Genuensibus aliisque mercatoribus celebre. Secunda est Tripolis nova , quæ Tripolis Barbaræ dicitur, ad differentiam Tripolis Syriæ : emporium Europæis mercatoribus celebrissimum , *Bona* etiam , quæ olim Hippo , D. Augustini Episcopatu nota , nunc emporium haud postremum . Intus verò est Constantina Romanarum antiquitatum reliquias conspicua.

Regnum Trimesenum.

Caput regni est *Tremisen*, amplissima quondam , bellis gravissimis postea tenuata. In litore est *Algier*, emporium satis nobile , at piratica infame, Christianis mäcipiis refectissimum ; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita , ut inexpugnabilis credatur.

Regnum Fessinum.

Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ objectum Fessianum regnum ; cuius caput *Fez*, urbs totius Barbaræ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda.

Tanger, *Sebta*, & *Arzilla*, amplæ ad fretum urbes , Hispaniæ sunt ditionis.

*Regnum**Regnum Maurecanum.*

Caput est Maurocum, vulgo *Maroc*, amplissima ac celeberrima olim , inter maximas universi orbis memorata : at postea ab Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda est *Taradante*.

Darense Regnum.

Intus Maurocano , Fessano ac Tremiseno regnis confine est regnum Darense amplissimum ; olim Cæsariensis Mauritania dictum. Caput est *Dara*, unde regioni nomen , tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata . *Melilla* ad mare internum conspicua urbs Hispano paret.

C A P. IX.

Biledulgerit, *Sarra desertum*, *Nigræ*, *Abissini*.

A Tergo dictarum regionum est *Biledulgerit* regio, longissimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porreßta. Nomen ei à dactylorum proventu inditum. Deserta in ea sunt *Lempta*, *Hair*, *Zuenziga*, *Zanhaga*, à singulis opidi cognominibus appellata. *Targa*, *Bardoa* & *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

Sarra

Sarra desertum.

Continuatur huic regioni versus meridiem *Sarra*, cuius longitudo à regno *Gonga* ad regnum *Gualata* extenditur.

Nigritæ.

Inde Nigritarum ampla est regio, ad utramque Nigri amnis ripam: longitudo ejus porrigitur à Nilo & Meroc insula, usque ad Nigri ostia & Oceanum. Regni in ea sunt hæc, ab urbibus denominata: *Gualata*, *Hoden*, *Genocha*, *Senega*, *Tombuti*, *Melli*, *Bitonin*, *Guinea*, *Tenian*, *Dauma*, *Cano*, *Cassera*, *Benin*, *Zanfara*, *Guangara*, *Borno*, *Nubia*, *Biasra*, *Mendra*.

Aethiopia Interior quæ est Abissinorum.

Interiori Aethiopæ imperat Abissinorum Rex, qui Presbyter sive Preciolius Joannes, vulgo *Prete Gianni*, vocatur; magno recepto tamen errore; cum is quondam in Asiæ, ut relatum est, regno *Tenduc* regnaverit. Abassenos populos recenset Stephanus in Arabia; unde verisimile est eos in Africam trajecto sinu Arabico commigrasse. Aut sane in ipsa Africa fuerunt ad sinistrum Arabici sinus latus, ubi Arabiam Troglodyticam supra memoravimus.

memoravimus. Hæc quidpe nunc sub Abissinorum imperio est. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabashi* (sic enim Mauri Principem Abissinorum appellant) vulgo factum opinatur *Abassi*, ac deinde *Abasseni*: quod denique commutatione vocalium in Abissinorum nomen evasit.

Clauditur regnum ab ortu Arabico sinu & regionibus *Ajana* & *Zangebara*; à Meridie *Monomotaps*; ab occasu *Congo* & *Medar* regnis; à Septemtrione *Neubia* & *Egypto*. Longum est ab *Egypto* ad *Monomotapa* usque milliar. **I****o****l****x****x****x**. Latum inter fauces Arabici sinus & Nigrum fluvium milliar. **c****cc****c****l**.

Dividitur in complura regna sive provincias; quarum nomina sunt, *Dafli*, *Barnagasso*, *Dangali*, *Dobas*, *Trigemahon*, *Ambiancantiva*, *Vangue*, *Bagamidri*, *Beleguance*, *Augote*, *Balli*, *Fatigar*, *Olabi*, *Baru*, *Geuen*, *Fungi*, *Tirut*, *E-sabelu*, *Malemba*. Urbes in universo imperio paucæ sunt: vicis plurimum habitatur, dominibus ex creta & stramine constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub centuriis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara arx* est munitissima, in monte *Amara* condita; in qua regis filii sub validissimo praesidio educantur, donec patre defuncto hæres producatur.

C A P. X.

Ethiopia Exterior sive Inferior; item Insula Africæ adjacentes.

RElizum Africæ Athiopia perhibetur exterior sive inferior; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachis Abyssinorum imperium hinc inde complectitur.

Regiones, in quas dividitur, sunt: *Congi, Monomotapa, Zangibar & Ajan.* Pleraque maritimorum à Portugalensibus tenentur firmissimis munimentis ac præsidiis.

Congi Regnum.

Congi regnum (quod aliis *Maniconge*) Oceano Æthiopico perfusum, nomen habet à capite suo, urbe *Congi*. Incolæ sunt Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præfecturas, vocant. Sunt autem *Bumba, Songo, Sundi, Pango Barta & Pemba*. Regia est civitas *S. Salvatoris*, quæ ante *Banza*.

Monomotapa Regnum.

Monomotapa vocabulum significat Imperatorem; undi ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fereile atque aridum:

Introduct. Geograph. Lib. VI. 337

num: amnes aurum, silvæ elephantes magna copia producunt.

Clauditur regnum ab *Ortu*, Meridie, & Occasu Oceano: à Septentrione regno *Congi*, Abyssinorum imperio & regione *Zangibar*. Longitudo ejus est inter duo maria, Rubrum Æthiopicumque juxta Lunæ montes milliar. German. cccc. Latitudo inter Nili fontes & promontorium Bonæ Spei mill. ccc.

Caput regni ac sedes regnum est *Monomotapa*, ad flumen S. Spiritus. Hinc versus Septentrionem milliar. circiter i. distat nobis le ædificium, amplius atque antiquum, quadra forma ex ingentibus saxis constructum.

Zangibar & Ajan.

Monomotapa, qua Rubro mari perfunditur, continuatur *Zangibar* regio; cujus partes, *Cafires* populi, *Monomotapa* proximi, & regna *Mozambique, Kiloa, Mombaza, ac Melinde*, ab urbibus singulis denominata; quarum *Mozambique* in insula condita, celeberrimum est Europeis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septentrionē juxta litus maris Rubri *Ajan* regio; cujus partes duo regna *Del & Adrea Magadu*ꝝ.

Insula ad Africam.

Insularum ad Africam terram maxima est

est in Rubro mari Menuthias, Cerne Plinio dicit; nunc vulgo insula Divi Laurentii, & incolis *Madagascar*, id est, Lunæ insula, felici aromatum proventu dives, longitudine mil- liar. German. cc. lat. lxxx. occupans.

At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Cabo Verde*, Hesperides sunt insulæ duæ, ultrâque Gorgades, Gorgonum quondam domus; nunc in universum *Islas de C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est, insulæ promontorii *Viridis*. Contra Mauritaniam sunt Fortunatæ, vii. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine, canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Unde universæ Fortunatæ nunc Canariæ dicuntur, Hispaniarum Regi subjectæ. Ultra versus Septentrionem est *Cerne*, nunc *Madera* dicta.

Atque hæc est totius Africæ brevis descrip-
tio.

C A P. XI.

Summa Americæ descriptio.

PErlustrato veteri terrarum orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in Occidentem converto navis cursu, novas petere terras, novumque orbem, superioribus saeculis plane ignotum, cognoscere. I-
ráque ex Africa ab Nigri ostiis versus occiden- tem brumalem mill. German. cccxxx.

prof. etis

profectis nova conspicitur terra, priori continentis magnitudine, si non anteferenda, certe æquiparanda. Eadem, si non continentis, sed utriusque insulas respicias, Europæ quam Africæ prior, mill. cc. navigatione inter Hiberniam & Canadam intercedente.

Jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis ex Platone simul atque Diodoro Siculo probari potest. Apud Platonem in Timæo sacerdotes Ægyptii narrant Soloni Atheniensi, qui Ioc. circiter annis ante natum Jesum vixit, insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africa simul & Asia majorem, nomine Atlantidem. postmodum verò immani terræ motu, ingenitique unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgite mersam fuisse: ac inde mare, quod eam insulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediente, quam insula subsidens præbuisset. Et Diodor. lib. v. tradit, Phœnices, vetustissimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tempestatis jacatos, tandem ad Insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in occasum verius jacentem: cuius solum amœnum ac frugiferum & amnibus na-

P 2

vigabilibus

vigilibus irriguum sumtuosissime ædificiis instructum. Hæc sane insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quam quæ nunc vulgo dicitur *America*: nec facile de ea neque Ægyptii Sacerdotes, neque Solon, qui librum de ea conscripsit, teste Strabone lib. I. neque Diodorus, hoc configente sive somniare potuerunt, quæ revera ita esse nunc saisis compertum habemus. Auctor autem libelli de Mundo, qui ab aliis Aristoteli, ab aliis Theophrasto adscribitur, versio vero ejus Latina Apulejo, alias præter hanc nostram, quam Europæ, Africæ & Asiæ nominibus distinximus, tradit esse insulas magnas. antiquissimi illi mortales haud dubie intellexere Americam & Magellanicas. Carthaginenses aditu illius insulæ cæteros Europæos prohibuisse, ibidem tradit Diodorus. Quando & quæ de causa Pœni eam navigationem intermitterint, ita ut jam inde à Romanorum imperio ad superius usque ævum nihil de iis terris auditum vel adnotatum sit plenè incertum est.

Dixa nunc est tota hæc continens America, ab Americo Vesputio Florentino, qui Emanuélis Portugalliae Regis auspiciis à Gadicibus ann. cccccxcvii. profectus primus ex Europæis (quantum memoria proditum) eam ingessus est. Quanquam hoc prior Christophorus Columbus Genuensis ann.

cic.

cicccccxi. insulas Americæ Hispaniolam, Cubam & Imaicam adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt Hispani, Galli, Angli: quorum alii altis inibi regionibus detectis, nomina sua quique lingua imposuerunt. Mediterraneorum cognitio parum certa est; maximè quæ versus septentrionem. Maritimæ autem oræ Hispanicrum armis maxima ex parte subiectæ.

At eadem terra nonnullis India Occidentalis nuncupatur quia eodem tempore quo India Orientalis in Asia, hæc etiam detecta fuit; tum qued utriusque incolis similis ac penne eadem vivendi ratio, nudi quippe utrique agunt. Includitur magno undique Oceano; ab ortu Atlantico, qui vulgo *Mar del Nord* dicitur; à Meridie Magellanico freto, quo ab Australi terra dispescitur; ab occasu Pacifico mare, vulgo *Mar del Zur*. A Septemtrione equidem litus Europæ nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago necessitatis est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes, ei objaceant; quæ & ipse eodem mari alluuntur. Longitudo ejus summa inter duo freta, *Anian* & *Magellanicum*, mill. Germ. cccccccc. Latitudo maxima inter promontorium vulgo *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*, & promontorium vulgo *C. de Breton* in Nova Francia, mill. cicccc.

Dividitur universa in Septemtrionalem, quæ & Mexicana, & Meridionalem, quæ & Peruviana; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente.

C A P. XII.

*America Septemtrionalis sive
Mexicana.*

AMerica Septemtrionalis, quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe Mexico. Longitudo ejus est inter fretum Anian & Isthmum, quo Meridionalis ei annexatur, mill. cⁱI^j. Latitudo eadem quæ universæ.

Dimidia ejus pars versus Occidentem astivum sita, introrsus plane incognita etiam nunc jacet; nec quidquam, præter littora, in ea detectum. Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polium extendatur prorsus latet.

Alteræ vero pars in regiones dividitur complures, harum nomina sunt, Canada, Nova Espania, Virginea, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, California; & in Occidente latere ac fretum Anian duo regna, Quibæ & Anain unde freto cognomen.

Canada.

Canada à fluvio cognomine dicta, insula a pars continentis, parum adhuc constat. Quantum

Introduct. Geograph. Lib. VI. 343

tum ejus cognitum est, dividitur Estotilandiam, Corterealem, Terram Laboratoris & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis: quarum præcipuae, Gofcme, Beauparis, Montic de Liouis, & Terra nova, eadem & Terra de Baccal'os dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves transentes retardent.

Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximiè tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio subjecti.

Nova Francia.

Nova Francia à Gallis, Regis Francisci I. Auspiciis detecta, præter raras segetes & leguminas quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis; in universum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, Norumbega ab urbe cognomine dicta, cœlo potitur salubri solisque fœcundo.

Virginia.

Novæ Franciæ jungitur Virginia; quæ à vico maritimo ejusdem vocabuli; vel, ut alii à Rege Virguina; vel à Regina Angliæ Elisabetha, cuius auspiciis detecta, nomen accepit,

ante Apalchem vocitata. Terra sterilis atque malignè culta: litus importuolum. Opidum est Medano.

C A P. XIII.

Florida, Nova Granata California,
Nova Hispania.

Florida inter Virginiam & Novam Hispaniam porrecta, nomen habet à Dominica Palmarum, quæ Hispanis *Pasqua de Flores* dicuntur. Hoc quippe die Portugallis detecta. Solo gaudet ameno ac feraci. At incolæ sunt barbari, sordidi, supræque humanum modum feri; vermis, serpentibus aliquoque venemotorum animalium atque insectorum genere vescentes. Quare Hispani pariter atque Galli regionem hanc occupare sæpenumero nequidquam tentarunt. tandem Hispanis cessit,

Nova Granata.

Caput hujus provinciæ est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis Americanis candidiores justiorèque.

California.

California, quæ inter sinum cognominem (quem Hispani *Mar Vermeio*, id est, mare Rubrum vocant) & mare Pacificum ceu peninsula excurrentis, solo est arido, sterili atque deserto.

Nova Hispania.

Novissima Septentrionalis Americæ & Meridionali

Meridionali contermina est Nova Hispania, omnium amplissima longèq; cultissima. Cœlum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omnique animalium genere abundans, mare utrimque piscibus & ostreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipue sunt istæ: *Nova Galitia*, *Mechoacan*, *Mexicana*, *Jucatan*, *Guatimala* & *Nicaragua*.

In Nova Galitia, coloniæ ab Hispanis deductæ sunt *Compostella*, *S. Spiritus*, *Concepcion*, *S. Michael*, *Guadalajara*, *Culiacan*.

In Mechoacan caput regionis est opidum *Mechoacan*. Coloniæ Hispanorum *Pasuar* & *Valliadolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insigne.

Mexicanæ regionis caput est *Mexico* omnium Americanarum princeps, olim in medio lacus ingentis *Venetiarum* instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis cultè nunc habitur, ambitu sesqui mill. German. Sedes est Proregis quem Rex Hispaniarum mittit; item & Archiepiscopi. Imprimuntur heic libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine Mexicum exæquans, dein tercja *Anglorum* civitas, lapidicio maxime nobilis. Cæterum mons est in Mexicana regione ignibus perpetuis insignis.

Fucatan Chersonesus agro feracissimo incolas fert omnium bellicosissimos.

Guatimalæ caput est *Guatimala*, juridico conventu perpetuique præsidis præsentia celebris.

In *Nicaragua* opida sunt *Granata* & *Leon*.

C A P. XIV.

America Meridionalis sive Peruviana.

A Mericæ Septemtrionali xx circiter milliarium Germ. Isthmo annetatur America Meridionalis, quibusdam *Peruviana* dicta, à Provincia *Peru*, omnium præstantissima. Ipsa ingens peninsula Africaque paullo minor, forma triquetra in tria penditur amplissima latera. Cuneorum unus Septemtrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicas. Longitudo ejus patet Septemtrionem inter & Meridiem, mill. Germ. cI. Latitudo summa inter occasum ortumque Iccc. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Braflia*, *Caribana*, *Gujana*, *Biquiri*, omnes Oceano perfusæ. Intus verò in Mediterraneis, *Amazonum* regio, *Paguam*, *Picora*, *Moxos*, *Uram*, *Charchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana* & *Amazonicus*; & alter *Argenteus*, vulgo Hispanis *Rio de Plata*.

Castella

Castella Aurea.

Castella aurea, vulgo Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio coeloque gravi, auri metallis abundat; unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis littoribus apposita; quorum unum vulgo *Nombre de Dios*, id est, *Nomen Dei*, mare spectat vulgo dictum *del Norte*; alterum *Pana*, mare Pacificum.

Peruvia.

Peruvia regio, vulgo *Peru*, omnium novi orbis auri argenteique metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* medium sequante. Clauditur ab Oriente montium perpetuis jugis, à meridie *Chili* regione, ab Occidente mari Pacifico, à Septemtrione *Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septemtrionem & Austrum miliar. ccc lxx. Latitudine inter Occidentem & Orientem c lxx. Dividitur in Maritimam & Montanam.

Maritimæ opida clara sunt *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi xv; & *Camana*. Montanæ insignia opida sunt *Cusco*, totius Provinciæ princeps, & *Quito* Potosi auri metallis opulentissimum.

Chili.

Sequitur regio *Chili*, amplitudine Peruviam fere

ferè exæquans. Caput est opidum S. Jacobi,
Chilca.

Chili regioni continuatur *Chilca* regio, frēto Magellanico affixa. In hac Patagonum gens est stupendæ proceritatis, novem & summum decem pedum mensuram implens. Ex his quidam, Magelane (is primus in has oras delatus) inspectante, sequicubitales lagitas circa naufem per guttur ad stomachi fundum egere; hoc scilicet argumento corporis robur ostentantes.

Braflia.

Braflia vasta regio, ut quæ quartam Meridionalis Americæ partem obtinet, saccari singulari atque ubere proventu maximè nobilis est. Præcipuum opidum est Portus omnium sanctorum præfeti totius provinciæ sedes. Portus autem celeberrimus est opidum *Paranambuco*, intus opida *Assuntio* & *Paraguatae*.

Reliquæ regiones introrsus aut non cognitæ, aut obscuræ sunt nullis ibi locis memoratu dignis.

C A P. XV.

De Insulis novi Orbis.

Insularum, quæ Americæ ab Oriente obiectant, ingens est numerus. At harum nobiliores *Hispaniola*, & *Cuba* & *Imaica*.

Priores duæ ejusdem esse videntur magnitudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Occupat *Cuba* longitudine mill. cxc, lat. xxx. *Hispaniola*

spaniola long. cxl. lat. l i v. Opida in utrāque compluria. Caput Hispaniolæ S. Domini. nicus: *Cuba* S. Jacobi; in hac est *Havana* celeberrimus Americæ totius portus.

Jamaica, quæ Europæis S. Jacobi dicitur insula, implet longitudine l. mill. lat. xx. Caput est *Sivilla*. Secunda ab hac est *Orifian*.

Atque hæc est brevis Americæ univeræ explicatio.

C A P. XVI.

Magellanica.

Post peractis duabus prioribus continentia bus, restabat uti tertiam universi terrarum orbis partem aggredieremur, illis amplitudine forsitan haud inferiorem. Verum cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec constet, continentis una, an plures in insulas distracta sit; nihil habemus in presenti sensu, quod de ea hoc referamus; nisi nominis brevem expositionem. Dicitur *Terra Australis* quia nobis ultima in austrum versus sita est. Eadem Terra incognita, quia nemo ingressus, Denique Magellana, qui Magellano primum coniecta.

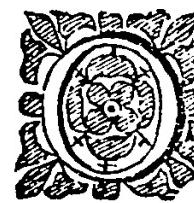
BREVIARIUM TOTIUS ORBIS TERRARUM,

Una cum seric Romanorum Imperatorum.

A U T O R E
P E T R . B E R T I O .

BREVIARIUM TOTIUS ORBIS TERRARUM.

R B I S universus et si nondum dum percognitus, nunquam tamen æque lustratus fuit, atque nunc est. Pteres enim Geographi Graci Latinique & qui ab iis situm orbis didicere, & Poëtz, Oratores, Historici, eas tantum Terras descripsere, quas norant, quæque judicabant esse habitabiles. Nos, multorum sacerdolorum ac plurimorum hominum experientia edocti, multa ipsis profitemur incognita: & quas illi orbis regiones crediderunt, vel ob æstum, vel ob frigora desertas, eas nos multis locis incoli scimus. Partes ejus alii pauciores, ego sex pono: *Arcticam, Antarcticam, Europam, Africam, Asiam, & Americam.*

I. *AD ARCTOAM* pertinent. 1. Regio Subpolaris incognita; 2. *Groenlandia*, 3. *Spitsbergia* sive *Nieuland*. 4. *Islandia*, quæ nunc subjecta est *Daniæ* & *Norvegiæ* Regi. 5. *Nova Zemla*, cum mari *Hyperboreo*, & fretis duobus, *Waygaz*, & *Davis*, quorum illud

illud est Orientalius, hoc magis in occasum vergit. Illo Batavi, hoc Angli fretum Anian adsequi, & in Indiam penetrare, nostra memoria, quamvis irrito hactenus conatu, aggressi sunt. Nec desunt qui fretum Anian omni, no esse negent, terraque Asia & America dicant esse continuas, quos, quia experientiae testimonio refutare non possumus, in medio relinquemus: illud contenti monuisse, Groenlandiam, quæ ad gradum LXXX. latitudinis accedit, gramina gignere herbæ que virentes, à quibus & nomen accepit, quum Nova Zembla, quæ quatuor gradibus est Australior, tota nuda sit & impalcta, fœaque animalibus carnivoris.

II. AD A N T A R T I C A M referendæ sunt vastæ illæ regiones, quæ Polo Australi subiectæ, longe latèque inde extenduntur per tres Zonas, Frigidam, Temperatam, & Torridam: commendabiles non tantum prædicatione Petri Ferdinandi de Quir Hispani: qui tractum illud magna parte ipse lustravit: sed etiam cœli solique constitutione, terrarumque amplitudine; æquant enim Europam & Africam simul sumptas.

III. E U R O P A multo quæm Africa aut Asia contractior, jam inde à Macedonibus & Romanis sedes Imperii fuit; post Christum verò natum, domicilium quoque Orthodoxæ Fidei. Patet ab Austro in Boream ad ccccxxv. leucas

leucas majores. A freto autem Gaditano ad Tanaim, hoc est, ab occasu in ortum DCC. Circumscribitur Oceano Septentrionali, Atlantico, Mari Mediterraneo, Hellesponto, Eropontide, Bosphoro Thracio, Ponte Euxino, Bosporo Cimmerio, Mæotide, Tanai, & linea quæ à Tanais flexu porrigitur ad orfum fluminis Obii. In ea hodie dominantur varii. Insulas Britannicas regit Carolus, filius Jacobi Stuarti, qui primus Scotiæ regnum Angliae regno junxit. Hispaniam tenet Philippus IV. Philippi III. filius, Philippi II. nepos, Caroli V. Imperatoris abnepos. Gallia subiecta est Christianissimo nostro Regi Ludovico XIII. Henrici Magni filio. Germania Imperatorem habet Ferdinandum Austriacum, cui uxor Eleonora Mantuana. Norvegia & Dania subiectæ sunt Christiano IV. Frederici F. Sueciam habet Gustavus Caroli F. qui pulso ob religionem Catholicam Sigismundo, Rege ac nepote suo Joannis Regis filio, ipse regnum invalidit, & filio suo Gustavo reliquit. Poloniæ & Lithuaniae præst Sigismundus, quem Sueciæ regno à Carolo patruo exutum diximus. Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, & Sclavonia Imperatori subsunt. Græciam, Thraciam, Bulgariam tenet Turcarum Imperator, qui nunc est Sultan Amarah: Viciniores Asiae partes habent Russus & Tartarus.

R E L I G I O per Europam alibi Catholica est , alibi Hæretica & Apostatica. Catholicæ Ecclesiæ caput est Romæ , successor B. Petri, Urbanus VIII. pietatis & curationis decus , cuius inter primas laudes merito ponendum est , quod literis amorem studiūmque Francorum conjunxit , sicut de Urbano VIII. loquitur Froissardus. Catholicī cum eo sunt , ejusque ut veri pastoris vocem agnoscunt , in Gallia, Rex noster Christianissimus , Filius Ecclesiæ primogenitus , quem idcirco primo loco commemoro. In Germania, Ferdinandus Imperator; in Hispania, Philippus Rex , qui etiam in cæteris suis ditionibus nullam Religionem præter Catholicam admittit. Sunt præterea Catholicī omnes Italiæ Principes ; adhæc duces Saubaudiæ, Lotharingiæ, Bavariæ, & Electores Imperii Ecclesiastici.

In Magna Britanniâ viget adhuc Calvinista , non quidem ad Puritanorum formulam , sive eorum qui cum doctrina ritus quoque Ecclesiæ damnant sed ad normam eorum qui fidem habent Genevensium , ritus Catholicorum : mulcum tamen sibi de præclara Regis **Caroli** indole pollicentur omnes boni: augēque ipsorum spem conjugium cum sorore Christianissimi Regis nostri , bonis avibus super contractum : sperant enim vovēntque , & matris , & aviæ, summarum Heroinarum

&

& uxoris divinis virtutibus ; fideique singularis exemplo, ipsum quoque Regem ab infami errore per Christi gratiam in viam veritatis & vitæ revocandum esse, cum summa sua gloria, egregio Regni sui firmamento , & gaudio totius Ecclesiæ: deprehensum est enim ipsum haud ita pridem benignus Catholicos habere cœpisse. Sed nostra hæc vota sunt. In Scotia plerique adhuc ad Puritanos magis accedunt. In Hibernia, si vim adimas & minas, omnes Catholicī sunt. In Dania, Suecia, Norvegia, Lutherani sunt ; sed serpit clanculum virus Claviniticum. In Polonia & Lithuania Rex & plerique Proceres cum Clero & infinita manu nobilium, aliorumque civium & rusticorum turba, sunt Catholicī ; cæteræ religiones, ut sunt, Lutherana, Calvinistica, Ariana, Samoseteniana, Anabaptistica tolerantur & exercentur palam , ne ipsa quidem Judaica excepta . Bohemia habet Catholicos, sed etiam Hussitas, Valdenses sive Picardos, Lutheranos, Calvinistas, Judæos. Moravia præterea etiam Anabaptistas, quos superioribus annis Imperator Ecclesiæ militans subvertit. In Belgica, sive inferiore Germania, Provinciæ quæ Hispanorum Regi parent, sunt omnes Catholicæ ; quæ vero ab ipso secesserunt, delato ad Ordinum statum jure majestatis, mutarunt quoque publicè religionem, eamque evenerunt , quæ à Catholicis quam longissime

longissimè recedit. Viget ergo illic , pro hoc tempore Calvinismus, & quidem ad formulam Gomaristarum, damnatis nuper in Dordrechto conciliabulo Arminianis, quorum ministri etiam oppressi , & , vel finibus ejecti, vel in carceres conclusi sunt. Catholicitatem, Lutherani, Anabaptistæ, Ariani, Samo-sateniani, Brunistæ, ipsique adeo Judæi, sub specie libertatis tolerantur; sed minus omnibus Catholici. Verentur enim, ne, si sublato religionis dissidio priscam illam & Catholicam publicè evehant, paullatim videantur ad Hispaniarum Regum, cum quo implacabile odium exercere cupiunt, accedere. In Helvetia Pangi quidam sunt Catholici, ut Lucernensis, Tugensis, Suitensis, Underwaltensis, Soloduren-sis, Friburgensis, Uriensis; quidā Calvinistici, ut Tigurinus, Bernensis, Basileensis. Habent autem hoc proprium Calvinistæ, ut statum, in quem irrepserunt, evertant, neq; ante conque-
cant, quā ipsi rerum potiantur. Irrisores, turbu-lenti, factiosi, disputaces, ingrati, arrogantes supra quam dici aut credi potest, hostes Ca-tholicorum juratissimi, quique non tantum ipsi nihil conferunt ad repellendam imminen-tē Christianorum cervicibus Turcarum vim; sed etiam motis intestinis dissidiis, bel-lisque impediunt alios Reges id conantes, quin & opes virésque ipsorum à communi hoste aversas in mutuam Christianorum pernicem concitant.

concitant. Atque hoc ipsis est reformare Ecclesiam. In Turcia sunt Mahometani & Græci Schismatici; quidam tamen etiam Catholicici. In Russia Græci, Armenii, & Pagani.

O P E S Principium ex annuo ipso- rum proventu æstimantur. Francorum Rex xxx milliones auri creditur excedere. Hispaniarum Rex omnibus suis dictionibus non colligit ultra xix milliones. Rex Magnæ Britanniæ, quatuor: Poloniæ, tres: tantundem Venetiarum Dux. Pon-tifex unum cum dimidio: Hetruscus duos, Sabaudus unum. Lotharingus dimidium ejus. Rex Daniæ cc. millia coronatorum: Sueciæ tantundem. In Germania Imperi- um confert suo Imperatori sex milliones au- ri: Valet autem millio decies centena millia coronatorum.

Linguæ per Europam præcipuae sunt tres: Romanismus apud Italos, Gallos, Hispa-nos. Teutonismus apud Helvetios, Ger-manos, Bavaros, Suecos, Norvegos, Da-nos, Anglos, & plerisque Belgas. Sclavonismus in Sclavonia, Polonia, Bohemia, Hungaria. Habent autem singulæ regiones in sua lingua diversas iterum dialectos. In quibusdam vero locis linguæ audiuntur, quarum nullum est cum cæteris commercium, ut in Brittannia, Armorica, Navarra, &c.

Infulæ

Insulæ Britannicæ sunt plures. Minores quidem Orcades xxx. & Hebrides xxiv. Majores vero duæ. Hibernia, & Albion, siue Magna Britannia juxta quas sitæ sunt insulæ, Mon, Anglesey Vectis, & Gallico littori appositæ, Poſsey & Gernesey: in quibus voci bus ultima syllaba ey insulam significat.

Hibernia, L' Irlande, veterum Scotia est; Lacum præcipuum habet Ernensem, cui vicinum est Purgatorium Patritii. Fluvii sunt plures, quorum quidem maximus Sannovius; nobilitatur tamen per cæteris Avenlivius, ob Dublinum urbem Regiam & Archiepiscopalem; cujusmodi etiam sunt Armachia, Cassilia, & Toam. Hi quatuor Archiepiscopatus habent sibi subiectas iudeas xxix. suffraganeas.

Magna Britannia cuius situm Ptolemæus infeliciter descripsit, dividitur in Scotiam, quæ Boream respicit, Angliam, quæ Austrum; & Walliam, quæ Occasum. Scotia, le Escoſſe amnes habet Tinam, Escam, Lethum: Montem Grampium: Sylvam Caledoniam: Lacum Neslum: Urbem Regiam Edenburgum: Scholas Andreapolim & Alberdoniam. Promontorium Boreale Orcas, Dungis le- head.

Anglia, l' Angleterre, nomen traxit ab Anglis Saxonibus: fluvios famosos habet Tamis, & Sabrinam, quarum illa Londinium alluit, Londres, urbem Regiam: hæc Glouceſtriam.

striam. Promontoria sunt, Cantium Kent: & Netium, Cornuaille. Archiepiscopi duo, Cantuariensis, Canterbury, & Eboracensis, York. Ille est Primas regni, habetque suffraganeos xxii. Hic tres duntaxat. C A M B R I A. sive Wallia versus Occasum porrigitur ad mare Hibernicum, ab eaque Primo geniti Regnum dicuntur Principes Wallia. Portus versus Orientem est Dubris, Douvre ex adverso Calissii. versus occasum est Pleym-uh: sunt & alii passim portus Santwick, Gravesand, Colchester: Merces Britannicæ sunt, Stannum, Lana, pannus, cervisia; nam aurum argentumve exportare fas non est. Lupos verò insula tota non habet.

H I S P A N I A, quæ avorum nostrorum memoria cœpit foris inclarescere, quum antea vix ipsa sibi adversus incursionses Pœnorum, Romanorum, Gothorum, Vandorum Sarracenorum sufficeret, Romani in Citeriore & Ulteriore divisere; quarum illa Tarraconensis dicta fuit; hæc habuit Baeticam & Lusitaniam. Illam à Vandalis vocamus hodie Andalufiam; hanc à portu Calæ Portugalliam. Montes Pyrenæi Hispaniam separent à Gallia: cætera ambit mare. Ad fauces freti Gaditani (quod nos vocamus le Eſtrot di Gibraltar) est Calpe mons, quam Saraceni vocant Gibal Tarif, quasi dicas, montem Tarif; respondetque ei in Africa Abyle mons,

mons quam nunc vocant *Centam*. Montes istos dixerunt antiqui columnas esse *Herculis*, à quo & fretum ipsum perfosium crediderunt. Flumina quæ in mare Ibericum exonerantur, sunt, *Tholobis*, *Tarderas*; *Rubricatus*, *Lobregat*; *Ibéitus*, *Hebro*; *Durias*, *Guadaluiar*; *Su-*
cros: *Xucar*: *Terebus Segura*; *Tader*, *Guad-*
alentin. Nam in Oceanum influunt *Batis*,
Guadalqui vir; *Anas*, *Guadiana*; qui medio cur-
su mergitur, ac post decē leucas iterum erum-
pit: *Tagus*, *Tais*: *Munda*, *Mondego*: *Durius*,
Duero: *Minius*, *Mingo*. Regna Hispaniæ di-
visa olim inter plures fuere; ac tunc quidem
nemo erat illorum, qui non Francorum Regi-
bus libenter adsurgeret, inque adversis rebus
ipsorum salutarem opem imploraret: nunc
omnibus illis regnis ad unum caput reducis,
auctaque aliunde potentia, crevit cum fortuna
animus, eoque tandem devenit, ut plura adhuc
appetat. Regni hæc sunt, *Granata*, cuius
urbs primaria à *Sirac*enis condita, idem no-
men habet. *Andalusia*, in qua eminent Hi-
spalis, *Seville*, *Nebrissa*, *Corduba*, & *Faen*,
Estramadura, in qua *Pax Jalia*, *Batalios*; Au-
gusta *Emerita Merida*, ad Anam utraque.
Murcia, in qua *Carthago nova*, *Carthagena*.
Valentia, & *Illice*, *Alicante Catalonia*, in qua
Dertosa, *Barcino*, *Taraco*, *Emporiæ*. *Arra-*
gonia, in qua *Cesar-augusta*, *Saragossa*: *Iter-*
da, *Lerida*: *Orgelis*, *Hrgel*: *Olea*, *Huesca*. *Gu-*
piscoa,

piscoa, in qua *Tolosa Flaviobriga*, *Fuentra-*
vie. *Biscaia*, in qua *Flavionavia*, *Bilbao*. *A-*
sturia, in qua *Oviedum*: *Galecia*, in qua *Com-*
postella, *S. Fago*, *Legio*, quæ urbem habet
ejusdem nominis *Castella nova* in qua *Tole-*
tum & *Madridum*. *Castella vetus*, in qua
Salmantica & *Valedolit*. His accessere *Na-*
varra; pars in qua *Pampelo Pampeluna*; &
Portugallia in qua urbes, *Olisippo*, *Lisbone*,
ad *Tagum* flumen; *Conimbriga*, *Coymbre*:
Ebora, *Euroa*, *Algarbia*, in qua *Silvis*, & *Tavi-*
la. Insulæ vicinæ Hispaniis sunt, in Oceano
quidem *Gades*, *Caditz*: in Mediterraneo vero
Gymnesiæ sive *Baleares*, *Majorica*, &
Minorica, cum *Ebyso* quæ nunc *Tuica* dici-
tur; minores volens prætero. Titulus
Regis sic ferè concipitur: *Philippus Dei gratia*
Rex Castellæ, *Legionis*, *Arragoniæ*, utriusq;
Siciliæ, *Hierosolymæ*, *Portugallæ*, *Navarræ*,
Granatæ, *Toleti*, *Valentiæ*, *Galiciæ*, *Majoricæ*
& *Minoricæ*, *Hispalis*, *Sardiniae*, *Cordubæ*,
Corsicæ, *Murciæ*, *Jaē*, *Algarbiæ*, *Algeriæ*, *Gi-*
braltar, *Insularū Canariæ*, *Indiarum Orienta-*
lis & *Occidentalis*, *Insularū* & *Continentis O-*
ceani: *Archidux Austriæ*, *Dux Burgudiæ*, *Lo-*
tharingiæ, *Brabantia*, *Limburgi*, *Luxembur-*
gi, *Geldriæ*, *Mediolani*, &c. *comes Hab'puri-*
gi, *Flätriæ*, *Tirolis*, *Barcelonæ*, *Arthesia*, *Hä-*
noniæ, *Hollädiæ*, *Zelädiæ*, *Namurci*, *Zurpha-*
niæ, &c. *Marchio Imperii*, *Dominus*, *Biscaia*,
Frisiæ,

Frisiæ, Mechliniæ, Trajecti, Transsalaniæ, Groningæ: Dominator in Asia & Africa.

Gallia, *la Gaule*, quæ & ante Romanos belli gloria per orbem claruit, & sub Romanis perdiu habuit Imperii sedem Augustæ Treviorum, Pyrenæis, Oceano, Rheno, Alpibus, & mari Mediterraneo clauditur. Hæc à Romanis initio tributa fuit in Citeriorem & Ulteriorem: illius pars Cisalpina sive Italica, ab habitu gentis vocata fuit *Togata*: Transalpinæ verò pars vicinior dicta fuit Provincia Narbonensis fuitque *Bracontia*; Reliquam omnem Galliam quæ *Comata* appellabatur, divisit Cæsar in parteis treis, Aquitanicam, Celticam, quæ postea Lugdunensis vocata est, & Belgicam: Nam Provinciam Narbonensem, quæ jam tunc Romanis parebat, non accensuit ille Galliæ à se vincendæ. *Franci* partem illam quæ ipsorum armis subacta fuit, appellavere *Franciam occidentalem*: ad discriminem scilicet Franciæ orientalis, quæ est in Germania. Itaque Aquitania initio Francia non fuit. Burgundia Sequanica, *la Franche Comté*, nunc non est Francia. Hodie enim Franciam vocamus, eam omnem Galliam, quæ Regi nostro subjecta est. Et quia de veteri illa ditione partes Rheno, Scaldi, Mosæ, ac Mosellæ vicinæ jam pridem abrasæ sunt; facile est videre quantum imminutum sit Francorum prædium. Eam ergo hodie ab Italia separat adhuc

adhuc antiquus limes: à Sabaudia Rhodanus, Aratis à Burgundia; Mosella à Lotharingia, & Ducatu Luxemburgensi; *Aa* rivulus à Flandria. Amnium alii in Mediterraneum influunt, ut Varus, *le Var*, Argenteus, *Argent*. Rhodanus, *le Rhosne*. Ledus, *le Lez*. Auraris, *Erault*. Obris, *le Orbe*. Atax, *le Aude*; è quibus Rhodanus recipit ripa dextera Ararim *la Saone*, Eriduam, *le Eriau*, Ardescham & Vardonem, *le Guard*: sinistra Issaram, *le Iser*; & Druentiam, *la Durance*. Arar excipit Loignionem & Dubim *le Doux*. In Oceanum verò se exonerant, *Atyrus le Adour*; Garumna, *la Garone*; Carantonus, *la Charonne*; Alcisio, *le Autye*; Semaigna, Ligeris, *le Loire*; Orna, *le Orne*; Sequana, *la Seine*; Somona, *la Somme*; Scaldis, *la Escault*; Rhenus *le Ryn*. Atyrus duos Gavos recipit ex Pyrenæis devolutos. In Garumnam influunt læva quidem Savus, Gimovus, Ægircius, *le Gers*, & Balisa. Dextra verò, Tarnis, *le Tar*, Oldus *le Ot* Duranus, *la Dordogne*. In Ligerim, Elaver, *la Allier*, Vigenna, *la Vienne*, Anger, *la Indre*, Caris, *le Cher*, Maduana, *le Meyne*, qui recipit Sartram, Huinam, & Ledû, *le Loir*. In Sequanam, Matrona, *le Marne*; Icauna, *l'onne*, Alba *le Aube*, Æsia *le Oise*; In Æsiam, Axona, *le Aisne*, qui recipit Basilam, *le Vesle*. In Scaldim Legia *Lys*, Scarpa, *le Escaut*, Dendra & Deinera. In Rhei-

num, Mosa & Mosella. Postremum, plures habet sola Gallia fluvios opportunos, & fluminibus impositos pontes, quam reliqua omnis Europa. Montes Galliae præcipui sunt Pyrenæi, Alpes, Gebennæ, Vogesus, Jura: Alpinum aliae sunt Maritimæ: aliae Graiae & Cœtiæ, aliae Penninæ, quæ à Penno Deo nomen habent. Herculem Graiis, Annibalem Coës in Italiam venisse constat. Fuit autem Francorum Regibus id semper curæ, ut per Alpes plures ipsis aditus paterent in Italiam. Lacuum maximus est Lemanus. Divisiones alias Galliae, quæ sub Romanis, Gothis, Francisque prima, secundæ, ac tertiae stirpi fuere, nunc omitto, contentus præsentia referre. Francæ igitur, si eam seorsim à partibus iis quæ abratæ sunt, spectes, variè dividi potest, per Diœceses, per Parlamenta, per Provincias, per Censum. Harum primæ, non tantum quia verutissima est, sed etiam quia maxime proportionata, minimèque obnoxia mutationibus, nec nunc inhistemus. Sub imperio Christianissimi Regis nostri sunt. 1. Diœcesis Lugdunensis, ad Rhodani & Araris confluentes, cuius Præsul vocatur Cleri Gallicani Primas. 2. Rothomagensis ad Sequanam, in Normannia, quæ est Lugdunensis secunda. 3. Turonensis, ad Ligerim quæ est caput Britannie, in Lugdunensi tertia. 4. Senonesis ad Icaunam, habet in se Lugdunen-

sem quartam, à qua resecta est, & in Metropolim erecta est, Lutetia Parisiorum. 5. Treverensis ad Mosellam suffraganei sunt in Francia, Metensis, Tullenlis, Verdunensis, omnes in Belgica I. ipse autem est Elector German. 6. Vesontinus ad Dubim extra Franciam est: ejus suffraganeus tamen Bellicensis, paret nostro Regi, in Lugdunensi quinta. 7. Rhemensis Dux & Par Franciæ, est in Belgica secunda, ad Basilam flum. 8. Viennensis prima est ad urbem ejus nominis ad sitam Rhodano. 9. Ad Narbonam quæ Ataci prætextitur, est pars una secundæ Viennensis. 10. Ad Tolosam, quæ Garumna est apposita, pars altera. 11. Ad Aquas Sexias, Aix en Provence, pars una tertiae Viennensis. 12. Ad Arrelaten, Arles, pars altera. 13. Ebrodunensis, Embrum, est quarta Viennensis. 14. Biturica Bourges, Aquitaniæ primæ, diciturque ejus Præsul utriusq; Aquitaniæ Primas. 15. Burdegala, Bordeaux, Aquitaniæ secundæ, ad Garumnam. 16. Ausci, Aquitaniæ. 11. ad Ægircium flumen. 17. Avienio cessit Pontifici.

Nec fuerit abs re, breviter hoc loco ostendere, quænam in Gallia civitates Episcopal. quibus Metropolis subjectæ sint. Habet ergo Lugdunensis Archiepiscopus suffraganeos iv. Eduensem sive Augustodunensem, Au-
rem; Lingonensem, Ducem & Parem Fran-

ciæ, *Langres*: *Cabillonensem ad Ararim*: *Châlons sur Saône*; *Matisconensem, Mascon*. *Rozomagensis*, *sex, Bajocassineum, Bajeux*; *Abrincatensem*, *Auranche*; *Ebroicensem, Eureux*; *Sagiensem, Sez*; *Lexovienem, Lizeux*; *Constantinum, Constances*. *Turonensis ix.* *Cœnomanensem, Mans*, ad *Sartram amnum*; *Rhedonensem, Renes*; *Andegavensem, An* ad *Meduanam*; *Nannetensem, Nantes*, ad *Ligeum*. *Corisopitensem Cornualle*; *Venerensem, Vannes*; *Briocensem, S. Brieu*; *Malouiensem, S. Malo*; *Leonensem, S. Paul de Leor*; *Tricoriensem, Triguier*, & *Dolensem, Dol*, qui quondam Archiepiscopi titulum ac dignitatem gessit. *Senonensis tres, Autiſſiodorensem, Auxerre*, ad *Icaunam*; *Tre cassineum, Troyes en Campsigne*, ad *Sequanam*. *Niverensem, Nevers*. nam **P A R I S I E N S I S** cum subjectis *Carnutensi, Chartres*; *Aurelianensi, Orleans*; & *Meldensi, Meaux*, à *Senonensi* relectæ sunt anno **M D C X X I I I**. De *Treverensi* ejū que tribus suffraganeis, déque *Vesontino*, jam dixi. *Rhemensis* suffraganei sunt *octo*, *Sueffionensis, Soissons*, *Catalaunensis ad matronam, Comes & Par, Châlons sur Marne*; *Laudunensis, Dux & Par Franciæ, Laon*. *Silvanectensis, Senlis*. *Bellovacensis, Comes & Par Franciæ Besuviai*: *Ambianensis, Amiens*; *Novemensis Comes, & Par, Noyon*; *Bononiensis*

in *Pago Gessioraco, Bouloigne sur mer*: nam *Morinen sis sive Tervanensis, Tervanne*, itemque *Cameracensis, Cambray*, *Atrebaten sis, Arras*, & *Tornacensis Tournay*, jam inde ab anno **M D XXV**, translato ad Burgundum jure omni Politico, Ecclesiasticam quoque subjectionem *Rhemensi* averterunt. *Viennen sis* Metropolis habet sibi subjectos *Episcopos, Genevensium, Geneve*, cuius sedes ob civium hæresi infectorum rebellionem translata est *Anicum, Sabaudiæ opidum, Anicy*: *Gratiopolitanum, Grenoble*, ad *Isaram*: hanc autem urbem vocat Cicero in *Epistolis Cularonem*; *Albensem sive Vivariensem*: *Vivieres, Dien sem, Die*: *Valentinensem, Valense*, ad *Rhodanum*: *Maurianensem, S. Jean de Morienne*. *Narbonensis* habet suffraganeos novem, *Bit terensem, Bezieres*: *Agathensem, Agde*; *Carcassonensem, Carcassonne*: *Nemausensem, Nîmes*: *Lutevensem, Lodève*: *Monspessulanum, Montpellier*, qui olim fuit *Megelonæ*, in stagnis *Volcarum*, *S. Pontii Tomeriarum*, *S. Pont. de Tomicre*; *Alectensem, Alet*: & *Ucetensem, Uzeq*. *Tolosanus* habet septem: *Apamensem, Pamiers*; *Mirapicensem, Mir poix*: *Montis Albani, Montauban*; *Vauensem, Vaur au pays de Laurageois*: *Lombariensem, Lombez*, *S. Papuli, S. Papoul & Rivensem, Rieux*. *Aquisextiensis* habet quinque; *Ap tensem, Apt*; *Rejensem, Ries*; *Foro Juliensem, Feriuls*;

Ferius; Vapinsensem, Gap, Cistaricensem, Sesteron, Arclatenfis, præst quatuor suffraganeis, Masiliensi Marseile; Tricastino, S. Paul de Tricastin, Telonensi, Tolon, & Arausonensi, Oranges. Ebrodunensi subjecti sunt sex, Diniensis, Digne: Graffensis, Grasse; cuius olim sedes fuit Antipoli, Antiboul, Venciensis, Venes; Glandatennensis, Glandeves; Senetensis, Sarens: & Nicensis, Niue. Bituricensis habet suffraganeos undecim; Claromontensem Clarmont en Auvergne. S. Flori, S. Flur; Rutbenensem, Rodez; Gabrensem, Vabres: Cadusensem, Cahors: Leinovicensem, Limoges: Turelensem, Tulle; Miimatensem, Mande: Albensem, Alby: Castrensem, Castres: & Aniciensem, Puyen Velay. Burdegalensis Archiepiscopi suffraganei sunt novem. Aginnensis; Agen: Enculismensis, Angoulesme: Santonicus, Saintes: Piætavienfis, Poitiers, Petrocoriensis, Perigeux: Condomensis, Condon. Maleacensis, Malezais: Luxionensis Lucon; & Sarlatensis, Sarlat. Aufcius vel Auxitanus habet suffraganeos decem, Aquensem de Aq: Lectorarensem, Laitoure, Convenenlem, Conseran: Adurensem Aire: Valatensem, Basas, Lescariensem, le Escar; Tarbensem in Castris Bigoris, Tarbas, Oloronensem, Oleron & Biçonensem, sive Boatum. Bajone, nam Eulua jam pridem esse desit Pampelo vero retracta est ad Hispanos. Pares sacerulares cum titulo Ducali sunt, Burgundus, Nor-

mannus, & Aquitanus: cum titulo vero Comitatensi, Flander, Tolosanus, & Campanus.

Francos autem imprimis commendant ista. 1. Zelus Religionis Catholicæ: nusquam enim terrarum ardentius Deus ab omni sexu, ab omni ætate, ab omnibus ordinibus colitur: & quidem sine ullo vel fupo vel inquisitione: In Gall. se primum exseruit sub Const. publica Christiani nominis professio, fugato Paganismo. 1. Europæ regnum Chlodovæus Christi fidem in Gallia amplexus est. I. Car. Magn. ut nutantem in Occidente fidem Catholicam stabiliret, Imperium Francorum instituit. Plures Martyres habuit sola Gallia: ob Christi nomen quam cætera omnis Europa. Nusquam alibi plura ob commune Ecclesiæ bonum Concilia celebrata sunt. In Gallia præcipuorum Cœnobiorum sunt origines, Cisterciensium, Clarevallenium, Præmonstratenium, Cluniacensium, Grandmontensium, Carthusianorum quorum propaginem in reliquam Europam, imo & terrarum orbem postea deductæ sunt. Franci Romanos Pontifices ut Ecclesia Christianæ parentes nudus de suis bonis ditavere; oppressos defendere; ejectos excepere, Fugatos restituere: quodque omnium Gentium erat officium, soli præstitere: ob quas res merito Reges Franciæ dicuntur Christianissimi, & filii Ecclesiæ primogeniti. Habet quidem Francia ex suis.

suis nuper ortos visceribus hæreticos Calvini^s stas, sed solos; & quis unquam ager sine lolii mixtura: habet ergo sed non probat: habet, sed ut formosa facies ver rucam: ut Israëlitz in gerra sancta Philistæos; ad fidei suæ exercitium, exigentibus ita adhuc peccatis nostris, denique in spem ipsorum conversionis. 2. Commendat etiam Francos Monarchiz^r duratio, jam enim MCC anni sunt, quum Reges Regibus perpetuo succedunt, & quidem præcipuis virtutibus insigniti: alii quippe Sancti audiunt, alii Fortes, Intrepidi, alii Clementes, alii Augusti, alii Justi, alii Casti, alii Prudentes: In Ludovicum hodie regnante Deus plena manu omnia ista bona simul concessit, addita insuper singulari in rebus gerendi Felicitate. 3. Com mendant insuper Francos divinæ defensionis miracula: nunquam enim deseruit cœleste numen, excitata etiam desperatissimis re bus ad viros animandos virgincula. Quam fuerit stupenda Gallia post excessum Hen rici III. Regis Christi: nissimi circumstantibus malis liberatio, sciunt & testari pos sunt, qui tunc vixerunt. 4. Adde legum Sanctitatem: ex Gallia quippe cæteræ ferè Gentes per Europam traxere Rerum publicarum suarum administrandarum exemplum. Qui Senatum Parisiensem videt, habet, unde sibi representet Amphionum gravitatem, A reopagitarum dignitatem, Senatus Romani splendorem & majestatem. 5. Adde sanctitatem, eruditionem, modestiam Cleri. 6. Adde toto regno florentes litteras, artes, sapientiam. Una Parisiensis schola plu marum per Europam est mater: ex ea profecti P. Lombardus, Albert. Magnus, Thomas Aquinas, & miraculum orbis Julius Caesar Scaliger. Debent litteratores Budæo, Turnebo, Erasmo, Passeratio. Debent Cug jacio, Alciato, Tiriquello, Jureconsulti: Ferenlio, Dureto, Riolo, Medici: Aurato & Ronsardo Poëtæ: Mureto Oratores: B. Hilario & S. Bernardo, Theologi: Oron tio, Mathematici; Fremenelio pictores: Imperatores denique & belli Duces Henrico Magno 7. Neque omittenda est morum comitas. Huc ergo tanquam in veram huma nitatis scholam mittitur quotannis ex omnibus orbis partibus selecta nobilitas, ut cum lingua civilem vivendi modum posita barbare addiscat. 8. Addam postremo loco ueritatem & felicitatem soli, cuius tria sunt signa certissima: primum, evectiones & exporationes fructuum merciumque domi na tarum, tritici, inquam, salis, vini, olei, lanarum, croci, glasti, ferri, telarum, merciumque manufactarum: Secundum, frequentia portuum, versus utrumque mare, interius & exterius, urbi utrumque nihilominus à mari remotarum amplitudine

amplitudo & multitudine: Tertiū, civiū copia. h̄c se rebus sit, ut una Gallia plura valeat regna.

Sunt etiam in *Gallia Belgica* Germaniae duæ Cisphenanæ , diversæ à Germania magni ; Dividitque illas Mosella fluvius, quem Ptolemaeus Obrincum vocat. In *Germania Superiori* sunt *Helvetia*, *Alsatia* pars Cisphenana, *Lotharingia*, *Palatinatus* pars, eum agro *Moguntiaco*. In *Germania Inferiore* sunt, *Treveri*, *Leodienses*, *Mursenses*, *Clevenses*, *Bergenses*, *Juliacenses*, *Batavi*, aliisque, quos omnes, iuræ habent, & privilegia, & arma, à Franco- rum regibus nemo gentium ignorat. Hodie promiscue vocant Provincias Belgicas , & Provincias Germaniae Inferioris, eas omnes, quas Burgundionum Dux , qui nunc est Rex Hispaniarum, usq; patriam hereditatem vel habet, vel repetit ; quamvis illarum nonnullæ trans Rhenum in Germania Magna sitæ sint. In Gallia numerantur, *Artovia*, cuius Metropolis Atrebatum: *Flandria*, in qua *Gandavum*, *Brugæ*, *Ipræ*, *Insulæ*, *Duacum*. *Hannonia* ha- bet *Valentinianas*, & *Montes*. *Luxemburgum*, *Limburgum*, *Namurcum*, *Camericum*, *Mechlinia*, habent urbes singulæ suorum nominum. *Zelandia* quoq; tota Gallica est, ad ostia Scal- dis, constatq; plurimis insulis, quarum nobis- sissima est *Walachria*, habens opida portusq; *Ullissingam*, *Middleburgum*, *Veriam*, *Armudam*, trans Rhenum in Germania Magna suæ *Frisia*,

Frisia Occid. quæ urbes habet *Alcmariam*, *En- chusam*, *Hornam*, aliásq; *Frisia* simpliciter ita dicta est, in Germania magna, habetq; *Leovar- diam*, *Harlingam*, *Docomiū*, *Franekeram* ur- bes præcipuas. *Groninga*, urbem habet cognomi- nem. *Geldria* habet *Rurmundam*, & *Arnemium*: In *Transfalandia*, *Ovryssel*, sunt *Daventria*, *Capi*, *Swolla*. Ultima *Tranſhenanarum* Provinciarum in Germania inferiore est *Zutphania*. Ex utrāq; Rheni parte sitæ sunt *Hollandia* & *Uitrajeftum* *Utrecht*. Illius urbes sunt *Dordrechtum*, *Harlemum*, *Delfum*, *Leyda*, *Amsterodamum*; *Gauda- bujus*, *Trajectū*, civitas Archiepiscopalis, & *Al- mersfordia*. Habent autem singulæ Provinciae *Curias* suas supremas, in quibus jus dicunt pe- remptoriè , & à quibus non datur provocatio. Quæ autem est *Hagæ Curia* Ordinum Generaliū, ea tantum decernit de rebus ex communi confœderatione ad bellum, pacem & navigati- ones pertinentibus. Gubernator Hollandiæ *Ze- landiæ* & *Westfrixiæ* post excessum Mauritiij *Nassovii*, est *Henricus* ejus frater Princeps Arauisionensis, Gubernator *Geldriæ* & *Trajecti* est *Ernestus Nassovius*.

HELVERICCI, *Les Suis*. Pagos xiiii. tenet, ut sūt, *Tigurinus* *Zurich*, *Bernensis*, *Lucernensis*, *Ur- sis*, *Suiteisis*, *Underwalt*, *Tugensis*, *Glaronensis* *Basileensis*, *Friburgensis*, *Saloduresis*, & *Abbatiscel- lis*. *Valesii* oram tenent quæ inter Rhodani fô- tes & lacū Lemanū interjecta, n. ōtibus utrim- q; cingitur; urbs præcipua est *Sedunum*. *Alsatia*

est Argentoratum : Nemciūm Spira: Vangio-
num Wormatia. Palatinatus habet cis Rhe-
num in Gallia Frankendalium & Neosta-
diam.

G E R M A N I A Magna sive Transre-
nana nunquam à Romanis exactè cognita,
nedum subasta fuit. Eam omnem Franci ho-
die ex una ejus gente vocant Alemaniam;
Sunt enim Alemani siti ad fontes Danubii:
nomen habet vel à viris , nam man virum si-
gnificat , ut in Norman , Herman , Ka-
rolmam, Duitsman ; vel ab Alemane amne
ejus tractus. Debet autem Germania impe-
rium suum Francis nunc , devoluta per Saxo-
nes & Suevos ad domum Austriacam guber-
natione , paret Burgundioni. Terminatur
Rheno, Vistula, Oceano, & Danubio. Am-
nes habet præter eos quos jam dixi, Vidrum,
le Veche, Amasim , *le Emse*, Visurgim, *le Wy-
ser*, Albim, *le Elve*, Oderam, *la Odere*. In
Rhenum influunt ex parte Germanica Nicer,
le Neckar , ubi sunt , Reut inga, Tubinga,
Stutgardia, Helbrunna, & Heidelberga. Mo-
enus, *le Main*, ubi sunt Bambergia , Wurzburgum
quim vocant Herbipolim , ac denique
Francofurtum. Lupia , *la Lippe* , ad quem
sunt Paderborna & Lipstat. In Visurgim se
præcipitant Fulda , Adrana, Alara. In Al-
bim se exonerant parte dextra Elstera, & Ha-
vela; lœva, Molda, & Sala. Sunt autem in
Germania,

Germania Regna aliquot , & Ducatus , &
Comitatus, & Marchionatus. Regna sunt ,
Norwegia, in qua Berga; Suecia, in qua Stoc-
holmia; Dania, in qua Hafnia Koppenhagen; Bo-
hemia in qua Praga, ipsu[m]q[ue] insuper Regnum
Germaniæ. Duçatus præcipui sunt hi , Sa-
xonia Superior & Inferior , quarum hæc habet
Dueatum Lawenburgicum , Lunæburgen-
sem, cui vicinus Episcopatus Halberstadensis,
& Meckelburgensem cum Ducatu Brunsvi-
censi, cui nunc præst Ulricus, frater Christia-
ni Halberstadensis. Illa Electoratum Saxon-
icum, cù Misnia, & Lusatia: nā Westfalia, quæ
Saxoniz quondam fuit, nunc alias Dominos
habet. Elektoratu nunc præst Joannes Ge-
orgius , cujus aula Dresden. Dux Wirtemberg.
in Suevia habet Tubingam & Sturgardiam ad
Nicrum fluv. Dux Bavariæ habet Ingolstad.
& Ratisbonam ad Danubium. Dux Silezia
Uratislaviam , Breslau , ad Oderam. Dux
Holsatiæ Sleswicum , Segenborgum. Wurce-
burgensis Dux præst Franciæ Orientali , in
qua est Bambergia. Comites præcipui sunt isti,
Palatinus, le Comte Palatin, habens cis & trans
Rhenum, itēmque ad Danubium amplias di-
ciones. Inferioris Palatinatus caput est Heidel-
berga: Superioris Amberga : utrique nuper,
adsumpto etiam Electoris titulo præst Maxi-
milianus Dux Bavariæ, post ejectum rebel-
lionis titulo Fredericum Palatinum , Jacobi
Britan-

Britanniae regis generum : factum id solenniter Ratisponae an. M D C X X I : i. die 25. Febr. Comites Embdenis & Oldenburgicus Frisiis vicini sunt, pertinenteq; ad Frisiam Orient. Landgravatus Hassiae habet Casseliam & Marpurgum , cui præfuit Mauritius Calvinista ; nam Darmstadiensem habet Ludovicus, cui etiam adjudicatum est Marpurg. In Thuringia est Erfordia. Marchionatus Brandenburgicus Sarmatis inicio oppositus fuit , nunc est Electoratus, præfertque illi Georgius Guilielmus. In eo Marchionatu est Iagerndorf. Archiepiscopus Magdeburgensis est totius Germaniae Primas , habetque suffraganeos Merseburgensem, Mischnensem , Brandenburgensem , & Havelbergensem. Electores Ecclesiastici sunt : Mogantinus , Colonienses , Treverensis. Sæculares, Saxo, palatinus , Brandenburgicus & Rex Bohemiæ. Urbes Anseaticæ , les Villes Anseatiques , divisæ sunt in quatuor Ansas Lubecensem, Coloniensem, Brunsvicensem & Borussicum. Circuli Imperii less circles ou Kreys de le Empire sunt decem, Franconicus, Bavanicus, Austriacus, Suevicus, Rhenensis, Electoratus, Westphaliae, Saxonie, Superioris, Saxonia Inferioris, ac denique Burgundicus. Curia sive Tribunal Forense litium decidendarum in Imperio, est Spiræ Nemetum, in ripa Gallica. Titulus Imperatoris, ex quo res ad domum Austriacam delatae est, sic fere concipiatur ***

pitur *** Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Getmaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Slavoniae Rex, Archidux Austræ, Dux Burgundiæ, Stiræ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c.

Danubius maximus, inter lacum Constancem & Nicri fontes haud procul Schat-husia in Hercynia oritur , decurruntque per Sueviam & Alamaniam, ubi est Ulma, itemq; per Bavariam , Austriam , & Hungariam, ac sumpto Istri nomine mergitur Ponto Euxino. Mer Major, ou Mer Noire, quinq; ostiis. Influunt in ipsum amnes lxx. quorum præcipui, ex parte dextera , Lechus, ad quem Augusta Vindelicorum Augsbourg: Isra, ad quam Fisinga, urbs Episcopalis: Ænus le Th, qui Æniponti nomen dedit, Th'pruck, urbi Metropolitanae, cuius suffraganæ sunt Tridentina, Passavensis, Vienna Austræ, Gurca, Brixia, Fisinga, Secovia, & Chyema. Recipit autem Oenus Saltzam ad quem sita est Zalzburgum , dicta quondam Juvaria sedes Archiepiscopalis ; Anisam , Ens , qui Bavaros à Pannoniis separat. Tum Arabonem, Rab. & nobilissimos amnes Dravum Saviumque; Deinde Moravam & Jeterum. Sinistra ripa accipit Alemonem, ad quem est Eichstadium. Regionem ad quem Ratispona , & ex Carpatho monte decurrentes, Teyam, sive Tibiscum, Malkam, qui juncti, Danubio miscentur Aus-

A U S T R I A caput est *Vienna*, ad Danubii ripam sinistram. Austrum versus ei adsidet *Stiriae* Ducatus, inter Muer & Mietz amnes, qui in Dravum influunt. Est & Ducatus *Carinthiae* inter Muer & Dravum, cuius incolæ strumosi. Est denique & *Carnia*, hisce omnibus Australior.

H U N G A R I A partem tenet veteris Pannoniæ, quæ tota Cisdanubiana Jazygumque fuit, & *Dacia*, quæ fuit Transdanubiana. Est autem Hungaria Turcorum Imperio proxima, qui in ea quidem occupavit Belgradum an. 1420. Strigonium, & Valponiem anno. 1443. Quinque Ecclesiæ, an. 1543. Budam, anno 1526. Albam Regalem. Singidunum, anno 1439. Reliqua pars adjuta Principum Catholicorum opibus, hostilem vim adhuc fortitur sustinet. Nam Calvinistæ ab Ecclesiæ defensione sunt alienissimi. Daciam hodie vocamus *Transsilvaniam*, vel *Sibembergiæ*, quasi dicas, Septem castrensem, à septem urbibus, quarum primaria est *Cibicum*: *Hermanstadt*; eam medium intersecat Marisus fluvius: Possidetur autem à Gabriele Bethlem.

Silesiæ amnis præcipuus est *Odera* qui & *Viadrus* dicitur; urbs, *Uratissavia Preßlaw*; infra eam est *Moreavia*, de qua dixi, urbs præcipua *Olmuz*. Orcum versus sequitur *Polonia*, cuius pars major sive Germanica cis *Vistu*,

Vistulam sita est; minor sive *Sarmatica*, trans amnem. Flumina in *Vistulam* decurrent ex parte Germanica, *Pilcza*, ad quam sita est *Petricovia*, *Pieter Kow*, Tribunal Regni unum: ex ripa vero *Sarmatica* fluit *Buck* cui adsidet *Kaminiez*. Urbs minoris Poloniæ præcipua est, *Lublinum*, sedes altera Tribunalis. Majoris vero Poloniæ urbes sunt *Cracovia*, *Sandomiria*, *Posnania*, & *Varsavia*.

Borussia, *Preussen*, in Regiam & Ducalem dividitur, fuitque olim utraque Equitum Teutonicorum. In illa sunt, *Marienburg*, *Torunia*, *Culma*, *Karmia*, *Gedanum*, *Danisik*; in hac, quam à Rege Poloniæ in feudum tenet *Georg. Guilielmus Elector Brandenburgicus*, sunt *Elbinga* & *Mons Regalis*, *Kuningberg*, Emporia satis nota. In Lituâ hujus trans colligitur *Electrum*. In *Livonia* sunt *Riga* & *Revalia*. In *Curlande Memel*, & *Windair*. In *Liibuania*, *Vilna*. In *Podolia*, quæ se ad Pontum usque *Euxinum* porrigit, est *Kiovia*. In *Russiæ* & *Moscow*, magni Ducis Aula & Tribunal.

Italia Alpibus separatur à Gallia & Germania, cæ tera cingitur mari Ligustico, Tyrrheno, Siculo, Adriatico. Mons Apenninus medio ejus dorso incumbit, pertingens inde à Liguria usque ad mare Siculum, occupansque quartam ferè Italiam partem. Amnes nobilissimi sunt, *Padus* qui & *Tridanus*, *le Po*, *Athesis*

Athesis, Italij Ades; Germanis, *Esch,* Ar-
nus: *Tiberis.* Padus recipit ex Alpibus Dur-
am, *Ticinum, Adduam, Ollium, Mincium.*
Parte altera ex Apennino, Granam, Tenerum
qui *Stura, Bormium, Seraiam, Gabellum, Tre-
biam & Rhenum,* qui fuit per Bononiam.
Vix autem duæ tertiae partes Italij habent
flumen navigabile. *Tiberis recipit Clanum
Ciani, Narem, Nera & Anienem Teverone.*
Post Tiberim sequuntur Liris, nunc *Gariglio-*
no, Vulturnus, Silurus, Sybaris, quem nunc vo-
cant *Cocito.* Inde pergentibus ad Mare supe-
rum occurunt, *Aufidus, le Ovanso, Horatii ver-
sibus & clade Romanor. adversus Asdrubal
leem clarus; postea Aternus, Pescara, Metaurus,
Metro,* cujas in ripa Asdrubal Annibalis
frater cæsus fuit. *Lacus in Transpadana
regione sunt, Urbanus;* *Lago Major,*
qui *Ticinum recipit, Cerelius, Lago di Lugano,*
Larius, Lago di Como, qui recipit Adduam, Sebi-
nus, *Lago di Isco;* qui Olliū transmittit. Benacus
Lago di Garda, per quem fluit Mincius. In
Hetruria, Perusinus, qui & Trasimenus, &
Vulnus.

In fronte Italij est *Pedemontium,* in quo
*Augusta Taurinorum, Turin, Augusta Præ-
toria, Ostia, Saluciæ, Mons Ferratus* habet Albam
Pompejam. *Liguria, Genuam.* In *Lombardia*
principios tenet *Ducatus Mediolanensis:* Su-
pra eum sunt *Rhati;* quorum urbs *Curiæ, Goy-*

re, & ad Adduam Vultureni, quos quum tene-
rent nuper Hispani, exstructa ante aliquot an-
nos arce *Fuentes,* & armis Christianissimi
Regis Lud. *xiiii* in pristinam liberta-
tem restituti sunt, hac lege, ut sola fides Ca-
tholica illic obtineat. Pare altera versus ma-
re Adriaticum est *Forum Julii,* in quo
Aquilea; Est *Istria,* in qua Justinopolis;
est *Carniola,* in qua Labatus; est *Tirolensis*
Comitatus. Est *Marchia Tarvisina:* Sunt
Verona, Vicentia, Patavium, Venetia,
Brixia, Mantua, & cis Padum *Parma.* Ro-
mandiola juris est Pontificum cum Ferraria,
ex donatione Pipini, & Caroli Magni, Re-
gnum Francorum. Hic fuit Exarchatus Raven-
nensis, sive Flaminia. *Venitorum Resp.* imprimis
potens est. Possidet ea *Corcyram* in ipso Sinus
aditu sitam. Tum vicinas Peloponneso, Ce-
phaleniam, Zacynthum, & Nerigum: inq; Æ-
geo Zaram, & Cretam. Sequitur postea
Magnus Ducatus *Hetruria, la Toscane,* in quo
ad Arnnum flumen Pisa, Luca, Florentia: Et in
mari Insula *Ilus,* cuius urbs *Cosmopolis* con-
dita est à Cosmo Medico. Tum *Tractus Se-
rensis, Perusinus, Orivetanus, Picenus, Marchia*
Anconitana, Ducatus Spoletoivus. Post hæc occur-
rit, *Latium, la Campagne de Rome,* in quo Roma,
sedes Pontificis M. qui nunc est *Urbanus viii.*
& vicina Romæ *Ostia, Prænestine, Pilastriana,*
Tibur, Tivoli, Alba, Mons Cæcubus
est

est in sinu Cajetano. *Campania, Terra di Lavoro*, habet Capuam, & versus mare Puteos & Bajas. ubi veterum structurarum monumenta, & deliciarum reliquæ spectantur. In regno Neapolitan est Neapolis. Montes sunt *Vesuvius, le monte de summa, Massicus Falernus, Mondragone*. In Aprutio sunt *Aquila, Sulmo, Pancianum, Ortona*. In Calabria *Polycastrum & Regium*. In Apulia *Daunia, Apuglia Plina, Asculum, Manfredonia*. In Peucertia *Barum*, à quo regio Barensis nomen traxit, *Polinium, Traenum, Venusium*. In Salentinis sunt *Hydrus Otranto, Callipolis, Brundusium*.

Insulæ circa Italiam sunt *Corsica Genuensis, Sardinia & Sicilia Regis Hispaniarum*. minores studio omitto, *Gallinarium, Georgonen, Capriam, Palmariolam appositam Plumbino, Ischiam, Prochyten, Capreas, fœdis Tiberii obsecnisque libidinibus decantatas. Melita ad Africam refertur.*

Stiria Carinthiæ versus Orientem objicitur. Habet amnes, *Stiram, Muram, Dravum*; Urbes, *Brugam, Grazium, Marchpurgum. Slavonia, Illycici* veteris pars est, sita magna sui parte, *Savum inter & Dravum. Croatia, Hungaria vicina est. Liburnia* vicinior est sinui Adriatico: eamque sequitur Austrum versus *Dalmatia*, in qua sunt, *Sara, Sebennicum*; cum urbe Spalato, cuius Episcop. M.

Antonius

Antonius de Dominis ad Eccl. Cathol. à qua recesserat, reversus est, ac nuper Romæ extinctus. Habet eadem Dalmatia Stridonem; Patriam B. Hieron. *Bosna* ad amnem jacet sui nominis. *Servia* est vet. *Moesia superior*, ad fines Macedoniae ex parte sui Orientalis. *Walachia Serviæ Rasciæque* objicitur ab Oriente: Amnem habet Alutam, qui se in Danubium præcipitat supra Nicopolim. *Moldavia & Podolia* tenentur à Poloniæ Rege contra Turcam.

Romonia est ipsissima Thracia, habetque ad Bosphorum Constantinopolim, sedem Imperii Orientalis, quæ antea *Byzantium* dicta fuit, nunc vocatur *Stamboli*. Et quia eadem vocata fuit nova Roma; idcirco regio vicina vocatur Romania. Urbes in Romania præter Byzantium sunt; Pera, Nicopolis ad Nescum flumen, Philippopolis ad Hebrū, Adrianopolis, Trajanopolis, Selymbria in littore Propontidis. *Bulgaria* in extrema Europa inter Hænum & Danubium sita est. *Tauricam Chersonesum* quæ *Gazaria* dicitur, insident Tartari Precopées, subacti nunc à Turca. In *Græcia* primo occurrit trans Danubii decurrentis ripam, dexteram. *Macedonia*, cum *Thessalia*, inde *Achaia*, cum *Bœotia*, ac denique *Peloponesus*. In *Bœotia* sitæ sunt *Thebæ, & Thespia*. Ad mare Ionium sitæ sunt, *Epius le Albanie, Acarnania, Acarnanice, & Cætolia*,

zolia. Montes decantatissimi sunt, *Athos, Monte Santo, Olympus, Pelion, Pindus, Othrys, in Thessalia, Ceraunii in Epiro : Parnassius, Helicon, Hymettus, in Achaia.* Flumina, *Strymon, Axios, Peneus, Sperchius, Achelous, Asopus.* Urbes, *Thessalonica, Philippi, Amphipolis, Pharsalis aliæque.* Promontorium nobile *Aegium*, ad quod commissa Pugna *Aegia*. Sinus sunt *Acarnanicus*, ad quem *Olpæ*, nunc *Soppote*, *Corinthiacus*, *Golfo di Leonte*, cui adsidet *Naupactus Sarronicus, Golfo di Engia, Thermaicus, Golfo di Thessalonica.* Insulae in Jonio, *Corcyra, Corfu, Nerigus, Cephalenia.* Naxus, *Ithaca, Zacynthus*: in que *AEGEO*, le *Archipeligo*, *Creta centum quoniam Urbibus clara*, cum labyrintho, postea *Eubæa*, quæ *Euripo* disjungitur à *Bœotia*. In *AEGEO* sunt *Cyclades*, quarum notissimæ *Delus & Andros, Sporades*, in quibus *Icaria, Samos, Pathmos, Claros, Chios*, atque aliae.

Peloponnesus la *Morée*, Isthmo adhæret continenti. in ea fuere populi *Corinthii, Sicyonii, Elei, Messenii, Lacones, Argivi*, & in medio istorum *Arcades*. Flumina, *Ele, Ourum, Peneus*, ad quem *Pisa Olympica, & Alpheus*. *Mesleniorum Panisus, Lacedæmoniorum Eurotas*, ad quem *Sparta sive Lacedæmon, Argivorum Inachus*, ad quem *Mycenæ, Montes Pholoe, Stymphalus, Taygetus*.

IV. Africam veterum nonnulli Nilo ab Asia

Asia diljunxere: nos Sinu *Arabico*. Est ergo Africa nobis Peninsula, cuius Isthmus est inter Mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: extendit autem se utrimque trans Tropicos, maxima sui parte subiecta solis ardoribus, sicca, arenosa, serpentibus usque adeo scatens, ut alibi deserta sit, alibi non nisi ab ocreatis agricolis proscindi possit. Quæ trans *AEGATOREM* sita sunt, non discribuntur à *Græcis* aut *Romanis* scriptoribus. Est autem in ea statim ab Isthmo *Ægyptus, Mar-marica, & Cyrenaica*, quæ & *Pentapolis* dicitur, tum *Bizacium, & Africa sive Lybia* propriè dicta: adhæc *Numidia*, ac denique *Mauritania, & quidem duplex, Trigitana & Cæsariensis.* *Ægyptus* Nili ostiis continetur, quorum extrema sunt, Orientem versus *Pelusiacum*, ubi *Damiata*; versus *Occasum Canopum*, ubi *Alexandria & Pharos*; loca Francor. Regum expeditionibus clara. Reliqui Africa latus usq; ad *Fretum Gaditanum* vocant vulgo *Barbariam*: suntque in ea *Emporia, Tripolis, Africa, Tunis, Goleta vicina Carthaginis ruinis, Hippona, Bona, Algerium* nec procul à Fretto in sinu, sita est *arx Penon de Veliç, Gotherum vel Saracenorum opus*.

Tingitana Austrum versus Atlante monte eminentissimo terminatur, versus ortum *Malva* fluvio separatur, à Provincia *Cæsariensi*: versus *Septentrionem* est mare Medierr-

terraneum ; ad Occasum Oceanus Atlanticus. In ea sunt mōtes Abyle & Heptadelphi. Regna hodie Fessæ & Marocci. *Fessanum* regnum habet Provincias septem 1. est Tremizen quæ nunc Sævia, in qua urbes olim xl. hodie memorantur Oranum ad littus, Tremezen, Anafa, Mancora, Rabatum, Menzala, Nuchelle, Adendum, Tegegiltis, Madravanium, Dazzia, Azarfa, 2. Fessa, in qua urbes, Sala, Mequines, Fessa, quam triurbem merito dixeris; constat enim oppido veteri, novo & medio. . Asgareta, in qua Laracha, Alcazara, Arzil, 4. Habata in qua Ezagena, Beniteudia, Amergo, Tenzerum, Aguria, Bezzatum, Tetuana, Tingio, & Ceuta, quæ veterum Septa est. 5. Errifana, in qua Beatis, Vellezum, Hiellezum, Tagaza, Geba, & Megima. 6. Garetia juncta regno Tremezen, habetque opida, Melilla, quæ Ptolemæo *Rys-sadirum*, *Cassiacam*, *Teznotam*, & *Megenum*. 7. Est Chæusa, vicina Numidiæ, in qua Teuteturum, Dudubum, Tezara, Ainelginunum, Mehedia, Umeginnabe, & Carclivum.

Marocum creditur esse Bochi Regia : sunt qui malint esse Bocanum Himerum. adsidet autem Tensisto flumini, quod Nubiensis Geographus vocat *Tanfist* : habuit urbs ipsa quoniam C. millia ædificiorum, portas xxii. v. ab estque non procul ab Agneti angustiis per quas ad Lamptunias, solitudines itur. Provinciæ

vinciæ illi subiectæ sunt 7. Inter quas Ducala, & Tedela.

Cæsariensis Mauritania est Salustii Numidia sed post conditum Julianum Cæsaream juncta est Mauritaniæ. clauditur versus ortum Ampsaga flumine, noménque habet ab urbe primaria quam hodie vocant, *Algcr*. Fuit autem Numidia Masanisiæ Regis nomine celebris: urbes habuit, Julianum de qua jam dixi, Arsenariam, Ruscibar, Rusibirsim, Saldas.

In Africa sive Lybia propre dicta fuere Hippo Regius, Aprodisæū, Utica, Carthago, Tunis, Maxula. Syrtes duæ; major minórque: Amnes Rubricatus, Bagrada, Triton.

Bizatium Lybophœnices primi coluère, estque Africæ ea pars, in qua duæ illæ sunt Syrtes: urbs primaria Hadrymettus, fluvius Cyniphs. Cyrenaica sive Pentapoli quinque habet urbes, quarum præcipuæ sunt Artione & Berenice. Cæterum confusis veterum limitibus austóque Arabum Mahumetano rum imperio omnia ista nunc subsunt Regi Tunetano, qui ditionem istam in quatuor provincias distinxit. 1. est Constantina, in qua urbes novem, Collobesus, Ruscicada, Tacaccia, Hippo, Biserta, Constantina, Milia, Tirfesa, & Tebera, 2. Tunetana, in qua urbes quatuordecim, Utica, quam Itali hodie vocant Porto Farino, Carthago, Tunes Camartia: Abdirana, Nemilis, Hametha,

Clupea, Heraclia, Singul, Monasterium, Talbulba, Aphrodisium, Ruspina. 3. Tripolitana, continet Menigem insulam quæ Lotophagitis, nunc Gerbi. ad hæc Zoroatam, Lepidem, ipsamque Tripolim Asiaticorum coloniam. 4. Est Zebensis ad quam interiora Africæ Numidiæq; pertinent. In hac est mons Atlas, qui ex Marmarica ortus, se in occasum late spargit, ac juxta fauces Susi amnis, qui Messam tergeminam urbem alluit, in Oceanum se fundit Atlanticum.

Prope Marocum est Promontorium Can. tin, & in Oceano Insula Maderæ, & magis Australes, Insulæ Canariae. Sequitur postea regnum, Gualatæ, cum Promontorio Albo, *Cabo Blanco*: cui Austrum versus objicitur Promontotum Viride, *Cabo Verde*, à quo vicinæ insulæ vocantur Virides, *isles de Cabo Verde*. Decimo ab Äquatore gradu occurrit Promontorium, *Serra Lionna*, ubi littus in Orientem curvatur habetque Regnum Guinæ auriferum. Sub Äquatore est Insula S. Thomæ, cui supra infrâque adjacent insulæ, *Principis, Isola del Principe, Anni boni, de Anno Boni*, ubi jam littus ad gradum usque xxxv. in Austrum porrigitur: quo in tractu est Regnum Congo, vel Manicongo, & Regnum Argolatum Promontorium Bonæ Spei, *le Cap de Bonne Esperance*. Unde se iterum littus in ortum æstivum curvat, extenditque etiam trans Äquatorem

torem usque ad Promontorium Aromata, quod vulgo vocant *Cabo de Guardofu*, ostium sinus Arabici. In continenti sunt Monomotapa, Mozambique & ad Sinum Arabicum, Adel., cum Insula Zocrotora: aloës optimi feracissima, quam Ptolameus vocat Dioctridum. Insula nobilis Madagascar sive D. Laurentii à Tropico Capricorni ad xii. usq; gradū ab Äquatore porrigitur. Interius, in Africa, sunt Biledulgrid, Nubia, & Regnum Alyffinorum potentissimum. Sunt autem Regis hi ferè tituli*** Supremus meorum regnorum, à Deo unicè dilectus, columna fidei, crux ex stirpe Juda, filius David, filius Salomon, filius columnæ Sion, filius ex semine Jacob, filius manus Mariæ, filius Nahu secundum carnem, filius sanctorum Petri & Pauli secundum gratiam. Imperator superioris & inferioris Äthiopæ, & amplissimorum Regnorum, iurisdictionū, & terrarum, Rex Goæ, Caffires, Argolæ, Birn, Baliguaza, Adoæ, Vanguæ, Gayanæ, ubi Nili fontes sūt, Amaræ, Baguamodri, Ambæ, Vanguci, Tigremahon, Sabanas, quæ patria est Reginæ Sabæ: Barnagassi, & Dominus usque in Nubiam, quæ in Ägyptum extenditur. Amnes nobilissimæ Africæ sunt, Mulucha qui Mauritaniam finit, Ampsaga qui Numidiam. Nilus, insulam faciens Meroen, quæ nunc dicitur Gueguere, & Niger. Ad Nilum fuit

Memphis , nunc est Cairus, cui vicinæ Pyramids . Lacus sunt Zaire & Borreo. Montes præcipui, Heptadelphi, Abyle, Atlas, Lunz. Portò Atlas sic per Africam discurrit sicut per Asiam Taurus, per Europam Alpes. Deserta Africæ sunt, Tegazza, Barcha, Elsocar, Henr. Promontoria si à Gadibus profiscare, Cartin quod Am-pelusiam vocat Mela; Dalguer, S. Maria, Blan-co, Verde, quod est Veterum Hesperion keras, Roxo, Vorga, de las Pa'mas, de las Baxas, de tres puncias, de S. Paul, de sanct Bencist, de Lopes Consilves, de Primero, de Lredo Arcas, Negro, Cenertun, de Bonna Esperanza, de Correntes de Guard. fu.

Totus vero tractus Ægypti qui ad Sinum Erythræum extenditur, olim tributus fuit Asiae, nunc pertinet ad Africam. In eo tructu hoc est memorabile; quod nullum flumen inde se exoneret in Mare rubrum. Ipsum illud mare hodie vocatur Italis Mar Rosso: Arabibus Calzem Hebræis Jam Zuph. Scatet autem insulis, & cæcis vadis. Fretum sive ostium sinus vocant hodie Babelmandel. Merces Africanæ sunt, Ebur, Aurum, dactyli, coria caprina, bubula, aliæque: adhæc Zibetum, Pstaci, Simiæ, Elephantes.

V. Asiam ab Europa dividunt Tanais fluvius, Don, Mœotis Palus, Mar del Zabache, Cimerius, Bocadi S. Joanni, Pontus Euxinus, Mar Maggiore, vel Mar negro. Bosphorus Thra-

Thracius, Stretto di Constantinopoli, Propontis, Nar di Marmora, Helleponus, Bras de S. George, vel Distroit des Casteaux, Mare Ægeum. Archipelago, & Mare Syriacum. Ab Africa Isthmus, & Sinus Arabicus, cætera clauduntur Mari Arabicō, Oceano Indico, Eoo, & Sarmatico. Una autem Asia sua magnitudine æquat Europam & Africam simul junctas. Dividitur autem ea rectè à nobis in partes septem i. habebit ditionem Imperatoris Turcarum, ii. Moschi ditionem Asiaticā, iii. Terras Magni Tartarorum Chami, iv. Persarum Dominium, v. Indiam utramq; tum eam quæ est intra Gangem, tum eam quæ est extra. vi. Sinas, vii. Insulas Eoas.

Turcarum Imperio nunc præest Sultanus Amurathes, post Sultanum Osman, & Sultanum Mustaham. Ejus in Asia partes sunt istæ, Natolia, quæ Asia minor, Syria, Arabia, cum Insulis ad Asiam pertinentibus, Tenedo, Icaria, Chio, Carpatho, Rhodo, Cypro. Hisce omnibus in Asia præsunt xxix. Beglerbegi: nimirum Natoliæ, qui præfetus est undecim Provinciis Caramaniæ, qui septem, Sivas, Tocati, Dulgarid, Aleppi, qui subje&tas habet vii. Præfecturas, Cham, sive Damasci, qui decem: Tripolis, qui v. Maras, Diarbech, Bagdar quæ est Babylonia, qui xviii. Balsas ad ostium Tigris, Carman, Aden, seu Gemen, quæ est in Arabia

Fælice, habetq; sibi subjectas præfecturas V. Geberz, quæ est in Cypro, Scheherezul, quæ est in Assyria. Unan, in finibus Persarum præfetus **xiiii.** Provinciis Arzerum in Armenia majore, qui **xxii.** Triflu, Tschildir, qui **ix.** Sochum, Cars, Temicarpi, Batin in finibus Georgianorum: Sirvum seu Mediæ: Fassæ in Mangrelia, Revan, & Somachiæ. *Novalia* Turcæ quatuor in universum sunt, unum in Pera, pro urbe Constantinopolitana; Secundum Callipoli, pro ponto Euxino; Tertium in Zues, pro sinu Arabico; Quartum in Balseram ad tuendum sinum Persicum.

Mare Caspium de *Sals* vel *Bahu*, in hac parte est, quod falso crediderunt Veteres Sinum esse Oceani Septentrionalis, undique enim terris clauditur, exonerant se in illud ab occasu *Ara-*
xes, à Septemtrione *Rha*, ab ortu *Jaxartes* & *Oxus*, ab *Astro Cyrus*. *Amnes* in Pontum Euxinum influentes iunt *Thermodoon*, *Iris*: *Ponti*, *Halys*: *Ga'atiæ*, *Parthenius*, & *Sangatus*: *Bithyniæ*, *Rhindacus*. In Ægæum influunt ex Phrygia *Simois* & *Scamander*. Ex *Ly-*
dia *Caycus* & *Hermus*. *Caystrus* & *Mæan-*
der ex *Caria*. *Xanthus* ex *Lycia*. *Cataraæs* ex *Pamphylia*, sive *Caramania*, *Cydnus* ex *Cili-*
cia, qui *Tharsum*, *Pauli Apostoli* patriam, præ-
terlabitur *Orontes* ex *Syria*, cui adsidet *Anti-*
ochia: *Jordanes* ex *Palestina*. *Lacus* ingens *Asphaltites*, in quem se effundit *Jordanes*. Hic ex Libano duobus capitibus oriens, *Jor*, & *Dan*

per Samachoniten lacum & mare Tiberiadis se exonerat in eum quem dixi *Asphaltitem* lacum vel *Mare mortuum*. *Urbes Asiae* præcipue nunc sunt, *Theodosia* *Cafri* & *Trapezus* *Trebizonde*. Fuerunt quondam *Amasus*, *Prusa*, *Chalcedon*, *Abydus*, *Troia*, *Smyrna*, *Colophon*, *Ephesus*, *Miletus*, *Patara*, *Tarsus*, *Antiochia*, *Tripolis*, *Berytus*, *Tyrus*, *Sidon*, *Joppe* *Jaffa*, *Alcalon*, *Azotus*, *Gaza*, *Damascus*, *Hierosolyma*, quam *Ælius Adrianus*, à se *Æliam* vocari voluit. *Montes Phrygiæ* *Cimon* & *Ida*, cujus pars *Gargara*. *Lydiæ* *Siphylus*, *Cariae* *Cadmus*: Sunt etiam in hac *As-*
sia parte *Taurus* & *Antiataurus*, itemque *Libanus* & *Antilibanus*. In *Cypro* sunt urbes famosæ, *Salamis*, quæ nunc *Famaugusta*, *Amaibus*. *Paphus* *Nicosia*.

Arabia triplices est *Petrea*, in qua *Petra* opidum: *Deserta*, inter *Ægyptum* & *Petream*: *Felix* inter *Mare Eritræum* & *Perlicum*. In *deserta* sunt montes *Sina* & *Horeb*, ubi *Dœus Mœsi* tabulas legis dedit.

Populi confines *Moabitæ*, *Idumæi*, *Judæi*, *Galilæi*, *Samaritani*. Tituli Magni *Turcarum* Imperatoris hi sunt. *Imperator**** *Filius **** semper victor. Ego, qui per infinitas gratias Omnipotentis, & abundantiam miraculorum Principis Propheticorum, sum *Imperator Augustorum* Imperatorum distributor, coronarum ac diadematum inter maximos

terræ Principes, minister duarum sacratissimorum & augustissimarum urbium & pulcherrimarum totius orbis, Meccæ & Medinæ, protectos sanctæ Hierusalem, Dominus maximæ partis Europæ, Asiæ, & Africæ, victrice nostro ense partæ, scilicet regionum & regnum Græciæ, Thessaliam, Bosnæ, Segeti, Natoliz, Caramaniz, Ægypti, omnisque terræ Parthorum, Curde, & Georgianorum, portæ, ferri, regionisque Principis parvorum Tartarorum, Cypri, Diarbequir, Aleppi, Eiserum, Damasci, Babylonis, Barzare, Arabiarum Azebech, Tunis, Tripolis, Barbariz & plurimum aliarum regionum, insularum, fretorum, portuum, populum, familiarum, generatum, & infinitatum myriadum præstantissimorum militum, qui sub nostro obsequio requiescunt & sub mea justitia, qui sum Imperator *** Filius Imperatoris, *** Imperatoris Mahumet, Imperatoris ***, Imperatoris ***, & Imperatoris *** gratia Dei, refugium præcipuorum Principum Mundi, & aylum honoratissimorum Imperatorum.

Magnas Moscorum sive Russorum Dux, præterea quæ in Europa tenet, ingentes habet regiones in Asia, confines Tartaris, ut sunt Peçour, Condora, Permia, Duvina, Obdora, usque ad Volgam flumen. Tituli Ducis hi sunt *** Gratia Dei Imperator & Dominator totius Russie, magni Ducatus Volodimiræ, Moscoviae

viz, Novogrod, magnæ Pscoviæ, Smolenskiæ, Thueriæ, Ingariæ, Permæ, Wiathkiz, &c. Dominator & magnus Princeps Novogrod regionis inferioris, Czernigol, Retzan, Wolechdz, Błoviæ, Bielloy. Rostoviæ, Joroslovicæ, Poloczkiz, Udar, Obdoræ, Condimiz, &c.

Persicum imperium transmissio Euphrate sequitur, estque proximum ei Mare Caspium, quod undique terris clauditur. Terminus Persarum Imperii est Indus amnis. Sunt autem in eo Media, Assyria, Sufiana, Mesopotamia, Persis, Paribia, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Paropamisus, Aria, Drangiana, Gedrosia, & Carmania. Flumina, Euphrates & Tigris, qui in Amenia orti diversis fontibus postea junguntur, effunduntque se in mare Persicum sive Rubrum. Mons Taurus variis nominibus pro locorum situ appellatur per totam Asiam, Imaus, Emodus, Paropamisus. Urbs in sinu Persico memorabilis est, Ormus, quam superiore anno quierat 1623. eripuit Persa Hispano.

Tartari Septemtrionalia Agæ tenent à Maeotide usq; ad Oceanum Eoum, neq; est ulius in toto orbe majus latiusque Imperium. Tartaria Deserta multas hordas habet. Sagazai est Scythia intra Imaum, nomine à Sogdianis petito. Catai regnum cœlo, solisque beatissimum. Tangut est Scythia extra Imaum

um, cum Serica regione vicina Sinenibus. Ut
bes præcipuæ sunt, Combalu, Samarcanda,
Caindus, Caffa, quæ est Tartari Præcopenſis,
est veterum Theodosia. Quinzai urbem totius
orbis maximam solus memorat Paulus Vene-
tus, qui de ea stupenda narrat, fidemque exce-
dentia. Pertinent autem ad Septemtrionalem
Tartariam Samoitæ, oppositi freto Weygaz.
Flumina præcipua sunt, Pulisachnis, Caro-
mora, Quiantu, & Quiam, quorum istum ai-
unt latissimum esse & profundissimum.

Indiam Ganges medium secat, quo sit, ut pars
rejus Persis vicina, sive occidua, vocetur India
intra Gangem, altera verò extra Gangem. Il-
lam hodie appellant *Indostanum*: suntq; in ea Cam-
boja, Bisnazar in qua urbs Goe, Calicut, Narasinga,
cum Insulis Ceilone & Maldivis, quarum nu-
merus ignoratur. In Transgangetana sunt, Be-
ngala, Peru, & ingens Promontorium in quo
Malacca. Eadem accenserit quoq; Sumatra in-
sula, quam Plinius & Ptolemæus vocant Ta-
brobanam; describuntq; exactius quam nobis
ha&tenus enotuit. Merces Indiæ sunt aurum,
sericum, gemmæ, uniones, aromata, ut piper,
caryophyli, nuces myristicæ, cinnamomum,
hab. irba, urn, aliaque.

Sinarum regnum in Zona temperata situm est
terminaturque Mari Eoo, Indiæ, & Tartaria à
qua per spatium eccc. leucarum, ubi natura
montium munimentum non dedit, muro dis-
cluditur,

cluditur, humana industria exstructo, Regio
apollissima est. Provinciæ ea cl. Metropoles cc-
xxv. Castella majora mcl. iv, Municipia cccc-
xx. Villarum pagorūmq; numerus innumerus.
Incolarum summa excrescit ad lxx. myriadas.
Urbes præcipuæ sunt. Panquin & Namquin,
Cives ibi & per omne regnum ingeniosi at-
que industrii. Typographias, Tormenta bellie-
ca cum usu pulveris sulphurei, aliaſq; artes ha-
buerunt ante nos.

Insula Maris Eoi sunt Fava Major, Borneo fe-
rax aromatum, Ceilam, Moluccæ quinq;, Ter-
nate, Tidor, Mutir, Machiam, & Bachian, cc-
cupatæ à Batavis, qui etiam possident Amboy-
nam & Bantam, Luconiam, Philippinas, & Ja-
ponæ partem tenet Hispaniarum Rex. Abundat
autem Japonia argento, cæteræ insulæ gem-
mis, unionibus, aromatibus.

VI. Superest spectanda America, inter Mare
del Zur & del Nort interjecta; eā dubia perdiu
suspitione, postea accuratiore Christophori
Colubi, Cortesii, Valboz, Pizari, Americi Ve-
spurii, & Ferdinandi Magellanis inspectione co-
gnitam descriptamq; ob ingentē amplitudinē
statim Novū Orbē vocavēre: inventa est anni
mccccxcvi i. regnante in Hispanio Ferdi-
nando Aragonum Rege. Dividitūisque in Se-
ptemtrionalem & Australē, quas partes
conne&i Isthmus Darienis. In illa sunt E-
strolindia, Terra Laboratoris, Canada, Nova
Francia,

*Francia, Norumbega, Virginia, Florida, Juca-
ran, Nicaragua. Nova Hispania. California &
Quivira. Interius Nova Granata, & Nova
Hispania. In hac sunt, Castella Aurea, Po-
pajana, Peruvia, Chili, Chica, & Brasilia. Pe-
rivia sub Carolo V. detecta est anno MDXX.
Brasiliam commendant portus Fernamboci,
& Todos los Santos, proventu saccari nobiles,
quorum hunc Batavi quum an. MDCCXIV.
occupâissent, deserere iterum coacti sunt.*

Amnes præcipui sunt, Paragnian, fluens
per Novam Franciam, Maragnion, qui idem
vocatur fluvius Amazonum, per Meridiona-
lem Americam labens. Fluvius Argenteus,
Rio de la Plata. Hi omnes exonerant se in
Mare del Nort. In oppositum verò mare si-
ve Pacificum, quod vocant *del Zur*, nullus
(quod mirum est) eximius amnis labitur :
tantum inter Californiam & Novam Grana-
dam Caramara fluvius se injicit in Sinum
Vermilium. Urbes in America præcipue sunt
*Culco, Mexico, Quito, Havana, Nombre de
Dios.* Insulæ in sinu Mexicano sunt, *Cuba,*
Hispaniola, quæ & *Sandi Dominici* insula vo-
catur, *Jamaica*, quæ & S. Jacobi dicitur, *Sand.*
Fosniss, quam *Boriques* nominant, *Magarita*,
quibus prætexuntur ea quæ vocantur *Anillas*
vel *Cameranæ* insulæ, quæ omnes Hispano
subiectæ sunt. Ulterius ortum versus in
patente Oceano ad gradum latitudinis

XLVIII.

XLVIII. sunt *Azores* sive *Flandricæ*, ad
quarum meridianum acus magnetica recta in
Septemtrionem fertur. Mercis Americanæ
sunt *Argentum, Coria, Sal, Concineglia,*
Gemmæ, Uniones.

Nunc Terris peragratis aperienda quoque
sunt *M A B I A*: est enim homo animal amphibi-
um, & non minus mari præst quām terræ:
sed illi ob hanc. Maria igitur pariim terras
subeunt, partim circumfluunt. Illud ubi fit,
Sinus est ; hoc Insula. Mare autem quodvis
terras subiens vocari potest *Mediterraneum*,
sicut est ; quod vero ambit, vocatur *Oceanus* :
Mediterranei tamen nomen singulariter illi Si-
nui adhæsit, quod per Fretum Herculeum im-
missum, Europæ, Africæ, atque *Asiæ* oras non
tantum tangit, sed etiam terminat. Id Græ-
ci Latinique interius vocant, *Arabes, Damas-*
cenum. In eo sunt, *Mare Ibericum, Balearicum,*
Gallicum, Ligusticum, Tyrrhenum sive *Hetruscum,*
Siculum, Adriaticum, Ionium, Creticum, Æ-
gæcum, Archipelago, cuius pro Insularum nume-
ro varia nomina, nam à *Myrto*, *Myrtoum*,
ut *Icarii*, *Icarium*, ab aliis *Rhodium*, *Carpa-*
thium, *Lesboum*, *Hellesponius*, *Bras. de S. Ge-*
orge, *Propontis*, *Mar di Marmora*, *Bosphorus*,
Thracius, *Sarete di Constantinopoli*; *Helle-*
sponto Xerxes, *Thracio Darius* in Europam
irrupit. Ad hæc *Pontus Euxinus*, *Mar Mag-*
giore, *Bosphorus Cimmerius*, *Bocca S. Joanni*,
Palus

Palus Maeotis, Mar della Tana, Scythis Temeraria, in quem influit Tanais, quem Scythæ Silim vocant. Littora autem Asiae atque Africæ ab Hellesponto stringenti, occurunt hæc maria, Carium, Rhodium, Pamphyliam, Cilicium, Syriam, Phœnicium, Palæstinum, Judicum, Ægyptum, Cyrenaicum, Lybicum, Numidicum, Mauritanicum.

Alter sinus est Septemtrionalis, Codanus, Balthicus, Germanicus, Cimbricus, extenditurque à freto Sontico usque ad extremas Finniæ & Boddiæ oras. Estque hoc in Finlandia memorabile, quod tribus à Rassleburgo milliaribus Austrum versus inter cautes marinæ locus sit, ad quem naves quū appulerunt, vident acum pyxidis nauticæ statim in gyrum verti, nec cessare bunc motum, priusquam uno inde milliari abscesserint.

Tertius sinus quem veteres plerique (nam Herodotus & Aristoteles à cæteris dissident) crediderunt è Scythico Oceano proficisci, & esse *Mare Caspium* imaginarius, est, immo erroneus: mare enim istud undique terris cingitur. Esto ergo nobis Tertius sinus *Arabicus Mar di Mecca*, à patria Mahometi. Quartus Persicus: pertinent autem hi duo ad Mare Erythæum. Quintus Argaricus sive *Gineticus; Golfo di Bengale.*

In Hemisphærio Occidentalí sive Americano duo sunt; Sinus memorables, *Mexicanus & Vermilius.*

OCEA-

O C E A N U S ipse pro situ aut qualitate varia sortitur nomina: vocatur Scythicus, Septemtrionalis, Glacialis, Cronius, Amalchius sive Hyperboreus, Germanicus, Britannicus, Calcedonius (nam Deucaledonius fictitium est) Gallicus, Aquitanicus, Cantabricus, Hispanicus, Atlanticus, Æthiopicus, Indicus, Sericus, Australis, Eous, Sinensis, S. Lazari, *Mar del Nort*, *Mar del Zur*, sive pacificum.

P E R I P L U S oræ maritimæ in nostro Hemisphærio sic se habet. A Freto Weygats usque ad Promontorium Caninos, *Russia* est sive *Sarmatia Europæa*. Inde ad Promontorium Norwegiæ maxime Septemtrionale, *Finmarchia*: Unde ad Fretum, Sontium sive Balthicum, *Norwægia*. A Freto Baltico usque ad Albis fluminis ostium, est Chersonesus Cimbrica sive Dania. Ab Albi ad Rheni ostia littus *Germanicum*. Hinc ad Bajonam, littus *Gallicum*, variis nominibus, Flandricum, Normanicum, Britannicum, Santonicum, Aquitanicum. A Bajona ad Promontorium Celticum ora est *Cantabrica, Biscoyes*; Inde *Portugallica* post quam sequitur *Bætica* sive *Andalusia*. A Gadibus & freto Herculeo usque ad Promontorium Capitis viridis est *Africa*, Inde ad Promontorium *Serra Lionna, Guinea & Nigritarum* ora cum sequitur Regnum *Congo*, & *Angola*; ad Caput Bonæ

næ Spei , Zanzibar : Postea litus *Momotapa*; à quo ad Promontorium usq; Guardafu juxta Sinum Arabicum , est litus *Mozambicæ*. Hinc sequitur litus *Arabicum, Persicum, Indicum* & ad Orientalem Oceanum litus *Sinæ*. Unde per Fretum Anian redditur ad Mare Septentrionale , & Fretum Weygaz.

P E R I P L U S Americanus ex iis quæ diximus nosci potest . In ora maxime Septemtrionali nobis cognita sunt freta Davis & Forbresseri à quibus Promontorium Breton est *Eftorilandia* cum *Terra Cortereali*. A Britonum Promontorio usque ad Caput de *Arenæ* est *Norumbega*, tum *Nova FRANCIA*, & *Virginia*. Hie se in Isthmum contrahit vasta regio, facta ab Oriente in Occiduum ingenti Sinu, qui vulgo *Mexicanus* dicitur. Isthmus utrinque Oceano pulsatur. Promontorium in eo *Fucatan*, à quo sursum versus ora Septemtrionalis pertinet ad novam Hispaniam. inferior sive Australis vocatur *Nova Castella*. Hinc ad Promontorium Alindæ & fluvium Maragonem sunt oræ *Caribantis* & *Tisnada*, subjectæ Äquatori. A Promontorio Alindæ usq; ad Cabo Frio quod subjacet Tropico Capricorni, litus est *Brasilia*, in quo nobilis portus S. Salvatoris. Hinc ad ostium fluminis Argentei, *Rio de la Plaza*, sunt *Topinikini*. Unde ad Fretum Magellanicum regio *Chica* se pandit. Fretum ipsum creditum

rum est unicum esse duntaxat, nec posse in mare aduersum nisi eo solo penetrari : Sed ab Isaaco le Meire edocti sumus , esse, etiam alias vias magis vergentes ad Polum Antarcticum, quibus commodior se aperit navigatio ; quas tamen vias Hispanicæ Tabulæ ante hos annos xxx. editæ, aliæque Venetæ his ipsis vertustiores signaverunt. A Freto igitur isto recta ferè se in Septentrionem spargit litus, habens interius Regnum Chili, usq; ad Promontorium Fortunæ, quo ad Promontorium S. Jacobi est *Peruvia*. Inde ad promontorium Vermilium ora *Nova Hispania*. A Promontorio Vermilio usq; ad *Sierra Novada*, est *California*. A qua ad Fretum Anian, Quivira, Fretum autem Anian creditur Americâ ab Asia separare.

Addamus hoc loco aliquid de Marium inter se *Conjunctione*, nam & hæc res ad Geographiam pertinet, quatenus ea Politicæ ancillatur. Jungi ergo posse inter se Maria, quæque natura primo disclusit disiunctaque, posse remotis impedimentis reddi navigantibus pervia, docuit nos ipsa natura. Siciliam quippe, quum continens esset agrisque Brutio adnexa, mare ex Tyrreno & Hadriatico immisum, ad eis Isthmi angustiis intercepit, secundque Insulam, & ut ait Poëtarum Princeps,

— quum protinus utraq; tellus
una foret, venit vi magna Pontus, & undis
Hesperium Siculo latus abscidit, arvâque
& urbes Littore

Littore diductas angusto interluit æstu.

Avulsit simili modo natura Cyprum Syriæ, Eubœam Bœotia, Eubœanæ Atlantem & Macrin, Besbicum Bithyniæ, Leucosiam Sirenum promontorio, docuitque nos suo exemplo, jungere inter se Maria, sublatis obstatuorum molibus ad usum commerciorum. Est enim ut Ars Immitatrix naturæ, ita natura Artis dux, magistra, & comes. Hoc modo fretum Gaditanum aiunt ab Hercule perfossum. Sesostrim quoque ferunt Ægypti Regem, post eum Psammitichum, ac denique Ptolemæos, ducta ex Nilo in sinum Arabicum fossa, conatos esse navigabilia inter se reddere maria, internum sive Mediterraneum, & Æthiopicum. Fuit quoque consilium Seleuco Nicatori, Pontum Euxinum jungere Mari Caspio. Nero Imperator Isthmum Corinthiacum perfodere conatus est, & ex Peloponneso insulam facere, ne ex Jonio in Ægeum proficiscentibus opus esset periculosisimum Maleæ promontorium præternavigare. Carolus Magnus Francorum Rex, & primus Imperator, quum expeditiōnem meditaretur in Græcos, fossam ducere instituit ab Alemone in Radantiam, ut commensalia inter se efficeret Oceani & ponti littora, possitque exercitus suus & castræ impedimenta ex Oceano, Mosa, & Mosella in Rhenum inde in Mœnum amnem, postea in Regne-

Regnem & Radentiam, inque Alemonem & Danubium deducere, atque ita secundo amni usque in Pontum Euxinum deferre. Sed & ante eum Lucius Vetus, qui imperante Negrone exercitibus in Gallia præfuit, Mosellam & Rhenum facta inter utrumq; fossa conatus est necesse, ut copiæ per mare, dein Rhodano & Arari per illam fossam subvectæ; mox flugio Mosella in Rhenum; ex in Oceanum devenirent, sublatisque; itinerary difficultatibus navigabilia inter se Occidentis Septemtrionisque littora fierent: cuius tamen institutum impeditum est à Gracili. In Hispania etiam non semel actum est de perfodiendo Isthmo Darem, qui Americæ partes connecti, ducendaque fossa inter Non pre de Dios, & Panamam, ut ita ex sinu Mexicano in Mare pacificum navigari posset, pateretq; inter duas Americas liber & tutus Hispanis in Indias Orientales itus ac reditus. Statuerat quoq; Franciscus I. Atacen Garumnae committere, ut ne opus esset iis qui ex portibus Gallæ Mediterraneo mari ad sitis in Oceanū Aquitanicum, aut Gallicum, aut Germanicum profici sci vellent, Hispaniam omnem circumnavigare, & præter itinerary moras, pericula, impensas, alieni quoque Regis Imperium experiri. Quin & nostro hoc saeculo Præsidis Jeannini sagaci industria inventa est ratio jungendi Ararim cum Ligeri, beneficio lacus cujusdam in Burgun-

Burgundia, pari fere octo leucarum intervallo
utrūque ab istis amnibus sita, ut ita ex Mas-
ilia porcubusq; vicinis subvectæ naves in Rho-
danum, ex Rhodano in Arariam, ex Arari in
eum quem dixi lacum pervenirent, unde po-
stea in Ligerim, inq; Oceanum secundo amni
descenderent, Lacum vocant *Long-pendu*, con-
stātque, ex eo lacu duos amnes fluere, Verbin-
cham & Dunam, quorum alter supra portum
Digoini se injicit in Ligerim: alter prope Ver-
dunum miscetur Arari; ut videri possit natura
ipsa Regem nostrū ad tantum opus suis quoq;
subsidiis invitare. Ad quas commoditates illa
etiam accedit, quod per canalem Briareæ ex Li-
geri in Sequanam ipsamq; Parisiorum urbem
Lutetiam, facilis atque expedita possit institui
navigatio. Si ad cæteras Galliæ laudes, de qui-
bus suo loco breviter dixi, hæc una posset ac-
cedere, habet procul dubio Galliæ Regis be-
neficio compendiosam, commodam &
fructuosam mercium suarum trans-
portendarum, militumque quâqua-
versum subvehendorum ratio-
nem, viratis longis, lentis, pe-
riculosis, ac dispendiosis
prosecutionibus.

S E R I E S

S E R I E S R O M A N O R U M
I M P E R A T O R U M ,
Ante Natum Christum.

C. Julius Cæsar. Ann. XLVI. Ro-
man. Cæs. Octav. August. In hujus
Imperii ann. 42. natus est DOMI-
.NUS, & Salvator Noster J E S U S
C R I S T U S. Imperavit ipse adhuc 14.

C. Tiberius Nero. ann. à N.C. suscepit Im-
perii gubernacula XV. fuitque nationem
Roman.

C. Caligula. 39. Romanus.

Claudius Cæsar. 43. Romanus.

Domitius Nero. 57. al. 59. Romanus.

Sergius Galba. 71. al. 69. Roman.

Syl. Otto. 71. al. 69. Roman.

A. Vitellius. 71. al. 70. Roman.

Fl. Vespasianus. 72. al. 71. Roman.

Titus Vespasianus. 81. Romanus.

Domitianus. 83. al. 82. Roman.

Coccejus Nerva. 98. al. 99. Rom.

Ulpianus Trajanus. 100.

Æl. Adrianus. 119. Rom.

Antonius Pius. 139. al. 40. Roman.

M. Antoninus Philosophus, &

L. Ann.

L. Ann. Verus. 163. Romani.
 Commodus Antonin. 182. al. 183. Rom.
 Æl. Pertinax. 194. al. 195. Italus.
 Didius Julianus. 194. al. 195. Mediol.
 Septimus Severus. 195. Romanus.
 Antonius Bassian. 214. al. 213. Roman.
 Popil. Macrinus. 220. Tingitanus seu Cartha.
 Varius Heliogabalus. 222. al. 223. Rom.
 Alexander Severus. 225. Romanus.
 Maximinus. 238. Arabs, quem & Bubulcum
 dicunt, cum Maximo Filio.
 Gordianus, cum Gordian. filio. 238. Rom.
 Pupienus & Balbinus. 239. Roman.
 Gordianus III. 241. Romanus.
 M. philippus I. cum filio. 247. Arabs.
 Decius cum filio. 251. al. 252. Pannonius, seu
 Hungarus. (lian. Gall. 254.
 Gallus Hostilianus cum Volufiano F. & Æmi-
 Licinius Valerianus cum Galieno. 256.
 Fl. Claudius II. 271. al. 270. Dalmata cum
 Quintilio.
 Valer. Aurelianus. 273. Dacus.
 Ann. Tacitus. 278. al. 279. Pannonius seu
 Hungarus, cum Floriano.
 Aurel. Probus. 280. Pannonius seu Ungarus.
 Carus cum filiis Carino & Numeriano. 286.
 al. 287. Illyric. (288
 Diocletianus Jovius cum Maximiano Herculio
 Constantius Chlorus cum Galeria (308.) &
 Severo, & Maximiniano Juniore, & Maxenio,
 & Licinio. Constan-

Constantinus Magnus. 310. al. 312. cum Dalmata.
 310. 341. & Constantius II. Constante, Constantius Magnentius, Gallo, &c.
 Julianus Apostata. 363. al. 365.
 Gabinianus. 365. al. 367.
 Fl. Valentinianus & Fl. Valens. 336. al. 368.
 & seqq.
 Gratianus et Valentinianus II. 382. Hung.
 Theodosius magnus. 388. al. 389.
 Arcadius, Hispanus & Honorius Fr. 401.
 Theodosius Junior seu II. 412. al. 427.
 Valentinianus III. 430.
 Martianus Flaccus. 454. al. 453.
 Leo I. Pater & Leo II. Fil. Thraces. 459. al. 461.
 Zeno Cilix Isauricus. 474. al. 478.
 Anastasius Macedo. 491. al. 494.
 Justinus Subulus. 518. al. 521.
 Justinianus. 527. al. 528. Illyricus.
 Justinus II. 564. al. 566. (Thrax
 Tiberius II. Constantius. 575. al. 577.
 Mauricius Cappadoc. 584.
 Phocas 603. al. 604. terræ Filius.
 Heraclius vel Heracleus. 611. Apher.
 Constantinus III. & Heracleonias. 640. al. 642.
 Constans II. 643. al. 644.
 Constantinus IV. 570.
 Justinianus II. 687. al. 686.
 Leontius. 696. al. 697. Constantinopolitanus.
 Tiberius Absimarus III. 699. al. 700.
 Philippus Bardanes. 713.

SERIES.

Anastatius II. 715. Constantinopolitanus.
Theodosius III. 718.al.717. Constantinopol.
Leo III. 719.al.718. Isaurus.
Constantinus V. alias *Copronymus*. 742.al.743.
Leo IV. 777.al.776. Constantinopol.
Constantinus VI. 781.al.782. cum matre. Is-
 rene=Aleto.
Carolus Magnus. 300.al.801. Primus Impera-
 tor Germanicus.
Ludovicus Pius. 814.al.815.
Lotharius. 841.
Ludovicus II. 856.
Carolus I. dictus *Calvus*. 876.al.875.
Ludovicus III. dictus *Balbus*. 858.
Carolus II. dictus *Crassus*. 880.
Arnolphus. 890.al. 888.
Ludovicus IV. Gallus. 902.al.900.vel *Francus*.
Conradus I. 911.al.912. *Francus*.
Henricus I. dictus *Auceps*. 919. *Saxo*.
Otto I. dictus *Magnus*. 937. *Saxo*.
Otto II. 973.al.974. *Saxo*.
Otto III. 983.al.984. *Saxo*.
Henricus II. 1001.al.1002. *Bavarus*.
Conradus II. 1025.al.1024. *Francus*.
Henricus III. 1039. *Francus*.
Henricus IV. 1056.al.1057. *Francus*.
Henricus V. 1106.al.1108. *Francus*.
Lotharius II. 1125.al.1126. *Saxo*.
Conradus III. 1138. *Suevus*.
Fredericus I. Barbarossa dictus 1152.al.1153.
Henry

ROM. IMPER.

Henricus VI. 1189.al.1190. *Suevus*.
Philippus II. 1198. *Suevus*.
Otto IV. 1208. *Saxo*.
Fridericus II. 1213.al.1212. *Suevus*.
Conradus IV. 1246.al.1250. *Suevus*. *Glandus*.
Wilhelmus 1252. al. 1253. *Batavus* seu *Hol-*
Alphonsus Hispanus & Richardus Anglus In-
 terreg. annos. 20. ab an. 1253.
Rudolphus Habsburg. 1273. al. 1272. *Patriarcha*
 Archiducum *Austriacorum*. (1292)
Adolphus Nassensis seu *Nassovicus* 1291. al.
Albertus I. *Austriacus* 1298.
Henricus VII. 1508. *Lutzelburgicus*.
Ludovicus V. 1313.al.1315. *Bavarus*, huc ali-
 qui *Interregnum*, alii.
Fridericus Austriacus. 1314.
Carolus IV. 1347.al.1348. cum *Gunibero Bo*
 hemus.
Wenceslaus. 1376.al.1378. *Bohemus*.
Rupertus. 1400.al.1401. *Palatinus*.
Sigismundus. 1401.al.1411. *Bohem*.
Albertus II. 1438.al.1439. *Austriacus*.
Fridericus III. 1439.al.1440. *Austriac*.
Maximilianus I. 1493. *Austriacus*.
Carolus V. 1520. 1519. *Austriacus*.
Ferdinandus. 1558. *Austriacus*.
Maximilianus II. 1564. *Austriacus*.
Rudolphus II. 1576. *Austriacus*.
Matthias II. 1612. *Austriacus*.
Ferdinandus II. 1619. *Austriacus*.

S E R I E S C A P I T U M
Singulorum librorum Intro-
ductionis Geographicæ.

PHIL. CLUVERII.
LIBER. I.

C A P U T .

P A G .

I. Quid Geographia, & quid Globus, seu Or- bis terræ.	9
II. De Globi partibus & Circulis.	11
III. De quatuor majoribus Circulis.	13
IV. De quatuor minoribus Circulis.	18
V. De Zonis.	20
VI. De Parallelis & Climatibus.	21
VII. De Globi in partes ccclx. sectione; item de abitu terræ, & longitudine ac latitudine ejus.	27
VIII. De quatuor mundi Regionibus, & de Ventis.	29
IX. De locorum mensuris.	31
X. De Oceano ejusque partibus.	33
XI. De magnis sinibus Oceani.	36
XII. De Mari interno.	38
XIII. De Navigatione Occani.	41
XIV. Summatius orbis divisio.	43
LIBER. II.	
I. Summa Europeæ descriptio.	46

ii De

II. De Hispania.	48
III. Divisio Hispaniae Veteris.	50
IV. De Nobilioribus Hispaniæ fluviis & Urbi- bus olim claris.	53
V. De incolis Hispaniæ, ac recentiori ejus divisio- ne.	54
VI. De Urbibus, Portibus, & Academiis hodie claris.	59
VII. De Insulis ad Hispaniam.	61
VIII. De Gallia.	62
IX. De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis provincia.	64
X. De Gallia Comata, ac prima ejus parte Aquitania	65
XI. De Gallia Celtica, seu Lugdunensi.	67
XII. De Gallia Belgica; item Fluminibus uni- versæ Galliæ Transalpinae.	68
XIII. De incolis Galliæ, ac posteriori ejus divi- sione.	72
XIV. De recentiore Galliæ, ejusque in variis Provincias divisione.	75
XV. De Urbibus Galliæ celeribus, Academiis- que illustribus.	79
XVI. De Sabaudia, ac Burgundia Comitatu.	81
XVII. De Helvetiis & Vallensis	83
XVIII. De Hodierna Belgica, sive de Inferiore nunc Germania.	86
XIX. De precipuis Inferiori Germaniæ Urbibus.	89
XX. De Britannicis Insulis.	96
S 3	
xxi. Divisio	

xxi. <i>Divisio Veteris Britanniae, item de fluviis & opidis.</i>	97
xxii. <i>De Incolis Britanniae.</i>	99.
xxiii. <i>De Anglia.</i>	102
xxiv. <i>De Scotia.</i>	104
xxv. <i>De Hibernia.</i>	105

L I B R . III.

i. <i>De Veteri Germania.</i>	108
ii. <i>Divisio Veteris Germaniae, ac primum de Vindilis & Ingevonibus.</i>	112
iii. <i>De Istævonibus, Hermonibus atque Bastarnis, item Suevia, & Veterum Germanorum habitationibus.</i>	115.
iv. <i>De Vindelicia & Norico.</i>	121
v. <i>De fluviis, silvis ac montibus Germaniae.</i>	123
vi. <i>De Incolis Germaniae.</i>	125
vii. <i>Quota pars Germaniae subiecta fuerit Imperio Romano.</i>	127
viii. <i>De variis Germania Regnis, ac novissima ejus divisione.</i>	129
ix. <i>De Imperii Germanici provinciis, circa Rhenum in Gallico solo sitis.</i>	131
x. <i>Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni &c.</i>	135
xi. <i>Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgensis Archicancellatus, Tirolis Comitatus.</i>	137
xii. <i>Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola Carinthia, Stiria & Austris.</i>	139
xiii. <i>Bohemiam, Moravia, Silesia, Lusatia.</i>	141
xiv. <i>Marchia Brandenburgensis, Pomerania, Mecklenburgium, Holsteinia.</i>	144

XV, LUX-

xv. <i>Luneburgensis Ducatus, Bremenensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Monianus Ducatus.</i>	146
xvi. <i>Hassia, Weneravia, Buchovia, Thuringia.</i>	149
xvii. <i>Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus.</i>	150
xviii. <i>De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniae.</i>	153
xix. <i>Dania Regnum.</i>	154
xx. <i>Norvegia, Finnomarchia, Islandia, Greenlandia, Frieslandia.</i>	155
xxi. <i>Swedenia, Bornia, Scricfinnia, Lapplia, Finnia.</i>	158
xxii. <i>De Italia & variis ejus nominibus.</i>	160
xxiii. <i>De divisione veteris Italie.</i>	162
xxiv. <i>Ligures, Taurini, Cotii & Ideonni Regno; Salassi, Lepontii, Euganei, Rhati, Veneti, Carni, Histri.</i>	164
xxv. <i>De Gallis Cisalpinis.</i>	168
xxvi. <i>Etruria & Umbria.</i>	169
xxvii. <i>De Sabinis & Latio.</i>	172
xxviii. <i>Picenes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marsi, Frentani, Samnites, Hirpini.</i>	175
xxix. <i>De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.</i>	176
xxx. <i>De Lucanis, Brutis & Magna Graecia.</i>	179
xxxi. <i>De fluviis Italie.</i>	181
xxxii. <i>De montibus Italie.</i>	183
xxxiii. <i>De variis Italie incolis.</i>	184
xxxiv. <i>De novissima Italie divisione.</i>	187
xxxv. <i>Hist.</i>	

S 4

XXXV. Hispania, Forum Julium, Marchia Tarvifida, Grisones, Helvetiorum stipendiarii, & Peditum.	189
XXXVI. Lombardia, & Genuensis ager.	192
XXXVII. Tuscia, Romaniola, Marchia, Anconiana, Romarus ager & Ducatus Spoletanus.	194
XXXVIII. De Regno Neapolitano.	198
XXXIX. De Urbibus Regni Neapolitanii.	200
XL. De Episcopatibus Italiae, Academiis, & urbium clarissimorum Epithetis.	201
XL I. De Sicilia.	203
XL II. De incolis Siciliae & nova ejus descriptio.	206
XL III. De Sardinia & Corsica.	208
L I B E R IV.	
I. De Pannonia.	211
II. De incolis Pannonicarum & de Regno Hungariae.	213
III. De Sclovonia & Bosnia.	215
IV. De Illyrico.	216
V. De incolis Illyrici, & nova ejus descriptio.	218
VI. De Gracia, & summa ejus divisione.	219
VII. De Epiro & Peloponneso.	221
VIII. De Hellade, seu Gracia proprie dicta, & Thessalia	222
IX. De Macedonia.	225
X. De Flaviis, Montibus ac Insulis Graeciae adiacentibus.	227
XI. De incolis Graciae & nova ejus descriptione.	229
XII.	

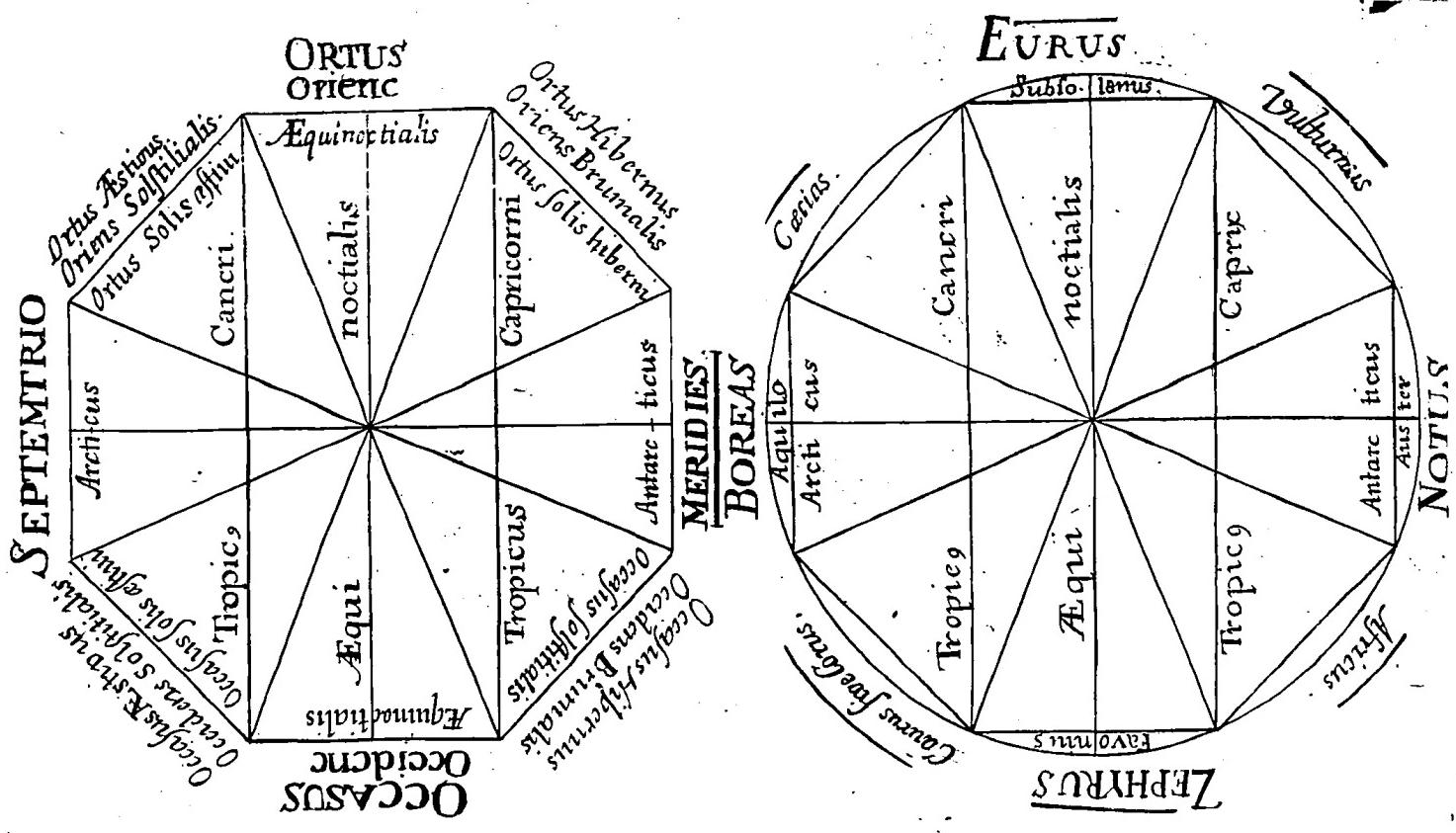
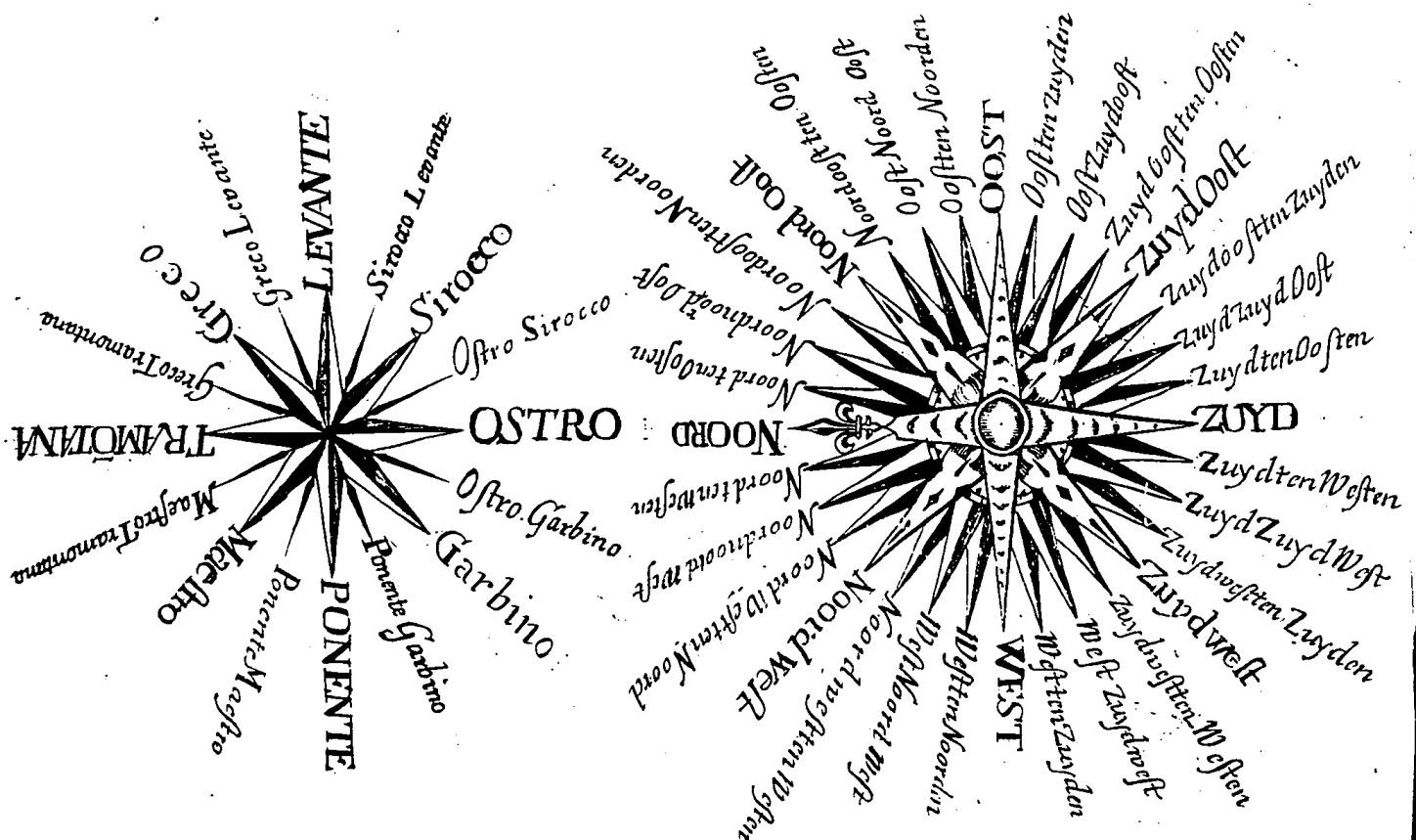
XII. De Creta Insula.	231
XIII. De Thracia.	233
XIV. De Urbibus veteris Thraciae, Fluviis ac Montibus.	234
XV. De incolis Thraciae & urbibus nunc claris: item de Patriarchis Graecanice religionis.	236
XVI. De Mæcia.	238
XVII. Summa universæ Scybiae descriptio. Item, de veteri Scybia Europæ.	240
XVIII. De Dacia.	242
XIX. Transilvanie, Valachia & Moldavia descriptio.	244
XX. Tartaria minor; ubi Taurica Chersonesus.	245
XXI. Sarmatia Europæ.	246
XXII. De incolis Sarmaticis, flaviis ac montibus: item de Hyperboreis.	248
XXIII. De Poloniæ regno Provinciisque eius subjunctis	252
XXIV. Polonia proprie dicta.	252
XXV. Lituania, Russia & Podolia.	253
XXVI. Volinia, Podelussia, Masovia, Livonia, Samogitia.	255
XXVII. De Borussia & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici.	257
XXVIII. Moscovia sive Russia Albae Ducatus Magnus.	260
L I B E R V.	
I. Summa Asiae descriptio.	262
II. Scybia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.	264
III. Summa	

III. Summa Tartariæ descriptio.	266
IV. Tartaria deserta, Zagataja & Turkefta.	267
V. Catani Magni Chani Imperium; item Tartaria vetus.	269
VI. De Sinarum regione sive China.	271
VII. De India Veteri.	274
VIII. Summa Indiæ novæ descriptio.	276
IX. Cambaia, Narfinga, Malabar, Orixa.	278
X. Bengal, Pegu, Sian Camboia, Indiæ Septem- trionalis.	280
XI. Insulae in Indico mari.	281
XII. De Persarum imperio.	282
XIII. Gedrosia, Parmania, Drangiana, Arachosia, Paropamisis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Paribia.	283
XIV. Persis, Sufiana, Assyria, Media.	286
XV. De varia imperii Asiarici mutatione, nova Sophorum regni descriptiōne; item de regno Or- muz.	288
XVI. De reliquis veteris Asiae regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtineret; & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.	290
XVII. Cappadocia, Galilia, Pontus, Bithynia.	292
XVIII. Asia Minor sive propriedicta.	294
XIX. Lycia, Pamphilia & Cilicia.	297
XX. Summa Syriae descriptio; item Palæstina: sub qua Idumæa & Iudæa.	299
XXI. Samaria, Galilia, Phœnicæ & Libanus.	303
XXII. Antiochene, Comagene & Cœlesyria.	305
XXIII. Mesopotamia & Babylonia.	307

xxiv. Ara

XXIV. Arabia.	310
XXV. De Turcico imperio, urbibusque sub eo cla- ris.	312
XXVI. Cyprus & Rhodus.	314
LIBR VI.	
I. Summa Africæ descriptio.	317
II. Ægyptus.	318
III. De incolis Ægypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriore.	320
IV. Cyrenaica, Africa minor, Libya deserta, Tro- glodytae & Garamantes.	323
V. Numidia & Mauritania.	325
VI. Gætuli, Atlas Mons, Libya interior & Æ- thiopia.	327
VII. De incolis universæ Africæ novâque eius descriptione: ac primum de Ægypto.	329
VIII. Barbaria.	331
IX. Biledulgerit, Sarra desertum, Nigrita, Abid- ssini.	333
X. Æthiopia exterior sive inferior; item insulae Af- ricæ adjacentes.	336
XI. Summa Americae descriptio.	338
XII. America Septentrionalis sive Mexicana.	342
XIII. Florida, Nova Granata, California, Nova Hispania.	344
XIV. America Meridionalis, seu Peruviana.	346
XV. De Insulis Novi Oribis.	348
XVI. Magellanica.	349

FINIS.

Typus intervalorum variarum gentium. Ad paginam 34.

Gradus.	1	2	3	4
<i>Russica mill.</i>	20 40 60 80	120 160	200 240	280 320
<i>Ital. mill.</i>	10 20 30 40 50 60	90 120 150	80 210	240
<i>Anglica mill.</i>	27 $\frac{1}{2}$ 55	82 $\frac{1}{2}$ 110	165	220
<i>Scotica mill.</i>	10 20 30 40 50	100	150	200
<i>Gallicæ leucæ.</i>	5 10 15 20 25	50	75	100
<i>Horariæ leucæ.</i>	5 10 15 20	30 40 50	60 70	80
<i>Hispanicæ leucæ.</i>	17 $\frac{1}{2}$	35	52 $\frac{1}{2}$	70
<i>Germanic. mill.</i>	5 10 25	30	45	60
<i>Scandica. mill.</i>	2 4 6 8 10	20	30	40